

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΙΟΥΝΙΟΣ 1948

ΑΡΙΘΜΟΣ 6

Ποία είναι η δύναμις του 'Ανατολικού Συνασπισμού; «The Economist», Λονδίνο	661
Ο Ρήγας και τὸ ὄραμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Κράτους τῆς Ἀνατολῆς Διον. Α. Ζακυνθινός	670
Βιογραφία τοῦ Ρήγα Φερραίου (ἀποσπ.) Χρ. Περγαῖδης	677
Ἀλῆτες τῆς Χιλῆς Hakon Mielche	682
Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες Harold M. Abrahams	686
Υπάρχει δυτικὴ παράδοση; Διεθνεῖς πηγές	691
Ἀστρολογία—ἐπιστήμη ἢ πρόληψη; . . Robert Eisler	694
Ἕνας σοσιαλιστὴς γιὰ τὴ μοναρχία «Tribune», Λονδίνο	699
Μύγες, μύγες... «Scienza e Lavoro», Ἰταλία	702
Ζωὴ στὴ Σαχάρα R. V. C. Bodley	703
Τὰ Καναδικὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ προβλήματά τους «Universities Quarterly», Λονδίνο	707
Νέα ἐποχὴ εἰς τὸν θεσμόν τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων	710
Ὁ «Ἀμλετ» στὸν κινηματογράφο Alan Dent	723
Μποροῦμε νὰ ἀνακτήσωμεν τὴν ὁρασίμ μας;	732
Ἡ ἐφημερίδα «The Statesman» καὶ ἡ θέσις τῆς στὴν Ἰνδικὴ ζωὴ R. M. Hodgson	737
Ὁμαδικὴ ἀπασχόλησις τῶν προσφύγων	741
. «Queen's Quarterly», Καναδᾶς	746
Ὁ Τζόζεφ Κόνραντ καὶ ὁ αἰώνας τῆς μηχανῆς John Conrad	752
Ποῖος ἐφεύρε τὸ ραδιόφωνο; «Umanita Nuova», Ρώμη	754
Τὸ χαρτί καὶ ὁ πολιτισμὸς «Revista de America», Κολομβία	758
Πῶς ζεῖ ὁ Δανὸς γεωργὸς «The News Chronicle», Λονδίνο	759
Σύγχρονη Γαλλικὴ Ζωγραφικὴ Dominique Hellène	771
Ἕνα νέον σύστημα ἀμοιβῆς Hubert Somervell	777
Βιβλία ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον Διεθνεῖς πηγές	781
Ἡ ἱστορία τῆς Σειρήνας E. M. Forster	

Ο ΗΛΙΟΣ

Κάθε καλοκαίρι ὁ ἥλιος τὴ χρυσὴ κλώσῃ ξεπλέκει,
καὶ κεντάει ἐδῶ τὸ ρόδο καὶ τ' ἀγιόκλημα παρέκει,
καὶ τὶς ἀντηλιὲς ὑφαίνει μὲ ὑπομονὴ καὶ τάξη,
μὲ τὸ ξέφτι μιᾶς ἀχτίνας καὶ μὲ ρόδινο μετάξι.

Τὸ χειμῶνα πιά δὲ βάζει οὔτε βελονιά στὰ κλώνια·
σπάζουν καὶ λυγοῦν στὰ φύλλα τὰ χρυσά του τὰ βελόνια
καὶ ξεφτοῦν κ' οἱ ἀντηλιές,
καὶ οἱ μαγικὲς του ἀχτίνες, τυλιγμένες στὰ κλωνάρια,
γίνονται χρυσὰ κουβάρια
στὶς πορτοκαλιές.

Τ. ΜΩΡΑΙΤΙΝΗΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικό).
INTERNATIONAL ÉCHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).
PARHAAT (Φιλανδία).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αυστρία).
ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα). — WITYA: Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 6

Ι Ο Υ Ν

ΔΩΡΕΑ 16-8-85
ΗΜΕΡΟΜ. 36005

Ποία εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ;

(Ἀπὸ τὸ «The Economist», Λονδίνον)

I

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

Εἶναι φανερά ἡ πρόθεσις τῆς
Ρωσίας νὰ σχηματίσῃ ἓνα
ἰσχυρὸν μπλόκ ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀ-
κτώ κρατῶν, συνδεομένων διὰ
πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν θε-
σμῶν ἀπολύτως ὁμοίων καὶ
διευθυνομένων ὑπὸ τῶν μεγαλυ-
τέρων εἰδικῶν ἐπὶ τῆς δυναμικῆς
πολιτικῆς, τοὺς ὁποίους ἐγνώρι-
σεν ἡ σύγχρονος Εὐρώπη — ὑπὸ
τῶν ἐν Μόσχᾳ ἐκπαιδευθέντων
σατραπῶν. Ὁ συνασπισμὸς αὗτός
προορίζεται ὄχι μόνον νὰ ἀπο-
τελέσῃ τὸ προπύργιον εἰς τὸν
κατὰ τῆς Δύσεως ἀγῶνα, ἀλλὰ
καὶ μίαν ἀσφαλεῖς βάσιν δράσεως
πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις πρὸς
τὰς ὁποίας δύναται νὰ στραφῇ ἡ
Εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ τῆς Σοβιε-
τικῆς Ἐνώσεως πρὸς τὸ Αἰναῖον,
τὴν Βόρ. Θάλασσαν, ἢ τὴν Δυτι-
κὴν Μεσόγειον ἐναντίον τῆς
Περσίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σουη-
δίας, τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς κοιλᾶδος

τοῦ Ρήνου. Ἀφ' οὗ κατὰ τὸ πα-
ρελθὸν ἔτος ὁ κ. Μάρσαλ ἀνέλα-
βε τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς
Ἀμερικῆς, ἡ προσπάθεια συμ-
πληρώσεως τοῦ συνασπισμοῦ αὐ-
τοῦ ἐπεσπύεσθη. Καὶ ἀφ' οὗ ἡ
Κομινφόρμ ἐπανήρχισε τὰς ἐρ-
γασίας τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν
φθινόπωρον, ἐκάστη χώρα ἐπρο-
χώρησεν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν
ἠκολούθησαν αἱ συνάδελφοί τῆς·
ἡ Βουλγαρία τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν
Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὴν Ἀλβα-
νίαν, ἡ Ρουμανία πρὸς τὴν Βουλ-
γαρίαν, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Πολω-
νία πρὸς τὴν Ρουμανίαν καὶ ἡ
Τσεχοσλοβακία πρὸς τὴν Οὐγ-
γαρίαν. Ὁ ρυθμὸς τῆς ἐξελίξεως
ἐπιταχύνεται σταθερῶς καὶ τα-
χέως οἱ κομμουνιστὰὶ θὰ ἔχουν
συμπληρώσει αὐτὴν τὴν «μονο-
λιθικὴν ἐνότητα» διὰ τὴν ὁποίαν
ἀγωνίζονται.
Εἶναι λοιπὸν καιρὸς νὰ ἐξετά-

σώμεν μετὰ προσοχής τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ τοῦ Σοβιετικοῦ σχηματισμοῦ. Εἶναι πράγματι αὐτὸ τὸ μπλόκ ἑνας ὀργανισμὸς «ἀδελφῶν ψυχῶν»; Εἶναι δυνατὴ ἡ πλήρης κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἰσοπέδωσις; Εἶναι ὁ μονόλιθος τόσο στερεὸς καὶ ὁμαλὸς ὅσον φαίνεται;

Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὁ ἀνατολικὸς αὐτὸς Εὐρωπαϊκὸς σχηματισμὸς θὰ ἀποτελεῖται πιθανῶς ἀπὸ τὴν Φιλανδίαν, τὴν Πολωνίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὰς Ρωσικὰς ζώνας τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας. Εἰς τὰς οἰκονομικὰς πηγὰς τῶν θὰ περιλαμβάνεται ὁ ἀνθραξ τῆς Σιλεσίας, τὰ Ρουμανικὰ πετρέλαια, τὰ ὀρυκτὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας, αἱ ἐξαιρετικῶς προοδευμέναι βιομηχανίαι καὶ οἱ ἐιδικευμένοι ἐργάται τῆς Σαξωνίας, τῆς Βοημίας, τῆς Κάτω Αὐστρίας καὶ τῆς Βουδαπέστης. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ὑπερβαίνει τὰ 110 ἑκατ. ἔχει δὲ ἐξαιρετικὸν στρατιωτικὸν ὄπλισμόν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει ἀξιόλογον στρατόν· θὰ χρειασθῇ πολὺς χρόνος διὰ νὰ ἐφοδιασθῶν καὶ νὰ ἐπανεξασκηθῶν μεγάλοι στρατοὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἐρυθροῦ Στρατοῦ. Τὸ ἔργον ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Στρατηγοὶ καὶ ἐπιτελεῖς ἀξιωματικοί, ἐκπαιδευθέντες κατὰ τὸ ρωσικὸν σύστημα—εἰς τὴν Πολωνίαν, πολλοὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ρωσικῆς καταγωγῆς—ἔχουν τὰς κυρίας θέσεις· ἔχουν ἰδρυθῇ «πολιτικὰ δισημερήσια» διὰ νὰ διδάσχωσιν οἱ ἄνδρες ὄλων τῶν βαθμῶν τὴν σοβιετικὴν πολιτικὴν. Ὅταν τὰ ἔμπιστα πολιτικὰ στελέχη εἶναι ἀρκετά, οἱ στρατοὶ

τῶν πρώην ἐχθρικών κρατῶν οἱ ὅποιοι σήμερα εἶναι περιωρισμένοι ἐκ τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης, θὰ ἐπεκταθοῦν. Ἡ βαρεῖα βιομηχανία τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως θὰ δώσῃ τὸν ὅπλισμόν ὁ ὅποιος θὰ συμπληροῦται ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τοῦ συνασπισμοῦ. Ὅποια δὴποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ποιότης τῶν, ἡ ποσότης τῶν θὰ εἶναι καταπληκτικὴ.

Οἱ Ρῶσοι λοιπὸν ἔχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ ἐκ τῆς κατοχῆς τῆς περιοχῆς ἀνατολικῶς τοῦ Ἑλβα κέρδος, μίᾳς χρησιμοῦ περιοχῆς εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ εἴσοδον εἰς τὴν Ἀδριατικὴν, τὴν αὐξήσιν τῆς ἐργατικῆς τῶν δυνάμεως καὶ τῶν πρώτων ὕλων καὶ πολλὰ οἰκονομικὰ προνόμια χρήσιμα εἰς τὸν δυναμικόν τῶν πόλεμον. Ἀλλὰ ἡ ἴδια αὐτὴ ὁμοιομορφία καὶ ἡ αὐστηρότης ἡ ὅποια δίδει συνοχὴν εἰς τὰς ἐπτά ἢ ὀκτὼ κυβερνήσεις εἶναι σημεῖον τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ στενοχωροῦν τὸν κύριόν τῶν.

Η πρώτη ἀδυναμία τὴν ὁποῖαν οἱ Ρῶσοι ἔχουν ἐναντίον τῶν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην, εἶναι ἡ γενικὴ ἐχθρότης τῶν λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν κομμουνισμόν. Ἡ ἐχθρότης αὐτὴ λαμβάνει διαφόρους μορφάς. Εἰς τὴν Καθολικὴν Πολωνίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν, ἡ ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀσκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τοὺς χωρικοὺς, εἶναι τὸ κέντρον τῆς δυναμικῆς δυσηρεστημένης μερίδος. Οἱ ἴδιοι αὐτοὶ χωρικοὶ, καὶ ἄλλοι μὴ καθολικοὶ, φοβοῦνται τὴν ἀναγκαστικὴν κολλεκτιβοποίησιν. Εἰς τὴν πραγματικὴν ἀπέναντι πάντως δὲν λαμβάνεται κανὲν μέτρον διὰ τὴν κολλεκτιβοποίησιν τῶν χω-

ρικών, ἡ πολιτικὴ τῶν Κομμουνιστῶν εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν πολιτικὴν τῶν Ρῶσων μπολσεβίκων κατὰ τὴν περίοδον τῆς Νέας Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς (Ν.Ο.Π.) μετὰ τὸ 1921. Ἡ Ν.Ο.Π. ὠδήγησεν μετ' ὀλίγα ἔτη εἰς τὴν κολλεκτιβοποίησιν τὴν ὁποῖαν ἔκαμε ὁ Στάλιν καὶ δὲν ἔχομεν λόγους νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι τὸ αὐτὸ παράδειγμα θὰ ἀκολουθήσουν οἱ μαθηταὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ὅταν νομίσουν ὅτι ἔφθασεν ἡ κατάλληλος στιγμή· ὅπως δὴποτε ἀκόμη καὶ ἂν τὰ «κολῆζ» (γεωργικοὶ συνεταιρισμοί) ἐφαρμοσθοῦν, οἱ χωρικοὶ θὰ καταπιέζωνται ἀπὸ τοὺς νόμους οἱ ὁποῖοι θὰ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ πωλοῦν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς παραγωγῆς τῶν εἰς τὸ κράτος καὶ εἰς ὀρισμένας χαμηλὰς τιμὰς καὶ ἀπὸ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν τιμῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὑπερβολικῆς σπάνεως τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἀκόμη ἐχθρικώτεροι εἶναι αἱ ἐπαγγελματικαὶ τάξεις τῶν ὁπῶν τὸ πνευματικὸν ὑπόβαθρον εἶναι κυρίως δυτικόν· ἡ ἑλλειψὶς εἰδικῶν καὶ τεχνικῶν εἰς ὅλα τὰ πεδία, μεταβάλλει τὴν στάσιν τῶν εἰς πηγὴν σοβαρᾶς ἐνοχλήσεως διὰ τὸ καθεστῶς. Τέλος, ἡ ἐργαζομένη τάξις δὲν εἶναι ὁλόκληρος ἐνθουσιώδης ὑπὲρ τοῦ κομμουνισμοῦ. Αἱ μέθοδοι τοῦ Σταχάνωφ διὰ τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐργασίας ἴσως νὰ προσαρμοζῶνται πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν Σέρβων καὶ τῶν Βουλγάρων, ἴσως καὶ ὅχι· μεταξὺ τῶν Πολωνῶν δὲμος παρετηρήθησαν ἀνεπίσημοι ἀπεργαίαι εἰς τὸ Λότζ κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν ἡ δυσἀρέσκεια τῶν ἐργατῶν διὰ τὴν κομμουνιστικὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργοστασίων ἠδῆσαν πρὸ τοῦ πραξικοπήματος. Ἰσως ἡ ἀνοιχτὴ ἀντίδρασις

πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ. Ἡ κρυφὴ δὲμος δυσἀρέσκεια πρέπει νὰ ὑπολογίζεται εἰς μίαν ἐποχὴν κρίσεως.

Μία δευτέρα ἀδυναμία εὐρίσκεται εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀνταγωνισμόν ὁ ὁποῖος ὑφίσταται μετὰ τῶν κρατῶν τοῦ συνασπισμοῦ. Αἱ δεκάεννέα συνθήκαι αἱ ὁποῖαι συνήφθησαν ἀπὸ τοῦ 1943, ἐπάνω ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐχθρότητας, δὲν ἐκάλυψαν ἐντελῶς τὸν ἀνταγωνισμόν αὐτόν. Π.χ. μετὰ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰρήνη. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀκόμη ἀρχηγοὶ ἐκφράζουσιν τὴν ἀγανάκτησιν τῶν διὰ μίαν εἰρήνην αὐστηροτέραν ἀπὸ τὴν Συνθήκην τοῦ Τριανόν. Ἡ δὲ διαφορὰ μετὰ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ Πολωνίας διὰ τὸ Τέξεν ἀπλῶς ἀνεβλήθη χωρὶς νὰ λυθῇ. Τέλος, οἱ ἐν Μόσχᾳ ἀρχηγοὶ ἀντιμετωπίζουν τὸ ἀδύνατον ἔργον τῆς συμφιλίωσεως τῶν Γερμανῶν μετὰ τῶν Πολωνῶν καὶ τῶν Τσέχων.

Περισσότερον ἴσως ἐπικίνδυνος ἀπὸ τοὺς μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀνταγωνισμούς, εἶναι ὁ βαθὺς καὶ ἰσχυρὸς ἐθνικισμὸς ἐντὸς ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους, ὁ ὁποῖος, κυρίως, κατευθύνεται ἐναντίον τῆς Ρωσίας, τοῦ ξένου κατακτητοῦ καὶ δυνατότου. Τὸ μίσος πρὸς τὴν Ρωσίαν εἶναι ἀπὸ καιροῦ ἰσχυρόν εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ σοβαρόν εἰς τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς νοτίους σλαβικὰς χώρας ἠδῆθη ἀπὸ τοῦ 1945, ἴσως δὲ σήμερα νὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Στήριγμα αὐτοῦ τοῦ ἐθνικισμοῦ ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ ἀγρόται. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ μετὰ τῶν ἀριστέρων στοιχείων τοῦ κόσμου τῶν διανοουμένων, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς ἦσαν διατεθει-

μένα να δεχθούν την Ρωσικήν ήγεσιν ως ένοποιητικήν καί, κοινωνικώς προοδευτικήν δύναμιν, ήρχισεν ή πικρά απογοήτευσις. Οί λαοί της Ανατολικής Εύρώπης αρχίζουν να αισθάνονται ότι ή εθνική των ζωή κινδυνεύει. Είναι εύκολον να διμυλόμεν περί του ότισθδρομικού χαρακτήρος του έθνικισμού καί την αξίαν των μεγάλων πολυεθνικών ένοτήτων. Αύτοί οί άνθρωποι όμως, φοβούνται ότι θα υποβιβασθούν εις την τάξιν των Γιακουτ καί των Ούντιμούρτ.

Αί άδυναμίες αύται πρέπει να άναμετρηθούν έν συγκρίσει προς τά Σοβιετικά κέρδη. Θα ήτο πάντως άνόητον να τας υπερτιμήσωμεν. Καί αί τρεις ύπληρον υπό τόν γερμανικόν πολεμικόν ζυγόν, πάντως ο Χίτλερ συνήντησε μικράν δυσκολίαν εις την διατήρησιν της άρχής του, τουλάχιστον μέχρι του 1943. Φαίνεται έπίσης πιθανόν ότι οί κομμουνιστάί έχουν τεχνικήν καλύτεραν των Γερμανών. Ο Χίτλερ περιωρίσθη εις την έκμετάλλευσιν των υπάρχόντων άνταγωνισμών, καί έστηρίχθη εις βασιλείς, στρατηγούς, γαιοκτήμονας καί στελέχη της γραφειο-

κρατίας, οί όποιοι γενικώς συνεπάθουν προς τόν Ναζισμόν καί ύπεστήριζαν την Γερμανίαν όταν ήτο ισχυρά άπεδείχθη όμως ότι εις τας δυσκόλους στιγμάς δέν ήδύνατο να βασισθί εις αυτούς. Τό Κορεμλίνον προτιμά να κυβερνά δια των άφοσιωμένων του όπαδών οί όποιοι επί έτη έμαθήτευσαν έν Μόσχά εις τήν Κομιντέρν καί απέκτησαν πείραν εις την παγκόσμιον κρυφήν κομμουνιστικήν δράσιν. Η Κομμουνιστική προπαγάνδα είναι πολύ περισσότερον ολοκληρωτική από την Ναζιστική. Τελικώς δέν άποκλείεται, οί Κομμουνισταί, βελτιούντες την οικονομικήν κατάστασιν μιας σημαντικής μειονότητας, να κερδίσουν την γησίαν καί ένθουσιώδη ύποστήριξιν της. Έμπιστεύονται τους όπαδούς των πολύ περισσότερον από ότι οί Ναζί καί θα φροντίσουν να έχουν μέ τό μέρος των όσους είναι δυνατόν περισσότερους. Διά τους λόγους αύτούς φρόνιμον θα ήτο να δεχθώμεν ότι ή Σοβιετική κυριαρχία εις την Ανατολικήν Εύρώπην θα είναι πολύ ισχυρωτέρα— έστω καί άν είναι περισσότερον μισητή από την Γερμανικήν.

II

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

Εκ των υπάρχουσών πληροφοριών περί των οικονομικών έθνικών σχεδίων των, δέν είναι άκόμη σαφές εάν οί κυβερνήσεις της Ανατολικής Εύρώπης άποσκοπούν εις τόν σχηματισμόν ένός στενώς οργανωμένου οικονομικού συνασπισμού, συνεργαζομένου τόσο μετ' της Δύσεως όσον καί μετ' της Ρω-

σίας, ή εάν ή πρόθεσις των είναι να προσαρμόσουν την άνορθωμένην οικονομίαν της Ανατολικής Εύρώπης εις την της Σοβιετικής Ένώσεως, καθιστάμεναι όσον τό δυνατόν περισσότερον ανεξάρτητοι της Δύσεως. Επί του πορόντος αί έξ κυβερνήσεις έχουν συγκεντρώσει την προσοχήν των επί των

έθνικων των σχεδίων καί δι' αυτό είναι δυνατόν να γίνη μόνον πρόχειρος έκτίμησις της οικονομικής ισχύος του συνασπισμού των.

Τό σημαντικώτερον οικονομικόν γεγονός προκειμένου περί αύτού του μπλόκ των κρατών είναι ότι οργανώνουν σήμερα την οικονομικήν των ζωήν. Εάν ή οργανώσεις είναι πηγή δυνάμεως, ο άνατολικός αύτός γίγας του μέλλοντος έχει ήδη άποκτήσει ισχυρότατος. Διά τους οργανωτάς υπάρχει πράγματι πολλή εργασία. Ολόκληρος ή περιοχή έχει καταστραφί έκ του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου πολύ περισσότερον παρ' ότι έκ του Πρώτου. Τό όλον οικονομικόν σύστημα εξηθρώθη καί κατεστράφη υπό των Γερμανών. Κατόπιν, μετ' της άπελευθερώσεως, ήλθαν αί απαιτήσεις των Ρώσων. Τά έξοδα της κατοχής του Έρυθρού Στρατού ήσαν τεράστια. Η Ούγγαρία καί ή Ρουμανία καταβάλλουν τεραστίαν έπανορθώσεως έκ της παραγωγής έκάστου έτους. Ακόμη καί οί σύμμαχοι, ή Πολωνία, ή Τσεχοσλοβακία καί ή Γιουγκοσλαβία ήσθάνθησαν την πίεσιν της άπεγνωσμένης προσπάθειας των Ρώσων προς όσον τό δυνατόν ταχύτεραν άποκατάστασιν της, μοναδικής πράγματι, έρημώσεως της Σοβιετικής Ένώσεως.

Μεταξύ των ύποχρεώσεων τας όποιας επιβάλλει ή επανόρθωσις των ζημιών του πολέμου, εις την πρώτην σειράν εύρίσκειται ή επίλυσις του βασικού προβλήματος της θεραπείας των Ανατολικών οικονομικών έκ των άδυναμιών αί όποιαί τας έβάρυνον καί προπολεμικώς: έλλειψις έντοπίων κεφαλαίων καί ειδικευμένων εργατών βιομηχανίας, υπερπληθυσμός της υπαί-

θρου καί πρωτόγονοι μέθοδοι καλλιέργειας της γής. Γενικώς τό υπέδαφος των είναι πλούσιον. Η περιοχή δλη είναι ασφαλώς Ικανή να θρέψη τόν πληθυσμόν της— καί μάλιστα πλουσιοπαρόχως. Η Πολωνία είναι σήμερον ένας γίγας ως προς την παραγωγήν άνθράκων πρό του πολέμου οί νοτιοανατολικά χώραι εξήγαγον τά περισσότερα τά όποια είχαν εις μόλυβδον, ψευδάργυρον, χρώμιον, μαγνήσιον καί βωξίτην ή παραγωγή πετρελαίου καί ξυλείας ήδύνατο να αύξηθί. Όλα αυτά άποτελούν τεράστια κεφάλαια, παραμένει όμως γεγονός ότι έν σχέσει προς τά προπολεμικά έπίπεδα εις τά όποια εύρίσκετο ή παραγωγή, ή Ανατολική Εύρώπη ήτο, γενικώς, πολύ πυκνοκατοκημένη. Εις ένα καλλιεργούμενον στρέμμα γής, εις την Πολωνίαν ή μίαν ολιγήμετε Βαλκανικήν χώραν, διπλός πληθυσμός παρήγαγε τό ήμισυ ή τό τρίτον εκείνου τό όποιον παρήγαγε εις την Δανίαν ή την Έλβετίαν.

Ο μόνος τρόπος λύσεως των προβλημάτων αύτων, όπως ή νόησαν καί προπολεμικώς αί κυβερνήσεις αύται, είναι ο συγχρονισμός των μεθόδων της καλλιέργειας καί ή ανάπτυξις της βιομηχανίας. Τά δύο αυτά πράγματα όμοι μετ' της άποκαταστάσεως του φυσιολογικού βιοτικού επιπέδου, είναι, όπως έχουν δηλώσει, ο σκοπός των μεταπολεμικών δημοσιευθέντων έθνικών σχεδίων: Η Γιουγκοσλαβία έχει πενταετές σχέδιον, ή Πολωνία καί ή Ούγγαρία τριετές. Η Βουλγαρία καί ή Τσεχοσλοβακία διετές καί ή Ρουμανία κανέν. Έξ αύτων τό πολωνικόν, τό γιουγκοσλαβικόν, τό ουγγρικόν καί τό βουλγαρικόν, άποσκοπούν εις την άνοικοδόμησιν καί την εξέλιξιν. Τό τσεχοσλοβακικόν είναι κυρίως άνοι-

κοδομητικόν, και τοῦτο ἦτο ἀπαράιτητον λόγῳ τῆς ἐκδιώξεως ὀκτῶ ἑκατομμυρίων ἰδιουκιδέων Γερμανῶν ἐργατῶν καὶ ἐκ τῶν ζημιῶν τοῦ πολέμου. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἐφήρμοσε νέον προοδευτικὸν πενταετές σχέδιον, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συνδέσῃ τὴν οἰκονομίαν τῆς πρὸς τὴν τῆς Ρωσίας.

Η μηχανοποίησις εἶναι βεβαίως ἡ πρώτη ἐντολὴ τῶν ὀργανωτῶν πρὸς τοὺς χωρικοὺς. Καὶ εἰς τὰς πέντε χώρας ἰδρύθησαν «σταθμοὶ παροχῆς μηχανῶν καὶ τρακτέρ», ἰδιοκτησίᾳ τῶν συνεταιρισμῶν κατὰ τὸ Ρωσικὸν πρότυπον. Ἀντὶ τῆς πληρωμῆς τὴν ὁποίαν καταβάλλουν οἱ χωρικοὶ εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος, οἱ σταθμοὶ ἀναλαμβάνουν διὰ συνεργειῶν τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Καθὼς αἱ μηχαναὶ ἀντικαθιστοῦν ἀνθρώπους καὶ ζῶα αὐξάνουν καὶ τὴν ἐξάρτησιν τῶν χωρικῶν ἐκ τοῦ Κράτους. Ἡ ἀναγκαστικὴ ὀργάνωσις τῶν χωρικῶν εἰς συνεταιρισμοὺς θὰ βραδύνῃ μέχρις ὅτου ἀρχίσουν νὰ ὑπάρχουν μηχαναὶ εἰς ἀφθονίαν. Ἔως τώρα δὲν ὑπῆρχαν πολλοὶ ἐνδείξεις, ὅτι αὐτὸ θὰ συμβῇ ταχέως, παρ' ὅλον ὅτι, οἱ χωρικοὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας προτρέπονται νὰ ἐργάζωνται ἐντὸς ἡ ὑπὲρ τῶν ἐθελοντικῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς κολλεκτιβιστικῆς καλλιέργειας.

Δευτέρα ἐντολὴ εἶναι ἡ ἐκβιομηχανοποίησις. Ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ ἡ Πολωνία ἔχουν ἤδη ἀποκτήσῃ βαρεῖας βιομηχανίας. Καὶ αἱ δύο εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀποδίδουν μεγαλυτέραν προσοχὴν εἰς τὴν παραγωγὴν πρωταρχικῶν ἀγαθῶν παρά εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν. Τὸ προσεχές τσεχικὸν σχέδιον

θὰ ἀναδιοργανώσῃ ἐκ βάθρων τὴν βιομηχανίαν. θὰ ἀφήσῃ δὲ τὴν παραγωγὴν εἰδῶν πολυτελείας—γνώστην εἰς ὅλας τὰς ἀγοράς—νὰ παρακμάσῃ, θὰ ἀναπτύξῃ δὲ ἀντιθέτως τὰς βαρεῖας βιομηχανίας διὰ νὰ προμηθεύσῃ τοὺς πελάτας τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Οὐγγαρία ζητεῖ νὰ φέρῃ τὴν εἰς σίδηρον, μέταλλα καὶ μηχανήματα παραγωγὴν τῆς εἰς τὸ 154% τοῦ ἐπιπέδου τοῦ 1938. Τὸ βουλγαρικὸν σχέδιον ρίπτει τὸ βάρος εἰς τὰ ἀνθρωποκωρυχεῖα, τὴν παραγωγὴν κινητήριου δυνάμεως καὶ λιπασμάτων. Τὸ Γιουγκοσλαβικὸν εἶναι τὸ μεγαλοπρεπέστερον ὅλων. Ὅταν θὰ τελειώσῃ, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ θὰ ἔχῃ ἀνέλθει εἰς τὸ 323% τοῦ ἐπιπέδου τοῦ 1939, ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὁποῖοι διαπραγματεύονται διὰ τὰς Γιουγκοσλαβικὰς ἐμπορικὰς συμφωνίας δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, ἐν ἀνάγκῃ, εἶναι προετοιμασμένοι νὰ εἰσαγάγουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν. Οἱ Τσέχοι σχεδιάζουν νὰ γίνουν οἱ κύριοι προμηθευταὶ χημικῶν προϊόντων τῶν γειτόνων τῶν, τὰ δὲ λιπάσματα θὰ τὰ προμηθεύῃ ἡ Ρωσία, τὰ πρῶην γερμανικὰ ἐργοστάσια τὰ ὁποῖα σήμερον εὐρίσκονται εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ἡ Ρωσικὴ ζώνη τῆς Γερμανίας—περιοχὴ σημαντικωτάτη ἔαν ἀργά ἢ γρήγορα ὑπαχθῇ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μπλόκ.

Πῶς θὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ σκοποὶ αὗτοι; Τὸ Γιουγκοσλαβικὸν σχέδιον προϋποθέτει τὴν ἐπένδυσιν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, δύο ἑκατομμυρίων δολλαρίων καὶ πλέον. Κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τοῦ σχεδίου ἡ ἀναλογία τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τὸ ὁποῖον θὰ ἀποταμιευθῇ ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέρχεται εἰς 27%. Ὁ Πολωνικὸς ἀριθμὸς εἶναι σχε-

δὸν ὁ ἴδιος καὶ τὸ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἀποταμιευθῇ εἶναι 20%. Διὰ τὰς χώρας αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχύνει οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ φαίνονται ἀφαντάστως μεγάλοι. Μποροῦν δὲ νὰ πραγματοποιηθοῦν μόνον δι' ἐντατικῆς χρήσεως ἀκατεργάστων ὕλων, εἰδῶν καὶ ἐργατικῶν χειρῶν. Εἶναι εὐκόλως προσίτα ὅλα αὐτά;

Ἐκ τῶν πρώτων ὕλων, μερικαὶ μάλιστα σημαντικαί, εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ συνασπισμοῦ. Ὑπάρχει ἀφθονος ἀνθραξ κυρίως εἰς τὴν Πολωνίαν. Εὐρίσκεται δὲ ὅμως ἀνίσως διεσπαρμένος καὶ εἰς κακὴν ποιότητα. Μερικαὶ ἐκ τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι ὀργανώνουν μεγάλην μεταλλοβιομηχανίαν δὲν ἔχουν καθόλου κῶκ. Πολλὰ θὰ ἐξαρτηθοῦν ἐκ τῆς ποσότητος τὴν ὁποίαν μποροῦν νὰ ἀποστείλουν οἱ Ρῶσοι καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν ποταμίων ὁδῶν εἰς τὰς μεταφοράς, ὥστε νὰ ἐλαττωθοῦν τὰ ἐξοδα τῶν μεταφορῶν. Πρὸς τὸ παρὸν οἱ Ρῶσοι εἰσάγουν ἀνθρακὰ ἐκ Πολωνίας. Μετὰ ὑπάρχει βενζίνη εἰς τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ εἰς τὰ ἐργοστάσια συνθετικῶν προϊόντων τῆς Τσεχοσλοβακίας—ὅχι ὅμως ἀρκετῇ. Ἡ παραγωγὴ εἰς τὴν Ρουμανίαν ἐκινεῖτο κατὰ τοὺς πρώτους ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους μεταξὺ τῶν 3 800 000 τόννων ἐτησίως ἐναντι 8 700 000 τόννων κατὰ τὸ 1936. Ἐξ ἄλλου ἡ παραγωγὴ τῆς Οὐγγαρίας εἰς πετρέλαιον ἀνῆλθεν ἐκ 2 000 τόννων κατὰ τὸ 1937 εἰς 8 000 000 καὶ πλέον κατὰ τὸ τρέχον ἔτος.

Ὑπάρχει πολὺς σίδηρος εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὰ σήμερὶν δὲ ὅμως ἐργοστάσια κάνουν εἰσαγωγὰς ἐκ Ρωσίας καὶ Σουηδίας. Ἐχομεν ἤδη ὁμιλεῖ διὰ τὰ κοιτάσματα μετάλλων. Θὰ ὑπάρξουν ἀρκετὰ περισσεύματα διὰ νὰ κυκλοφορήσουν καὶ μερι-

κὰ νὰ περισσεύσουν διὰ τὴν Ρωσίαν, ἡ ὁποία κατὰ τὸν πόλεμον ἐξηργάτο ἐκ τοῦ συστήματος ἐκμισθώσεως καὶ δανεισμοῦ διὰ τὴν προμήθειαν τῶν μεταλλευμάτων αὐτῶν. Εἰς χαλκὸν καὶ εἰς ψευδάργυρον θὰ ὑπάρχῃ ἔλλειψις ἐντὸς τοῦ συνασπισμοῦ. Ἡδὴ σήμερον ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Βουλγαρία τὸν ἀγοράζουν καταβάλλουσαι δολλάρια. Εἰς βωξίτην θὰ ὑπάρχῃ περισσεύμα, δι' αὐτὸ δὲ θὰ ἡδύνατο νὰ δημιουργηθῇ μεγάλη βιομηχανία ἀλουμινίου ἔαν ἡ Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη κατάρθωνε νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἀναγκαίαν ὑδροηλεκτρικὴν δύναμιν.

Σοβαρὰ ἔλλειψις ὑπάρχει εἰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν κατασκευὴν ὑφασμάτων. Καὶ οἱ ἑξ ὧραι ἔχουν σημαντικὰς ὑφαντουργίας, αἱ ὁποῖαι πρὸ τοῦ πολέμου ἐβασίζοντο εἰς μεγάλας εἰσαγωγὰς ἀκατεργάστου βάμβακος καὶ ἑλίου.

Μέχρις ὅτου δὲ προοδεύσῃ πολὺ ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἀρδεύσις, καὶ ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον θὰ παραμείνουν ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀκόμη εἰς τοὺς πίνakas εἰσαγωγῶν. Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει καὶ διὰ τὸ καουτσούκ κατὰ τὸ 1937 τὸ ἔλλειμμα ὑπερέβαινε τοὺς 60 000 τόννους.

Ος πρὸς τὸν ἐφοδιασμὸν τῆς βιομηχανίας διὰ συγχρόνων μηχανημάτων ὁ ὀρίζων παραμένει ἀκόμη σκοτεινός. Αἱ ἀνάγκαι εἶναι τεράστιαι καὶ ἐπιτακτικαί. Εἰς τὸ μέλλον ἡ Τσεχοσλοβακία θὰ δυνήθῃ νὰ ἀντιμετεπίσῃ μερικὰς ἐξ αὐτῶν, ἡ δὲ Πολωνία καὶ ἡ Οὐγγαρία θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρουν συνεχῶς περισσότερα καθὼς ἡ ἀνοικοδόμησις τῶν θὰ προχωρῇ. Εἶναι ὅμως φανερόν ὅτι ὁ ἀνεφοδιασμὸς καὶ ὁ συγχρονισμὸς τῶν ὑφισταμένων ἐργοστασίων, διὰ νὰ μὴν ἀ-

ναφέρωμε τίποτε διά τὰ μεγάλα σχέδια διά τὴν ἠλεκτροκίνησιν τῶν ἐργοστασίων εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ Γιουγκοσλαβίαν, δύνανται νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον διά τῆς εισαγωγῆς μηχανημάτων ἐκ τῆς Δύσεως — τῶν περισσοτέρων μάλιστα ἐπὶ πιστώσει. Δὲν ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι ἡ Ρωσία θὰ δυνήθῃ νὰ συμβάλῃ εἰς ὅλα αὐτά, τοῦλάχιστον εἰς ὅσον χρονικὸν διάστημα ἐπεκτείνονται αἱ προβλέψεις μας.

Διὰ τὰ σχέδια αὐτὰ καὶ τὰς ὑπὸ κομμουνιστικὸν ἔλεγχον ὁργανώσεις, τὸ ἀτύχημα εἶναι ὅτι ὅλα τὰ γεγονότα ὁδηγοῦν εἰς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν — τὴν ἀνάγκην ν' ἀκολουθήσουν τὴν πείραν καὶ τὴν παραγωγὴν τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Μεγ. Βρετανίας καὶ κυρίως τῆς Γερμανίας. Ἡ προπαγάνδα τῶν ὁμιλεῖ μετὰ ὁκτοῦ διά τὴν ἀνόρθωσιν τῆς δυτικῆς Γερμανίας καὶ κτυπᾷ τὸ σχέδιον Μάρσαλ. Εἶναι ὅμως ἐντελῶς φανερόν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀνόρθωσις, ὑπὸ Ρωσικὴν προστασίαν, θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος. Μέχρις οὗτοῦ ἡ Γερμανία ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν ἐπὶ σκηνῆς, εἶναι ἀναγκασμένον νὰ στραφοῦν πρὸς τὴν Βορειοδυτικὴν Εὐρώπην, ὅπου ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Σουηδία τοῦλάχιστον, δὲν ἀφῆσαν τὰς ἐμπορικὰς τῶν συναλλαγὰς νὰ ἐπηρεασθοῦν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν προτιμήσεων. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς σύνδεσμος τῆς Τσεχοσλοβακίας πρὸς τὴν Δύσιν καὶ ἄνω τῶν 22% τοῦ Πολωνικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κατὰ τοὺς πρώτους ἑννέα μῆνας τοῦ 1947 ἔγινε μετὰ τῆς Σουηδίας καὶ Δανίας. Ὑπάρχουν ὅμως δύο καθαρῶς οἰκονομικὰ ἐμπόδια: τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη ζητεῖ νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὴν Δύσιν, εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα ἡ Δύσις μόνον ἀντὶ δολλαρίων δύνανται νὰ πωλήσῃ· τὰ εἶδη πάλιν

τὰ ὁποῖα ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη δύνανται νὰ προσφέρῃ δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητα εἰς τὴν Δύσιν.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη χρειάζεται ἓν ἄν ἄν σχέδιον Μάρσαλ ὅσον καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη. Ποῦ θὰ εὐρεθῇ ὅμως ὁ γενναϊόφρων δανειστής; Θὰ χρησιμοποιοῦσιν ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ τὸν ἀνατολικὸν συνασπισμὸν ὡς συμπληρωματικὴν περιοχὴν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν Ρωσικῶν ἀναγκῶν; Ἡ μήπως ἡ πρόθεσις τῆς Μόσχας εἶναι νὰ εὐημερίσουν καὶ νὰ ἀποδίδουν τὰ μέλη τοῦ συνασπισμοῦ ἕκαστον κατὰ τὸν τρόπον του; Θὰ ἐπερίμενε κανεὶς ὅτι ἡ Ρωσία θὰ ἀνελάμβανε τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον προπολεμικῶς εἶχεν ἡ Γερμανία. Ἡδὴ ὑπάρχουν ὀρισμέναι ὁμοιότητες. Οἱ Ρῶσοι κατέχουν ὅλας τὰς γερμανικὰς περιουσίας εἰς τὰς πρώην ἑχθρικὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς. Ὑπάρχουν ὅμως ὀρισμέναι διαφοραὶ. Οἱ Ρῶσοι ἐπὶ τῶν ὁλοκλήρων τραπεζῶν καὶ τῶν ἐνδύσεων ἐν Βουδαπέστη καὶ Βουκουρεστίῳ καὶ ἐλέγχουν τοὺς ζωτικὸς οἰκονομικοὺς τομεῖς (τὴν ναυπηγίαν, τοὺς βωξίτας καὶ τὸ πετρέλαιον), μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς ὅπως καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δυτικῶν κεφαλαίων κατὰ τὸ παρελθόν· ἐπικλήσεις πρὸς τὴν ἰδεολογικὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν στρατιωτικὴν κατοχὴν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ, ὅταν εἶναι ἀνάγκη, χρησιμοποιοῦνται ὥστε νὰ μὴ περιληφθοῦν δυσμενεῖς ὁροι εἰς τὰς ἐμπορικὰς συμφωνίας. Ὅπως ἡ Γερμανία, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Ρωσία ζητεῖ ὅχι δὲν ἀπεριορίστως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη δύνανται νὰ παράγῃ. Ὅπως ἡ Γερμανία, χρησιμοποιεῖ καὶ αὐτὴ τὴν ἐπιρροήν της διὰ νὰ δώσῃ μορφήν εἰς τὰ σχέδιά της καὶ τὴν οἰκονομικὴν τῆς πολιτικὴν πρὸς

ὀρισμένας κατευθύνσεις. Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τὴν Γερμανίαν ἡ Ρωσία δὲν διαθέτει ἀμέσως τὰ μέσα διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν χωρῶν αὐτῶν. Αὐτὸ ἐξηγεῖ τὴν ἀβεβαιότητα ἢ ὁποῖα χαρακτηρίζει ὀρισμένα σημεῖα τῶν ἐθνικῶν τῶν σχεδίων.

Ἐάν τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον δὲν ἀποδώσῃ, ἔάν τὰ ἐθνικὰ προγράμματα ἀρχίσουν νὰ συγκροῦνται καὶ νὰ καταρρέουν, ἔάν σπάνια ὀλικά δὲν εἶναι προσιτά, ἔάν τὰ πολιτικὰ συμπερόντα διακόψουν τὴν παραγωγικότητα, ἔον τέλος ἡ Ρωσία δὲν παύει ἀργότερα τὸν ρόλον τοῦ ἀσώτου καὶ διορατικοῦ κεφαλαιοκράτου τοῦ κατέχοντος τὰ κεφάλαια καὶ τὰς πρώτας ὕλας, τί θὰ συμβῇ; Ὅπως φαίνεται ἀμέσως ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις θὰ συνεχισθῇ ὅπως καὶ ἐπὶ διακόσια τῶρα ἔτι εἰς τὴν Δύσιν, συγχρόνως δὲ ἡ ἐκμετάλλευσις πολλῶν καὶ εὐθύνων ἐργατικῶν χειρῶν. Ὑπάρχουν ἑκατομμύρια μεταξὺ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ πληρώσουν τοὺς στρατοὺς, τὰς ἀστυνομικὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἐργοστάσια. Δι' εἰδικὰς ἐργασίας ὑπάρχουν οἱ πολιτικοὶ κρατούμενοι — τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς δυνάτουν νὰ αὐξηθῇ — ἐφ' ὅσον ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη κινεῖται συνεχῶς πρὸς τὴν «λαϊκὴν δημοκρατίαν». Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀδυνατοῦν νὰ κάμουν αἱ μηχαναὶ θὰ γίνῃ διὰ τῶν χειρῶν, βραδέως καὶ μετὰ κόπου, ἀλλὰ πάντως θὰ γίνῃ.

Δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν σαφῆ καὶ ὀριστικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα ἔάν εἶναι πιθανόν

ὅτι τὸ Ἀνατολικὸν μπλόκ θὰ ἐπιτύχῃ οἰκονομικὴν ἰσχύον καὶ ἀνεξαρτησίαν. Δυνάμεθα μόνον νὰ τὸ ὑποθέσωμεν ἀπὸ τὴν σειρὰν αὐτῶν τῶν «ἔάν» καὶ ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα ἐδώσαμε ἀνωτέρω. Οἱ λαοὶ τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχουν ὑπομονὴν καὶ ἐργάζονται σκληρά, ἡ γῆ ἔχει τὸν πλοῦτον τῆς καὶ τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἂν καὶ ὀλιγώτερον πρωτότυπα ἀπὸ ὅτι νομίζουν οἱ δημιουργοὶ τῶν, βασιζόμενοι τοῦλάχιστον εἰς καθάρως καπιταλιστικὰς γραμμάς. Ὑπάρχει μίαν γνησίαν προοπτικὴν πρὸς βιοτικὸν ἐπίπεδον ἀνώτερον. Ἡ πρόδοσις πρὸς αὐτὸ δύνανται νὰ πραγματοποιηθῇ ἔάν εὐρεθοῦν λύσεις ἱκανοποιητικαὶ διὰ τὰ βασικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἐγείρονται εἰς τὸ ἄρθρον αὐτό. Ἐνα εἶναι ἐντελῶς σαφές: ἔάν ἔνα τόσο μεγάλο μέρος τῆς εἰς ἐργατικὰς χεῖρας δυνάμεως καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀπορροφηθῇ ὑπὸ τῶν στρατῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐξοπλισμῶν, ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν ὑπαλλήλων καθῶς καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Ρωσικῆς πολιτικῆς καὶ στρατηγικῆς, τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον θὰ παραμείνῃ ἐπὶ ἔτη κατώτερον ἐκείνου τοῦ ὁποῖον οἱ Κυβερνητικὰ δηλώσεις ἀφῆσαν τοὺς λαοὺς νὰ ἀναμένουν. Ἐάν δὲ συνέβαινε τοῦτο, ὁ ἀνατολικὸς συνασπισμὸς δὲν θὰ εἶχε τὴν λαϊκὴν ὑποστήριξιν διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ δικαιωθῇ ἡ ἀπαίτησις του νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν «λαϊκὴν δημοκρατίαν» εἰς τὰς χώρας αὐτάς.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Τόσο οί Ἑλληνικές Σελίδες ὅσο καί τὰ Ἐρανίσματα τοῦ Ἰωνίου εἶναι ἀφι-
ρωμένα στὸν Ρήγα Βελεστινλή. Ἐκατὸν πενήντα χρόνια κλείουν αὐτὸν
τὸν μήνα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ πρωτομάρτυρα τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.
Ἡ θυσία δὲν ἐσιτάθηκε μάταιη, ἡ προφητεία τοῦ Ρήγα βγῆκε ἀληθινή·
«ἀρκετὸν σπόρον ἐσπεира, ἐλεύσεται ἡ ὥρα ὅτε θέλει βλαστήσει, καὶ τὸ
γένος μου θέλει συνάξει τὸν γλυκὺν καρπὸν». Οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις
κινήθηκαν μὲ πῶς γρήγορο ρυθμὸ ὅσπερ ἀπὸ τὸ μαρτύριο, καὶ σὲ
διάστημα μικρότερο ἀπὸ μιὰ γενιά ἐχάριζαν σὸ ἔθνος τὴν ἐλευθε-
ρία του. Γιὰ νὰ τιμηθῇ ἡ μεγάλη αὐτὴ ἐπέτειος καὶ ἀπὸ τὴν «Ἑ-
κλογή», ὁ κ. Δ. Ζακυνθινός, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ
τοὺς πρώτους συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ, εὐαρεστήθηκε νὰ γράψῃ
τὸ σχετικὸ ἄρθρο. Τὰ Ἐρανίσματα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ βι-
βλίο τοῦ Χρ. Περγαίβου «Σύντομος Βιογραφία τοῦ αἰοδύμου
Ρήγα Φερραίου τοῦ Θεσσαλοῦ», Ἀθῆναι, 1860. Ὁ Περγαι-
βὸς στάθηκε συνεργάτης τοῦ Ρήγα καὶ συνελέγη μὲ
τοὺς σὺν Τεργέστη διηγεῖται ὁ ἴδιος πῶς μπόρεσε νὰ
γλυτώσῃ. Στὰ ἀπομνημονεύματα ποὺ ἀκολουθοῦν καὶ
ποὺ ἔχουν τὴν ἀξία ἀμύσης μαρτυρίας, ἔστο καὶ θο-
λωμένης ἀπὸ τὸν καιρὸ καὶ ἀπὸ ἄλλες αἰτίες, ὁ συγ-
γραφεὺς μιλεῖ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του σὲ τρίτο πρόσωπο.
ἔτσι ἔκαναν τότε πολλοὶ ἀπομνημονευματογράφοι.

Ο ΡΗΓΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Τοῦ καθηγητοῦ κ. ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ

Ἐκατὸν πενήντα χρόνια μετὰ τὸ
μαρτύριον, ἡ μορφή τοῦ Ρή-
γα προβάλλει ἀσαφὴς ἀκόμη
καὶ συγκεχυμένη μέσα ἀπὸ τὸ νεφέ-
λωμα τοῦ θρύλου. Ὅσον καὶ ἂν ἡ
ἔρευνα ἐπίμονα καὶ υπομονητικὰ ἔχη
φωτίσει τὰς διαφόρους πλευρὰς τῆς
ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς του, μακρι-

σχαὶ σκεπάζουν τὸ σύνολον. Ἴσως
διότι αὐτὴ εἶναι ἡ τύχη τῶν προ-
δρόμων καὶ τῶν μαρτύρων. Εἰς αὐ-
τοὺς ἡ φαντασία τῶν λαῶν ἀποθέ-
τει τὸ ἀποκρυστάλλωμα τῶν πόθων
τῶν καὶ εἰς τὴν σκέψιν ἡ τὸ παρὰ-
δειγμὰ τῶν οἱ ἀγωνισταὶ τῶν ἰδεῶν
— ἄλλοι εἰλικρινεῖς στοχασταὶ καὶ

Άλλοι συνειδητοί παραχαράκται—άναζητούν τα σύμβολα και την δικαιοσύνη των αγώνων των. Η ιστορική πορεία του ελληνικού έθνους έδικαίωσε το επαναστατικό αίτημα του Ρήγα και εις την διαμόρφωσιν των δημοκρατικών θεσμών ήκολούθησε τον δρόμον των πολιτευμάτων, τα όποια εκείνος ειχεν έκλέξει ως πρότυπον. 'Αλλ' εις την πολιτικήν του σκέψιν ύπηρεσαν πλευραί θεμελιώδεις, όπου ή πραγματικότητα υπελείφθη του προφητικού οράματος. Η κατακερματισμός των άπελευθερωτικών κινήματων, τραχείαι έθνικαί άνειθέσεις, όξύνεται διεθνείς συγκρούσεις άντέρεψαν πράγματι τα σχέδια του Φεραίου διά τας τύχας του κόσμου, ό όποιος έμελλε να άναδυθί από την 'Επανάστασιν. Ις την θέσιν του ένός και καθολικού Κράτους άνεπήδησαν άναιμικά και αντίπαλα κρατικά συγκροτήματα. Οσάκις έν τούτοις, υπό την πίεσιν των πραγμάτων, αντιμετωπίζετο ή δυνατότης της συνεργασίας των βαλκανικών λαών, το όραμα του Ρήγα προσκάλει συζητήσεις. Οικουμενικά ιδεολογικά επαναστάσεις, ανακινίζουσαι παλαιούς άνταγωνισμούς, ή κρίσις των έθνικών έλευθεριών, το επιβαλλόμενον σήμερα εις την 'Ανατολικήν Εύρώπην νέον σύστημα δουλείας, καθιστούν επίκαιρον και επίμαχον το θέμα. Κάθε προσπάθεια έρημνείας της πολιτικής σκέψης του πρωτομάρτυρος θα άπέτελει την καλλιτέραν μνημόσυνον προσφοράν διά την έκταστοτήν και πεντηκοστήν επέτειον του θανάτου του.

Πώς έφαντάσθη ό Ρήγας τόν νεαρόν κόσμον, ό όποιος θα ίδρύετο επί των ερειπίων του όθωμανικού δεσποτισμού; 'Ολίγαι, άλλα συγκεκριμένα, είναι οι άμεσοι πηγαί διά την αναπαράστασιν του οράματός του. Εις τόν «Θούριον», γέννημα ένθουςιασμού προωρισμένον να συγχινήση και να συναρπάσθω, θα άναζητήσωμεν επικουρικός διαφωτιστικά στοιχεία. Την πραγματικήν του σκέψιν αποσπασματικώς περιέχει ή «Νέα πολι-

τική διοίκησις των κατοίκων της Ρούμελης, της Μ. 'Ασίας, των Μεσογείων Νήσων και της Βλαχομυρογανίας».¹ Δέν έχει σημασίαν το ότι την θεωρίαν του παρεμβάλλει εις κείμενα των γαλλικών συνταγμάτων. «*Η Ελληνική Δημοκρατία*», ή όποια θα προέλθη από την 'Επανάστασιν και την πτώσιν της όθωμανικής τυραννίας, «*είναι μία, μ' όλον όπου περιλαμβάνει εις τόν κόλπον της διάφορα γένη και θρησκείας*». Κυρίως (αυκράτωρ) λαός *είναι όλοι οι κάτοικοι του Βασιλείου τούτου χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και διαλέκτου, Έλληνες, Άλβανοί, Βλάχοι, Αρμένιους και κάθε άλλο είδος γενεάς*. «*Όλοι οι άνθρωποι, χριστιανοί και τούρκοι, κατά φυσικόν λόγον είναι ίσοι*» και «*ή έλευθερία κάθε είδους θρησκείας, Χριστιανισμού, Τουρκισμού, 'Ιουδαϊσμού και τα λοιπά δέν είναι έμποδισμένα εις την παροδσαν διοίκησιν*». Είναι προφανές ότι εις την πολιτείαν του Φεραίου δεσπόζουσι αρχαί είναι ή άνοχη των έθνοτήτων και ή άνεξίθηρσεία, οι όποιαί θα οδηγήσουν εις τιαύτην άλληλεγγύην, ώστε «*ό Βούλγαρος*» πρέπει να κινήται, *διανύσασθω ή Έλλην και τούτος πάλιν δι' έκείνον και άμφότεροι διά τόν 'Αλβανόν και τόν Βλάχον*. Διά τούτο άκριβώς εις τόν «Θούριον» ό επαναστάτης ποιητής στρέφεται πρὸς όλους τούς λαούς, οι όποιοι στενάζουν υπό την όθωμανικήν τυραννίαν, και πρὸς όλους, Έλληνες και Βουλγάρους, Άλβανούς και Αρμένιους, γείτονες του Δουνάβεως και του Σάβου, Λαζούς

1. Το κείμενον βλ. παρὰ 'Απ. Δασκαλάκη, Les Oeuvres de Rhigas Velestinlis, (Παρίσι, 1937), σελ. 74 κ.ε.

2. Πρέπει να σημειωθί ότι υπό το όνομα των Βουλγάρων, το όποιον επανέλημνως αναφέρεται εις τα έργα του Ρήγα, δηλούνται όχι μόνον οι σημερινοί Βούλγαροι, άλλα και ολολικοί πληθυσμοί της σημερινής νοτίου Σερβίας. Ούτω νοείται εύκολότερον ή ομύκρυνσις του όλου των Σέρβων εις την άπελευθερωτικήν προσπάθειαν του Φεραίου. Καί άλλος παροσηροσείς βλ. παρὰ 'Απ. Δασκαλάκη, Rhigas Velestinlis, (Παρίσι, 1937), σελ. 124, σημ. 1.

και Γεωργιανούς και πρὸς αὐτούς ακόμη τούς μακρινούς Μουσουλμάνους της Αιγύπτου, άπευθύνει το μήνυμα της άναλήψεως του άγώνος διά την άπελευθέρωσιν και την άποκατάστασιν.

Έν τούτοις το μήνυμα τούτο, άπευθυνόμενον πρὸς διαφόρους άσυνιάκτους έθνικούς και θρησκευτικούς όμάδας, έκπορεύεται από μίαν συντεταγμένην δύναμιν.

Σας κράζει ή 'Ελλάδα, σας θέλει,
[σας ποιεῖ...

Την δύναμιν ταύτην, άρχουσιν και ρυθμιστικήν, θα συναντήσωμεν εις το όραμα της πολιτείας του Ρήγα. 'Ελληνική Δημοκρατία θα είναι το Κράτος το διάδοχον της όθωμανικής Αυτοκρατορίας και λαός του θα είναι «*ό λαός άπόγονος των Έλλήνων*», όπου κατοικεῖ την Ρούμελην, την Μικράν 'Ασίαν, τας Μεσογείων νήσους, την Βλαχομυρογανίαν... Συγκεκριμένως εις την άπόπειραν όρισμού του πολλίου του νέου Κράτους εξαίρεται ή συμβολή του 'Ελληνισμού: «*Έκείνος όπου όμιλεῖ την άπλήν ή την ελληνικήν γλώσσαν και βοηθεῖ την 'Ελλάδα, ως διατρέβη και εις τούς αντίποδας (επειδή το ελληνικόν προύμι εξαπλώθη και εις τα δύο ήμισφαίρια) είναι Έλλην και πολίτης*». Επιδέχεται ή Ρήγας εις την σημασίαν της ελληνικής γλώσσας ως όργάνου επικοινωνίας των συμβιούντων γενών και συνετελεστών ένότητος. Εις την άπλήν γλώσσαν των Έλλήνων θα συντάσσονται όλοι οι νόμοι και οι προστάγαί, όλα τα έγγραφα των δικαστηρίων και άλλων δημοσίων πράξεων.

Τό δέ έμπνευσμένον άρθρον, το όποιον τονίζει το χρέος όλων άνεξαιρέτως των κατοίκων να γνωρίζουν γράμματα και την ύποχρέωσιν της πατρίδος να ίδρύσθω παντιού σχολεία και το ότιον κηρύσσει ότι «*έκ των γραμμάτων γινώται ή προκοπή, με την όποιαν λάμπουν τα έλεύθερα έθνη*», παρέχει την ρητήν επι-

ταγήν «*να έξηγουνται οι παλαιοί ιστορικοί συγγραφείς, εις δέ τας μεγάλας πόλεις να παραδίδεται ή γαλλική και ή ιταλική γλώσσα, ή δέ ελληνική να είναι άπαραίτητος*».

Αί πληροφορίαι της «*Νέας πολιτικής Διοικήσεως*», τόσον λεπτομερείς εις ό,τι άφορῶ εις την καθεστωτικήν μορφήν του νέου Κράτους, δέν άποκαλύπτουν πλήρως τας άπόψεις του Ρήγα περί του χαρακτήρος του κράτους τούτου, επιτρέπον όμως να φθάσωμεν εις συγκεκριμένα συμπεράσματα. Άποκλείουν έν πρώτοις την γνώμην ότι ό Φεραίος, παρβαλκανική προσωπικότης, ένεσάρκωσε τούς πόθους όλων των λαών των Βαλκανίων, συνέγραψε τόν καταστατικόν χάρτην της Βαλκανικής Όμοσπονδίας και έφαντάσθη την πολιτείαν του ως όμοσπονδον ένωσην των έθνοτήτων του Αίμου³. Έκ των παρατεθέντων κειμένων προκύπτει άναμφισβητήτως ότι το κρατικόν συγκρότημα, το όποιον έμελλε να προέλθη από την 'Επανάστασιν, δέν θα ήτο ούς Βαλκανικόν ούτε όμοσπονδιακόν. Διότι προϋπόθεσις της όμοσπονδίας είναι ή ένταξις συγκεκοτημένων μονάδων πρὸς άσφαρισμόν ένότητος και άφ' έτέρου το σχέδιον υπερέβαινε τα Βαλκανικά όρια, άφού περιελάμβανεν Έλληνες και Τούρκους της Μικράς 'Ασίας, καθώς και άλλους λαούς της 'Ανατολής, συγκεκριμένως δέ τούς Αρμένιους. Θα ειχεν έπομένως καθολικώτερον χαρακτήρα ή σχεδιαζομένη Δημοκρατία από άπόψεως συμμετο-

3. Τας άπόψεις ταύτας ύπεστήριξαν και άλλοι και τελευταίος ό Γιάν. Κορδάτος, Ρήγας Φεραίος και ή Βαλκανική Όμοσπονδία, Αθήναι 1945. Ός θα σημειωθί κατωτέρω, ό συγκεκριμένος όστις ειχε διατυπώσει άντιθέτως γνώμας εις παλαιότερον δημοσίευσμά του. Προφανώς ή όλοσχερής άβη στρόφη όφειλεται εις άνάθεωρσιν των σκέψεων της διεθνούς κομμουνιστικής ήγέσιας, ή όποια σήμερα τείνει να χορηγοποιήση τόν Ρήγαν ως σύμβολον μίας ελθευρατικής λοκρατικής συνμοσπονδίας.

χης τῶν ἐθνότητων, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ἄλλης ἀπόψεως τὰ πλαίσια τῆς θῆσαν στενότερα.

Ἑλληνικὴν ὠνευρεῦσθαι τὴν πολιτείαν τοῦ ὁ Ρήγας καὶ ὡς ἑλληνικὴν τὴν ἀντιελήφθησαν οἱ σύγχρονοι, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ αὐστριακαὶ ἀρχαί, οἱ τόσον προσεκτικαὶ εἰς τὰ βαλκανικά πράγματα⁴. Μίαν καὶ καθολικὴν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν ἠθέλησε καὶ οὐ συνιστάμενην ἐπὶ μέρους αὐτονομίαν. Εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐνέταξε τὰς ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἐνότητες, τὰς περιέλαβε ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς Ἑλλάδος καὶ παρέσχεν εἰς αὐτὰς πολιτικὴν ἰσοτιμίαν. Ὑπεράνω ὅμως τῶν ἰδιορρυθμιῶν τούτων ὁ Φεραίος ἔθεσεν ὡς δυνάμειν ἡγετικὴν καὶ συνεκτικὴν τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ τὴν πνευματικὴν του περιουσίαν. Εἶχε πλήρη ἐπίγνωσιν καὶ τῆς σημασίας τῶν καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀποστολῆς τῶν. Εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστικὴ ἡ φράσις, τὴν ὅποιαν παρεμβάλλει εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ πολίτου: «ἐπειδὴ τὸ ἑλληνικὸν προζῶμι ἐξαπλώθη καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια...». Ἐμφανίζεται πρᾶγματι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἰς τὸ «προζῶμι» τοῦ σχεδιαζομένου νέου κράτους, ἡ δὲ πνευματικὴ του περιουσία ἀπὸ τῆς ἀτλουστεράς μορφῆς τῆς γλώσσης μέχρι τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, καλεῖται μὲ τὰς παιδευτικὰς τῆς ἀξίας νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀνερχόμενον κόσμον τὸ πλατὺ εἶρημα τῆς παραδόσεως καὶ τὰς προϋποθέσεις τῆς μελλοντικῆς σταδιοδρομίας. Πολιτικῶς ἰσοτίμοι, αἱ ἐθνικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ὁμάδες παρασύρονται κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἰς τὴν φωτεινὴν τροχίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Δυστυχῶς ἡ σπάνις τῶν πληροφοριῶν καὶ ἡ σχηματικὴ παράστασις τοῦ σχεδίου δὲν ἐπιτρέπουν εὐρύτεραν ἀνάλυσιν καὶ ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τῆς πολιτικῆς προοπτικῆς τοῦ

Ρήγα. Παραμένουν συγκεκριμένως σκοτεινὰ αἱ ἀπόψεις του περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον ὁραματίζεται, καὶ περὶ τῆς μορφῆς τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ ἀμαλγάματος τῶν ἑτεροτροπῶν ἐθνικῶν στοιχείων. Προέβλεπε πρᾶγματι τὴν ἀφομοίωσιν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς τουρκικῆς καὶ τῆς σλαβικῆς ἐθνότητος⁵; Ἀταλαίπωρος ἡ κριτικὴ φέρεται πρὸς ἀντιθεμένους χαρακτηρισμούς. Ἄλλοτε ὁ Φεραίος παριστάνεται ὡς ὁραματιστὴς ἐστερημένος κρίσεως καὶ ἄλλοτε ὡς «μεγάλῃ πολιτικῇ φυσιογνωμίᾳ», ἄλλοτε ὡς «ροδρόμος τοῦ νεοελληνικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ»⁶ καὶ ἄλλοτε ὡς «ἐμψυχωτής», «ἐρμηνευτής» καὶ ὁ πλέον ἀντιπροσωπευτικὸς «ἀρχηγὸς τοῦ παμβλκλανικοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνος»⁷. Ἐν τούτοις ἡ συνδυασμένη ἐρευνα τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς προσωπικότητος τοῦ Ρήγα, τῆς γενέσεως τῶν πολιτικῶν του ἀντιλήψεων καὶ τῶν ἱδεολογικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς του δύναται νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς ὠριμὰς χρησίμους διαπιστώσεις.

Τὸ θεωρητικὸν οἰκοδόμημα τοῦ Φεραίου, περιέργων κράμα προφητικοῦ ὁραματισμοῦ καὶ πολιτικοῦ πραγματισμοῦ, ἐμφανίζεται ἐν τελευταίᾳ ἀγαλῶσει ὡς ἡ συνισταμένη ζωντανῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων καὶ νεωτερικῶν ἀντιλήψεων περὶ τῶν δικαιοματίων τῶν λαῶν καὶ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ἐλευθερίας. Ἀντιστοιχοῦν δὲ αἱ συνθετικαὶ αὐταὶ ἀξίαι πρὸς τὰς δύο πηγὰς τῆς πνευματικῆς καὶ ἱδεολογικῆς του ἐμπνεύσεως: τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὴν Μεγάλῃν Ἰδέαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι τόσον πενιχραὶ αἱ εἰδήσεις μας περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ρήγα, ὥστε παραμένει ἐντελῶς σκοτεινὴ ἡ πορεία του πρὸς τοὺς δύο τού-

τους πόλους τοῦ ἱδεολογικοῦ του προσανατολισμοῦ. Ἡ δῖσα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τὸ μῖσος τοῦ τυράννου τὸν ἔφεραν πάντως πρὸς τὰ γαλλικά πρότυπα, ἐχρειάσθη ὅμως ἀσφαλῶς μακρὰ πνευματικὴ ἀσκήσις διὰ νὰ ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τοὺς ἑλλαδικοὺς ὀρίζοντας τοῦ θεσσαλικοῦ κάμπου καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν σύλληψιν τῆς οἰκουμενικῆς Ἀυτοκρατορίας τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ τολμηρὰ σύναψις τῶν δύο αἰτημάτων ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν πρωτοτυπίαν τῆς σκέψεως τοῦ μεγάλου προδρόμου. Ὁ Διαφωτισμὸς τοῦ ἀνύψωσεν εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιών τοὺς λαοὺς τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἔδωκεν εὐρὺ ἡθικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ οἰκουμενικοῦ κράτους. Διότι αἱ μὲν ἰδέαι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως διὰ πρώτην φοράν γονιμοποιοῦν οὐσιαστικώτερα τὴν ἑλληνικὴν διανόησιν, τοῦ καθολικοῦ ὅμως Κράτους τὸ δνειρον δὲν εἶναι ξένον οὔτε πρὸς τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν οὔτε πρὸς τὰ εὐρύτερα σπρώματα τοῦ ἔθνους. Ἐχει ἐπομένως σημασίαν ἰδιαιτέραν διὰ τὸ θέμα μας ἡ ἀναπαράστασις τῆς ἀνόδου τοῦ Φεραίου πρὸς τὸ ὄραμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.

Δὲν ἠκούετο πλέον εἰς τὰς πολυανθρώπους πόλεις τῆς Ἰταλίας, εἰς τὴν λαμπρὰν Λουετιάν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν τὸ παράπονον τῶν ἐξορίστων καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας εἶχε κοπάσει ὁ θρηγῶς τῶν ὑποδούλων. Τὰ μεγάλα εὐρωπαϊκά προβλήματα εἶχαν ἀπομακρύνει τὰς δυνάμεις ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῆς Στουροφορίας. Ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν, τὸ ἔθνος, ἀδὰμαστον καὶ ἀτίθασσον, ἀνέπτυσσε θαυμασίαν ἱκανότητα προσαρμογῆς. Ἡ Ἐκκλησία παρεσκεύαζε τὰς προϋποθέσεις τῆς «αὐτοκρατορικῆς πρωτοβουλίας τῶν πατριάρχων». Αἱ ἐξεγέρσεις καὶ αἱ ἀνταρσίαι δὲν ἀπετέλουν πλέον μόνον τὴν ἑκφρασίαν διαμαρτυρίας διὰ τὰς καταπιέσεις τοῦ τυράννου, ἀλλὰ καὶ τὴν θετικὴν ἐκδήλωσιν ἀναγεννωμένου ὁργανι-

σμοῦ. Προηγγέλλετο ἤδη τὸ τέρας τοῦ 12' καὶ τὸ λυκαυγὲς τοῦ 18' αἰῶνος!

Ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ὀθωμανικῆς ἐισβολῆς, οὐδέποτε εἶχε παύσει νὰ ἀπασχολῇ τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων τὸ αἷτημα τῆς ἀνασυστάσεως τῆς Ἀυτοκρατορίας: ἄλλοτε διὰ τῶν Σταυροφοριῶν, ἄλλοτε διὰ τῆς βενετικῆς καὶ τῆς ἰσπανικῆς ἐπεμβάσεως, ἄλλοτε διὰ τῶν τοπικῶν ἐξεγέρσεων. Κατὰ τὸν 18' ὅμως αἰῶνα τὸ δνειρον λαμβάνει συγκεκριμέναν μορφάν. Τὸ τουρκικὸν Κράτος φέρεται πρὸς τὴν ἀποσύνθεσιν. Αἱ ἑλληνικαὶ ἡγετίδες τάξεις, οἰκονομικῶς εὐρωστοὶ διὰ τῆς πρωταρχικῆς συμβολῆς τῶν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, πολιτικῶς ἰσχυραὶ διὰ τῆς δημοιουργίας ἀνωτάτων θεσμῶν τοῦ τουρκικοῦ κρατικοῦ ὁργανισμοῦ, ὅπου ἀποκλειστικῶς σταδιοδρομοῦν, πνευματικῶς ἀρχοῦσαι, λαμβάνουν συνειδήσιν τῆς δυνάμεως τῶν. Τέλος ἡ πολιτικὴ διαμόρφωσις τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἐπιτρέπει ἐπωφελεῖς προσαρμογὰς καὶ προσανατολισμούς.

Οὕτω καθ' ὅλον τὸν 18' αἰῶνα ἡ ἐπιδιώξις τῆς ἀνασυστάσεως τῆς «Βασιλείας τῶν Ρωμαίων» ἀποκρυσταλλοῦται καὶ προσαρμόζεται πρὸς τὴν διεθνή ἀτμόσφαιραν. Τὰ εὐρῆα λαϊκὰ σερῶματα καὶ μεγάλη μερίς τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἡγεσίας στρέφονται πρὸς τὴν ὁδόδοξον Ρωσσίαν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν γάμων τοῦ Ἰβάν τοῦ Γ' μὲ τὴν Ζωὴν-Σοφίαν Παλαιολόγου (1472) καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς χειροτονίας τοῦ πρώτου πατριάρχου τῆς Μόσχας (1589), σταθερῶς οἱ Ἑλληνες προσανατολίζονται πρὸς τὰ «ξανθὰ γένη». Ἡ λαϊκὴ πίστις ἐκφράζεται εἰς τὰ τραγούδια, τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς χρησμούς⁸. Αἱ ἡγετίδες τάξεις ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς τουρκικῆς πολιτείας γίνον-

4. Βλ. τὰ πολῦτιμα ἔγγραφα τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ Κ. Λιάγνου, Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ρήγα Βαλεστινῆ, Ἀθήναι, 1930.

5. Γιάν. Κορδάτου, Ὁ Ρήγας Φεραίος καὶ ἡ ἐποχὴ του, (Ἀθήναι, 1931), σελ. 86.

6. Αὐτόθι, σελ. 82 κ.ε.

7. Γιάν. Κορδάτου, Ρήγας Φεραίος καὶ ἡ Βαλκανικὴ Ὀμοσπονδία, σελ. 109-110.

8. Βλ. Ν. Α. Βέην, ἐν Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher, том. 13 (1937), σελ. 244 κθ' κ.ε.

ται φορείς ρωσικών επιρροών, βοηθοῦν τοὺς ἐλιγμούς τῆς Μόσχας καὶ προτείνουν λύσεις τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἐθνικαὶ ἐπιδιώξεις ἐντάσσονται εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐπεκτατικῆς πολιτικῆς τῶν τσάρων. Καὶ ὅταν θὰ ἐπέλθῃ ἐπαφὴ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης μὲ τὸν Ἰωσήφ τὸν Β' διὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ «ἐλληνικοῦ σχεδίου», ἀμέσως καὶ πάλιν οἱ Ἕλληνες θὰ προσαρμολοθοῦν πρὸς τὰς νέας καταστάσεις.

Ὑπῆρξε, κατὰ τὸν αὐτὸν ΙΗ' αἰῶνα, καὶ μικρὰ μερίς τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἡγεσίας τοῦ Ἑθνους, ἡ ὁποία, ἀποστέργουσα τὴν ἐξωτερικὴν ἐπέμβασιν, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐνδον διαβρώσιν καὶ ἀπορρόφῃσιν τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐδέχετο τὴν ἐνῶσιν τῶν Σλάβων «μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους διὰ τῆς διοικητικῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας», διευρυνόμενον δὲ ἔδεικνεν ὡς ἀνωτέραν ἐπιδίωξιν τὴν ἀφομοίωσιν τῶν Σλάβων καὶ τὴν ἑνταξιν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν⁹. Αἱ σκέψεις αὗται δὲν ἦσαν ξέναι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς παραδόσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς δεδομένην μάλιστα στιγμὴν ἀσάφεις ἐνδείξεις παρείχον τὸ ἐνδόσιμον μεταπλάσμου τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν σουλτάνων εἰς «ὀθωμανικὸν Κράτος τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους»¹⁰.

Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι τὸ ὄραμα τοῦ Ρήγα εὐρίσκεται εἰς ὀργανικὴν σχέσιν πρὸς τὰ ρεύματα τοῦτα τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἰδεῶν. Ξένος κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἰδιουσυγκρασίαν πρὸς τὰς ἰθυνοῦσας τάξεις, ἐμαθήμενος πλησίον τῶν καὶ ἐδέχθη τὸν σπόρον τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Καθ' ἣν σιγμὴν διεμορφώμετο ἡ πολιτικὴ προσωπικότης του, παρειρηγείτο κάμψις καὶ κάματος εἰς τοὺς ἐλληνικοὺς τοὺτους κύκλους: «Ἄν λοιπὸν εἰς καιρὸν διωρισμένον ἀπὸ τοὺς χρησμούς, ἐγγραφῇ ὁ Ἀθανάσιος Κομνηνὸς Ὑψηλάντης, καὶ μετὰ τοσαύτας καὶ ἱπλικαύτας νίκας τῶν Μοσχόβων κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ εἰς τοιαύτην εὐκαιρίαν δὲν ἡλευθερώθημεν οἱ Ῥωμαῖοι, δύσκολον πολλὰ τὸ νὰ γένῃ εἰς τὸ ἔξῃς ἡ ἀνάστασις τῆς ρωμαϊκῆς βασιλείας...»¹¹. Ὁ Ρήγας ἀνέλαβε δι' αὐτὸν τὴν φθίνουσαν Ἰδέαν καὶ συνέθεσε τὰ διεστῶτα ρεύματα. Μία νέα ἰδεολογία, προελθούσα ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν, περισσότερον σύμφωνος πρὸς τὴν ψυχικὴν του ἰδιοσυγκρασίαν, τὸν ἔφερε πλησιέστερον πρὸς τὰς λαϊκὰς ὁμάδας. Τὸ ρήγμα εἰς τὴν βυζαντινὴν παράδοσιν εἶχε συντελεσθῇ¹². Ἀλλ' ὁ Ρήγας, ἀτεινίζων πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, ὥρματο ἀπὸ τὰς ἐλληνικὰς παραδόσεις.

9. Ἐπ. Σταματιάδου, Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων Διεργηθέντων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, (Ἀθήναι, 1865), σελ. 136-137. Φ. Μιχαλοπούλου, Ρήγας ὁ Βελεστινλής, (Ἀθήναι, 1930), σελ. 6-7.

10. Δ. Α. Ζακυνθοῦ, Ἡ ἐνότης τῆς ἑλληνικῆς ἱστορικῆς παραδόσεως, «Νέα Ἑστία», 1915, σελ. 955. Διὰ τὴν προσανατολισμὸς τοῦ Ρήγα πρὸς τὴν τυρκοσλαβικὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πληροφορία — ἀν

εἶναι ἀκριβὲς — ὅτι εἰς τὴν σφραγίδα του, ἑκτος τοῦ ροπαλίου τοῦ Ἡρακλέους, εἰκονίζετο καὶ ἡ ἡμιόλητος. Βλ. Κ. Ἀμαντῶν, ἐν «Νέῳ Ἑστίῳ», 1948, σελ. 670.

11. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἀλωσιν, (Κωνσταντινούπολις, 1870), σελ. 534. Περλ. Ν. Ἀ. Βίην, Ἐνθ' ἄνωγ. σελ. 244 λγ-λδ.

12. Βλ. τὰς σκέψεις τοῦ Ν. Iorga, Byzance après Byzance, (Βουκουρεστί, 1935), σελ. 242 κ.ε.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΛΟΙΔΙΜΟΥ ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΤΤΑΛΟΥ

ὑπὸ

ΧΡ. ΠΕΡΡΑΙΒΟΥ

*Ὁ Περραιβὸς ἀφηγεῖται
πρῶτα τὰ νεανικὰ χρόνια
τοῦ Ρήγα καὶ τὶς σπουδές.*

Ὑπῆρχε πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ἀλλὰ δευτέρως τάξεως, καὶ ἐν τῇ Ζαγορέῃ τῆς Θεσσαλομαγνησίας ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἐν ᾧ ἐσχολάρχη Κωνσταντῖνος τις, λογιώτατος καλούμενος ἐν τοῦτῳ, ὡς ἐξ ἀξιολύτου μαρτυρίας ἐπληροφορήθη, ἐμαθήτευσε καὶ ὁ Ρήγας, ἔχων συμμαθητὰς, Νικόλαον τινὰ Κασσοβέτην, καὶ Ἰωάννην Ρήγα Πάντιον, πατέρα τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας κυρίου Φιλίππου Ἰωάννου, ἐξ ὧν ὁ μὲν Κασσοβέτης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου του διεδέχθη τὸ σχολεῖον τῆς Ζαγοράς, ὁ δὲ Ρήγας ἐσχολάρχησεν εἰς χωρίον Κισσόν. Ἐντοσοῦτῳ εὐφύης καὶ ἐπιμελῆς ὧν ὁ Ρήγας προώδιεσε θαυμασίως, κρείττων, πιθανῶς, γενόμενος τοῦ διδασκάλου του, ἀλλὰ φιλελεύθερος ὧν, καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν τυραννίαν, καὶ βαρβαρότητα τῶν τῆς πατρίδος του Ὀθωμανῶν ἐγκατέλειψε τὴν φίλην πατρίδα, πορευθεὶς εἰς τόπον ἐλεύθερον καὶ ἀρμό-

διον πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἰδεῶν του, ὅστις ἦν ἡ Δοκία, τὸ μόνον τότε ἄστυλον τῶν ἐλευθεροφρόνων Ἑλλήνων, ὅπου μετὰ δίμηνον ἢ τρίμηνον διατριβὴν του, ἐξητήθη παρὰ τοῦ ἐκεῖ ἀρχοντος μεγάλου Βραγγοβάνου ὡς γραμματεὺς· τὸ δὲ ἐπάγγελμα τοῦτο εἰ καὶ ἐπικερδὲς καὶ πολιτικῶς ἐντιμὸν, εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους ὁμῶς σκοποὺς του ἐφαίνετο ἀπρόσφορον, διότι ἡ ἐπιθυμία του ἦτο ν' ἀποκίση γνώσεις ξένων διαλέκτων, καὶ ἐλευθέρων διοικήσεων, ὅπως δι' αὐτῶν δυνηθῇ νὰ ὠφελήσῃ τὸ ἔθνος του, διότι ἡ τότε ἐπανάστασις τῶν Γάλλων προὔξενησεν, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν τοσοῦτον εὐαίσθητον ψυχὴν του βαθεῖαν ἐντύπωσιν καὶ ἀνησυχίαν, ὅσην τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα. Τύχη ἀγαθὴ πρὸς εὐνολωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του ἐσχετίσθη ταυτοχρόνως μετὰ τινος Δημητρίου Κανταριζῆ Βυζαντινοῦ, ἑβδομηκονταετοῦς σχεδὸν τὴν ἡλικίαν, ἀνδρὸς σημαντικοῦ, πρωτοκαθεδρίαν τοῦ ἀνωτέρου δικαστικοῦ κλάδου κατέχοντος, χαρακτήρος τιμίου, ἐγκρατοῦς τῆς ἐλληνικῆς, γαλλικῆς,

και άραβικής διαλέκτου, και θερμού πατριώτου. Γοητευθείς λοιπόν ο Κανταριζής υπό των προτερημάτων του Ρήγα ήγάπησεν αυτόν πατρικώς, τόν έδίδασκε την γαλλικήν και 'Αραβικήν διάλεκτον, τόν συνέδραμεν, ούτως ελπείν, διά των σοφών και πολιτικών του γνώσεων καθ' όλα τά ύπέρ της έλληνικής έλευθερίας επιχειρήματά του...

Κατά τὸ 1793 ἔτος ἀφίχθη ὁ Περραιβὸς εἰς Βουκουρέστιον ἐπὶ σκοπῷ νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς· ἀκούσας δὲ ὄνομα τοῦ Ρήγα εὐφημούμενον ἔσπευσεν νὰ λάβῃ τὴν γνωριμίαν του, συμπατριώτου μάλιστα ὄντος· ἐν τῇ πρώτῃ δὲ ἐπισκέψει ἡξιώθη φιλοφρονος ὑποδοχῆς, ἥτις ἡρέθισεν αὐτὸν νὰ ἐπιθυμῇ συνεχῇ συνέντευξιν καὶ οἰκειότητα. Αἱ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἱεραὶ συμβουλαι καὶ παραινέσεις του ἐνέπνευσαν ἱκανὸν ἐνθουσιασμόν εἰς τὴν ψυχὴν του, ὁμοίως καὶ αἱ σοφαὶ κατηχήσεις τοῦ προμνησθέντος Κανταριζῆ, πρὸς ὃν ὁ ἴδιος τὸν ἐσύστησεν, ὥστε ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἀπεφάσισε νὰ συναγωνισθῇ, καὶ συγκινδυνεύσῃ ὑπὲρ πατρίδος εἰκοσαετῆς ὧν τὴν ἡλικίαν· προθυμοποιούμενος ὁ Ρήγας νὰ ἐκδώσῃ τὰ συγγράμματά του, κυρίως δὲ νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ τούς ὑπὲρ πατρίδος σκοποὺς του ὑπῆγεν εἰς Βιένναν τῆς Αὐστρίας, ὅπου, εὐρὼν πολλοὺς ὁμογενεῖς ἐμπόρους καὶ διαφόρους νέους σπουδάζοντας ἐπιστήμας, διεκοίνωσεν αὐτοῖς τὰς πατριωτικὰς του ἰδέας, ἐνθουσίασαν ὅμως αὐτοὺς σφόδρα δύο θούριοι ὕμνοι...

...ὅτε τὸν Ρήγαν οὕτε τοὺς συνεταιροὺς του ἐλάνθανεν ἡ πολέμιος ἀστυνομία τῆς Αὐστρίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἑλευθερίας· ὅθεν διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὴν καταδρομὴν τῆς, ὥφειλον νὰ συνδεθῶσι σφιγκτότατα μετ' ἀλλήλων διὰ τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ὅρκου, διατηροῦντες ἐχεμυθίαν καὶ μυστικὴν ἐκδοσιν τῶν ἀναγκαίων ἐγγράφων ἐκ τῶν ποιημάτων· διὸ ὁ μὲν Γεωγραφί-

κὸς Χάρτης, ὁ Δ' τόμος τοῦ Ἀναχάρσιδος, ἡ Φυσικὴ καὶ ὁ Τρίπους ἔξεδόθησαν ἑλευθέρως, τὰ δὲ ἄλλα, ποιήματά, στρατιωτικὸν ἐγκόλπιον καλούμενον, καὶ τινες προσωρινοὶ πολιτικοὶ κανονισμοί, ἐτυπώθησαν τὴν νύκτα· ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι καὶ προσοχῇ, ἐξ ὧν ἐστάλησαν τινὰ κρυφίως εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐχρησίμευσεν εἰς προκατήχησιν μόνον καὶ ἐνθουσιασμόν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ἀνάγκησιν ἐθνικῆς ἑλευθερίας· ὅθεν, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ μέγας οὗτος σκοπός, ἦτον ἀνάγκη μεγάλῃ νὰ εὐρεθῇ καὶ ἰσχυρὸς βοηθός. Τοιοῦτος γοῦν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καὶ μὲ τοιαῦτα φρονήματα δὲν ὑπῆρχεν ἢ ἡ Γαλλία· μὴ δυνάμενος, ἢ μὴ ἐμπιστευόμενος ἴσως ὁ Ρήγας νὰ κερδίσῃ δι' ἄλλου μέσου τὴν συμπάθειαν τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, μετεχειρίσθη τὸ ἐξῆς ἐπινόημα· ἐφρόντισεν ἐγκαίρως νὰ λάβῃ τεμάχιόν τι ρίζης ἐκ τινος διαφνοδένδρου κειμένου πλησίον τῶν ῥεπιπῶν τοῦ εἰς τὰ Θεταλικά Τέμπη καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ ὑπάρχαντος ναοοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Τοῦτο λαβὼν καὶ δι' ἐπιτηδεῖον τεχνίτου κατασκευάσας ἐξ αὐτοῦ κομψὴν ταμβακοθήκην ἐπεμψεν αὐτὴν δῶρον πρὸς τὸν ἐν Ἱταλίᾳ στρατάρχην τότε καὶ τροπαιοφόρον Ναπολέοντα τὸν πρῶτον, ἐξιστορήσας συνάμα καὶ τὴν καταγωγὴν τοῦ εἰδους τῆς ταμβακοθήκης.

Τοιαύτη νεοφανὴς καὶ περιεργὸς προσφορά ἐφάνη εὐάρεστος εἰς τὸν ἥρωα, ὅθεν καὶ ἡ ἀπάντησις ἐγένετο εὐνοϊκὴ καὶ ἀμοδιὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Ρήγα, ὅστις, δραξάμενος τοιαύτης ἐπιθυμητῆς εὐκαιρίας, ἐξιστόρησεν ἐπομένως τὴν ἐλεεινὴν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν, καὶ θερμὴν αὐτῆς ἱκεσίαν πρὸς τὴν ἀδελφὴν Γαλλίαν, αἰτούσης παρ' αὐτῆς μετὰ δακρύων τὴν συντριβὴν τῶν πολυχρόνιων ἀλύσεων τῆς.

Ἡ συμπάθεια καὶ μεγαλοφροσύνη, πιθανὸν δὲ καὶ πολιτικὸν τι συμφέρον τοῦ ἥρωος τὸν ἔδειξαν εὐδιάθε-

τον πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ τοιαύτη τοῦ Ναπολέοντος εὐδιαιθεσία ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Ρήγαν χρηστάς ἐλπίδας ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Ὁ Ρήγας ξεκινάει ἀπὸ τὴν Βιέννην γιὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ φθάνει ἐν τῷ Τριέστι. Στὸ μεταξὺ ὅμως εἶχε πραγματοποιηθῇ ἡ προδοσία.

...Εφθασαν τέλος πάντων εἰς Τεργέστην μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ, τε Ρήγας καὶ Περραιβὸς, κατολίσσαντες εἰς τὸ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν Βασιλικὸν πανδοχεῖον· περὶ δὲ τὴν πρώτην ὥραν τῆς νυκτός, καθ' ἣν ἐσκόπευε ὁ Ρήγας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας (Μπρεσέ) καὶ λάβῃ τὴν προστασίαν καὶ υπεράσπισιν τῆς Γαλλίας, δυνάμει μυστικῆς διαταγῆς τοῦ Ναπολέοντος, ἡ ἀπέλθῃ ἐπομένως μετὰ τοῦ Περραιβοῦ εἰς Βενετίαν, αἰφνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀξιωματικὸς τις, ὅστις μετὰ τὸν συνήθη χαιρετισμὸν ῥώτησεν γερμανιστὶ «τίς ἐξ ὑμῶν καλεῖται Ρήγας;» ἐγὼ ἀπήντησεν ὁ ἴδιος· ἀμέσως προσκαλέσας δύο στρατιώτας, οὓς ἐπείτηδες εἶχεν ἀφήσει ἐκτὸς τοῦ δωματίου, διέταξεν αὐτοὺς νὰ μὴ συγχωρήσωσιν τινὰ νὰ εἰσέλθῃ, μήτε νὰ ἐξέλθῃ, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησεν ἀμέσως. Τοιοῦτον ἀπροσδόκητον καὶ καταπληκτικὸν συμβάν προὔξενησεν εἰς τὸν Ρήγαν αἰσθαντικωτάτην λύπην, ἐπενεγκὸν ἀνυπέρβλητον πρόσκομμα εἰς τοὺς ἐπιθυμητοὺς σκοποὺς τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους... Ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος ἀμφοτέρων ὑπῆρχεν πλέον ἀναπόδραστος ὑπενθύμισεν ὁ Περραιβὸς τὸν Ρήγαν νὰ καύσωσι καὶ ἀφανίσωσι τινὰ μυστικὰ ἐγγράφα τῆς ἐταιρίας, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου πολλῶν ἄλλων σημαντικῶν συνεταίρων, πρὸς τοὺς δὲ καὶ τὴν ἐθνικὴν σφραγίδα. Συναινέσαντος δὲ τοῦ Ρήγα περὶ τῆς ἀφανίσεως τῶν ἐγγράφων καὶ σφραγίδος, ἔδραμεν ὁ Περραιβὸς νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὰ ἐκ τοῦ κιβωτίου ἄλλ' ἰδόντες οἱ στρατιῶται ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ μὴ συγχω-

ροῦντες ν' ἀφαιρέσῃ, οὔτε γὰ ψαύσῃ τι σχεδὸν ἐκ τῶν παρακειμένων ἄνευ ἀνωτέρας διαταγῆς. Ἐπιτήδειος καὶ πολιτικὸς ὧν ὁ Ρήγας ἐκολάκευσε τοὺς στρατιώτας χορηγῆσας ἐν ταυτῷ εἰς ἕκαστον ἀνὰ ἓνα χρυσοῦν φλωρίον· ἐν τῇ χρονοτριβῇ ταύτῃ εὐρὼν εὐκαιρίαν ὁ Περραιβὸς ἔφριψεν ἐκ τῆς θυρίδος εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ἐγγράφα καὶ τὴν σφραγίδα· οἱ δὲ στρατιῶται, εἴτε τῆς δωροδοκίας, εἴτε φυσικῆς συμπάθειας ἕνεκα, δὲν κατεμήνυσαν τὸν Περραιβὸν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐνῷ πρότερον ἐπηπείλουν ἀναφανδὸν τὴν καταδίκην του.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπολογία τοῦ Ρήγα.

“Εὐγενέστατε Νομάρχᾳ καὶ κύριοι ἀνακριταί, ὅσα ποιήματα κατέσχετε, ὅλα εἶναι ἰδικὰ μου καὶ οὐδενὸς ἄλλου· βιβλιῷ ὡς οἱ πρὸ ἑτῶν παρεβλεψα πᾶν ἀτομικὸν μου συμφέρον ἀφοσιωθεὶς εἰς μόνον τὸ Ἑθνικόν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ματαιωθῶσι αἱ ἐλπίδες τοῦ σκοποῦ μου εἰς μέρη ἐπικινδύνα καὶ βάρβαρα, ἀπεφάσισα γὰ κατὰ φύγαν εἰς κράτος ἰσχυρόν, χριστιανικόν, σοφόν, φιλόανθρωπον καὶ φιλελληνικόν (οἶον τὸ αὐστριακόν), ὅπου συνέγραψα ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τὸ ἔθνος μου, χωρὶς νὰ προξενήσω καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς μου παραμικρὰν ψυχρότητα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἐκδίδων αὐτὰ μὲ πολλὴν μυστικότητα καὶ προσοχὴν πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐξωτερικῆς ὑποπόσεως· ἀλλ' ἐάν ἤδη συνελάβῃ με ἡ Κυβέρνησις διὰ προδοσίας, τοῦτο θεωρῶ ὡς τῆς ἐνεσιώσεως πολιτικῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἐταιρείας, δὲν δύναμαι ὅμως ἀφ' ἐτέρου νὰ πεισθῶ, ὅτι ὁ φιλόανθρωπος Αὐτοκράτωρ δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν ἑλευθερίαν ἐνὸς ἀρχαίου ἐνδόξου ἔθνους, ἥδη δὲ δεινοπαθούντος καὶ ἐλεηνολογούντος· δὲν ἄγνοεῖ οἱ πολυχρόνιοι ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι του ὑπῆρξαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ δυνάμεις αὐτοῦ.

δὲν ἀρνείται ὅτι αἱ σοφαὶ γνώσεις τῶν προπατόρων του ἐφώτισαν ἀπασαν τὴν Εὐρώπην διὸ τρέφει χρηστάς ἐλπίδας τὸ ἔθνος μου εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν φιланθρωπίαν τῆς Μεγαλειότητός του, καὶ πολλῶ μᾶλλον διότι καὶ τὸ Κράτος του οὐκ ὀλίγους κινδύνους καὶ αἰματοχυσίας ὑπέστη πολλάκις ὑπὸ τοῦ βαρβάρου καὶ ἀνιχνίστου τυράννου, τοῦ ὑπὸ βαρὺν ζυγὸν καταθλίβοντος ἤδη τὸ ἔθνος μου».

Μετά τινες ἡμέρας ἐφθασε βασιλικὴ διαταγὴ νὰ συλλάβωσι ἀμέσως καὶ τὸν Περραιβόν, συνωμότην ὄντα καὶ συνέναιρον τῷ Ρήγα, πέμψωσι δὲ ἀμφοτέρους εἰς Βιένναν· προσεκάλεσε δ' αὐτὸν διοικητικὸς κλητὴρ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὰς ἀρχάς, οὗτος δ' ἀπάντησε ὅτι πολίτης ὢν Γάλλος δὲν δύναται νὰ ὑποταχθῇ εἰς ἄλλην ἀρχήν, εἰμὴ ὅπταν διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Προξένου· ἀμέσως λοιπὸν διευθύνθη ὁ κλητὴρ πρὸς τὸν πρόξενον, ὅστις τοῦτον μὲν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν του, τὸν δὲ Περραιβὸν ἐπέμψεν εἰς τὴν ἀρχὴν σὺν τῷ ὑπασπιστῇ αὐτοῦ, παραγγείλας αὐτὸν· μετὰ τὰς ἀνακρίσεις, νὰ ἐπαναγῇ τὸν Περραιβόν εἰς τὰ ἴδια· τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τριῶν κατὰ συνέχειαν ἐξετάσεων· ἀλλ' ἐπὶ τέλους μὴ ἀγνοῶν τὸ καταχθόνιον σύστημα τῆς Αὐστρίας συνεβούλευσε αὐτὸν ν' ἀναχωρήσῃ ἐκείθεν καὶ ὑπάγῃ εἰς Κέρκυραν, ἵνα μὴτὶ ἀπευκαίτῃ, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ, πάθῃ ὑπὸ τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως· ἐπραγματοποίησε λοιπὸν ὁ Περραιβὸς τὴν ὁρμὴν συμβουλῆν τοῦ προξένου, ὁ δὲ ἀπόπλους του συνωδεύετο μετὰ ἐγκαρδίων στεναγμῶν καὶ φλογερῶν δακρύων ἕνεκα τῆς ἀποτυχίας τῶν ὑπὲρ πατρίδος συμφερόντων, καὶ τοῦ ἀτομικοῦ κινδύνου τοῦ πρωταγωνιστοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἅμα διετάχθη νὰ σταλῇ ὡς κατάδικος εἰς Βιένναν ἐνέπηξε τρεῖς μαχαίριδιον τι εἰς τὴν κοιλίαν του, ἵνα ἀπαλλαγῇ τῶν μελλόντων κολαστη-

ρίων· ἀλλ' ἡ μικρότης τοῦ μαχαίριδιου, τὸ πάχος τῆς κοιλίας καὶ ἡ ταχεῖα συνδρομὴ τῶν στρατιωτικῶν φυλάκων ἐμποδίσαν τὴν αὐτοχειρίασιν του. Θεραπευθεὶς δὲ μετὰ τινες ἡμέρας διὰ φρονιτίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐστάλη εἰς Βιένναν, ὅπου ἐβλήθη ἐν εἰρκτῇ μετ' ἄλλων προφυλακισθέντων συνεταιρῶν· τὰς δὲ ἐν Βιέννῃ γενομένας ἀνακρίσεις καίπερ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαρκεσάσας οὐδεὶς ἠδύνατο λεπτομερῶς γινώσκειν, διάφοροι ὅμως ὁμογενεῖς ἐπληροφοροῦντο ὑπὸ τινων σχετικῶν καὶ ἐν τοῖς πολιτικῇς πράγμασι διατελούντων, ὅτι τὸσον ὁ Ρήγας ὅσον καὶ οἱ συνέταιροί του ἐδειξαν σταθερὸν καὶ ἀτρόμητον χαρακτῆρα, καταφρονήσαντες πάντα κίνδυνον ὑπὲρ πατρίδος· ἀλλὰ περὶ τὸν, νομίζω, νὰ μάθωμεν τὰς ἀπανθρώπους ἐκείνας ἀνακρίσεις, ἀφ' οὗ πασιφανῶς εἶδομεν τὸ ἀποτέλεσμα, τὴν παράδοσιν δηλαδὴ αὐτῶν εἰς τοὺς αἰμοσταγεῖς ὄνυχας τοῦ Σουλτάνου.

Καὶ Ἕλληνες καὶ ξένοι προσπάθησαν νὰ σώσουν τὸν Ρήγα. Ἀκόμη καὶ ἓνας Τούρκος ἀποστάτης, ὁ Πασβάνογλου, ποὺ εἶχε ἄλλοτε εὐεργετηθῇ ἀπὸ τὸν Ρήγα δοκίμασε νὰ ἐνεργήσῃ.

Μαθὼν ὁ Πασβάνογλος τὰ λυπηρὰ συμβάντα τοῦ Ρήγα καὶ τὴν τελευταίαν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, προκατέλαβεν ὅλας τὰς δημοσίας καὶ στενωποὺς ὁδοὺς καὶ τὸν Ἰστρον μὲ ἑνὸς πλὸν δύναμιν, ὅπως σῶσῃ τοῦ κινδύνου τὸν σωτήρα καὶ ὁδηγόν του· μὴ δυνάμενος λοιπὸν ὁ Πασβάνος τοῦ Βελιγραδίου νὰ διαβιβάσῃ τοὺς καταδικασμένους εἰς Κωνσταντινούπολιν, διετάχθη ἐκ νέου νὰ τοὺς θανατώσῃ εἰς Βελιγραδίον· οὗτος δὲ, προσποιηθεὶς ὅτι ἐμελλε νὰ τοὺς πέμψῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τοῦ Ἰστροῦ διέταξε νὰ ἐκβάλλωσιν αὐτοὺς ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἀνά ἓνα καὶ πνίγωσιν εἰς τὸν ποταμόν· ἔμεινε δὲ τελευταῖος καὶ ἔβδωμος (ἑπτὰ ἦσαν ἅπαντες) ὁ Ρήγας

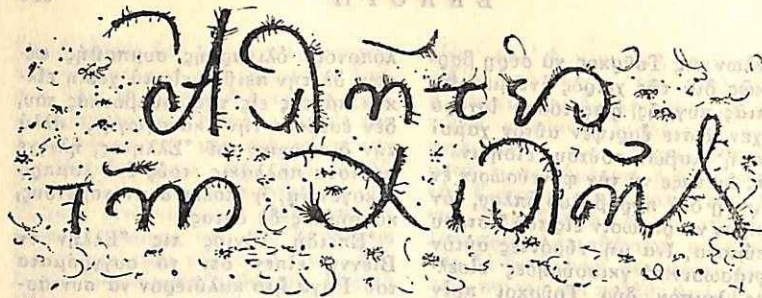
ὃν θέλων τις Τούρκος νὰ σύρῃ βαρβαρικῶς διὰ τῆς χειρὸς ἀντημειφθῇ διὰ μιᾶς πυγμῆς, ἥτις τόσον ἰσχυρὰ ὑπῆρχεν, ὥστε ἐρριπνεν αὐτὸν χαμαὶ ἡμιθανή· λαβὼν τοῦτου εἰδήσιν ὁ Πασβάνος διέταξε νὰ τὸν φονεύσωσιν ἐν τῇ εἰρκτῇ διὰ πυροβόλου ὅπλου, τὸν δὲ νεκρὸν νὰ ρίψωσιν εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ ρεῦματα, ἵνα μὴ εὐρόντες αὐτὸν ἐνταφιάσωσιν οἱ γκισοῦρηδες· εἰσελθόντες λοιπὸν δύο Τούρκοι πρὶν διευθύνωσι κατ' αὐτοῦ τὰς πιστόλας τῶν ἡκουσάν ἐκ τοῦ στόματός του ἐν τουρκικῇ διαλέκτῳ τὰ ἑξῆς· «οὕτως ἀποθνήσκουν τὰ παληκάρια» ἀρκετοὶ σπόρον ἐσπεῖρα, ἐλεύσεται ἡ ὥρα ὅτε θέλει βλαστήσῃ, καὶ τὸ γένος μου θέλει συνάξῃ τὸν γλυκὺν καρπόν.»

Ἡ περιγραφή τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τινων ψυχικῶν προτερημάτων τοῦ Ρήγα, ἀξιοπεριέργως οὐσα, συμφέρει, νομίζω, νὰ γίνῃ ἐνταῦθα γνωστὴ· ὅθεν λέγομεν ὅτι ἡ μὲν φυσικὴ του διάπλασις ὑπῆρχεν ὡς ἑξῆς.

Εἶχεν ἀνάστημα μεσαῖον, λαιμυχένα παχύν, πρόσωπον ἐρυθρολευκόχροον καὶ στρογγύλον, στόμα μεσαῖον, μύστακα ξανθόν, ρίνα πλατεῖαν μᾶλλον, ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς, ὀφρὺς δασείας, μέτωπον πλατὺ, κρατάρους ὀγκώδεις, ὄντα πλατεῖα, κόμην ὑπομέλαιναν, ἥτοι καθόλου μεγαλοστρογγυλοκέφαλος καὶ εὐρωστος. Τὰ δὲ ψυχικά του προτερήματα ἦσαν τὰ ἑξῆς· χαρίεις, νοσημονέστατος, ζωηρὸς ἐκ φύσεως, ἐκοιμολόγος, φι-

λόπονος, ὀλιγαρκής, συμπαθής· φέρον δὲ τὴν πειθὴ εἰς τὰ χεῖλη εἴλακε πάντας εἰς τὰς συμβουλὰς του, δὲν ἐσέβετο τὴν καταγωγὴν, ἀλλὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἕλληνος, ἤλεγχε μάλιστα πολλάκις τοὺς ἐπὶ λαμπρῷ οἰκογενεῖς, ἡ πόλει σεμνυνομένους, κακοήθεις δὲ ὄντας.

Ἐπειδὴ λόγιός τις Ἕλλην ἐν Βιέννῃ εἶπεν· ὅτι τὰ συγγράματα τοῦ Ρήγα ἦτο καλύτερον νὰ συντάσσωνται εἰς τὸ Ἕλληνικώτερον πρὸς διόρθωσιν τῆς γλώσσης, ὁ Ρήγας, παρόντων καὶ ἄλλων ὁμογενῶν, τῷ ἀπῆντησε «ἐν ὅσῳ, φίλε μου, ὁ Χασάνης καὶ ὁ Μεχμέτης τυμπανίζουσι διὰ τῆς σιδηρᾶς ράβδου τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἕλληνος, οὗτος οὕτε καιρόν, οὕτε νοῦν ἔχει νὰ διδαχθῇ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν του, ἢ νὰ διορθώσῃ τὴν παροῦσαν· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τοὺς λαλοῦντας ὑπὲρ τῶν συμφερόντων του, εἰμὴ, ὅταν τῷ λαλῶσιν εἰς τὴν συνήθη αὐτῷ ἐκ βρέφους διάλεκτον» ἀφ' οὗ ὅμως φωτισθῇ διὰ τῆς καθολικουμένης γλώσσης περὶ τῶν συμφερόντων του, δράξῃ τὰ ὅπλα, καὶ καταδαμάσῃ δι' αὐτῶν τὸν Χασάνην καὶ Μεχμέτην, τότε ἐλεύθερος ὢν δύναται νὰ μάθῃ νὰ ὁμιλῇ καὶ πρὸς Ὀμήρους καὶ Θουκυδίδας, τότε δὲν ἔχει χρεῖαν πλέον ἄλλων συμβούλων περὶ τῆς διαγωγῆς του, τότε μετὰ τὴν πτώσιν τῆς τυραννίας δύναται νὰ καταργήσῃ καὶ τὴν βαρβαρωθεῖσαν διάλεκτόν μας». Εἰς τοὺς λόγους τούτους πεισθεὶς ὁ νέος ἐκεῖνος λόγιος ἤτησατο συγγνώμην.

Τοῦ HAKON MIELCHE *

Η πλούσια φύση μιᾶς χαριτωμένης χώρας γέννησε τὸν «ρότο». Ὁ ρότο εἶναι ἕνας ἀλήτης πολὺ ἀγαπητὸς στὴ Χιλή, δὲν εἶναι ἕμως ἀλήτης ἀπὸ τὴ φύση του. Δὲν τριγυρνᾷ στυγερὰ μεγάλους δρόμους· κάθεται στὰ πεζοδρόμια καί, ἂν ἀλλάξη θέση, εἶναι γιὰ ν' ἀφήσῃ τὸν ἥλιο καὶ νὰ πάῃ στὴ σκιά.

Μερικοὶ συγγραφεῖς ὥστερα ἀπὸ μιὰ μικρὴ διαμονή στὴ Χιλή, περιγράφανε τὸν ρότο σὰν ἕνα φοβερὸ δολοφόνου ποὺ περπατᾷ ξυστὰ στοὺς τοίχους μ' ἕνα μαχαίρι κρυμμένο σὲ μανίκι του, ἀνυπό-

μονος νὰ τὸ βυθίσῃ στὴν πλάτη κάποιου ἀνίδεου πολίτη. Ὡστόσο ὁ ρότο δὲν εἶναι ἐπαγγελματίας δολοφόνος. Ἄν τύχῃ νὰ χτυπήσῃ μὲ τὸ μαχαίρι του ἕναν ἄνθρωπο, τὸ κάνει γιὰ νὰ ξεπλύνῃ μιὰ βρισιὰ καὶ ὄχι γιὰ νὰ κλέψῃ.

Παίρνει εὐκολὰ φωτιά γιὰτὶ ἔχει μέσα του τὴν περηφάνεια τοῦ Ἰσπανοῦ κληρονομημένη ἀπὸ τοὺς προγόνους του, ἐνῶ ἡ Ἰνδιάννα μητέρα του τοῦ ἔχει δώ-

* Τὸ κείμενο καὶ τὰ σχέδια εἶναι τοῦ Δανοῦ συγγραφέα Χάκον Μιέλκε ἀπὸ τὸ ταξιδιωτικὸ του ἡμερολόγιο, «Land of the Condor», Ἀγγλ. ἔκδ. William Hodge and Co.

οὖν ἕνα πρωτόγονο αἰσθημα δικαιοσύνης καὶ περιφρονήσεως τῆς ζωῆς.

Ὁ ρότο ζῇ σὲ καλὸς χτισμένους μὲ λάσπη ποὺ τὶς βλέπει κανεῖς ἀκόμα καὶ ἔξω ἀπὸ τὶς πιὸ μοντέρνες πόλεις μὲ τοὺς οὐρανοξύστες καὶ τὰ αὐτοκίνητα. Τὸν βλέπουμε ντυμένο μὲ τὰ γραφικὰ κουρέλια τοῦ νὰ τριγυρίζῃ στοὺς δρόμους μὲ τὴν πιὸ μεγάλη ἀδιαφορία καὶ μὲ τὴν πιὸ τέλεια φυσικότητα, κοντὰ σὲ κομφῆς γυναῖκες ντυμένες μὲ τὴν τελευταία μόδα τοῦ Παρισιοῦ καὶ σὲ κυρίους ποὺ ἀκολουθοῦν κατὰ γράμμα τὰ μοντέλλα τοῦ Σάβιλ Ρόου τοῦ Λονδίνου.

Στέκεται στὴ γωνιά ἑνὸς δρόμου καὶ ἀνάβει τὴ γόπα ποὺ μάζεψε ἀπὸ χάμω, μὲ ὅλη τὴ μεγαλοπρέπεια ἑνὸς βασιλιᾶ τῶν πετρελαίων ποὺ τραβᾷ τὴν πρώτη ρουφηξιά ἀπὸ ἕνα ποῦρο τῆς Ἀβάνας. Φτύνει μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ κομποῦ καὶ ἀκαμπτοῦ ἀστυφύλακα γιὰ νὰ δεῖξῃ σ' ὅλους τὴν ἀνωτερότητά του. Ὑστερα συνεχίζει μὲ νοχέλεια τὸ δρόμο του ὡς τὰ παγκάκια τῆς Πλατείας, ὅπου ὁ ἥλιος καὶ ἡ πρασινάδα καλοῦν γιὰ πολὺν ἀνάπαυση, γιὰ τὴ «σιέστα», βασιλικὴ κληρονομιά τῶν λατινικῶν φυλῶν. Ὁ Θεὸς μόνο ἔρει πῶς ζῇ ὁ ρότο.

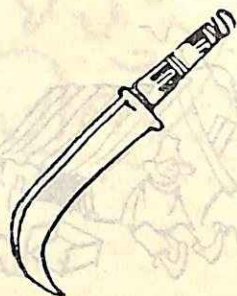

Πότε-πότε παρουσιάζεται τυχαῖα καμιά μικροδουλειὰ ὄχι πολὺ κουραστικὴ: νὰ φορτώσῃ σὲ σταθμὸ, νὰ πουλήσῃ λαχρὶα. Καμιά φορὰ θὰ κάνῃ καμιά μικροαπάτη—τίποτα τὸ ἐξαιρετικὸ—ὅπου ὁ ρόλος τῆς τύχης προσθέτει στὴ γοητεία τῆς περιπέτειας. Εἶναι ἀνοιχτοχέρης σὲ ὅλα του: σὲ μίσος, στὴν ἀγάπη, σὲ κρασί. Δὲν μπορεῖ βέβαια κανεῖς ν' ἀρνηθῇ πῶς τοῦ ἀρέσῃ νὰ πίνῃ. Ἄν τοῦ κόψετε τὸ κρασί, τὴν ἄλλῃ μέρα θὰ ξεσπάσῃ ἀπανάστασις.

Τὰ ρούχα τοῦ ρότο εἶναι μιὰ συμφωνία ἀπὸ ζωηρόχρωμα κουρέλια. Τὰ

παπούτσια του είναι τρύπια και το σακκάκι με τις ξεφτισμένες άκρες, το ίδιο. Τά ήλιοκαμμένα μάγουλά του τὰ σκεπάζουν άγριεμένα γένεια και τὰ κατάρμαυρα μάτια του λάμπουν κάτω από το παλιό πλατύγυρο καπέλλο. "Αν όμως τόν ξυρίσατε και τόν πλύνετε, τού βάλετε καινούρια και καθαρά ρούχα, μπορείτε νά τόν πάτε στο καζίνο τού Μόντε Κάρλο ή σε μιὰ λέσχη τού Λονδίνου χωρίς κανείς νά σκεφθῇ νά τόν διώξη. Βέβαια αν τόν δη κανείς καθισμένο πάνω σε μιὰ παληά εφημερίδα με τήν πλάτη άκουμπισμένη στον τοί-

χο βυθισμένο σε σκέψεις ή έντελώς άφηρημένο με τὰ μάτια καρφωμένα σε ένα λαμπερό κομμάτι τού Είρηνικού πού φαίνεται ανάμεσα από δυό άντικρινά σπίτια, δέν θά σκεφθῇ νά τόν καλέση σε τσαϊ.

Μεγάλα εικονογραφημένα πανώ, κατάλληλα για τούς άγράμματους, δείχνουν στον ρότο τόν κίνδυνο πού φέρουν οι ψείρες.

"Η ψείρα όμως χρησιμεύει για κάτι πού κανείς δέν μπορεί νά τὸ φανταστῇ. Σε μιὰ μικρή πόλη τῆς Χιλῆς μερικοί πολίτες βρήκαν στα ρούχα τους τὸ μι-

σητό αὐτό ζωῳφιο και παρατήρησαν ότι αὐτό συνέβαινε συνήθως όταν γύριζαν από τόν κινηματογράφο. Τὸ νέο αὐτό ἔκανε ἔξω φρενῶν τούς διευθυντές τῶν κινηματογράφων πού πήραν ὅλες τίς δυνατές προφυλάξεις, ἀλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Και μιὰ μέρα, έντελώς τυχαία, τὸ μυστήριο ξεδιαλύθηκε. Στην πόρτα τῶν κινηματογράφων ἦταν πάντα μαζεμένοι αρκετοί ρότο πού ἐπωφελοῦνταν από τήν καλή διάθεση τῶν θεατῶν και τούς ζητοῦσαν μιὰ μικρή βοήθεια. Τῇ βοήθεια αὐτὴ πολὺ συχνὰ τούς τήν ἔδιναν

πρόθυμα, μὰ και πολλές φορές τούς ἀπόδιωνχαν ἀπότομα. "Αμέσως τότε ὁ ρότο ἐνοίωθε τὸ αἷμα του νά βράζει ἀλλά ἀντὶ νά βγάλῃ τὸ μαχαίρι του ἔπαιρνε κρυφὰ μιὰ ψείρα ἀπὸ τὸ γιακά του και τήν ἔβαζε με μιὰ κομπή κίνηση στην πλάτη τού θεατῇ πού τσιγκουνεύταν τίς δεκάρες του.

Δέν πρέπει όμως νά θεωρήσουμε τόν ρότο σάν ἀντιπροσωπευτικό τύπο τού μέσου ἀνθρώπου τῆς Χιλῆς. Είναι ἀπλῶς χαρακτηριστικός τύπος τῆς χώρας ἕνας ἀλήτης πού παιδιαρίζει, χαριτωμένος και θελκτικός παρ' ὅλα τὰ κουρέλια

του, πάντα ἑτοιμος για τόν καυγά μὰ πιὸ πολὺ για τὸ γέλιο, περήφανος σάν Ἴσπανός ἀριστοκράτης και πτωχός ὅσο δέν μπορούμε νά τὸ φανταστοῦμε ἐμεῖς στην Εὐρώπη.

Εἶναι τὸ λείψανο ἀπὸ ἕνα παρελθόν πρόσφατο και γεμάτο χρώμα, κάτι σπάνιο μέσα σ' αὐτὴ τῇ χώρα πού, παντοῦ σχεδόν, ξερίζωσε τούς σπόρους τού παρελθόντος για νά βάλῃ στή θέση τους τὰ ὠφελιμότερα φυτὰ τού παρόντος. "Ο ρότο ἀνήκει στο τοπίο τῆς Χιλῆς ὅπως και οἱ μεγάλες λεωφόροι, οἱ καμινάδες τῶν ἐργοστα-

σίων και οἱ οὐρανοξύστες. Μαζὺ με τούς κόνδορες, τίς "Ανδεις και τόν ὀλόλαμ-προ γαλανό οὐρανό, εἶναι κάτι ἀπὸ τόν ρωμαντισμό και τήν πρωτατυπία πού ἀπόμεινε κοντὰ στην κοσμοπολιτικὴ νοστορπία πού πλημμύρισε τῇ Χιλῇ, εἶναι κάτι πού προσθέτει πολλὰ στή γοητεία τῆς παράξενης και ἑμορφῆς χώρας τού Είρηνικού.

"Όταν ὁ τελευταῖος ἀλήτης βάλῃ γραβάτα και κόψῃ τὸ κρασί, τότε ἀσφαλῶς ἡ Χιλῇ θά κερδίσει πολὺ, ἐμεῖς όμως οἱ ἐπισκέπτες θά χάσουμε. Και οἱ μέρες τού ρότο εἶναι μετρημένες.

Οι Όλυμπιακοί αγώνες

Του HAROLD M. ABRAHAMS

(Από το «The Official Report of The British Olympic Association», Λονδίνο)

Στις 29 Ιουλίου, στο Στάδιο του Ουέμπλεϋ, αρχίζει η 14η σύγχρονη Όλυμπιάδα· θα λάβουν μέρος 5.000 αθλητές, που 9 αντιπροσωπεύουν 53 χώρες, και 9 αγωνιστούν για τη μεγαλύτερη τιμή που υπάρχει στον αθλητισμό, για τον τίτλο του Όλυμπιονίκη. Ο Χάρολντ Άμπραμς, πολύ γνωστός Βρεταννός αθλητικός συγγραφέας και πρώην ολυμπιονίκης, γράφει την ιστορία των ολυμπιακών αγώνων από την αρχαία εποχή ως την αναβίωσή τους, στον περασμένο αιώνα.

Η αρχή των Όλυμπιακών αγώνων είναι θαμμένη στο σκοτάδι. Ο Θρύλος λέει ότι καθιερώθηκαν από τον Ήρακλη που νίκησε τα τέσσερα αδέρφια του στο δρόμο, στεφανώθηκε με ένα κλαδί αγριελιάς και άμεσως μετά καθιέρωσε τους αγώνες που θα γίνονταν κάθε πέντε χρόνια, γιατί πέντε ήταν τ' αδέρφια. Το πρώτο ιστορικό γεγονός που συνδέεται με τους Όλυμπιακούς αγώνες είναι η αναούστασή τους από τον Ίφιο βασιλιά της Ήλιδας. Είναι πιθανό ότι στην περίοδο της καθόδου των Δωριέων σταμάτησε ο έορτασμός των αγώνων και λέγεται ότι ο Ίφιος πήρε διαταγή από το μαντείο των Δελφών να ξαναφέρει τους Όλυμπιακούς Αγώνες για να θεραπεύσει τις έσωτερικές ταραχές που μάστιζαν την Ελλάδα και να την απαλλάξει έτσι απ' αυτό το κακό.

Ορισμένοι αρχαίοι συγγραφείς τοποθετούν την αναούσταση των Αγώνων στα 884 π. Χ., άλλοι στα 828 π. Χ. Ως τα 776 π. Χ. οι Όλυμπιάδες δεν

χρησιμοποιούνταν σαν μέτρο μετρήσεως του χρόνου. Το σπουδαιότερο σημάδι στην αναβίωση των έορτών αυτών που έγινε από τον Ίφιο, ήταν η καθιέρωση της Ιερής ανακωχής, (της «εκεχειρίας» όπως την έλεγαν οι Έλληνες).

Οι κήρυκες της ειρήνης την ανήγγελλαν πρώτα στην Ήλιδα και ύστερα στα άλλα μέρη της Ελλάδας και μ' αυτήν, όλο το μή-

να που διαρκούσαν οι αγώνες σταματούσε κάθε πόλεμος. Η περίοδος αυτή λεγόταν «Ιερομηνία» και καμία ένοπλη δύναμη δεν επιτρεπόταν να μπει στο έδαφος της Ήλιδας χωρίς να θεωρηθεί ένοχος Ιεροσυλίας.

Στην αρχή οι Όλυμπιακοί αγώνες περιορίζονταν πιθανόν μόνο στους Πελοποννήσιους, όταν όμως η φήμη τους διαδόθηκε, άρχισαν να παίρνουν μέρος και άλλοι Έλληνες, όπου στο τέλος μπορούσαν να συμμετέχουν όλοι όσοι ήταν Έλληνες. Οι έροι της συμμετοχής ήταν πάρα πολύ αυστηροί. Δεν επιτρεπόταν να αγωνιστεί κανείς παρά

μόνον αν ήταν γεννημένος γνήσιος Έλληνας. Οι ξένοι μπορούσαν να τους παρακολουθήσουν σε θεατές, οι δοῦλοι όμως ούτε αυτό δεν μπορούσαν να κάνουν. Επίσης δεν μπορούσε να λάβει μέρος στους αγώνες πρόσωπο που είχε προσβάλει τους ιερούς νόμους.

Όταν οι Ρωμαίοι κατακτήσαν την Ελλάδα, πήραν το δικαίωμα να συμμετέχουν στους Όλυμπιακούς αγώνες και ο Τιθέριος και ο Νέρων κέρδισαν Όλυμπιακές νίκες. Τόσο αυστηροί ήταν οι έροι της συμμετοχής ώστε στον Ίερωνα των Συρακουσών απαγορεύτηκε να αγωνιστεί στις άρματοδρομίες γιατί δεν είχε πολεμήσει μαζί με τους άλλους Έλληνες έναντι των Περσών. Στα 420 π. Χ., οι Σπαρτιάτες αποκλείστηκαν από την 90ή Όλυμπιάδα γιατί δεν είχαν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους: δεν είχαν πληρώσει το πρόστιμο που τους είχε δώσει γιατί είχαν έπιτεθῆ στο Λέπρεο ενώ ίσχυε η ολυμπιακή εκκεχειρία.

Οι γυναίκες δεν μπορούσαν να παρακολουθούν τους αγώνες, δεν μπορούσαν ούτε να περάσουν τον Άλφειο την εποχή των Αγώνων· η τιμωρία τους θα ήταν να τις γκρεμίσουν από το Τυπατόν Όρος· εξαιρέση γινόταν για την Ιέρεια της Δήμητρας που καθόταν σε ένα βωμό από λευκό μάρμαρο απέναντι στους έλληνοδίκες. Ωστόσο στις άρματοδρομίες, επιτρεπόταν στις γυναίκες να κάθονται πάνω στα άρματα.

Οι Όλυμπιακοί Αγώνες ήταν υπό την άμεση προστασία του Όλυμπίου Διός· ο ναός του στην Ολυμπία, στολισμένος με ένα άγαλμα του θεού, έργο του Φειδία, ήταν ένα από τα θαυμάσια

ώτερα έργα της ελληνικής τέχνης. Ήπληξαν ακόμη ναοί και βωμοί των περισσότερων από τους άλλους θεούς.

Ο έορτασμός των Όλυμπίων χωρίζεται σε δύο μέρη: στους Αγώνες και τις Ιερές τελετές που συνδέονταν με θυσίες, λιτανείες και δημόσια συμπόσια προς τιμήν των νικητών. Οι Όλυμπιονίκες, και οι θεατές, έπιναν και οι έπισημοί αντιπρόσωποι διαφόρων πόλεων, πρόσφεραν θυσίες στους θεούς τους· τις μεγαλύτερες όμως θυσίες τις έκαναν οι Ίδιοι οι Ήλειοι, στο όνομα της πόλεως των Ήλίων.

Τους αγώνες αποτελούσαν διάφορα αγωνίσματα στα όποια δοκιμαζόταν ή δύναμη και η τέχνη των αθλητών και ο αριθμός τους αυξανόταν από καιρό σε καιρό. Παρακάτω δίνω ένα κατάλογο των διαφόρων αθλημάτων που γίνονταν στους Όλυμπιακούς αγώνες· έπειδή όμως ορισμένα απ' αυτά καταργήθηκαν άμεσα μόλις καθιερώθηκαν, και άλλα άφου διατηρήθηκαν λίγο καιρό, είναι φανερό ότι δεν γίνονταν έπίδειξη όλων των αγωνισμάτων σε μια Όλυμπιάδα.

Αγώνας δρόμου.— Περίπου 210 μέτρα, μια φορά ο γύρος του Σταδίου. Αυτό ήταν το μόνο άγώνισμα δρόμου που γινόταν στις πρώτες 18 Όλυμπιάδες.

Αγώνας δρόμου.— Περίπου 420 μέτρα, έγκαινιάζεται για πρώτη φορά στη 14η Όλυμπιάδα, στα 724 π. Χ.

Αγώνας δρόμου.— Η απόσταση του είναι άγνωστη, ωστόσο θα ήταν τουλάχιστον 1260 μέτρα· στο άγώνισμα αυτό ο αριθμός των γύρων που έκαναν

Αθλητής του άλματος κρατώντας τα βάρη. Τον παρακολουθεί ένας έλληνοδίκης. (Από αθηναϊκό άγγείο του 400 π. Χ.)

οι αθλητές στο Στάδιο ήταν πάντα ζυγός (δύο, τέσσερις, έξι)· εγκαινιάστηκε για πρώτη φορά στα 720 π.Χ., την 15η 'Ολυμπιάδα.

Πάλη.

Πένταθλο.—Το πένταθλο άπαρτιζόταν από 5 αγωνίσματα—άλμα, δρόμος, δικοβολία, άκόντιο και πάλη. Το άλμα ήταν άλμα εις μήκος και είναι ενδιαφέρον να σημειώσω ότι επιτρεπόταν ο αθλητής να σηκώνει και ένα βάρος· αναφέρεται μάλιστα ότι ένας πήδηξε 16 μέτρα. Η Πάλη και το Πένταθλο εγκαινιάστηκαν για πρώτη φορά στα 708 π.Χ., στην 18η 'Ολυμπιάδα.

Πυγμαχία.—Άρχισε από τα 688 π.Χ., στην 23 'Ολυμπιάδα.

Αρματοδρομία τεθρίπων.—Εγκαινιάστηκε στα 680 π.Χ. στην 25η 'Ολυμπιάδα.

Παγκράτιο.—Πάλη και πυγμαχία. νικητής ανακηρύσσεται εκείνος που θα σκότωνε τον αντίπαλό του ή θα τον ανάγκαζε να δηλώσει την ήττα του σηκώνοντας το δάχτυλο, για να δείξει ότι δεν μπορούσε να συνεχίσει τον αγώνα.

Ιπποδρομίες.—Μαζύ με το παγκράτιο εγκαινιάστηκαν στα 648 π.Χ., στην 33η 'Ολυμπιάδα.

Αγώνας δρόμου παιδών.—Εισήχθη στα 632 π.Χ., στην 37η 'Ολυμπιάδα.

Πάλη παιδών.—Εισήχθη επίσης στα 632 π.Χ.

Πένταθλον παιδών.—Εγκαινιάστηκε για πρώτη φορά στα 628 και άμέσως καταργήθηκε.

Πυγμαχία παιδών.—Εγκαινιάστηκε στα 616 π.Χ., στην 41η 'Ολυμπιάδα.

Οπλίτης δρόμος.—(Στρατιώτες με πλήρη εξάρτηση, βαριά όπλισμένοι). Περίπου 210 μέτρα.

Αρματοδρομίες με ημιόνους.—Εγκαινιάστηκε στα 500 π.Χ., στην 70η 'Ολυμπιάδα.

Ιπποδρομία φορβάδων.—Εγκαινιάστηκε στα 496 π.Χ.

Αρματοδρομία με δύο άλογα.—Εγκαινιάστηκε στα 408 π.Χ.

Αγώνας κήρυκων.—Εγκαινιάστηκε στα 396 π.Χ.

Αρματοδρομία με 4 νεαρά άλογα.—Εγκαινιάστηκε στα 384 π.Χ.

Αρματοδρομία με 2 νεαρά άλογα.—Εγκαινιάστηκε στα 298 π.Χ.

Ιπποδρομία για νεαρά άλογα.—Εγκαινιάστηκε στα 256 π.Χ.

Παγκράτιο εφήβων.—Εγκαινιάστηκε στα 209 π.Χ.

Σύμφωνα με τον Πausανία, πριν από την 77η 'Ολυμπιάδα (472 π.Χ.), όλα τα αγωνίσματα γίνονταν σε μία ημέρα, αργότερα όμως βρήκαν ότι αυτό δεν ήταν δυνατό και κρατούσαν 5 ημέρες. Δέκα μήνες πριν από την τέλεση των 'Αγώνων, οι δέκα έλλανοδίκες, κατατοπίζονταν στα καθήκοντά τους: μάθαιναν να φροντίζουν για την τήρηση των νόμων, να κρίνουν τους αγωνιστές και να αναγορεύουν τους νικητές.

Το αξίωμα των έλλανοδίκων έθεσε το πάρα πολύ τιμητικό. Φορούσαν ένα ειδικό πορφύρεο χιτώνα και είχαν ιδιαίτερες θέσεις στο Στάδιο. Όλοι οι αθλητές που θα έπαιρναν μέρος στους 'Αγώνες, έπρεπε να αποδείξουν ότι ήταν έλλανόεσσοι πολίτες, καθαρά ελληνικής καταγωγής, και ότι δεν είχαν κάνει καμία ατιμωτική πράξη ή έσσολλα. Έπρεπε ακόμη να αποδείξουν ότι είχαν προπονηθεί τους δέκα προηγούμενους μήνες και να δηκιστούν για αυτό μπροστά στο άγαλμα του Διός.

Οι πατέρες, οι αδελφοί και οι γυμναστές των αθλητών που θα έπαιρναν μέρος στους 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες, όπως και οι ίδιοι οι αθλητές, έπρεπε να δηκιστούν ότι δεν θα διαπράξουν κανένα παράπτωμα σχετικά με τα αγωνίσματα. Όλοι οι αγωνιστές ήταν υποχρεωμένοι 30 μέρες πριν από τους 'Αγώνες να περάσουν από προκαταρκτικούς αγώνες στο Γυμνάσιο της 'Ηλιδας, υπό την εποπτεία των έλλανοδίκων.

Πριν από κάθε αγώνισμα, ο κήρυκας φώναζε το όνομα της Πόλης

κάθε αθλητή και πριν δοθεί το σύνθημα της εκκινήσεως, οι 'Έλλανοδίκες τους συμβούλευαν να φερθούν τίμια. Όποιον άνακαλύπτανε να δωροδοκή έναν αθλητή του έβαζαν βαρύ πρόστιμο και φαίνεται πως αυτό δεν γινόταν σπάνια, γιατί πολλά παραδείγματα αναφέρονται σε κείμενα της εποχής.

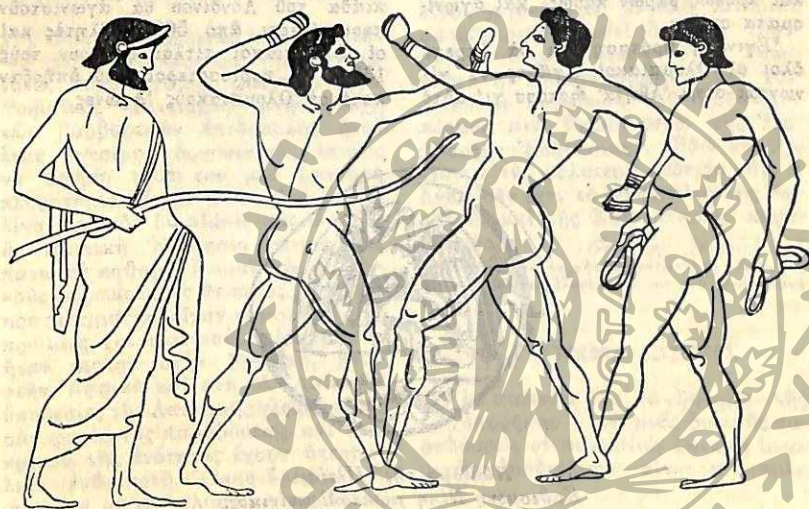
Το μόνο έπαθλο που έπαιρνε ο νικητής ήταν ένα στεφάνι από κλαδί της ιερής άγριελιάς, που φύτευε στο έσσο άλσος του Διός, την 'Αλτι. Τους έδιναν στα χέρια ένα κλαδί από φοίνικα, και ο κήρυκας φώναζε μπροστά στο συγκεντρωμένο πλήθος το όνομα του νικητή, του πατέρα του και της Πόλης από την οποία καγόταν. Παρ' όλο που δεν έγίνονταν καλλιτεχνικοί αγώνες, πολλοί ζωγράφοι και καλλιτέχνες έκθεταν τα έργα τους στην 'Ολυμπία.

Μία πρώτη νίκη στους 'Ολυμπιακούς 'Αγώνες ήταν μεγάλη τιμή για την πόλη στην οποία άνηκε ο 'Ολυμπιονίκης. Όταν γύριζε στην πατρίδα

του του γινόταν θριαμβευτική υποδοχή και οι συμπολίτες του για εύγλωσσόνη του έδιναν άτέλεια και διάφορα άλλα προνόμια.

Οι 'Ολυμπιακοί 'Αγώνες εξακολούθησαν να τελούνται με μεγάλη λαμπρότητα και στην εποχή των Ρωμαίων Αυτοκρατόρων, όπου καταργήθηκαν στα 394 μ.Χ., τον 16ο χρόνο της βασιλείας του Αυτοκράτορα Θεοδοσίου.

Η αναβίωση των 'Ολυμπιακών 'Αγώνων, που για πρώτη φορά έγινε στην 'Αθήνα στα 1896, όφειλεται άπολύτως στην ένεργητικότητα και στο επιχειρηματικό μυαλό του μεγάλου Γάλλου πατριώτη και φιλάθλου, βρώνου Πιέρ ντε Κουμπερτέν. Ο βρώνος ντε Κουμπερτέν που ταξίδεψε πολύ στην 'Αμερική και στην 'Αγγλία έπείστηκε ότι η όργάνωση του αθλητισμού στις δυο αυτές μεγάλες αγγλόφωνες χώρες θα είχε μεγάλη σημασία για τη ζωή του λαού τους. 'Αποφάσισε να άφιερώσει τη

Πυγμάχοι και άριστρά έλλανοδίκης. Από 'Αθηναϊκό άγγείο του 550 π.Χ.

ζωή του και την παρουσία του για να εισαγάγει τον αθλητισμό στη Γαλλική εκπαίδευση.

Στά 1892 για πρώτη φορά ο βαρώνος ντ ντε Κουμπερτέν έδηλωσε ότι η επιθυμία του ήταν ν' αρχίσει μια νέα εποχή για το διεθνή αθλητισμό. Στις 15 Ιανουαρίου του 1894, έλα τα αθλητικά σωματεία έλαβαν μια εγκύκλιο που πρότεινε «την προπαρασκευή διεθνούς συμφωνίας για την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων με σύγχρονους όρους, ώστε κάθε τέσσερα χρόνια να μπορούν να συναντώνται οι αθλητές όλου του κόσμου, και έτσι με την τέλεση αυτών των ευγενικών και ειρηνικών αγωνισμάτων να ενισχυθεί το πνεύμα του αμοιβαίου σεβασμού ανάμεσα στα έθνη».

Ο βαρώνος ντ ντε Κουμπερτέν είπε ότι η Αθήνα έπρεπε να έχει την τιμή των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων. Οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες έγιναν τέν Απρίλιο του 1896 και περιλάμβαναν: ποδηλατοδρομίες, αγώνες ξιφασκίας, γυμναστικές επιδείξεις, τένις, αγώνες σκοποβολής, κολυμβήσες και άρσες βαρών καθώς και αγωνίσματα στίβου.

Έγινε η πρόταση ότι θα έπρεπε δλοι οι Ολυμπιακοί Αγώνες να γίνονται στην Αθήνα: ωστόσο γι' αυτό

δπήρχαν φανερές δυσκολίες οι Ολυμπιακοί αγώνες έπρεπε να πάρουν τη διεθνή μορφή που σχεδίαζε ο ίδρυτής τους. Πάντως οι αγώνες έγιναν στην Αθήνα και στά 1906, όταν όμως ξανάρθε ο καιρός τους δεν έγιναν. Οι Ολυμπιακοί του 1900 έγιναν στο Παρίσι. Το 1904 στο Σαιντ-Λούις, το 1908 στο Λονδίνο, το 1912 στη Στοκχόλμη, το 1916 ήταν να γίνουν στο Βερολίνο αλλά δεν έγιναν, το 1920 στην Αμβέρσα, το 1924 στο Παρίσι, το 1928 στο Αμστερνταμ, το 1932 στο Λος Άντζελες, και το 1936 στο Βερολίνο.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1908 ήταν η αρχή των σύγχρονων Ολυμπιακών αγώνων στην ευρύτερή τους μορφή. Όσο για τους Ολυμπιακούς που προηγήθηκαν, ο' αυτούς έγιναν μόνο καμιά δωδεκαριά από τα αγωνίσματα που περιείχονταν στο πρόγραμμα, ενώ στους Ολυμπιακούς του 1908, το Λονδίνο, έγιναν 21 διάφορα αγωνίσματα και οι αθλητές μπορούσαν να κερδίσουν κάπου 100 ολυμπιακούς τίτλους. Στη φετινή Ολυμπιάδα του Λονδίνου θα αγωνιστούν περισσότεροι από 5000 αθλητές και οι Ολυμπιακοί τίτλοι φτάνουν τους 136 — οι περισσότεροι που δπήρξαν ποτέ σε Ολυμπιακούς Αγώνες.

Νόμισμα της Ηλείας.
Καθισμένη Νίκη με κλαδί φοίνικος.
Κάτω ένα κλαδί έλιάς.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ;

Ενα ερώτημα που ξυπνάει στους κατοίκους της Δυτικής Ευρώπης βαθειά συγκίνηση. Διακόσια πενήντα χρόνια τώρα, είναι γνωστό πως οι χώρες αυτές μοιράζονται έναν κοινό και διάφορο πολιτισμό, κληρονομία της Ελλάδας και της Ρώμης σήμερα όμως που οι πολιτικές και οικονομικές διαφορές απειλούν να διαιρέσουν την ήπειρο, είναι άσφαλιστο να ξετάσουμε την ένότητα του πολιτισμού αυτού και να της δώσουμε έναν καινούριο όρισμό.

Ελπίζουμε ότι θα μπορούσαμε και σε άλλα τεύχη να δημοσιεύσουμε πολλές γνώμες πάνω στο θέμα αυτό, από διάφορες διεθνείς πηγές. Αρχίζουμε με σχετικές όμιλίες που μεταδόθηκαν από το Β.Β.С.

1. ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Όσο πιο προσεκτικά βλέπουμε την τελευταία περίοδο της αρχαιότητας, τόσο λιγότερο φαίνεται ότι ο Ρωμαϊκός πολιτισμός, στην εποχή των βερβαρικών επιδρομών, ήταν ένας βιώσιμος οργανισμός, ικανός να αφήσει πίσω του μια ζωντανή κληρονομία. Σημαντικό είναι, πόσο λίγο, από τον 5ο αιώνα και ύστερα, η Λατινική Εκκλησία στηρίχτηκε πάνω σε καθαρά Ρωμαϊκούς ή Δυτικούς Ευρωπαϊκούς θεσμούς. Οι τόποι που πραγματικά είχαν σημασία στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, δεν ήταν διόλου στην Ευρώπη, ήταν στην Αφρική και στη Μ. Ασία. Οι υπηρεσίες της Λατινικής γλώσσας, και σαν φορέα της παραδόσεως και σαν κρίκου της ένότητας έχουν υπερβολικά εκθείαστη. Όπου υπάρχει, η συνέχεια με την κλασική παράδοση έχει τυπικό χαρακτήρα, και περιορίζεται σε μεμονωμένη επανάληψη

φράσεων που παίρνουν καινούρια σημασία.

Όυτε η πνευματική ούτε η υλική ένότητα του μεσαιωνικού πολιτισμού δεν μπορεί να συμφωνήσει εύκολα με τα γεγονότα που ξέρουμε. Είναι αρκετά γνωστό σήμερα, ότι η αντι-καθολική σκέψη ήταν εξαιρετικά ζωντανή και πλατειά διαδεδομένη τον 12ο και τον 13ο αιώνα. Όσο για την Αυτοκρατορία, αυτή ποτέ δεν υπήρξε το αντιστάθμισμα του Δυτικού Χριστιανικού Βασιλείου, και ποτέ δεν είχε Ρωμαϊκό χαρακτήρα.

Για να ανακαλύψουμε τη θετική επίδραση του Ρωμαϊκού Ιμπεριαλισμού στον μεσαιωνικό κόσμο, δεν πρέπει να στραφούμε στη Δύση αλλά στο Βυζάντιο, που επί 800 χρόνια ήταν το κύριο χριστιανικό κράτος του κόσμου. Η επιβίωση του Ρωμαϊκού Ιμπεριαλισμού στο Βυζάντιο είναι γεγονός με μεγάλη ιστορική σπουδαιότητα γιατί όταν η Κωνσταντινούπολη υπέκυψε στους Τούρκους, η κοσμοκρατορική και χριστιανική παράδοση του Βυζαντίου πέρασε στη Ρωσία μέσω της Ορθόδοξης Εκκλησίας*. Έδω νομίζω έχουμε την καλύτερη ένδειξη ότι η Δύση δεν έχει το μονοπώλιο της Ρωμαϊκής και της Χριστιανικής παραδόσεως.

Geoffrey Barraclough
Καθηγητής της Μεσαιωνικής Ιστορίας
στο Πανεπιστήμιο του Λίβερπουλ

2. ΖΗΤΗΜΑ ΠΙΣΤΗΣ

Δέν πιστεύω ότι το ζήτημα της υπάρξεως ή μη μιας δυτικής παραδόσεως είναι κυρίως ζήτημα ιστορικών αποδείξεων είναι πιο πολύ

* Παρλ. όρθρο του Α. Τόγγμη «Το Δίλημμα της Ρωσίας», «Εκλογή», τ. 4/1948.

ζήτημα γνώμης, ίσως μάλιστα ζήτημα πίστης. Η ιδεολογική σύγκρουση είναι τόσο παλιά όσο και η Εύρωπη ή ίδια. Η Δύση μπορεί να διαφέρει από την Ανατολή, μπορεί και όχι πάντα όμως το ήθελε αυτό.

Αυτό που έχει σημασία στην ιστορία δεν είναι ότι οι Έλληνες και οι Πέρσες ήταν, τόσο σεις παραδόσεις όσο και στη φυλή, λιγότερο ξένοι από όσο μπόρεσαν να καταλάβουν, αλλά ότι για ένα διάστημα οι Έλληνες νόμισαν ότι δεν χωρούσε κανένας συμβιβασμός και έδρασαν ανάλογα. Το ίδιο λοχύνει ακόμη περισσότερο για τον Μεσαίωνα. Μυθική σημασία αποδίδεται πάντοτε στο γεγονός ότι οι Ούννοι άναχατιστήσαν στις όχθες του Μίνταιο, ή οι Άραβες στο Πουατιέ. Για την πνευματική μας όμως κληρονομία, ίσως να έχη ακόμη μεγαλύτερη σημασία το γεγονός ότι οι Γερμανοί επιδρομείς έγιναν δεκτοί στους κόλπους της Εκκλησίας, και ότι η Άραβική σκέψη καταπολεμήθηκε τελικά στις αίθουσες των μεσαιωνικών Πανεπιστημίων.

Η δυτική παράδοση είναι ή προέκταση ενός ιδανικού, τόσο στο παρελθόν όσο και στο μέλλον. Μπορεί να είναι ένα ιδανικό παλιωμένο, δεν μπορούμε όμως να πούμε ότι έχει έντελως χαθεί. Δεν ξεπηδάει μέσα από μία τυφλή λατρεία της Έλληνικής, της Ρωμαϊκής ή της Μεσαιωνικής κληρονομίας μας. Αν μού ζητούσαν να πω πιά ήταν ή καλύτερη έκφραση αυτού του ιδανικού σε μία μορφή κατανοητή από τους συγχρόνους, θα αναφερόμουν στους συγγραφείς του 18ου αιώνα, τους πιο κομποπολίτες και πιο εύρωπαίους όλων των αιώνων. Σ' αυτούς όφειλουμε τον πρώτο σύγχρονο ορισμό του δυτικού αυτού ιδανικού που σε παλαιότερες ημέρες δεν ήταν ίσως (τότε περισσότερο από ένα αντικαθρέφτισμα φυλετικών προκαταλήψεων ή θρησκευτικού φανατισμού, από μία σκοτεινή συναισθητική του κινδύνου ενός άνεκκληρωτου χρόνου.

Για τον ολοκληρωμένο και φωτισμένο Ευρωπαίο του 18ου αιώνα, το μεγαλείο της Δύσης βρισκεται στην επίτευξη ενός επιτυχημένου συγκεκριμένου διαφόρων στοιχείων, μοναδικών για τον πλοῦτο, τη λάμψη και την ποικιλία τους. Αυτό ήταν το πνεύμα της Εύρωπης. Τις λέξεις τις χρησιμοποιεί ο Φοντενέλ. Τις ξαναβρίσκουμε στο Βολταίρο, που αποδίδει σ' αυτό το πνεύμα τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν το «δικό μας τμήμα της Εύρωπης» από τις χώρες που κατέχουν οι Τούρκοι και οι Τάταροι. Στά *Περσικά του Γράμματα* ο Μοντεσκιέ περιγράφει τα συναισθήματα ενός Πέρση, του Ουρμπεκ, καθώς αποβιβάζεται στο Λιβόρνο. Του κάνει εντύπωση κάτι ακαθόριστο και αλάθητα Ευρωπαϊκό σε κάθε τι που βλέπει. Ο Μτάρκ προσπάθησε να εκφράση το ίδιο, μιλώντας για ένα «σύστημα συμπεριφοράς και παιδείας που ήταν σχεδόν το ίδιο σε όλο το τεταρτοσφαίριο του πλανήτη, και απάλυνε, ανάμιξε και έναρμόνισε το σύνολο. Από την ομοιοτητα αυτή των τρόπων και της όλης μορφής της ζωής, κανένας Ευρωπαίος πολίτης δεν θα μπορούσε έντελως να ξεφύγη, σε οποιο μέρος της Εύρωπης και αν βρισκόταν.»

A. P. D'Entreves
Καθηγητής των Ιταλικών σπουδών στην έδρα
Serena του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης

3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

Η πίστη ότι τα ανθρώπινα όντα έχουν απόλυτη αξία αυτά καθ' εαυτά, ανήκει στην ουσία του πολιτισμού μας (χωρίς ωστόσο και να είναι το μόνο και μοναδικό στοιχείο της). Την προοπτική αυτή την έχουμε κληρονομήσει από ένα μακρινό παρελθόν και από διάφορες κατευθύνσεις. Στην Αρχαία Ελλάδα ο Πλάτων ίσως να είχε κάποια ιδέα,

όχι όμως και ο μαθητής του Αριστοτέλης, που ισχυριζόταν ότι ορισμένοι άνθρωποι είναι γεννημένοι δούλοι. Ίσως ο μαθητής του Αριστοτέλη, ο Αλέξανδρος ο Μέγας, πρώτος να ένοιωσε την αλήθεια ότι οι Έλληνες δεν ήταν διαφορετικοί από τους άλλους ανθρώπους. Και ίσως ο Κικέρων, ένας από τους πιο ισχυρούς παράγοντες μέσα στην ιστορία του πολιτισμού μας, να ήταν εκείνος που πρώτος διακήρυξε την άρετή της έννοιας που ονομάζει *άνθρωπισμό*, την άρετή εκείνων που αναγνωρίζουν και σέβονται στους άλλους τα δικαιώματα που έχουν κι αυτοί οι ίδιοι σαν άνθρωποι.

Hugh Last
Καθηγητής της Αρχαίας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, έδρα Camden

4. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΘΑ ΠΗ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΞΗ

Πιστεύω πως οι περισσότεροι μη Δυτικοί θα έλεγαν ότι υπάρχει κάτι που διακρίνει έντελως τη Δύση:

ή μυστηριώδης τεχνική μας Ικανότητα. Η ιδιαίτερη αυτή κλίση που έχουμε, να εφαρμόσουμε την επιστημονική γνώση σε πρακτικά ζητήματα, είναι ή πηγή της τεράστιας υλικής μας δύναμης. Οποιοδήποτε και αν είναι το αποτέλεσμα των Ρωσικών προκλήσεων στη σημερινή δυτική επικράτηση, μπορούμε να ελπίζουμε έντελως βέλαιοι, πως ό,τι και αν γίνει, ο κόσμος θα βρίσκεται πάντα στο έλεος της τεχνικής αυτής που κατέχει ή Δύση.

Ένα πράγμα μπορούμε να πούμε από πριν σχετικά με τα τελικά αποτελέσματα της τεχνικής αυτής: ότι θα είναι των άκρων, είτε για καλό είτε για κακό. Αν τα πράγματα πάνε καλά, το επίγραμμα επάνω στον τάφο των Φράγκων θα λέη: «Ενθάδε κείνται οι τεχνικοί που ένωσαν την ανθρωπότητα» αν πάλι τα πράγματα πάνε άσχημα, τότε θα λέη: «Ενθάδε κείνται οι τεχνικοί που εξόντωσαν το ανθρώπινο γένος».

Arnold Toynbee
Καθηγητής της Παγκοσμίου Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου

Σ' ΟΛΑ τα χωριά των Ινδιών υπάρχει εκείνος που πιάνει τους κλέφτες, ένας άνθρωπος που είναι συγχρόνως αστυνόμος, ψυχολόγος και μάγος. Όταν ένας στρατιώτης της μονάδας μου έχασε το πορτοφόλι του, ή ανάκριση έδειξε πως ο κλέφτης έπρεπε να ήταν ένας από τους επτά συναδέλφους του που έμεναν στην ίδια σκηνή. Τότε φώναξα τον Άμπικα Ντάς, τον «ειδικό» του χωριού. Στις 7 το πρωί ο Άμπικα έφθασε στο στρατόν, κομψός και φρεσκοκουρασμένος, έκανε μερικές έρωτήσεις στους άνδρες και είπε: «Πρέπει τώρα να πάω να σκεφθώ. Ως αύριο ο κλέφτης θα έχη βρεθεί». Το βράδυ γύρισε και είπε στους στρατιώτες: «Σας δίνω αυτά τα επτά ξύλα που το καθένα έχει 20 πόντους μήκους. Το βράδυ που θα κοιμηθήτε θατά βάλετε κάτω από το μαξιλάρι σας. Ής το πρωί ένα από τα ξύλα θα έχη μεγαλώσει δυο πόντους και έτσι θα ξέρω ότι το κεφάλι που κοιμόταν επάνω στο μαξιλάρι εκείνο, είναι το κεφάλι του κλέφτη.»

Οι στρατιώτες πήγαν στη σκηνή τους ταράγμένοι. Έγώ όμως δυσπιστούσα πολύ. «Δεν πιστεύετε βέβαια, όλα αυτά, δεν είναι έτσι;», ρώτησα. Ο Άμπικα χαμογέλασε αίνιγματικά. «Ίσως όχι, Σαχίμπ. Ωστόσο θα δήτε πως θα φανερωθώ ο κλέφτης.»

Το πρωί ο Άμπικα ήρθε και επιβεώρησε τα ξύλα. «Υστερα φώναξε ένα στρατιώτη κι αυτός όμολόγησε ότι ήταν ένοχος. Για να κρύψη την ένοχή του ο κλέφτης είχε κόψει κατά δύο πόντους το ξύλο του.

E. SAERCHINGER, στο «Saturday Evening Post», Νέα Υόρκη

Αστρολογία- επιστήμη ή πρόβλεψη;

Του Dr. ROBERT EISLER

(Από το «The Listener», Λονδίνο)

Η λέξη αστρολογία σημαίνει «επιστήμη των άστρων». Ός τόν 18ο αιώνα την χρησιμοποιοῦσαν αδιάκριτα σάν συνώνυμο τής λέξης «αστρονομία». Από την εποχή όμως του Νεύτωνα γίνεται καθαρή διάκριση ανάμεσα στην αστρονομία και την αστρολογία: ο όρος αστρονομία χρησιμοποιείται σήμερα αποκλειστικά για την επιστήμη των άστρων, ενώ ο όρος αστρολογία δηλώνει τη λαϊκή αντίληψη για τα άστρα και την επίδραση που ασκούν σε κάθε τι που υπάρχει στον πλανήτη μας. Κυρίως σημαίνει την πρόγνωση του μέλλοντος με τα άστρα, και βασίζεται στην διαδεδομένη και αδιάσειστη πεποίθηση ότι μπορούμε να προβλέψουμε το μέλλον παρατηρώντας και υπολογίζοντας τις κινήσεις των πλανητών και των άλλων άστρων.

Η πρόβλεψη του μέλλοντος αυτή καθ' εαυτή δεν είναι τίποτε μυστικό ή απόκρυφο. Ο ίδιος ο αστρονόμος μπορεί να καθορίσει με αρκετή ακρίβεια τη μελλοντική θέση των άστρων ή ακόμα να υπολογίσει τη θέση είχαν σε οποιαδήποτε εποχή στο παρελθόν, έστω και το πολύ μακρινό. Ο αστρολόγος πιστεύοντας στη μεγάλη δύναμη των άστρων, φτάνει στο συμπέρασμα ότι όλα όσα συμβαίνουν στη γη μπορούν να υπολογιστούν με την ίδια ακρίβεια που υπολογίζονται οι κινήσεις των άστρων στον ουρανό. Οι όπαδοί της θεωρούν την αστρολογία πραγματική επιστήμη όπως είναι ή αστρονομία, και μάλιστα επιστήμη ανώτερη από όλες τις άλλες. Διδάσκουν μια αστρολογική

χημεία και μεταλλουργία που ήταν κάποτε γνωστές με τον όρο αλχημεία.

Είναι περιττό ωστόσο να πω πως όλοι οι αστρονόμοι και μάλιστα όλοι οι επιστήμονες δεν παραδέχονται αυτές τις μεγάλες αξιώσεις των αστρολόγων.

Η αστρολογία ήταν μια φλογερή προσπάθεια υπομονετικών και έξυπνων παρατηρητών που μελετούσαν τους άστερισμούς, για να καταλάβουν το σύμπαν και να το συλλάβουν σάν ένα σύστημα στο οποίο ή επανάληψη ορισμένων φαινομένων ρυθμιζόταν από φυσικούς νόμους, «νόμους των ουρανών και της γης», όπως τους έλεγαν οι αρχαίοι Βαβυλώνιοι που τους είχαν ανακαλύψει με υπομονή και κόπο από τις κυκλικές κινήσεις του ουρανού θόλου. Αξιοθαύμαστη προσπάθεια που οδήγησε αργότερα όχι μονάχα στην ανακάλυψη της αστρονομίας αλλά και στην ανάπτυξη όλων των φυσικών μας επιστημών.

Είναι φανερό, πως οι μονάρχες και οι άστικές κυβερνήσεις δεν θα πλήρωναν τους αστρολόγους και τους μαθηματικούς τους τόσο γενναιόδωρα, ούτε θα τους εκτιμούσαν παρατηρητήρια ξοδεύοντας τόσα χρήματα, αν δεν πίστευαν ότι θα μπορούσαν να ωφεληθούν άμεσα από τις συμβουλές των σοφών αυτών ανθρώπων. Ο μεγάλος αστρονόμος Κέπλερ, που για να ζήσει μελετούσε το ώροσκόπιο του κόμη Βάλλενστάιν, αρχηγού των αυτοκρατορικών στρατευμάτων και του έδινε συμβουλές, ή το ώροσκόπιο του αυτοκράτορα Ροδόλφου Β' και άλλων

λιγότερο διασήμων πελατών, έγραφε σ' ένα φίλο του:

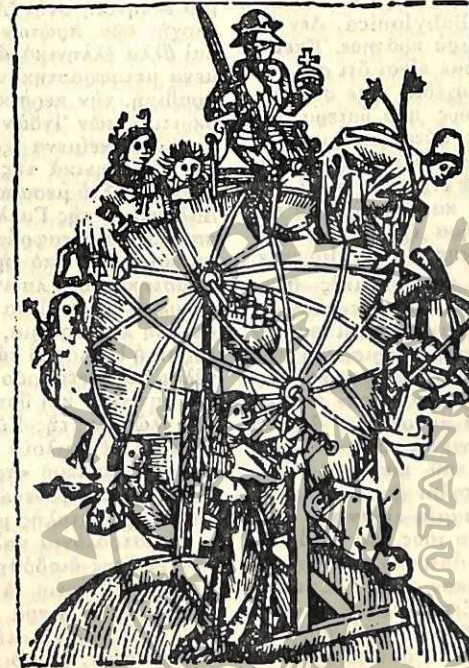
«Η αστρονομία είναι ή σοφή μητέρα και ή αστρολογία ή ανόητη κόρη που πουλιέται σε όποιον δίνει τα περισσότερα χρήματα για να συντηρήσει τη σοφή μητέρα της». Ακόμη ή αστρολογία, βοήθησε στην ανάπτυξη τής σφαιρικής γεωμετρίας, των μαθηματικών γενικά και—τελευταίο όχι όμως και λιγότερο σπουδαίο—στάθηκε ή αρχή τής τελολογικής έρμηνείας του σύμπαντος, που τόσο βαθεία είναι ριζωμένη στο πνεύμα των συγχρόνων έρευνητών. Δεν υπάρχει άμφιβολία ότι κάποτε υπήρχε μια φιλοσοφία, με βάση επιστημονική, που επέβαλε στους όπαδούς της την ευγενική και αύστηρη ήθικη αντίληψη της Στωϊκής φιλοσοφίας. Σήμερα δεν είναι πιά παρά μία πρόληψη, ή αναβίωση δηλαδή πεθαμένων θεωριών του μακρινού παρελθόντος. Οι βασικές της θεωρίες στην αρχή στηρίζονταν στην ακριβή παρατήρηση και στη μαθηματική ανάλυση πολυαριθμών έμπειρικών γνώσεων, πράγμα που και σήμερα είναι το κυριώτερο στοιχείο τής επιστημονικής προόδου. Αλλά οι πρώτοι σοφοί, που λάτρευαν ή

κόμα τα άστρα σά θεούς, παρουσίασαν αυτά τα αποτελέσματα με τη μορφή μιας θείας έσωτερικής αποκάλυψης που ήταν προνόμιο των λίγων μεμυημένων.

Οι αστρολόγοι παραπονούνται πικρά πως οι σοφοί δεν καταδέχονται να μελετήσουν τις θεωρίες τους. Τίποτα δεν είναι πιά μακριά από την αλήθεια. Στα πενήντα τελευταία χρόνια οι μεγαλύτεροι επιστήμονες τής Γερμανίας, τής Γαλλίας, του Βελγίου, τής Αγγλίας και τής Αμερικής έκαναν μεγάλες προσπάθειες για να κατατάξουν, να δημοσιεύσουν και να αναλύσουν ένα τεράστιο αριθμό από άσυροβασυλωμένα, αλγυπτιακά, ελληνικά, λατινικά, άραβικά, περσικά, ινδικά και κινέζικα αστρολογικά κείμενα. Γιατί λοιπόν τόσο ειδικοί με διαφορετική έθνικότητα έδωσαν τόση προσοχή σε κάτι που όλοι τους θεωρούν σάν μια από τις άπειρες ανθρωπίνες πλάνες;

Απλώς γιατί οι μεγάλες πλάνες τής ανθρωπότητας είναι που καθώρισαν τα κύρια ρεύματα τής ιστορικής εξέλιξης.

Τρεις χιλιάδες χρόνια πριν από τον Χριστό, ο βασιλιάς τής Ασσυρίας Σαργών, άπελπισμένος από

Ο Τροχός τής Τύχης με τους έπτά πλανήτες γύρω από τη Γη.

(Από ένα ήμερολόγιο, που κυκλοφόρησε στην Πράγα σά 1490)

τις επιδρομές που έκαναν οι νομάδες και οι επαναστατικές όρεινες φυλές στην εύφορη πεδιάδα της Μεσοποταμίας με τα πλούσια νερά της, αποφάσισε να κατακτήσει εκείνο που πίστευε ότι αποτελούσε όλο τον κόσμο με «ένα πόλεμο για να τελειώσει μια για πάντα από τους πολέμους», με σκοπό να αποκαταστήσει την παγκόσμια ειρήνη για «ένα κοπάδι που το οδηγεί ένας μόνο βοσκός». «Ένωσε σε μία» (έδώ ακριβώς βρίσκεται η σημασία της λέξης σύμπαν) τις περιοχές που περιλαμβάνονται ανάμεσα στις «τέσσερις θάλασσες», τη Μαύρη θάλασσα, την Έρυθρά θάλασσα, την Κασπία και τη Μεσόγειο. Υπέταξε όλους τους γειτονικούς βασιλιάδες που τους ονομάζει «οι 19 επαναστάτες», ένωσε τις διάφορες διαλέκτους της γής και επέβαλε την Pax Babylonica. Δεν ξέρουμε πόσον καιρό κράτησε. Εκείνο όμως που ξέρουμε είναι ότι στα μεγάλα του αυτά σχέδια είχε συμβουλευτεί αστρολόγους που ύστερα από τη διάλυση της αυτοκρατορίας του περίμεναν να ξεαναγγυρίσει ο άστερισμός που κάποτε είχε αναγγείλει την εμφάνιση ενός κατακτητή του κόσμου, ενός σωτήρα της ανθρωπότητας, ενός «πρίγκηπα της ειρήνης».

Σύμφωνα με τις πολιτικές θεωρίες της βαβυλωνιακής αστρολογίας, ένας τέτοιος κατακτητής μπορούσε να εμφανιστεί σε μία ορισμένη στιγμή σε οποιοδήποτε έθνος και όχι μόνο στον «περιούσιο λαό» που με την ευνοία του καλού του άστρου είχε δηλαδή να γεννιέται στα σπλάχνα του ο «άρχων του κόσμου». Όλοι λοιπόν οι αντίπαλοι βασιλιάδες γύρω στη Μεσοποταμία είχαν τον σύμβουλο αστρολόγο τους, και τα ασυρροβαβυλωνιακά αστρολογικά έγχειρίδια μεταφράστηκαν στην Έλαμιτική και Χεταϊκή. Στην Ίλιάδα ο «ποιμήν λαών», ο βασιλιάς Άγαμέμνωνας, σύγχρονος και αντίπαλος των Χεταίων βασιλιάδων της Μικράς Ασίας, είχε ένα μάντη τον Κάλχαντα που σύστησε την θυσία της Ίφιγέ-

νειας στην Αύλιδα. Το όνομά του είναι βέβαιο πως δεν ήταν ελληνικό. Κάλχας (Kalkhaa) σημαίνει «άνθρωπος από την Καλκού», και η Καλκού είναι μία πόλη της Άσσυρίας όπου ξέρουμε σήμερα ότι υπήρχε μια διάσημη σχολή αστρολόγων.

Την εποχή του Άσσυρμπασιπάλ, του οποίου η βιβλιοθήκη ανακαλύφθηκε στα έρειπια της Νινευή και μεταφέρθηκε στο Λονδίνο, ένα Άσσυριακό αστρολογικό βιβλίο με ελληνικές είχε μεταφραστεί στην αλγυπτιακή γλώσσα με την προστασία του «υποτέλη» βασιλιά της Κάτω Αιγύπτου, Νέχο του Σοφοῦ (Necho-so) άσσυριακής καταγωγής, και Ιδρυτή της 26ης δυναστείας. Από την αλγυπτιακή αυτή μετάφραση έγινε μία ελληνική στην Άλεξάνδρεια την εποχή των πρώτων Λαγιδών. Αυτά και άλλα ελληνικά αστρολογικά κείμενα μεταφράστηκαν αργότερα στην αραβική, την περσική και την σασκρινική των Ίνδων βραχμάνων. Τα αραβικά κείμενα ξαναμεταφράστηκαν σε ελληνικά της εποχής του Βυζαντίου. Στο μεσαίωνα έβραιοι της Δαλματίας, της Γαλλίας και της Ισπανίας τα μεταφράσανε στην έβραϊκή και τέλος από την έβραϊκή μεταφράστηκαν στα λατινικά. Πολύ λίγα φιλολογικά κείμενα γνώρισαν τόσο μεγάλη κυκλοφορία, εκτός από την έβραϊκή Βίβλο και τα αραμαϊκά ευαγγέλια που μεταφράστηκαν ελληνικά και λατινικά και ύστερα στις διάφορες γλώσσες της Ευρώπης. Μήπως κι αυτά δεν μιλούν για τη γέννηση του πραγματικού «πρίγκηπα της ειρήνης», που φανερώθηκε στους μάγους της ανατολής με ένα άστρο;

Η αστρολογία και η πλούσια φιλολογία της διαδόθηκαν σε όλη την Ίσλαμική Βόρειο Αφρική, στην Αίγυπτο, στη Μικρά Ασία, στη Συρία, στο Ιράκ, στην Περσία, στο Αφγανιστάν, στο Θιβέτ, στις Ίνδιες, στα Μαλαϊκά κράτη, στην Ίνδονησία, στην Ίνδοκίνα, στην Κίνα και στην Ίαπωνία. Μόνο η Ίσπανία και

η Πορτογαλία, χώρες καθολικές, καταδικάσανε την αστρολογία γιατί άνηκε στον αραβικό και τον έβραϊκό πολιτισμό, και την έδιωξαν μαζί με τους μαυριτανούς χαλίφες. Γι' αυτό το λόγο οι παλιές Ισπανικές και πορτογαλικές αποικίες, κυρίως της Λατινικής Αμερικής, δεν επηρεάστηκαν απ' αυτή την επιδίωξη που κανένας δεν μπορούσε ν' αποφύγει, όπως και η σοβιετική Ρωσία και η Βόρειος Ασία.

Στα 1914, λίγο πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, που ξαναζωντάνεψε κάθε είδους προλήψεις, ένας διάσημος επιστήμονας είπε: «Σήμερα η αστρολογία είναι πια ολότελα νεκρή». Πόσο γελάστηκε απέδειξε ο κ. Τόμ Χάρρισσον, ιδρυτής της «Mass Observation» (Παρατηρήσεις των μαζών) στην Άγγλία, που άρχισε να κάνει έρευνες τα τελευταία χρόνια για την κοινωνική ανθρώπινη αστρολογία των κατοίκων των Βρετανικών νησιών και κατόρθωσε να βρή ότι τα 2/3 σχεδόν των ενήλικων διαβάζουν λίγο πολύ τακτικά ένα άρθρο σχετικό με την αστρολογία, και ότι 4 στους 10 ανθρώπους, σχεδόν πιστεύουν στην αστρολογία ή δειχνουν ενδιαφέρον γι' αυτήν. Το ενδιαφέρον και η πίστη του κόσμου στην αστρολογία τείνουν να αυξάνονται σταθερά από τον τελευταίο πόλεμο και ύστερα. Στην Άγγλία τα ειδικά αστρολογικά περιοδικά πουλούν εκατομμύρια αντίτυπα. Το ίδιο και μια έφημερίδα που βγαίνει κάθε Κυριακή και συνδυάζει ένα τακτικό άρθρο σχετικό με την αστρολογία με μια πλήρη έκθεση των έγκλημάτων που εκδικάστηκαν την περασμένη εβδομάδα. Στις Ήνωμένες Πολιτείες η κατάσταση είναι ακόμη πιο ξεχωριστή: 162 έφημερίδες δημοσιεύουν καθημερινά ωροσκόπια και μία αστρολογική έφημερίδα κυκλοφορεί σε 1.000.000 αντίτυπα. Υπάρχουν 25000 πολίτες που ασκούν το επάγγελμα των αστρολόγων, κάπου 80.000 χαρτομάντες και άλλοι που λένε την τύ-

χη μέσα σε κρυστάλλινες σφαίρες. Ο άναγνώστης θα ρωτήσει: «Μά τι κακό βρίσκετε σ' αυτό;» μήπως ο Γκαίτε δεν είπε: «Οι αφάνταστες αυτές ιδέες μας έρχονται φυσικά και τις παραδεχόμαστε και τις συζητούμε όσο και κάθε άλλη πίστη;» αλλά ο κ. Τόμ Χάρρισσον έδειξε ότι η αστρολογική μοιρολατρεία μάς διδάσκει πως οι άνθρωποι που έφτασαν ψηλά, ανέβηκαν γιατί γεννήθηκαν σε καλή ώρα, είναι «οι τυχεροί αριστοκράτες της στιγμής». Η αντίληψη αυτή ενισχύει την πίστη στο σωτήρα της ανθρωπότητας, στον «άνθρωπο της μοίρας», σ' έναν «Φύρο», ή ένα «Νεοϋτε», με την έλπιδα πως θα μάς οδηγήσει προς νέους δρόμους, προς μία νέα γη, ενισχύει την πίστη στον νέο Σαργάνα των Άσσυρίων, που θα κυβερνήσει όλο τον κόσμο. Στην πολιτική, εύνοει τον τυχοδιώκτη ή τον Ιππότη, εις βάρος του φωτισμένου και εύσυνεϊδητου φιλελεύθερου πολιτικού, προετοιμάζοντας έτσι το πεδίο για τα φασιστικά και απολυταρχικά συστήματα, τους χειρότερους έχθρους των ελευθερίων μας που απειλούνται όλο και περισσότερα.

Νομίζω ότι ο κ. Χάρρισσον έχει δίκιο. Άλλα και αν δεν είχε, εμείς, που υποστηρίζουμε πως το πιο εύγενικό χρέος του ανθρώπου είναι να ζητά την αλήθεια και να αγωνίζεται εναντίον της κοινωνικής αδικίας, δεν παραδεχόμαστε πως τόσοι άνθρωποι ξεγελώντας τον εαυτό τους και τους άλλους, εξακολουθούν και σήμερα να διαδίδουν εκείνο που ήταν άλλοτε μία επιστημονική φιλοσοφία, αλλά που σήμερα δεν είναι παρά μία ξεπερασμένη πρόληψη.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αναφέρουμε τις προφητείες που έκαναν στον Βρετανικό τύπο 4 αστρολόγοι λίγες εβδομάδες πριν από την κήρυξη του πολέμου στα 1939.

13 Αυγούστου. "Οποιος προσέχει και πιστεύει ακόμη στην παράδοση φήμη ότι θα γίνει πόλεμος πριν από το τέλος Αυγούστου, περνά τα όρια της βλακείας.

27 Αυγούστου. Τίτλος άρθρου: «Ο Χίτλερ δεν θα κάνει πόλεμο».

Edward Lyndoe στο «People»

25 Αυγούστου. Χρόνια επέμενα από τη στιγμή αυτή για τα παρακάτω πράγματα. 1) "Οτι ο Χίτλερ είναι τρομερός έκβιαστής. 2) "Οτι το όροσκοπίό του δε δείχνει πόλεμο και 3) "Οτι, αν γίνει πόλεμος, άλλοι θα χτυπήσουν πρώτοι και όχι αυτός.

Ακόμα και σ' αυτήν την κρίσιμη στιγμή επαναλαμβάνω την προφητεία που έκανα πριν από λίγο καιρό

απ' αυτή τη στιγμή: δεν θα γίνει πόλεμος για το Ντάντσιγκ.

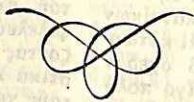
R. H. Taylor, στο «Sunday Express»

27 Αυγούστου. Το μέλλον είναι πολύ σκοτεινό, αλλά μία φωτεινή άκτινα παρουσιάζεται φανερά στο όροσκοπίο του Μουσολίνι. Σ' αυτό το όροσκοπίο βλέπω καθαρά ότι ο 'Ιταλός ηγέτης θα εξασκήση παρασηνιικά μεγάλη πίεση στο Χίτλερ.

Old Moor στο «Sunday Dispatch»

20 Αυγούστου. Τα νέα από την Γερμανία θα προκαλέσουν άνησυχίες' ωστόσο οι πλανήτες που κυβερνούν τη μοίρα της χώρας μας θα εξομαλύνουν τις δυσκολίες.

Petulengro στο «Sunday Chronicle»

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ μοιάζει με τους αδάμαστους ανθρώπους: σέβεται ένα περι-
Aloysius Horn

ΤΟ ΠΡΟΝΟΜΙΟ των νεκρών είναι ότι δεν θα πεθάνουν πιά.
F. M. Nietzsche

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να θεωρούμε το θάνατο σαν συμφορά, αλλά τη ζωή σαν
Lord Samuel

(Από το
«A Book of Quotations» του Viscount Samuel, έκδ. The Cresset Press, Λονδίνο)

Ένας σοσιαλιστής για τη μοναρχία

Του J. C. WEIGHTMAN

(Από το «Tribune», Λονδίνο)

Η συνύπαρξη μιας Σοσιαλιστικής Κυβερνήσεως και μιας Μοναρχίας θεωρείται από πολλούς, και στη Βρετανία και σε άλλες χώρες, ότι είναι θεωρητικά μία άνωμαλία, ένας αναχρονισμός. Σε εποχή που ο θεσμός της μοναρχίας έχει σε πολλές χώρες χτυπηθεί είναι πολύ ενδιαφέρον να γνωρίσουμε τη στάση που παίρνει ένας Βρετανός σοσιαλιστής απέναντι στη Βρετανική Βασιλική Οικογένεια. Σε άρθρο του σ' ένα εβδομαδιαίο σοσιαλιστικό περιοδικό εξηγεί τους λόγους για τους οποίους πιστεύει ότι, υπό ορισμένους όρους, ο σοσιαλισμός και η μοναρχία μπορούν να συνυπάρχουν.

Οι περισσότεροι συνειδητοί σοσιαλιστές, χωρίς να είναι αντιμοναρχικοί, δεν εκδηλώνουν στην πράξη την πίστη τους με τον τρόπο που την εκδηλώνουν οι συντηρητικοί. Κρατούν στάση παθητική. Παραδέχονται ίσως πως η Βασιλική οικογένεια έχει ικανότητες και καρτερία δεν μπορούν όμως να της δώσουν εκείνο το σεβασμό που, προσωπικός ή απόρροπος, πηγάζει αυθόρμητα από τους γνήσιους συντηρητικούς.

Ο λόγος βέβαια είναι ότι για τους σοσιαλιστές, η μοναρχία, μ' όλο που είναι συνταγματική, έχει συνδεθεί για πολλές γενεές με τις συντηρητικές ή φιλελεύθερες κυβερνήσεις που ο σοσιαλισμός προσπαθούσε να παραγκωνίσει. Στά πολλά, προσπαρευσαστικά χρόνια του 'Εργατικού Κόμματος, ο ταξικός πόλεμος, χωρίς να είναι τόσο σφοδρός, όπως σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ήταν μία πραγματικότητα και όχι απλώς ένα αδικαιολόγητο και κακόβουλο σύνθημα, όπως θέλουν να υποστηρίξουν

οι συντηρητικοί, και στον ταξικό αυτό πόλεμο, χωρίς βέβαια να το πολυσυζητή κανείς, όλοι πίστευαν ότι ο θρόνος, πολύ φυσικά, άνηκε στο εθνικό στρατόπεδο.

Σήμερα όμως έχουμε μία έντελως διαφορετική κατάσταση, που χρειάζεται ειλικρινή μελέτη, και ίσως μία επανόρθωση αυτής της φανταστικής γνώμης. Το εργατικό κόμμα βρίσκεται σήμερα στην αρχή, και όπως φαίνεται θα μείνει, έστω και αν κατά καιρούς θα αντιμετώπιση στο μέλλον ορισμένες δυσκολίες. Γι' αυτό οι όπαδοί του δεν θα έπρεπε να άνησυχούν ή να δυσανασχετούν για τη στάση τους απέναντι στον Κεντρικό Θεσμό του Κράτους και της Συμπολιτείας.

Ασφαλώς δεν υπάρχουν μεγάλες διαφωνίες σχετικά με την άμεση πρακτική αξία της μοναρχίας' ο Σάμουελ Τζόνσον δικαιολόγησε την ύπαρξη της αριστοκρατίας λέγοντας ότι η κληρονομία των προνομίων εμπόδιζε σε μεγάλο βαθμό τους αγώνες για την απόκτηση αξιωμάτων. Ο Τζόνσον έλεγε κάτι που ήταν μία σπουδαία μισαλλήθεια. Ωστόσο είναι βέβαιο ότι η ύπαρξη της Βασιλικής Οικογένειας μας προστατεύει από τους ανταγωνισμούς και τις αναστατώσεις.

Το παράδειγμα ορισμένων Δημοκρατικών χωρών φανερώνει ότι ένας αίρετος πρόεδρος σπάνια έχει το γόητρο που απαιτεί η εκπροσώπηση του έθνους. Αν είναι άνθρωπος πολύ ουδέτερος και τον φέρει στην αρχή το ρεύμα των αντιμαχόμενων κομμάτων, ο θεσμός διατρέχει τον κίνδυνο να γελοιοποιηθεί. Αν πάλι είναι μία δυναμική προσωπικότητα, έχει την τάση να επηρεάζει την πο-

λιτική και έτσι συγγείει δύο λειτουργίες που είναι σημαντικό να μείνουν χωρισμένες: α) την άσκηση της εξουσίας και β) την ενσάρκωση της εθνικής ιδέας. Αν στο πρόσωπο που άσκει τη διακυβέρνηση συγκεντρωθεί μεγάλο γόητρο, ο κρατικός μηχανισμός αρχίζει να λειτουργεί άνωμαλα και άφορμη είναι η πίεση που δημιουργεί το σφοδρό αυτό αίσθημα τότε γίνεται μια προσωρινή επιστροφή στα πολλά ελαττώματα της βασιλείας του παλαιού τύπου. 'Αλλά όπου μια συνταγματική μοναρχία δρα σαν ένα εθνικό σύμβολο και σαν ένα είδος φωτισμένου δόγη του λαϊκού αίσθηματος, η πολιτική εξαγνίζεται και μπορεί να πραγματοποιηθεί με λογικότερο τρόπο παρά όπουδήποτε άλλοι. Όπου υπάρχει πίστη στη μοναρχία, το έθνος προστατεύεται έναντι των ισχυρών προσώπων και αυτά τα ίδια τα πρόσωπα προστατεύονται από τον εαυτό τους.

Καθένας που παραδέχεται την αξία της μοναρχίας στη Μεγάλη Βρετανία, θα παραδεχτεί με μεγαλύτερη προθυμία την αξία που έχει για τη Συμπολιτεία. 'Ωστόσο ακριβώς όπως οι από παράδοση Σοσιαλιστές δείχνουν συνήθως μια ψυχρότητα απέναντι στη μοναρχία, έτσι δυσανασχετούσαν και για την αυτοκρατορία. Τώρα όμως που η λέξη «Αυτοκρατορία» χάνει την παλιά της έννοια, μπορεί να αλλάξει κάπως και η στάση τους, και να την συνοδεύσει μια σταθερότερη αντίληψη για τη συμβολική λειτουργία της μοναρχίας.

'Ωστόσο — για να ξαναγυρίσω στο αυτό που είπα στην αρχή — αν παροδεχτούμε πως είναι πραγματικά έτσι — μπορεί ένας συνειδητός σοσιαλιστής να αγαπήσει τη μοναρχία;

'Υστερα από μεγάλη αυτοεξέταση, νομίζω ότι η απάντηση μπορεί να είναι καταφατική γιατί η πείρα του έθνους, που βρίσκεται πίσω από τους τύπους, είναι αναμφισβήτητα πραγματική. Μπορεί να την βλέπουμε σαν ένα περιορισμό, είναι όμως γεγονός που όφειλεται σε συμπτώσεις

γεωγραφικές, ιστορικές και γλωσσικές. Τα 'Ηνωμένα Έθνη μπορεί να έννοθουν περισσότερο, μπορεί να περιοριστούν ή εθνική κυριαρχία, αλλά είναι δύσκολο να υποθέσουμε ότι οι μεγάλες εθνικές σφαίρες που βασίζονται σε έντελως εξελιγμένες γλώσσες και πολιτισμούς θα πάνουν σύντομα να υπάρχουν.

Καθένας που έχει ίσια μοιρασμένο τον καιρό του ανάμεσα σε δύο εθνικά συγκροτήματα και δύο γλώσσες αισθάνεται πόσο λεπτά ξεχωρίζει ένα Έθνος από ένα άλλο. 'Ενώ ο μονόγλωσσος διεθνιστής συχνά υποστηρίζει ότι ο «ένος κόσμος» θα είναι ένα κράμα των διαφορών έθνων, εκείνος που ξέρει από κοντά δύο χώρες τείνει να δει αυτόν τον κόσμο σαν ένα αρμονικό πρότυπο υγιών έθνων. 'Η έμφαση θα έπρεπε να τοποθετηθεί στη λέξη «υγιών» που σημαίνει ότι η αντίληψη που πρέπει να έχουμε για την εθνικότητα πρέπει να είναι υγιής: αυτό πάλι σημαίνει ότι στην περιπτώσή μας, πρέπει να πάρουμε μια θετική στάση απέναντι στη μοναρχία. Καί, υπό ορισμένους όρους, μπορούμε ίσως να νοιώσουμε δυνατά και αυτόόρημα πόσο σωστός είναι ο θεσμός της μοναρχίας μέσα στη Σοσιαλιστική Μ. Βρετανία και στη Συμπολιτεία.

Ποιοι είναι αυτοί οι όροι; 'Η Μοναρχία δεν πρέπει να είναι η κορυφή μιας κοινωνικής πυραμίδας. Δεν θα πρέπει, άμεσα κάτω απ' αυτήν, να υπάρχει ένα στρώμα αριστοκρατίας και κάτω απ' αυτό διάφορα άλλα κοινωνικά στρώματα. Παρά τα λόγια του Σάμουελ Τζόνσον, η αριστοκρατία είναι σήμερα κάτι που γρήγορα σβύνει αν δεν έχει κιάλας πεθάνει. 'Η μοναρχία θα έπρεπε να υπάρχει, άσχετα από οτιδήποτε άλλο, σαν κάτι μοναδικό, σαν εκπροσώπηση μιας άτακτης κοινωνίας.

Με την πρώτη ματιά, ίσως αυτό να φανεί γελοίο. Μπορεί η μοναρχία να χωριστεί από την πατροπαράδοτη βάση της; Νομίζω πως μπορεί και ότι ως ένα ορισμένο βαθμό έχει ήδη

κάπως χωριστή. Πολλοί βασιλιάδες απευθύνθηκαν άμεσα στο λαό παραγνωρίζοντας τους αριστοκράτες όταν αυτοί αντιδρούσαν. Και σήμερα υπάρχουν ένδειξεις ότι η συνταγματική μοναρχία, είτε θεληματικά, είτε από έναυστο, προσαρμόζεται προς το λαϊκό, δημοκρατικό αίσθημα, και βρίσκεται πιο κοντά στο λαό παρά τις ανώτερες τάξεις. Χάρη στον τύπο, στον κινηματογράφο και το ραδιόφωνο ή ζωή της Βασιλικής Οικογένειας είναι σήμερα τόσο γνωστή όσο, θα έλεγε κανείς, των κινηματογραφικών αστέρων. 'Ωστόσο έχει σημαντικές διαφορές. 'Η Βασιλική Οικογένεια δεν εκπνέει στον εαυτό της καμία έκκεντρίκότητα και σε πολλά πράγματα, στο ζήτημα των ρούχων π.χ. αντιπροσωπεύει όχι τον εξωτισμό και την αριστοκρατία όπως κάνουν συχνά οι αστέρες του κινηματογράφου αλλά τις μεσαίες και εργατικές τάξεις. Στην καλύτερη περίπτωση να μπορούμε να της δώσουμε δεν είναι ούτε φυγή ούτε ανύψωση της προσωπικότητας όπως τείνει να είναι ο κινηματογράφος, αλλά η δόξα μιας παράξενης, περιεπαιχτής πραγματικότητας.

'Αν η μοναρχία μ' αυτήν την έννοια, είχε την όμοθυμη υποστήριξη του 'Εργατικού Κόμματος, ή Ικανότητας της να εκπροσωπή το έθνος σε σύνολο χωρίς ή λύση αυτή να συγχέεται με τις εκδηλώσεις του σοσιαλιστικού ονομιτισμού, θα ηύξανε πάρα πολύ.

'Η σκοτεινή λάμψη της εθνικής συνειδήσεως που είναι η γνήσια και η αξία λόγου ουσία του σεβασμού προς το βασιλικό θεσμό θα εξαγνιζόταν ανάλογα κι αυτή.

Μένει όμως ακόμα και ένα σημαντικό ερώτημα. Θα έπρεπε η μοναρχία, αν ασκείται με δημοκρατικό τρόπο να εξακολουθήσει να συνδέεται με την επίσημη εκκλησία; Μου φαίνεται ότι αυτό είναι λογικό, αλλά πρέπει να προσθέσω, ότι η εκκλησία της 'Αγγλίας, αντί να είναι ένας ζωντανός οργανισμός, φαίνεται απλώς ότι «ζητά κόμη». 'Ενώ η συνταγματική μοναρχία στην τελευταία της μορφή φαίνεται να έχει σταθερότερες βάσεις από πριν, τα ερείσματα της επίσημης Εκκλησίας είναι αναμφισβήτητα ασθενέστερα. 'Η ένωση της χρονολογείται από μια προγενέστερη εποχή όταν, εκτός από όλα τα ζητήματα της πολιτικής σκοπιμότητας, ο κόσμος πίστευε ειλικρινά ότι υπήρχε μια σχέση ανάμεσα στο γόητρο του βασιλιά και στο φόβο που εμπνέει η ιδέα του Θεού. Σήμερα όμως ο σεβασμός προς την βασιλεία δεν είναι μια επιβεβαίωση «των θείων δικαιωμάτων των βασιλέων» αλλά ένα αίσθημα, που αν και είναι μυστικό, είναι κοσμικό και κοινωνικό φαινόμενο.

'Η πίστη στην κληρονομική βασιλεία και η πίστη στο Θεό και στην εκκλησία είναι δύο διαφορετικά πράγματα, και μπορεί κανείς να τα δεχθεί ή να τα απορρίψει.

'Η διάκριση αυτή πιθανόν να διαφωτίσει και τους σοσιαλιστές που πιστεύουν με τη θρησκευτική έννοια της λέξης. 'Αλλά ακόμα και οι τελευταίοι αυτοί πρέπει να κατανοήσουν τους περιορισμούς που θέτει η λογική στην πολιτική και να προσπαθήσουν — ίσως πιο συνεδιστικά από πριν — να περιορίσουν και να πάνουν να τρέφουν τον παραλογισμό τους.

Μύγες, μύγες...

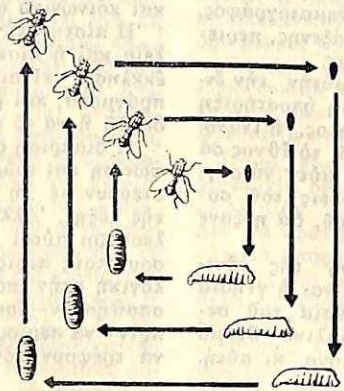
(Από το «Scienza e Lavoro»
Παβία, Ιταλία)

Η μύγα γεννά κατά μέσο όρο 1000 αυγά σε μία εβδομάδα. Αν τα αυγά αυτά βρεθούν σε κατάλληλη θερμοκρασία, τότε μπορούν να δώσουν 1.000 έντομα. Από αυτά, τα 500 τουλάχιστον θα είναι θηλυκά. Κάθε μία από αυτές τις μύγες θα γεννήσει 1.000 αυγά. Στη δεύτερη λοιπόν γενεά θα υπάρχουν 500.000 περίπου μύγες, απόγονοι της πρώτης. Στην τρίτη γενεά θα υπάρχουν 250 εκατ., αν βέβαια δεν καταστραφεί κανένα αυγό, καμιά νύμφη, καμία τέλεια μύγα. Μέσα σε ένα χρόνο μπορεί να ζήσουν 8-10 γενεές αν αυτές οι ιδανικές συνθήκες μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, τότε στην όγδοή γενεά θα είχαμε τον άστρονομικό αριθμό: 7.812.500 - επτάκις εκατομμύρια, που μπορούμε πιο εύκολα να τον διατυπώσουμε με τον τύπο:

$$7,8 \times 10^{21}$$

Για να σχηματίσουμε μία ιδέα τι

Μια οικιακή μύγα μπορεί στην τρίτη γενεά να έχει γεννήσει 250 εκατομμύρια μύγες. Κάθε βέλος, σε αυτό το σχέδιο, αντιπροσωπεύει περίπου δύο ημέρες (τη μύγα, το αυγό, νύμφη, χρυσίδα και τέλος την τέλεια μύγα).

σημαίνει αυτό, φτάνει σκεφθούμε ότι αν βάλουμε όλες τις μύγες τη μία κοντά άλλη θα κάναμε μια γραμμή τόσο μακριά, ώστε ένα βλήμα που θα προχωρούσε με ταχύτητα 1125 χλμ. την ώρα θα έφθανε στην άλλη άκρη σε 5.351 εκατ. χρόνια.

Τι είναι λοιπόν μια μικρή ατομική βόμβα μπροστά σε μια μύγα;

Μέσα σε ένα καλοκαίρι και μόνο ο κόσμος ολόκληρος θα είχε πραγματικά πνιγεί κάτω από ένα ωκεανό από μύγες, αν τα αυγά, οι νύμφες και τα τέλεια έντομα

δεν καταστρέφονταν, κατά μεγάλες ομάδες, από τα διάφορα μέσα και, κυρίως, από τους άλλους ζωντανούς οργανισμούς που τις τρώνε.

Έτσι η μύγα, ή πληγή αυτή, δεν υπάρχει κίνδυνος ποτέ να κατακλύσει τον πλανήτη μας και, όσο φοβική και αν είναι, έχει που και που και κανένα καλό.

Ζωή στη Σαχάρα

R. V. C. BODLEY

(Από το βιβλίο «Wind in the Sahara»,
εκδ. Robert Hale, Λονδίνο)

Ο P. B. K. Μπόνιλεϊ, συγγραφέας του βιβλίου από το οποίο παίρνουμε το απόσπασμα αυτό, είναι συγγενής της Γκέττρουνι Μπέλλ, της περιφημής «μη έστειμένης βασιλίσσας της Αραβίας» και ταξίδεψε πολύ στην Ανατολή και ιδίως στην Αραβία. Ο Μπόνιλεϊ παρακολούθησε τη συνδιάσκεψη των Βερσαλλιών, υπηρετώντας σε μια κατώτερη θέση. Ως τότε ήταν μόνιμος αξιωματικός του Βρετανικού Στρατού και πολέμησε σε πολλές μάχες στη Μέση Ανατολή στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Στη Συνδιάσκεψη απογοητεύτηκε με τον τρόπο που μεταχειρίστηκαν την Αραβία και με τον εγωϊστικό εθνικισμό των μεγάλων δυνάμεων. Κάποτε ρώτησε τον Τ. Ε. Λώρενς τι να κάνει στη ζωή του και ο Λώρενς του είπε: «πήγαινε να ζήσης με τους Αραβες». Ο Μπόνιλεϊ άκουσε τη συμβουλή του και διάλεξε τη Γαλλική Σαχάρα, στα νότια του Αλγερίου, μία έκταση όσο οι μισές Ηνωμένες Πολιτείες, με θερμοκρασία πάνω από 150° F. το καλοκαίρι, και με κρύους ανέμους από τον Ατλαντία να τη σαρώνουν όλο το χειμώνα. Η Σαχάρα δεν είναι μία ίσια πεδιάδα και η γη της δεν είναι χαμηλότερη από την επιφάνεια της θάλασσας. Έχει απότομα βουνά και βαθιές κοιλάδες. Έχει μέρη με φωτεινούς χρωματιστούς βράχους και άπλωμένες βόσκεις όπου βόσκουν μεγάλα κοπάδια πρόβατα. Έχει πολύ κυνήγι και υπάρχουν χίλιων λογίων πτυλιὰ και ζώα. Όταν αρχίζουν οι βροχές, η γη γίνεται ένα απέραντο λιβάδι, όλο λουλούδια και χλόη. Η άμμος σκεπάζεται μόνο το 1/6 της επιφάνειάς της. Όταν έχεις πιά φίλος των Λάραμπας, μιας φυλής της περιοχής, τον δέχονται σαν δικό τους. Ένας κοκκινόμαλλης Αραβας φύλαρχος, ο Μαντάνι, που είχε υπηρετήσει στον προηγούμενο πόλεμο ως αξιωματικός σε ένα σύνταγμα Ιππικού στη Γαλλία, τον έπεισε να αγοράσει μερικά πρόβατα και να ζήσει με τους νομάδες, επιβλέποντας τους βοσκούς του. Ο Μπόνιλεϊ φόρεσε τα ρούχα των Αράβων, την άσπρη μακριά καλεμπία, το σαρίκι και το μπουρνούζι. Έπτά χρόνια έζησε σαν πραγματικός Αραβας, άλλοτε τριγυρίζοντας με τους νομάδες, άλλοτε μέσα στις δάσεις, δέχτηκε — τυπικά τουλάχιστο — την Αραβική θρησκεία, και βρήκε πραγματική ευχαρίστηση και ικανοποίηση σε αυτή τη ζωή. Το παρακάτω απόσπασμα, απεικόνιση της ρουτίνας της νομαδικής ζωής, είναι παρμένο από ένα τελευταίο βιβλίο του, όπου περιγράφει αυτά τα χρόνια της ζωής του.

Για να γίνει κανείς νομάδας αν δεν γεννηθήκε τέτοιος, πρέπει να αποκτήσει έναν νέο τρόπο σκέψης: πρέπει να μάθει να προσέχει στις πιο άπιθανες λεπτομέρειες και να δουλεύει πολύ. Οι μέρες μου ήταν γεμάτες, από τα ξημερώματα ως τη νύχτα, και όταν έρχόταν η ώρα, κανείς δεν έτρεχε με μεγαλύτερη προθυμία από μένα στα χαλιά

που στρώναμε για κρεβάτια μας. Οι άνθρωποι που ζούσαν μαζί μου είχαν γεννηθεί στην έρημο και δεν ήξεραν τίποτε άλλο από τη νομαδική ζωή. Οι σκηνές τους είναι μία πολύ πλατειά οριζωτή κουβέρτα που γίνεται από πυκνούφασμένο καμηλίσιο και κατσικίσιο μαλλί. Το πανι αυτό το απλώνουν πάνω σε κοντάρια και το στερεώνουν σε τρεις μεριές,

σχηματίζοντας έτσι ένα είδος σκηνής. Χάμω υπάρχουν παχειά χαλιά και σκληρά μαξιλάρια γεμάτα χόρτο. "Αν είναι κανείς παντρεμένος, τότε η σκηνή χωρίζεται σε δύο με μία άλλη κουβέρτα. "Ο άνδρας έχει το ένα μέρος, η γυναίκα ή οι γυναίκες και τα παιδιά, το άλλο.

"Η δική μας κατασκήνωση είχε οκτώ σκηνές και ο' αυτή ζούσαν πενήντα άνδρες, γυναίκες και παιδιά. "Ήταν μία χαρακτηριστική νομαδική κατασκήνωση. Οι μόνοι άνθρωποι που είχαν να μου δώσουν λόγο και τους οποίους επλήρωνα, ήταν έξι βοσκοί και ένας αρχιβoscός. Οι οικογένειες των βοσκών, αν και δεν ήταν στην υπηρεσία μου, εργάζονταν για μένα και εγώ τις συντηρούσα. Οι γυναίκες και τα κορίτσια μαγείρευαν, άρμεγαν τις κατσίκες και τις προβατίνες, έφτιαχναν βούτυρο, ύφαιναν χαλιά και τέντες. Τα άγρια έπιστατούσαν τα πρόβατα και οδηγούσαν τα κοπάδια όταν το καρβάνι ταξίδευε.

Σε εποχές ξηρασίας ποτέ δε σταματούσαμε στο ίδιο μέρος για περισσότερο από 24-48 ώρες. Σε καλύτερο καιρό στεκόμασταν και μία βδομάδα, και περισσότερο.

Με την αγγή ξυπνούσαμε και άρχίζαμε τις προσευχές μας και έπειτα έρχοταν η ώρα του καφέ ή του τσαγιού. (Πολύ δύσκολα κατάφερα να συνηθίσω να τρώω μόνο μία φορά την ημέρα, το βράδυ). "Υστερα μετρούσαμε τα πρόβατα και το κοπάδι ξεκινούσε για τη βοσκή. Περνούσε λίγη ώρα και ο αρχιβoscός και γώ, συχνά και ο Μαντάνι, βαρβαλκεύαμε τα άλογά μας και τρέχαμε στην έρημο για να βρούμε καινούριες βοσχές.

Αυτή η δουλειά μ'ας άπασχολούσε ως το μεσημέρι. Οι σύντροφοί μου δεν είχαν ρολόι, με λιανάδα όμως ή συννεφιά ήξεραν την ώρα μέχρι λεπτό, πότε ήταν μεσημέρι και πότε η ώρα να προσευχηθούν. Με την ίδια ακρίβεια μπορούσαν να προσανατολίζονται. "Η παρατηρητικότητα τους, ή ικανότητά τους να βρίσκουν τις

κατευθύνσεις και να λογαριάζουν τις αποστάσεις ήταν άφθαστη. Φεύγαμε με το άλογο από την κατασκήνωση, περνούσαμε ολόκληρες πεδιάδες χωρίς κανένα όροσημο για να τις ξαναβρούμε, και τρέχαμε προς διάφορες κατευθύνσεις επί έξι και επτά ώρες. Με τη δύση όμως του ήλιου, βρισκόμασταν πίσω στην κατασκήνωση, σε μία λακούβα, που από λίγα μέτρα δεν φαινόταν. "Όταν πέρασε ένας χρόνος που ήμουν στη Σαχάρα, μπορούσα πιά και γώ να τριγυρίζω σε όλες τις βοσχές της έρημου χωρίς ποτέ να χαθώ πουθενά.

"Όταν πιά σταματούσαμε για μεσημέρι μπορεί να είχαμε κάνει με το άλογο δέκα και δεκαπέντε μίλια. Τα άλογα τα είχαμε χωρίς σέλλα και τα αφήναμε ελεύθερα στη χλόη, ενώ εμείς καθόμασταν χωρίς να λέμε τίποτα, εκτός αν είχαμε κάτι να συζητήσουμε. "Όταν οι "Αραβες μιλούν, τα θέματα τους είναι πάντα τα ίδια. Τα πρόβατα, ή γή, και κυρίως ο καιρός, που σημαίνει ζωή και θάνατο για τους νομάδες. "Όταν βρέξη την εποχή που πρέπει, θά έχουν φαί και ρούχα και θά είναι πλούσιοι όλοι. "Αν δεν βρέξη ή αν ο σορόκος αρχίσει σε ακατάλληλη εποχή τότε θά πεινάσουν.

Το μεσημέρι, την ώρα που σταματούσαμε, έτρωγα μία χούφτα χουρμάδες' σπάνια όμως είδα τους "Αραβες να κάνουν το ίδιο. Στις δύο περιόδου ξεκινούσαμε πάλι. "Αν είχαμε κανονίσει το ζήτημα της βοσκής, τότε κυνηγούσαμε.

Στη Σαχάρα υπάρχουν πάνω από διακόσια είδη πουλιών, και κάπου πενήντα διαφορετικά ζώα και το κυνήγι είναι μία εύχρηστη όλλαγή στο φαί. "Αν το κελιάρι μας δεν είχε πολλά πράγματα, τότε κυνηγούσαμε με τουφέκια για να είμαστε πιο σίγουροι' αν είχαμε καλό απόθεμα σε τρόφιμα τότε κυνηγούσαμε με γεράκια, πάντα όμως πάνω σε άλογα και χωρίς το κυνήγι μας να μοιάζει σε

τίποτα με ό,τι γίνεται στην Ευρώπη ή στην "Αμερική.

Προχωρούσαμε άργα, σαν να είχαμε βγή να πάρουμε τον αέρα μας. "Αν ξαφνικά παρουσιαζόταν στο δρόμο μας κανένας λαγός, κανείς δεν έδειχνε πώς τον είδε, ο "Αραβας όμως που βρισκόταν πιο κοντά στηρίζονταν στους άναβολείς του και τον χτυπούσε. "Αν άστοχοι,es, πράγμα σπάνιο, έτρεχε με καλπασμό πίσω του, και τον χτυπούσε εν κινήσει. Καμιά ανάμιξη, καμιά φωνή, καμιά συμβουλή. "Η μοίρα είχε βάλει στο δρόμο του "Αλή το λαγό, δουλειά του "Αλή ήταν να ασχοληθί μ' αυτόν.

Λίγο πιο πέρα ξαφνιάσαμε ένα γερανό προτού μπορέση να φύγει. "Απλωνε τα φτερά του και πετούσε μακριά. "Ενας "Αραβας έτρεχε πίσω του καλπάζοντας σαν άστραπη, και μόνο αν το άλογό του του ήταν καλό και τα πόδια του γερά τον πρόφταινε.

Κάποτε βλέπαμε ένα κοπάδι γκαζέλλες' τις παίρναμε από πίσω όπου δεν ήταν πιά δυνατό να κρυφτούν. Τα ζώα, με ψηλά τα κεφάλια, έφευγαν κατατρομαγμένα και μεις τρέχαμε πίσω τους. Μόλις δείχνανε πώς κουράστηκαν ο αρχηγός του κυνηγιού έδινε ένα σήμα και μπαίναμε ό ένας πίσω από τον άλλο. Μόλις μ'ας έδινε το σύνθημα, αφήναμε τα χαλινάρια, έπαιρνε ο καθένας το όπλο και με πυροβολούσαμε. "Ακουγόταν μία δημοφιλής και οι γκαζέλλες σκορπίζονταν τρομοκρατημένες. Γρήγορα οι "Αραβες έτρεχαν με τα άλογα κοντά τους. Τις χτυπούσαν με τα όπλα, και, κατά την οδηγία του Προφήτη, τους έκοβαν το λαιμό.

Όταν βγαίναμε να κυνηγήσουμε με γεράκια, φορούσαμε τα ίδια ρούχα, και παίρναμε τα ίδια άλογα και κάναμε τις ίδιες ιεροτελεστίες, όπως γινόταν και πριν από το Χριστό. "Η εικόνα θά μπορούσε να είναι μία Περσική λιθογραφία. Για τους "Αραβες της Σαχάρας, το γεράκι είναι παράδοση

παλιότερη από τον "Ισλαμισμό. Σχεδόν κάθε "Αραβας έχει γεράκια και γερακάρηδες, και ακόμη και ο ταπεινότερος βοσκός ξέρει όλα τα σχετικά. Κάποτε λέγαμε και σε φίλους μας από γειτονικές κατασκήνωσεις να έρθουν και βγαίναμε όλοι μαζί.

"Όταν όλοι ήταν έτοιμοι, σχηματίζαμε ένα ημικύκλιο. Στο κέντρο του ημικύκλιου ήταν οι γερακάρηδες πάνω στα άλογα. Τα πουλιά, σκεπασμένα με όμορφα καλύμματα στολισμένα με φτερά, μερικά χρυσά και άσημένα, καθόνταν στους ώμους και στα σαρκίδια των γερακάρηδων. "Ο αρχηγός έδινε το σύνθημα και η γραμμή με τα άλογα άρχιζε να προχωρή άργα. Ξαφνικά ένα κράξιμο έσκιζε τον αέρα. "Η γραμμή σταματούσε. Σύμφωνα με την παράδοση το κυνήγι δεν μπορεί να αρχίσει αν δεν αρχίσουν τα γεράκια να πετούν. Αυτό όμως δεν κρατάει πολύ. Γρήγορα βρίσκονται ψηλά, τα φτερά τους λάμπουν και ύστερα, σαν στούκας, το πρώτο γεράκι δρμάει. "Ο λαγός του ξεφεύγει. Μά δεν προφταίνει το πρώτο να σηκωθεί πάλι στον αέρα και από τον ουρανό δρμάει το δεύτερο' αν κι' αυτό δεν το πετύχει, έρχεται το τρίτο. "Η συνεργασία αυτών των άγριων πουλιών ήταν πραγματικά καταπληκτική.

Πολλοί "Αραβες χρησιμοποιούν σκυλιά και γεράκια. Το κυνήγι γίνεται έτσι πιο ζωντανό και η συνεργασία των πουλιών με τα σκυλιά είναι ενδιαφέρουσα. Δεν έχει όμως τη χάρη και τη δεξιότητα του γνήσιου κυνηγιού με γεράκια.

"Ασχετα αν κυνηγούσαμε με ντουφέκια, με γεράκια ή με σκυλιά, το σούρουπο ήμασταν πίσω για να φάμε το βραδυνό μας, κερδισμένο πάντως με τον ιδρώτα του προσώπου μας. "Όσο όμως κουρασμένοι και άδυναμοι κι' αν είμασταν, προτού μαζετούμε, μπρός στην είσοδο της σκηνής, έπρεπε να προσευχηθούμε. Γινόμασταν ομάδες και ένας από τους γιουίς των βοσκών περνούσε σε όλους μία λεκάνη και μ'ας έχυνε

νερό από ένα κανάτι για να πλύνουμε τα χέρια μας. (Οι Άραβες πλένονταν όταν εύρισκαν καμιά τρύπα με νερό· αλλιώς καθαρίζονταν με άμμο. Ωστόσο ποτέ δεν έμυριζαν και ποτέ δεν μπορούσες να τους πής βρώμικους. Ο άερας, πάντα φορτωμένος με άμμο της Σαχάρας, καθάριζε το δέρμα τους και τους έκανε να γυαλίζουν σαν τους γυμνούς βράχους της ερήμου.)

Ένα άλλο παιδί έβαζε στη μέση μιιά σουπιέρα με χορτόσουπα, την «κόρμπα» και μέσα μερικά κουτάλια. Έπαιρνε ο καθένας το κουτάλι του, το μόνο που μεταχειρίζεται πάντα ο Άραβας, και με ένα θερμό «Bismillah» (Είς το όνομα του Άλλάχ!) άρχιζε να κατεβάζει τη σούπα του.

Όταν χορταίναμε έμεις, ή σουπιέρα και τα κουτάλια περνούσαν στους βοσκούς. Συγχρόνως μās έβαζαν μπροστά μας και ένα κομμάτι «μπουράκ» — ένα είδος λουκάνικου από άρνισιο κιμά. Ύστερα έρχόταν το «λεχάμ» λαλού» πρόβατο, ή γκαζέλλα, ή λαγός ή πουλί γεμιστός με δαμάσκηνα και γλυκά άμύγδαλα, και ακολουθούσε το κύριο πιάτο, το περίφημο «κουσκούς». Αυτό ήταν στάρι ψιλαλεσμένο και ψημένο στόν άχνό, σάν ένας μικρός χρυσός λόφος πάνω σέ έναν ξύλινο δίσκο που το σέρβιραν με μία σάλτσα με λαχανικά, τή «μάόγκκα». Ψωμάκια με άλεύρι, μέλι, άμύγδαλα και χυμό πορτοκαλιού συμπλήρωναν το γεύμα. Παρ' όλη όμως αυτή την φοβερή λιτή διαίτα, όλοι οι Άραβες ήταν γεροί.

Αν είχαμε επίσημους ξένους ή καμιά γιορτή, έμπαινε στό γεύμα και άρνι του γάλακτος. Αν τύχαινε να σκοτώσουμε καμιά γκαζέλλα κοντά

στην κατασκήνωση ώστε να μπορούμε να την ψήσουμε όσο ήταν ζεστή, την κάναμε ψητή ολόκληρη. Ήταν καλύτερη και από άρνι. Όταν τα τελειώναμε όλα, παίρναμε μιιά βαθειά άναπνοή και φωνάζαμε: «Hamdullah!» (Άς είναι εύλογημένος ο Άλλάχ!) Τότε το παιδί έρχόταν για τελευταία φορά με τή λεκάνη για να πλύνουμε τα χέρια μας, με το τσάι και τόν καφέ. Ποτέ δεν αποφάσισα ποιά από τά δύο συχαινόμενι περισσότερο, τόν πηχτό γλυκό άραβικό καφέ ή το πράσινο τσάι, που ήταν γλυκό σά σιρόπι.

Ξαναπροσευχόμενα πάλι και ύστερα, άλλοτε ακούγαμε καμιά παλιά, παλιότατη ιστορία, άλλοτε κανένα βοσκό να παίξει το φλάουτο και κοιμόμασταν πάνω στά χαλιά μας. Η μεγάλη μέρα έξω στό ύπαιθρο είχε κουράσει το κορμί μας. Το πολύ φαί που είχε πέσει στό πεντασμένο μας στομάχι μās βάραινε. Φροντίδες δεν είχαμε και έτσι τίποτα δεν μās ένοιαζε. Το μόνο που είχαμε να κάνουμε ήταν να κοιμηθούμε.

Όσον καιρό ζούσα στην έρημο ποτέ δεν είχα μιιά στενοχώρια, ποτέ δεν κρύωσα. Μόνο όταν ξαναβρέθηκα στόν «πολιτισμένο» κόσμο κατάλαβα πόσο λίγο μου είχε λείψει. Η άλήθεια ποτέ δεν μου έλειψε τίποτε απ' όσα είχα αφήσει στόν τόπο μου. Απ' όταν άρχισα να ζω άλλοι, τότε κάθε στιγμή καταλάβαινα πώς ζήτουσα την έρημο της Σαχάρας. Κάθε στιγμή μου έλειπε ή βαθειά πνοή της, ο τραγουδιστής της άνεμος, οι θαυμάσιοι άνθρωποί της, ή άπαλλαγή από όλα τά βάσανα του δυτικού πολιτισμού. Ωσπου να ξαναβρεθώ εκεί δεν θα πάψω να την άποζητάω.

Τά Καναδικά Πανεπιστήμια και τά προβλήματά τους

Του R. C. WALLACE

(Από τό «Universities Quarterly», Λονδίνο)

Ο Καναδάς είναι τυχερός στό ότι έχει δύο πολιτισμούς, τόν Άγγλο - Σαξωνικό και τόν Γαλλικό. Θά ήταν ακόμη πιό εύτυχής αν είχε χρησιμοποιήσει όλες τις εύκαιρίες που προσφέρουν οι δύο αυτοί πολιτισμοί για να πλουτίσει την έθνική του ζωή. Τό διπλό φράγμα της γλώσσας και της θρησκείας στάθηκε πάρα πολύ δυνατό, και δεν παρατηρήθηκε μεγάλη άνάμιξη και συγχώνευση στις άρχές των δύο τρόπων ζωής που αντίπροσωπεύουν αυτοί οι πολιτισμοί. Ο Άγγλοσαξωνικός είναι ρεαλιστικός και πρακτικός, όπως άρμόζει σ' έναν λαό πρωτοποριακό που πρέπει να προσορρόση τη φύση στις ανάγκες των ανθρώπων, σέ μιιά χώρα με άπέραντες έκτάσεις και μεγάλο κρυμμένο πλούτο. Ο Γαλλικός έχει τή Λατινική σαφήνεια συνδυασμένη με τό γλωσσικό ασθμα και τό διαλεκτικό πνεύμα στό οποίο ο Άγγλοσαξωνικός πολιτισμός δεν έχει κλίση. Ως σήμερα ή επίσημη νική και βιομηχανική πρόοδος του Καναδά βρίσκεται, σέ μεγάλη δυσαναλογία, στά χέρια του Άγγλόφωνου Καναδοί που αντιπροσωπεύει τά δύο τρίτα του πληθυσμού. Ο Καναδός αυτός έχει μιιά τάση να άρμόζει τήν έπιστήμη σέ πρακτικά προβλήματα, πράγμα που φαίνεται καθαρά από τήν έκλογή του κλάδου του στό Πανεπιστήμιο και από τήν έπιτυχία του στην εξάσκηση του επαγγέλματός του. Σέ όλο τό Γαλλοκαναδικό εκπαιδευτικό σχέδιο έχει δοθη ή ιδιαίτερη σημασία στις γλωσσικές και φιλολογικές μελέτες και έτσι έχει μείνει πολύ λίγος τόπος

για τις θετικές έπιστήμες, και ο νεαρός άπόφοιτος του Πανεπιστημίου του Μοντρεάλ ή του Λαβάλ, δυσκολεύεται κάπως να βρη τή θέση του μέσα στή βιομηχανική εξέλιξη της έπαρχίας του Κεμπέκ. Ωστόσο σήμερα γίνεται μιιά σημαντική αλλαγή.

Τό Κεμπέκ βιομηχανοποιείται γρήγορα. Η εξέλιξη στην παραγωγή κινητηρίου δυνάμεις, στην εξόρυξη των μετάλλων, στή χαρτοποιία και τή μεταλλουργία είναι σημαντική και χρειάζεται καλά καταρτισμένους ανθρώπους, τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά. Τό Πανεπιστήμιο Λαβάλ και τό Πανεπιστήμιο του Μοντρεάλ οργανώνουν θαυμάσιες σχολές θετικών έπιστημών και οι Γάλλοι Καναδοί επιστήμονες κρατούν μιιά θαύμασια θέση μέσα στή γρήγορη πρόοδο όλων των έπιστημών στόν Καναδά. Σημαντικό είναι ότι ένας από τους σπουδαιότερους αντιπροσώπους της Ρωματικής Καθολικής Έκκλησίας του Καναδά, ο Αρχιεπίσκοπος της Οντάβας, είναι ένας Γάλλος Καναδός χημικός, με μεγάλη αξία.

Ωστόσο, στόν Γαλλοκαναδικό κόσμο, εξακολουθεί να υπάρχει άκόμη κάτι που για τήν Καναδική εκπαίδευση έχει άπόλυτη αξία και που ως τώρα δεν έχει έντελώς άναγνωρισθί στις άγγλόφωνες κοινότητες. Τό εκπαιδευτικό σύστημα που εφαρμόζεται στά κλασσικά κολλέγια του Κεμπέκ, αυτά που άποτελούν τή βάση για τά ειδικευμένα μαθήματα των Πανεπιστημίων, στηρίζεται στά κλασσικά και φιλοσοφικά μαθήματα. Τό άποτελέσμα, στην καλύτερή του μορφή, φαίνεται από ένα λεπτό γλωσσι-

κό αίσθημα, μιὰ λεπτότητα καὶ ἀκριβεία στὴν ἔκφραση καὶ ἀπὸ μιὰ βαθειὰ ἐκτίμηση τῶν ἠθικῶν ἀξιών. Καὶ γιὰ τὸν κάτοικο τοῦ Κεμπέκ ἀκόμη, ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς δὲν εἶναι τόσο ἐπάγγελμα ἢ βιοτεχνία ὅσο τρόπος ζωῆς. Ἔργο τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Καναδᾶ εἶναι νὰ γεφυρώσουν τὸ χάσμα—γιὰ τὸ ὁποῖο εὐθύνονται κυρίως οἱ θρησκευτικὲς διαφορὲς—ποῦ ἐμποδίζει τὴν ἀμοιβαία ἐπίδραση τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδεῶν τοῦ Καναδᾶ. Ὑπάρχουν ἐνθαρρυντικὲς ἐνδείξεις ὅτι τὰ Πανεπιστήμια δὲν θὰ ἀποτύχουν σ' αὐτὸ τὸ ἔργο.

Στὰ ἀγγλόφωνα Πανεπιστήμια ὑπάρχει μιὰ εὐχάριστη ποικιλία. Ἡ ἀρχὴ τους εἶναι διαφορετικὴ καὶ ἡ εὐθύνη τους, ἀπέναντι στοὺς νέους ποὺ μορφώνουν, εἶναι κάτι ποῦ ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴ καὶ βιομηχανικὴ συνθήκη. Ἡταν φυσικό, καὶ ἔτσι ταιριάζει, τὰ Πανεπιστήμια τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν ποὺ ἀναπτύχθηκαν σὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια μὲ τὴν προστασία τῶν μεγάλων κρατικῶν Πανεπιστημίων τῆς Δυτικῆς Ἀμερικῆς τοῦ Κέντρου, νὰ χρηματοδοτηθοῦν ἀποκλειστικά σχεδὸν μὲ κεφάλαια τῶν ἐπαρχιῶν καὶ νὰ δώσουν ἰδιαίτερη προσοχὴ στὶς γεωργικὲς σπουδὲς καὶ σὲ ἓνα πλατεῖα ἐξαπλωμένο σύστημα παρρησιῶν ποὺ βοηθαίει κάθε ἄνθρωπο τῆς ἐπαρχίας.

Οἱ φοιτητὲς μέσος στὰ Πανεπιστήμια αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μέρος τῶν ἀνθρώπων ποὺ μορφώνονται ἐκεῖ. **Μία ἄλλη λειτουργία, ὅχι λιγότερο σπουδαία, εἶναι ἡ ἐκπαίδευση τῶν ἐνηλίκων.** Κάθε Πανεπιστήμιο ὁργανώνει μὲ τὸ δικό του τρόπο τὰ μαθήματα αὐτά. Ἡ μορφωτικὴ ἐνωση τῶν ἐργατῶν δὲν παῖζει τόσο μεγάλο ρόλο ὅπως στὴν Ἀγγλία, στὴν τέχνη ὁμως, στὸ θέατρο καὶ στὴ μουσικὴ, στὶς βιομηχανικὲς σχέσεις καὶ στὴν τοπικὴ διοίκηση, στὴ διεθνή παιδεία καὶ στὴ φιλολογία καθὼς καὶ στὰ οικονομικά, κάθε Καναδικὸ Πανεπιστήμιο βρῖσκει ἕναν τρόπο

ποὺ νὰ ἐκφραστῇ, ἕναν τρόπο ταιριαστό μὲ τὸ χαρακτῆρα του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐκπληρώνει τὸ χρέος του ἀπέναντι σὲ κείνους ποὺ δὲν ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὰ κανονικὰ μαθήματα καὶ νὰ πάρουν τὰ διπλώματα ποὺ δίνει τὸ Πανεπιστήμιο. Τέτοιες ὁμως πνευματικὲς προσπάθειες δὲν περιορίζονται μόνο στὰ Πανεπιστήμια. Οἱ περισσότερες ἐπαρχιακὲς διοικήσεις ὁργάνωσαν, μὲ τὴ φροντίδα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τους τμήματος, μιὰ ὑπηρεσία ἐκπαίδευστος ἐνηλίκων, μὲ τὴν ὁποία τὰ Πανεπιστήμια βρῖσκονται σὲ στενὴ συνεργασία, μέσῳ τῶν παρρησιῶν τους. Ἡ συναισθησιὶς τῆς σημασίας τῆς ἐκπαίδευστος τῶν ἐνηλίκων εἶναι ἴσως ἡ πῶς σημαντικὴ ἐξέλιξη ποὺ παρατηρήθηκε στὴν ἐκπαίδευση τοῦ Καναδᾶ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ αἰῶνα, τόσο στὸ θεωρητικὸ ὅσο καὶ στὸ πρακτικὸ πεδίο. Ἡ λέξη ἐκπαίδευση εἶναι πολὺ περιορισμένη γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ ἐννοία τῆς προόδου ποὺ ἔχει συντελεσθῇ. Μ' αὐτὴν δὲν ἐννοοῦμε μόνο τὶς βάσεις ἀλλὰ καὶ τὴν τεχνικὴ ἐξάσκηση. Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπασχόληση τῶν ἀνδρῶν ἢ τῶν γυναικῶν στὴ ζωὴ, ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ μάθουν πῶς νὰ τὴν κάνουν καλύτερα. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό. Μπορεῖ νὰ καλλιεργηθῇ ἀκόμη τὸ ἐνδιαφέρον τους καὶ νὰ παρρησιωθοῦν ἔτσι, ὥστε ἡ ζωὴ τους νὰ γίνῃ πῶς οὐσιαστικὴ καὶ πῶς ἀξιόλογη. Τὰ Πανεπιστήμια θὰ χάσουν μιὰ μεγάλη εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐκπαιδεύσουν τὸ σκοπὸ τους ἂν δὲν πάρουν μέρος σ' αὐτὴ τὴ μορφωτικὴ κίνηση.

Ὅταν γίνεται ἡ διάσκεψη τῶν καθηγητῶν τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Καναδᾶ, τὰ κοινὰ γενικά προβλήματα εἶναι πολὺ πῶς μεγάλα ἀπὸ τὶς διαφορὲς ἀνάμεσα στὰ γαλλόφωνα καὶ τὰ ἀγγλόφωνα Πανεπιστήμια. Τὰ προβλήματα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνο Καναδικά, ἂν καὶ ἡ Καναδικὴ ἀτμόσφαιρα τοὺς δίνει τὸ χρώμα τῆς. Ὑπάρχουν προβλήματα σχετικὰ μὲ

τὴν ἐρμηνεία ποὺ πρέπει νὰ δοθῇ στὴν ἐλευθέρη παιδεία σὲ ἓνα πρακτικὸ λαό, ποὺ ζεῖ σὲ μιὰ χώρα ὅπου οἱ ὕλικες πηγὲς ἀπασχολοῦν ἀναγκαστικά τὸν χρόνο, τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὶς ἱκανότητες ἐνὸς μεγάλου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ. Γιὰ τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες καὶ τὰ τεχνικά θέματα, ὑπάρχει μεγάλη ὑποστήριξη. Ἡ ἀνάγκη καλὰ ἐκπαιδευμένων ἐπιστημόνων, τεχνικῶν καὶ μηχανικῶν εἶναι ὁλοφάνερη. Ἄν οἱ ἡγέτες τῆς ἐκπαίδευστος στὸν Καναδᾶ ἀνησυχῶν γιὰ τὴν κατάσταση, αὐτὸ δὲν τὸ κάνουν βέβαια γιὰτὶ ἀποβλέπουν στὴ χαλάρωση τῆς ἐπιστημονικῆς προσπάθειας. Εἶναι μᾶλλον γιὰτὶ οἱ ἀξίες ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὶς ἀνθρωπιστικὲς καὶ τὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθοῦν λιγότερο ἐξ αἰτίας τῆς ἀναπόφευκτης προόδου τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Τὰ ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα κινδυνεύουν νὰ γίνουν ἐπαγγελματικά καὶ τεχνικά πῶς πολὺ, παρὰ κέντρα ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν ποὺ νὰ ἐρμηνεύουν τὶς ἀλήθειες γιὰ τὶς ὁποῖες ἀξίζει νὰ ζῇ καὶ νὰ μέσος στὴν κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας.

Δύο ἐμπεριστατωμένες ἐκθέσεις βοήθησαν πολὺ νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὴ σημερινὴν κατάσταση τῆς ἀνώτερης Καναδικῆς ἐκπαίδευστος στὸ πεδίο τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν. Ἡ μία ἐγκαινιάσθηκε ἀπὸ τὸ «Social Science Council» (Συμβούλιο Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν) τοῦ Καναδᾶ καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὶς μελέτες ποὺ ἔγιναν ἀπὸ φοιτητὲς γιὰ τὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες. Ἡ ἄλλη ἔγινε μὲ τὴν προστασία τοῦ «Humanities Council» (Συμβούλιο Ἀνθρωπιστικῶν Μελετῶν) καὶ δίνει μιὰ καθαρὴ εἰκόνα τῶν μελετῶν αὐτῶν (κλασσικὲς καὶ σύγχρονες γλώσσες, φιλοσοφία, καλὲς τέχνες) στὰ Καναδικὰ Πανεπιστήμια, καθὼς καὶ τῆς συμβολῆς στὸ πεδίο αὐτό, τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων. Ἀπὸ τὶς ἐκθέσεις αὐτὲς βλέπουμε ὅτι ἐνῶ ὑπάρχουν πολλὰ ἐν-

θαρρυντικά στοιχεῖα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ποὺ προξενοῦν ἀνησυχίες. Ὁ Καναδὰς ἔχει ἓνα γείτονα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῶν συνόρων—ὑπάρχουν ἄραγε σύνορα;— ἓνα πλούσιο λαὸ μὲ ἐπιχειρηματικὸ πνεῦμα, γενναῖο, δωρο ἀπέναντι στὰ Πανεπιστήμια του, ἀδιάκοπο πειρασμὸ γιὰ τοὺς Καναδοὺς ἐπιστήμονες νὰ πάνε νὰ ἐργαστοῦν στὰ Πανεπιστήμια του. Ὁ Καναδὰς κάθε χρόνο χάνει πολὺ καὶ κυρίως στὶς ἀνθρωπιστικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες γιὰτὶ οἱ Καναδοὶ ἐπιστήμονες στὸ πεδίο αὐτὸ ἔχουν μεγάλη φήμη στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Καναδικὴ ἐκπαίδευση θὰ πρέπη νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνη καὶ νὰ φροντίσουν ὥστε νὰ ὑπάρχουν καλοὶ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ καὶ καλὲς καὶ προσεγμένες βιβλιοθήκες γιὰ νὰ μείνῃ ψηλὰ τὸ ἐπίπεδο τῶν ἀνθρωπιστικῶν σπουδῶν. Οἱ κλάδοι αὐτοὶ πρέπει νὰ κρατήσουν τὴν πρώτη θέση καὶ νὰ κατευθύνουν, νὰ ἐνθαρρύνουν καὶ νὰ ἀναζωογονήσουν τὶς ὑπηρεσίες ποὺ ἓνα σύγχρονο Πανεπιστήμιο μπορεῖ νὰ προσφέρῃ στὴν ἀνθρωπότητα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Καναδὰς παίρνει πολλὰ ἀπὸ τὴ Μεγ. Βρεταννία. Οἱ καθηγητὲς τῶν Πανεπιστημίων θέλοντας νὰ ἐδραιώσουν τὴν εἰρήνη πιστεύουν ὅτι τὰ πνευματικά ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι τὰ μοναδικὰ καὶ σταθερὰ θεμέλια γιὰ μιὰ μόνιμη κατανόηση. Σὰν Καναδὰς μπορῶ νὰ πῶ—καὶ δὲν εἶναι ἀπλὴ φιλοφρόνηση—πῶς ἡ Βρεταννία εἶναι ἡ πνευματικὴ πατρίδα τῶν ἀγγλόφωνων Καναδῶν. Ἡ μεγαλύτερη ὑπηρεσία ποὺ μπορεῖ νὰ γίνῃ στὴν Καναδικὴ ἐκπαίδευση—στὸ πεδίο τῶν πνευματικῶν ἀξιών—εἶναι οἱ ἀμοιβαῖες ἐπισκέψεις φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν. Ὅσο μεγαλύτερη καὶ τελειότερη εἶναι ἡ κίνησις αὐτὴ ἀνάμεσα στὸν Καναδὰ καὶ τὴ Μ. Βρεταννία, τόσο τὸ καλύτερο. Στὴν ἀνταλλαγὴ αὐτὴ ἡ συμβολὴ τοῦ Καναδᾶ δὲν θὰ εἶναι μικρή.

ΑΣΦΑΛΙΣΙΣ ΕΦ' ΟΡΟΥ ΖΩΗΣ

Οι Ἀγγλοι ἐργαζόμενοι ἤδη ἀπὸ τοῦ 1911 ἦσαν συνηθισμένοι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐβδομαδιαίων εἰσφορῶν. Χιλιάδες δὲ ἐργαζόμενων μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, εἶχον ὀργανώσει ἰδικὰς τῶν Φιλικὰς Ἐταιρίας διὰ νὰ εὐρίσκωνται ἡσφαλισμένοι εἰς περιπτώσεις ἀσθενείας, γήρατος καὶ θανάτου. Μερικὰ Συνδικάτα προσεπάθησαν νὰ ἐφαρμόσουν ἐθελοντικὴν ἀσφάλισιν μικρᾶς κλίμακος ἐναντὶον τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἀνεργίας. Ὅταν τὸ Κράτος εἰσήγαγε τὸ ὑποχρεωτικὸν σχέδιον, ἐσυνέχισε τὸ σύστημα τῶν εἰσφορῶν, τὸ ὁποῖον ἐξηκολούθησε νὰ ἔχη ἐπιτυχίαν εἰς τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα ἡκολούθησαν καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὸν καὶ εἰς τὸ Σχέδιον Μπέβεριτζ προτιμηθὲν παντὸς ἄλλου συστήματος πληρωμῆς βοηθημάτων ἐκ τῆς ὑψηλῆς φορολογίας τῶν ἐργαζομένων. Κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ πολέμου 18 ἐκ. περίπου μισθωτῶν ἀπὸ 14-65 ἐτῶν, μετὰ τῶν ἐργοδοτῶν τῶν, ἐπλήρωναν τὴν ἐβδομαδιαίαν εἰσφορὰν τῶν εἰς τὸ κρατικὸν σχέδιον. Τὸ Κράτος προσέθεσε ἕνα τρίτον ποσόν, περίπου ἴσον πρὸς τὸ τοῦ ἐργοδοτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου ἐπληρώνοντο ἐπιδόματα καὶ ἔξοδα ἀσθενείας, ἱατρικῆς περιθάλψεως, ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν, ἀνεργίας, μητρότητος, δῶρα καὶ ἐπικουρικὰ συντάξεις γήρατος.

Υπῆρχε ἕνα χωριστὸν καὶ μικροτέρας κλίμακος σχέδιον ἀσφαλίσεως ἀνεργίας διὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τοὺς συναφεῖς κλάδους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ μισθοὶ καὶ τὸ ποσοστὸν τῆς ἀνεργίας ἦσαν κατώτερα τοῦ μέσου ὄρου.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ κερδίζοντες ἄνω τῶν 250 λιρ. ἐτησίως δὲν ἐδιδαν εἰσφοράς. Τὸ ὅριον αὐτὸ κατὰ τὸ 1942 ἀνῆλθεν εἰς 420 λιρ. Διὰ τοὺς ἀνήκοντας εἰς αὐτὴν τὴν κατηγορίαν, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς Κοινωνικὰς Ἀσφαλίσεις ἐναντίον ἀσθενείας καὶ ἀνεργίας ἦτο προαιρετικὴ, ἐφ' ὅσον ὁμοῦς συμμετεῖχον, εἶχον δικαίωμα συντάξεως καὶ ἱατρικῆς περιθάλψεως. Ἀλλὰ τὸ ἐν τρίτον τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ, αἱ μὴ ἐργαζόμεναι σύζυγοι καὶ οἱ ἔχοντες ἴδιον εἰσόδημα δὲν περιλαμβάνοντο εἰς τὰς Κρατικὰς Ἀσφαλίσεις.

ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΜΕΝΟΙ;

Τὸ νέον σχέδιον καλύπτει τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀσφαλίζει τοὺς ἐργαζομένους ὑποχρεωτικῶς καὶ διὰ πολλὰ ζητήματα, εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως ἐκ τῶν εἰσφορῶν τοῦ γονέως, τῆς συζύγου ἢ τοῦ κηδεμόνος. Ὁ πληθυσμὸς ἔχει χωρισθῇ εἰς τρεῖς Τάξεις Ἀσφαλιστικὰς.

Τάξις Α'. Μισθωτοί, δηλ. ὅσοι πληρώνονται ἀπὸ ἕνα ἐργοδότην (περίπου 20 ἑκατ. ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν).

Τάξις Β'. Ἀνεξαρτήτως ἐργαζόμενοι π.χ. ἐπιχειρηματίαι, καταστηματάρχαι, ἐπαγγελματίαι κλπ. (περίπου 3 ἑκατ.).

Τάξις Γ'. Οἱ μὴ κερδίζοντες ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν. (Εἰς τὴν κατηγορίαν οὐτὴν ἐκείνοι τῶν ὁποίων τὸ εἰσόδημα εἶναι κάτω τῶν 75 λιρῶν καὶ αἱ μὴ ἐργαζόμεναι σύζυγοι, δὲν πληρώνουν εἰσφορὰν ἀλλὰ εὐεργετοῦνται ἐκ τῶν εἰσφορῶν τοῦ συζύγου ἢ συγγενοῦς).

Εἰς τὴν Τάξιν Α' οἱ ἐργοδοταὶ τῶν ἡσφαλισμένων συμμετέχουν εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν εἰσ-

ΠΟΣΟΝ ΘΑ ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ;

φορὰν τῶν ὑπαλλήλων τῶν ὅπως καὶ πρὶν. Ὁ ἀνεξαρτήτως ἐργαζόμενος τῆς Τάξεως Β' θὰ πληρῶνῃ καὶ τὰ δύο μερίδια ὁ ἴδιος. Τοιούτοτρόπως ἕνας ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας καὶ ὁ ἀνήκων εἰς τὴν Τάξιν Γ' δὲν θὰ χρησιμοποίησιν σχεδὸν ποτὲ τὴν ἀσφάλισιν εἰς περίπτωσιν ἀσθενείας ἢ ἀνεργίας, ἐκτὸς ἐὰν τοῦ συμβῇ καμμία μεγάλη καταστροφή. (Ἐὰν ἡ ἐργασία τοῦ ἐξακολουθῇ ἐνῶ εἶναι ἄρρωστος, δὲν θὰ χάσῃ τὴν θέσιν τοῦ ὅπως θὰ συνέβαινε ἰσως εἰς ἕνα μισθωτόν). Ἀλλὰ ὅλοι οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς Τάξεις Β' καὶ Γ' ἔχουν σύνταξιν γήρατος καὶ ἕνα ποσὸν ἐφ' ὅπως εἰς περίπτωσιν θανάτου. Ἡ ἱατρικὴ περίθαλψις τώρα εἶναι ἕνα κοινὸν εὐεργέτημα ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖ δικαίωμα ὅλων τῶν πολιτῶν ἀνεξαρτήτως ἀσφαλίσεως.

Ἀντὶ νὰ καταβάλλωνται χωριστὰ δύο φορολογίαι, Ἀνεργίας καὶ Ἀσθενείας, ὅπως εἰς τὸ παρελθόν, καταβάλλεται ἑβδομαδιαίως ἕνα ποσόν. Ἡ συνολικὴ εἰσφορὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ὅτι ἦτο εἰς τὰ παλαιὰ σχέδια, ἀλλὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος, διαφέρει μόνον ἀναλόγως φύλου, ἡλικίας καὶ τάξεως (ἐκ τῶν τριῶν ἀναφερθεισῶν). Αἱ εἰσφοραὶ αὐταὶ δύνανται νὰ μεταβληθοῦν ἀναλόγως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν.

Αἱ εἰσφοραὶ αἱ ὁποῖαι πληρώνονται σήμερα ἀπὸ τοὺς ἐνήλικας (ἄνω τῶν 18 ἐτῶν) ἐκτίθενται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφαίνεται καὶ τὸ ποσοστὸν τῆς χορηγήσεως τοῦ Κράτους¹.

Τ Α Ξ Ι Σ		Εισφορά	Κρατικὴ χορήγισις	Σύνολον
Α' — Μισθωτοί	Ἀνδρες	8 σελ. 5 π.	2 σελ. 5 π.	10 σελ. 6 π.
	Γυναῖκες	6 » 7 π.	1 » 7 π.	8 » 2 π.
Β' — Ἀνεξαρτήτως ἐργαζόμενοι	Ἀνδρες	5 » 9 π.	1 » 0 π.	6 » 9 π.
	Γυναῖκες	4 » 10 π.	10 π.	5 » 8 π.
Γ' — Μὴ κερδίζοντες ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν	Ἀνδρες	4 » 8 π.	9 π.	5 » 5 π.
	Γυναῖκες	3 » 8 π.	7 π.	4 » 3 π.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐκτίθενται αἱ εἰσφοραὶ τῆς Τάξ. Α' κατανεμημέναι μεταξὺ ἐργοδοτοῦ καὶ ἐργαζομένου. Ὁ πίναξ περιλαμβάνει ἐπίσης τὰς εἰσφοράς αἱ ὁποῖαι κατεβάλλοντο εἰς τὸ παρελθόν:

	Ἐργαζόμενος		Ἐργοδοτὴς	
	Παλαιὰ εἰσφορὰ	Σημερινὴ εἰσφορὰ	Παλαιὰ εἰσφορὰ	Σημερινὴ εἰσφορὰ
Ἀνδρες (ἄνω τῶν 18 ἐτῶν)	2 σελ. 10 π.	4 σελ. 7 π.	2 σελ. 10 π.	3 σελ. 10 π.
Γυναῖκες (ἄνω τῶν 18 ἐτῶν)	2 » 5 π.	3 » 7 π.	2 » 5 π.	3 » 0 π.
Ἀγόρια (κάτω τῶν 18 ἐτῶν)	1 » 11 π.	2 » 8 π.	1 » 11 π.	2 » 3 π.
Κορίτσια (κάτω τῶν 18 ἐτῶν)	1 » 6 π.	2 » 2 π.	1 » 6 π.	1 » 9 π.

1. 1 λίρα = 20 σελλίνια, 1 σελλ. = 12 πέννες.
1 λίρ. = 26.000 δρχ., 1 σελλ. = 1300 δρχ., 1 πένν. = 108 δρχ.

Είς τὰς εισφοράς αὐτὰς δὲν περιλαμβάνονται αἱ τοῦ σχεδίου περὶ Βιομηχανικῶν Ἀτρημάτων τὸ ὁποῖον ἰσχύει δι' ὀρισμένης μόνον κατηγορίας ἐργαζομένων. (Συμφώνως πρὸς αὐτὸ οἱ ἄνδρες πληρώνουν 4 πέν. τὴν ἑβδομάδα καὶ αἱ γυναῖκες 3 πέν. Ὁ ἐργοδότης καταβάλλει τὸ αὐτὸ ποσόν. Αἱ εισφοραὶ διὰ τούτων ἐνῆλικας εἶναι μικρότεροι.)

Διὰ τὴν πληρεστέραν κατανοήσιν τῶν διαφορῶν πινάκων ἀναφέρομεν ὅτι γενικῶς εἰς τὴν Τάξιν Α' ἡ πλειοψηφία τῶν ἡσφαλισμένων ἀνδρῶν κερδίζει 5-10 λρ. τὴν ἑβδομάδα καὶ αἱ τῶν γυναικῶν 3 λρ. 10 σελ. - 6 λίρας. Εἰς τὴν Τάξιν Β' οἱ περισσότεροι ἄνδρες ἔχουν κέρδη 6-15 λρ. τὴν ἑβδομάδα καὶ αἱ γυναῖκες 4-7 λρ.

Διὰ τὰς τάξεις Β' καὶ Γ' διὰ τὰς ὁποίας προηγουμένως δὲν ὑπῆρχε ὑποχρεωτικὴ κρατικὴ ἀσφάλις, τὸ ἑβδομαδιαῖον ἐνσημὸν τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων θὰ ἀποτελῇ ἕνα νέον (καὶ διὰ πολλοὺς ἀνεπιθύμητον) φόρον. Πολλοὶ ὅμως ἔχουν συνηθίσει νὰ πληρώνουν πολὺ μεγαλύτερα ποσὰ εἰς νοσοκομεῖα καὶ ἰατροὺς καὶ εἰς ἀσφαλείας ζωῆς, πράγματα τὰ ὁποῖα θὰ ἐκλείψουν πλέον. Ὅλοι βεβαίως αἱ τάξεις θὰ πληρώνουν ἐπιπροσθέτως τὸν φόρον εἰσοδήματος ὁ ὁποῖος κρατεῖται κατὰ τὴν ὥραν τῆς πληρωμῆς ἀπὸ τοὺς περισσότερους.

Τὸ κοινὸν θὰ συνηθίσῃ εἰς τὰς μεγαλύτερας εισφοράς, κυρίως ὅταν ἀπολαύσῃ τὰ σχετικὰ εὐεργετήματα καὶ ἐννοήσῃ ὅτι εἶναι ἄξια τῆς θυσίας. Εἰς τὴν πραγματικότητα οἱ Βρεταννοὶ ἐργαζόμενοι ἔχουν τὰς ἀσφαλίσεις τῶν πολὺ εὐθυνά, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποῖους προβλέπουν καὶ τὴν προοπτικὴν ἐξαιρετικῶς μεγάλων συντάξεων.

ΤΙ ΘΑ ΕΙΣΠΡΑΤΤΟΥΝ;

Ἡ πλέον ἐνδιαφέρουσα πλευρὰ τῶν Νέων Νόμων εἶναι τὰ εὐεργετήματα τὰ ὁποῖα προσφέρουν.

Ὅλα εἶναι σημαντικῶς μεγαλύτερα τῶν παλαιῶν καὶ εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις μεγαλύτερα καὶ τῶν προταθέντων ὑπὸ τοῦ Σχεδίου Μπέβεριτζ. Δὲν θὰ γίνεταί ὅμως σπατάλη.

Εἰς τὴν σελίδα 96 παραθέτομεν τὴν κλίμακα ἐπιδομάτων τὰ ὁποῖα θὰ δίδωνται καὶ τὰ ὁποῖα ὠρίσθησαν βάσει δύο κριτηρίων:

α) Ἀνεργίας, ἀσθενείας κλπ. γήρατος καὶ ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ἐργασίας.

β) Τῶν βασικῶν 26 ἐτῶν εισφορᾶς ποῦ ὑπῆρχον ἤδη. (Βλ. πίνακα σελ. 96).

Ὁ Νόμος προβλέπει μεγαλυτέρας συντάξεις διὰ τοὺς γέροντας διὰ μεταθέσεως τοῦ ὀρίου ἡλικίας ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ συνεχίσεως τῆς ἐργασίας. Μεταξὺ τῶν 65-70 ἐτῶν τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου δύναται, ὅχι μόνον νὰ κερδίσῃ τοὺς μισθοὺς του, ἀλλὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ αὐξήσιν ἀπὸ 2 σελλ. μέχρι 10 σελλ. τὴν ἑβδομάδα ἐπὶ τῆς προβλεπομένης συντάξεως καὶ δι' ἕκαστον ἔτος κανονικῆς ἐργασίας. Παρομοίως ἕνας συνταξιούχος δύναται νὰ κάμῃ μίαν μικροεργασίαν καὶ νὰ κερδίσῃ μέχρι μίας λίρας τὴν ἑβδομάδα χωρὶς νὰ χάσῃ τὸ δικαίωμα πλήρους συντάξεως. Πιθανῶς τὸ πλέον ἐντυπωσιακὸν στοιχεῖον τῶν νέων συντάξεων γήρατος εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ καταβαλλομένου ποσοῦ ἐντὸς τῶν προσεχῶν τριάκοντα ἐτῶν.

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου σχεδίου αἱ συντάξεις θὰ ἀπορροφῶν μεγαλύτερον ποσὸν χρημάτων παρ' ὅ,τι ὅλα τὰ ἄλλα ἐπιδόματα.

ΠΙΝΑΞ ΕΠΙΔΟΜΑΤΩΝ

προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ Νόμου περὶ Κοινῶν Ἀσφαλίσεων 1946 ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μέχρι σήμερον ὑπάρχοντα.

1. ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

	ΝΕΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ	ΠΑΛΑΙΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ
Ἀνεργία	26 σελλ.	24 σελλ.
Ἀνδρες χωρὶς οἰκογενειακὰ βάρη	49 » 6 πέν.	45 »
Ἐγγαμοὶ ἄνδρες μὲ 1 τέκνον	26 »	22 »
Ἀγαμοὶ γυναῖκες	20 »	20 »
Ἐγγαμοὶ γυναῖκες	20 »	20 »
Ἀσθένεια (πρῶτοι 26 μῆνες)	26 »	18 »
Ἀνδρες χωρὶς οἰκογενειακὰ βάρη	49 » 6 πέν.	18 »
Ἐγγαμοὶ ἄνδρες μὲ 1 τέκνον	26 »	15 »
Ἀγαμοὶ γυναῖκες	16 »	13 »
Ἐγγαμοὶ γυναῖκες	16 »	13 »
Ἀσθένεια (μετὰ τοὺς πρῶτους 26 μῆνας)	26 »	10 » 6 πέν.
Ἀνδρες χωρὶς οἰκογενειακὰ βάρη	49 » 6 πέν.	10 » 6 »
Ἐγγαμοὶ ἄνδρες μὲ 1 τέκνον	26 »	9 »
Ἀγαμοὶ γυναῖκες	16 »	8 »
Ἐγγαμοὶ γυναῖκες	16 »	8 »
Μητρότης	36 »	—
Ἐργαζόμεναι γυναῖκες	(ἐπὶ 13 ἑβδομάδας)	—
Ἄλλαι γυναῖκες	20 σελλ.	—
	(ἐπὶ 4 ἑβδομάδας)	—
Χηρεία (πρῶτοι 13 ἑβδομάδες)	36 σελλ.	10 σελλ.
Χήρα χωρὶς τέκνα	43 »	15 »
Χήρα μετὰ τέκνου	—	—
Χηρεία (μετὰ τὰς πρῶτας 13 ἑβδομάδας)	—	10 »
Χήρα χωρὶς τέκνα	—	10 »
Χήρα μετὰ τέκνου (ἐπίδομα χήρας μητρὸς)	33 » 6 πέν.	15 »
Χήρα 50 ἐτῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς χηρείας ἢ 40 ἐτῶν (ὁποῦτε παύει τὸ ἐπίδομα χήρας μητρὸς)	26 »	10 »
	12 »	7 » 6 πέν.
Τέκνα ὀρφανὰ πατρὸς	—	—
Γήρας	26 »	10 »
Ἀγαμοὶ ἄνδρες	42 »	10 »
Ἐγγαμοὶ ἄνδρες	16 »	10 »
(ἢ σύζυγος κάτω τῶν 60 ἐτῶν)	—	—
Ἐγγαμοὶ ἄνδρες	26 »	10 »
(ἢ σύζυγος ἀνω τῶν 60 ἐτῶν)	—	—
Ἀγαμοὶ γυναῖκες ἢ χήραι	—	—

Πρόσθετα ἐπιδόματα πληρώνονται ἀπὸ ὀριζόμενες ἐγκαιρομένης ὑπὸ τοῦ κράτους ἐταιρίας.

Ἀξιοῦνται εἰς τὸ αὐτὸν σ.η. μὲν τὸν ὅτι 1946 ἐν ἀναστροφῇ τοῦ νέου Νόμου.

2. ΕΦΑΠΑΞ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

Μητρότης	4 λίραι	2 λίραι (καὶ 2 λίρ. ἐπιπλέον διὰ τὰς ἡσφαλισμένας γυναῖκας)
Θανάτου	20 λίραι	—

ξησφαλισμένην τήν δωρεάν Ιατρικήν περιθαλψιν από Ιατρών τής έκλογής του μεταξύ των αναφερομένων εις τόν κατάλογον κάθε τόπου. Περαιτέρω μεταρρυθμίσεις εις τὸ πεδίον αὐτὸ δὲν σημαίνει μετατροπὴν τοῦ ὑπάρχοντος κακοῦ εἰς καλόν, ἀλλὰ βελτιώσιν τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος καλοῦ.

Ἡ νέα Ἱατρικὴ Ὑπηρεσία ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἐξηγηρετῇ ὁλόκληρον τὴν κοινότητα καὶ θὰ λαμβάνη μέτρα ὑγιεινῆς τόσοσιν προστατευτικά, ὅσον καὶ θεραπευτικά. Ὅλα αὐτὰ θὰ ἐπιτευχθοῦν μὲ ἀρκετὰ εὐρείας προσθήκας καὶ μεταβολὰς ἐπὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ὑπηρεσιῶν τῆς διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς τῶν ὀργανώσεως. Ὁρισμέναι ἐκ τῶν πρὸς προστασίαν ἐκ τῶν ἀσθενῶν ὑπαρχουσῶν Ἱατρικῶν Ὑπηρεσιῶν θὰ παραμείνουν ὅπως ἔχουν. Ἡ Ἱατρικὴ ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ὑπάγεται εἰς τὰς Τοπικὰς Ἐκπαιδευτικὰς Ἀρχάς. Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐργασίας θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐφαρμόζῃ τοὺς Νόμους περὶ Ἐργασταρίων, μέγα μέρος τῶν ὁποίων ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἱατρικὴν περιθαλψιν.

ΠΟΛΥΣΧΙΔΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΙΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς ἔχει καθήκον νὰ προσφέρῃ μέσω διαφόρων ὑπηρεσιῶν τὰ ἑξῆς:

α) Ὑπηρεσίαν Ἱατροῦ Οἰκονομίας καὶ Ὀδοντιατρικῆς Ὑπηρεσίαν.

β) Τοπικὰ Ἱατρικὰ Κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Ἱατροὶ καὶ οἱ ὀδοντίατροι θὰ ἐργάζωνται, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἐργασίας εἰς τὰ Ιατρεία τῶν.

γ) Νοσοκομειακὴν καὶ ὑπὸ ἐδικῶν Ἱατρῶν περιθαλψιν (ἐνδονοσοκομειακὴ νοσηλεία καὶ ἐξωτερικὰ Ιατρεία) ὑπὸ τὸν ἑλεγχον Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν.

δ) Συμπληρωματικὰς Ὑπηρεσίας αἱ ὁποῖαι συμπεριλαμβάνουν μαιευτήριον καὶ παιδικὴν πρόνοιαν διὰ τὰς ὁποίας ὑπεύθυνον θὰ μένουν αἱ τοπικαὶ ἀρχαί.

ε) Δωρεάν φάρμακα, ὁματοδόξα, κλπ. ἀπαραίτητα εἶδη.

Ὅλοι θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὠφεληθοῦν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὑπηρεσιῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ὑπαρχόντων πόρων. Ἐν τούτοις ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῶν σχεδίων αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συνεργασίας τῶν Ἱατρῶν καὶ αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν μέθοδον λεπτομέρειαι εἶναι ἀκόμη ὑπὸ συζήτησιν.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Ἡ Ἱατρικὴ βοήθεια δὲν θὰ παρέχεται ὑπὸ ὅρους ἀναλόγως τῆς εἰσφορᾶς, ἂν καὶ ἕνα ποσοστὸν ἐκ τῆς εἰσφορᾶς θὰ χρησιμοποιηθῇ μετ' ἄλλων πόρων καὶ τοπικῶν δασμῶν — διὰ τὴν χρηματικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ σχεδίου. Ὁ ἀσθενὴς δὲν θὰ ἐπιβαρύνεται χρηματικῶς ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένας περιπτώσεις (ἀλλαγὴ ἢ ἐπιδιόρθωσις γυαλιῶν, δόντια ἢ προμήθεια ἐκτάκτων εἰδῶν).

Ὅσοι θέλουν, θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ πληρώσουν τὴν διαφοράν δι' ἰδιαίτερον δωμάτιον π.χ. εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἢ διὰ δαπανηροτέρας θεραπείας, (ὅλα ὅμως αὐτὰ ὁπωσδήποτε θὰ παρέχονται δωρεάν ἐφ' ὅσον θὰ κρίνῃται ἀπαραίτητα).

ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΗΣ

Εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἱατροῦ, ὅλοι θὰ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξουν τὸν ἱατρὸν τῶν — τὸν ἱατρὸν τὸν ὁποῖον ἔχουν πάντοτε ἐάν αὐτὸς συμμετέχῃ εἰς τὸ σχέδιον — ἡ δὲ σχέσις μεταξὺ ἱατροῦ καὶ ἀσθενοῦς θὰ εἶναι ἡ συνήθης, μετ' ἡν διαφορὰν ὅτι ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἱατροῦ θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ὅλοι οἱ διπλωματοῦχοι ἱατροὶ τῆς Βρεταννίας θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν

ὑπηρεσίαν χωρὶς ὅμως καὶ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι.

Κατ' ἀρχὰς κάθε ἱατρὸς ἐξασκῶν ἥδη τὸ ἐπάγγελμά του θὰ δύναται νὰ μείνῃ εἰς τὴν περιφέρειάν του, ἀλλὰ ἀργότερα θὰ χρειάζεται ἡ ἔγκρισις τῆς Ἐπιτροπῆς Χορηγήσεως Ἀδείας Ἐξασκήσεως τοῦ Ἱατρικοῦ Ἐπαγγέλματος ἐκάστης περιοχῆς, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δώσῃ ἀδείαν ἐάν ἡ ἐν λόγω περιοχὴ ἔχει ἥδη πολλοὺς ἱατροὺς ἐνῶ ἄλλαι ἔχουν ὀλίγους.

Οἱ ἱατροὶ θὰ ἔχουν συμβόλαιον μετ' ἃς Τοπικὰς Ἐκτελεστικὰς Συμβουλίας, τὸ ἥμισυ τῶν μελῶν τῶν ὁποίων θὰ εἶναι ἱατροί. Τὰ συμβόλαια αὐτὰ θὰ καθορίζουν τὸν διορισμόν, τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἱατρῶν, ὀδοντιατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν τῆς περιφέρειας τῶν. Τὸ προταθὲν σύστημα ἀμοιβῆς εἶναι συνδυασμὸς καθωρισμένου μισθοῦ καὶ ἀμοιβῆς κατ' ἀσθενῆ.

Ἡ ἀμοιβὴ θὰ ποικίλλῃ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀτόμων τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὸν κατάλογον κάθε ἱατροῦ. Οἱ ἱατροὶ οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ εἶναι ἀνεξάρτητοι τοῦ καθωρισμένου κρατικοῦ μισθοῦ θὰ δύναται νὰ ἐκλέξουν μόνον τὸ σύστημα τῆς ἀμοιβῆς κατ' ἀσθενῆ, ἡ ὁποία βεβαίως θὰ εἶναι μεγαλυτέρα. Τὸ ζήτημα τῆς πληρωμῆς ἐξαρτᾶται ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὁμαδικῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος π.χ. ἐπὶ ἱατρῶν εἰς μίαν περιφέρειαν, καὶ ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν τοπικῶν ἱατρικῶν κέντρων εἰς τὰ ὁποῖα στηρίζονται πολλοὶ ἑλπίδες.

Οἱ ἱατροὶ καὶ ὀδοντίατροι οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν μέρος εἰς τὸ σύστημα, εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἔχουν καὶ ἰδιωτικούς ἀσθενεῖς ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἀσθενεῖς προτιμοῦν τὸ παλαιὸν σύστημα.

Ὁ Νόμος ἀπαγορεύει τὴν πώλησιν καὶ ἀγορὰν θέσεως ἱατροῦ ἢ ὁποῖα μερικῶς ἢ ὁλικῶς ἀνή-

κει εἰς τὸ Κρατικὸν Σχέδιον. Ἡ Κυβέρνησις ἐψήφισεν ἕνα ποσὸν ἐξ 66 ἑκατ. λίρ. διὰ τὴν πληρωμὴν ἐπιδομάτων — εἰς περιπτώσιν θανάτου ἢ ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ἐργασίας — εἰς τοὺς ἱατροὺς οἱ ὁποῖοι θὰ περιληφθοῦν εἰς τὸ Σχέδιον ἀπὸ τῆς 5ης Ἰουλίου 1948.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ

Τὸ Κράτος θὰ ἀναλάβῃ ὅλα τὰ νοσοκομεία, ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια, μετὰ τοῦ ὑπάρχοντος προσωπικοῦ. Εἰς τὸ μέλλον τὰ Νοσοκομεία αὐτὰ θὰ ὁργανωθοῦν κατὰ περιφέρειας καὶ θὰ ὑπάρχωνται εἰς τὰς Περιφερειακὰς Ἐπιτροπὰς αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν σημαντικὴν ἐξουσίαν καὶ εὐθύνην καὶ θὰ εἶναι ὑπὸ τὸν γενικὸν ἑλεγχον τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς.

Τὸ προσωπικὸν τῶν μὴ Πανεπιστημιακῶν νοσοκομείων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐδικῶν ἱατρῶν, θὰ ἐργάζεται διὰ λογαριασμόν τῶν Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν ἀλλὰ ἡ καθημερινὴ διαχείρισις τῶν νοσοκομείων θὰ γίνεται ἀπὸ τὰς τοπικὰς ἐπιτροπὰς.

Τὰ Πανεπιστημιακὰ νοσοκομεία θὰ ἔχουν τὰς ἰδικὰς τῶν Ἐπιτροπῶν Διευθυντῶν αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι ἀμέσως ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ θὰ διατηροῦν ἀρκετὴν ἀνεξαρτησίαν. Θὰ μποροῦν νὰ λαμβάνουν μερίδιον ἐκ τῶν ὑπαρχόντων κληροδοτημάτων καὶ τῶν δωρεῶν τῶν ἰδιωτικῶν νοσοκομείων καὶ νὰ δέχωνται κληροδοτήματα ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν. Οἱ διακεκριμένοι καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐδικοί χειρουργοὶ τῶν νοσοκομείων αὐτῶν θὰ δικαιεθῶναι νὰ ἔχουν ὀρισμένας κλῖνας δι' ἰδιωτικούς ἀσθενεῖς. Ἐν τούτοις εἰς

την πρώτην μοίραν θά εϋρίσκονται πάντοτε αἱ ἐπείγουσαι Ιατρικαὶ ἀνάγκαι τῶν κοινῶν ἀσθενῶν, τὸσον προκειμένου περὶ θεραπείας ὅσον καὶ λοιπῆς περιθάλψεως.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

Ἄν καὶ αἱ ἀνώτεροι τοπικαὶ κυβερνητικαὶ ἀρχαὶ δὲν θά ἐλέγχουν τοὺς Ιατροὺς οὔτε θά ἔχουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν των νοσοκομεία εἰς τὸ μέλλον, θά ἐξακολουθήσουν νὰ παίζουν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὸ σχέδιον.

Αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαὶ θά ἔχουν μεγάλας εὐθύνas διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν μητρότητος καὶ παιδικῆς προνοίας, τῶν ὑπηρεσιῶν πρώτων βοηθειῶν καὶ τῆς κατ' οἶκον περιθάλψεως γενικῶς. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀσθενῶν διὰ τὴν παρακολούθησιν των

ὑπὸ παρατήρησιν περιπτώσεων θά ἐπεκταθῇ οὕτως ὥστε ἡ ὑπηρεσία νὰ παρέχῃ συμβουλὰς καὶ βοήθειαν εἰς κάθε οἰκογένειαν εἰς τὴν ὅποίαν θά ὑπάρχῃ ἀσθενής.

ΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς θά ἔχῃ ἐπὶ κεφαλῇς ὅλων ἓνα εἰδικὸν Κεντρικὸν Συμβούλιον, πρόθυμον νὰ δίδῃ γενικὰς συμβουλὰς ἐπὶ διοικητικῶν θεμάτων. Εἰς τὸ Συμβούλιον αὐτὸ θά ὑπηρετοῦν, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, οἱ πρόεδροι τῶν ἑξ κυριωτέρων Ιατρικῶν ὀργανισμῶν τῆς Βρεταννίας. Εἰς τὸ ἀνώτερον αὐτὸ συμβούλιον θά ὑπάρχῃ πλήρης κατανόησις τῶν ἐπαγγελματικῶν συμφερόντων.

Θά ἀντιπροσωπεύονται ἐπίσης καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, διαχειρισταὶ νοσοκομείων καὶ τοπικαὶ διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι.

IV

ΕΘΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Ὁ Νόμος περὶ Ἐθνικῆς Βοήθειας ὁ ὁποῖος τίθεται ἐπίσης ἐν ἰσχύϊ ἀπὸ τῆς 5ης Ἰουλίου 1948, προβλέπει δι' ὅσους ἔχουν ἐξαντλήσει τὸ δικαίωμα ἐπιδόματος ἀνεργίας ἢ ὅσους ἔχουν ἀνάγκην ἐκτάκτου οἰκονομικῆς βοήθειας. Θά ἰδρυθῇ μία Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Βοήθειας ἡ ὅποια θά διοικῇ μίαν μόνον ὑπηρεσίαν ἀντὶ τῶν πολλῶν γραφείων τὰ ὅποια ὑπῆρχον κατὰ τὸ παρελθόν καὶ ἦσαν ὑπεύθυνα διὰ τὴν βοήθειαν τῶν ἀνέργων, διὰ τὰς συμπληρωματικὰς συντάξεις, τὴν περίθαλψιν τῶν ἀλητῶν, τὴν περίμικκην ἐνίσχυσιν τῶν τυφλῶν, τῶν φυματικῶν καὶ ὀρισμένων οἰκο-

γενειῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ Κράτος ἀναλαμβάνει τὴν δαπάνην ἐτέρων 18 ἑκατ. λίρῶν.

Ἡ Ἐθνικὴ Βοήθεια δίδεται συμφώνως πρὸς ὀρισμένας ἀρχὰς τὰς ὁποίας θά καθορίσῃ τὸ Κοινοβούλιον. Δὲν θά ἐξετάζεται ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις καθενὸς ἀν καὶ θά λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν τὰ εἰσοδήματα τῶν δύο συζύγων ἐπίσης τὰ παιδιὰ, ἐὰν ἐργάζωνται, θά ὑπολογίζεται ὅτι συνεισφέρουν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ ἐνοικίου καὶ εἰς ἄλλας οἰκιακὰς δαπάνας.

Θά ὑπάρχῃ πάντως κάποια εὐρύτης εἰς τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων.

ΠΕΡΙΘΑΛΨΙΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν τοπικῶν ἀρχῶν θά ὑπάρχῃ ἓνας δευτερός κύκλος ὑπηρεσιῶν αἱ ὁποῖαι θά παρέχουν κατοικίαν εἰς τοὺς παρῆλικας, τοὺς ἀναπήρους καὶ ἄλλους καὶ εἰδικὴν πρόνοιαν δι' ἄτομα εὐρισκόμενα εἰς δυσχερῆ θέσιν. Ὅσοι μποροῦν θά πληρώνουν διὰ τὴν παροχὴν κατοικίας οἱ ἄλλοι θά πληρώνουν ἀναλόγως τῶν μέσων των, ὅχι ὁμῶς ὀλιγώτερον τῶν 21 σελλ. ἐβδομαδιαίως. Ὑπολογίζεται ὅτι ἕκαστον ἄτομον θά χρειάζεται ἐβδομαδιαίως 5 σελλ. δι' ἀτομικὰ μικροέξοδα. Ὅσοι λοιπὸν ἔχουν εἰσοδήμα μικρότερον τῶν 26 σελλ. τὴν ἐβδομάδα θά ἀπειθυνθοῦν πρὸς τὴν Ἐθν. Ἐπιτροπὴν Βοήθειας διὰ νὰ τοὺς συνδράμῃ.

Τὸ Κράτος προσφέρει ἐπιχορήγησιν πρὸς τὰς τοπικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς συνδέσμους στεγασεως διὰ νὰ ἀνυψώσουν τὰ ἐπίπεδα τῶν κατοικιῶν τῶν παρῆλικων. Αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ θά βοηθοῦν ἰδιαιτέρως τοὺς κωφοὺς βῶβους καὶ ἀναπήρους, συχνὰ μέσῳ ἐθελοντικῶν ὀργανώσεων.

ΠΟΙΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ἡ ΔΑΠΑΝΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΝ

Τὸ εὐρὺ τοῦτο Βρεταννικὸν πρόγραμμα θά στοιχίσῃ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅτι τὰ προηγουμένα σχέδια. Βεβαίως τὰ 600 ἑκατ. λίρῶν τὰ ὅποια θά δαπανῶνται ἐτησίως διὰ τὰ ἐπιδόματα Ἐθνικῶν Ἀσφαλίσεων δὲν ἀποτελοῦν μεγάλο βάρος διὰ τὸν ἔθνικὸν πλοῦτον διότι τὸ ποσὸν αὐτὸ ἀντιπροσωπεύει ἀπλῶς μίαν ἀνακατανομὴν μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὸ χρειάζονται.

Τὰ σχέδια ἀσφαλίσεως ἐπίσης ἀποτελοῦν μίαν μέθοδον ἐξασφαλίσεως, ἐνὸς ἀποθέματος ἐναντίον πιθανῆς ἀνεργίας καὶ οἰκονομικῆς κρίσεως. Ὑπάρχει π.χ. σήμερον εἰς τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως ἀνεργίας ἀπόθεμα πλέον τῶν 350 ἑκατ. ἀποτελεσμα τῆς πληθροῦς ἀπασχολήσεως κατὰ τὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν.

Ὁ κατωτέρω πίναξ δείχνει τὴν ὑπολογιζομένην δαπάνην τοῦ ὅλου σχεδίου κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τὸ 1948 καὶ 1949.

1. Ἐπιδόματα Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως (συμπεριλαμβανομένων τῶν βιομηχανικῶν ἀτυχημάτων)	600.000.000 λίρ.
2. Ἐπιδόματα τέκνων (ἐκτὸς τῶν σχολικῶν συσσιτίων)	660.000.000 »
3. Δωρεὰν Ἰατρικαὶ Ὑπηρεσίαι	150.000.000 »
4. Ἐθνικὴ Βοήθεια	40.000.000 »
Σύνολον	850.000.000 »

Ἡ κατὰ προσέγγισιν ὀλικὴ δαπάνη τοῦ σχεδίου Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων διὰ τὸ ἔτος 1938-1939 ὑπελογίσθη εἰς τὴν Ἐκθεσιν Μπέβεριτζ ὅτι θά ἀνέλθῃ εἰς

342 ἑκ. λίρας. Περαιτέρω ἀνάλυσις τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν δείχνει κατὰ ποῖον ποσοστὸν θά καλυφθῇ ἡ δαπάνη ἀπὸ διαφόρους πηγὰς.

θρόνο τῆς Δανίας. Οἱ ἄντρες προκαλοῦν τὸν ἀσυνήθιστο αὐτὸ ἐπισκέπτη νὰ μιλήσῃ ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν τοὺς δίνει ἀπάντηση καὶ χάνεται μὲ τὸ κράξιμο τοῦ πετεινοῦ. Ἡ ἐμφάνισίς του γεννᾷ ἓνα σωρὸ θρύλους γεμάτων πρόληψη ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες—θρύλους πού γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Ὁράτιος εἶναι ἔτοιμος νὰ παραδεχτῇ· ἀποφασίζουν νὰ μιλήσουν γιὰ τὸ φάντασμα στὸν νεαρὸ πρίγκηπα Ἀμλετ, γιατί σ' αὐτὸν μπορεῖ νὰ μιλοῦσε τὸ φάντασμα, ἂν ᾔθελε νὰ μιλήσῃ. Ὁλοι συμφωνοῦν ὅτι κάτι «παράνομο γίνεται στὴν Δανία» καὶ τί εἶναι αὐτὸ τὸ κάτι, τὸ βλέπουμε ἂν ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὴν κρεββατοκάμαρα τῆς βασίλισσας.

Τὸ πρῶτὸ βλέπουμε τὸν βασιλῆα στὴν αἴθουσα τῶν συμβουλίων του. Δίνει ἄδεια στὸ Λαέρτη, τὸ νεαρὸ γιὸ τοῦ φλύαρου συμβούλου του Πολώνιου, νὰ πάῃ στὴ Γαλλία.

Ὑστερα, ἔχοντας στὸ πλάι του τὴ βασίλισσα μαλώνει ἀπότομα τὸν Ἀμλετ γιὰ τὴν ἀδιάκοπη μελαγχολία του καὶ τοῦ λέει πὼς ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ μείνῃ στὸ Ἑλσινορ. Ὁ Ἀμλετ μένει μόνος, σκέπτεται ν' αὐτοκτονήσῃ γιατί τὸν πνίγει ἡ δυστυχία γιὰ τὴν ἄσεμνη βιασύνη πού ἔδειξε ἡ μητέρα του νὰ παντρευτῇ τὸν μισητό του θεῖο, τὸν ἀδελφὸ τοῦ πατέρα του «πού μοιάζει τοῦ πατέρα μου ὅσο ἐγὼ τοῦ Ἡρακλῆ». Ὁ Λαέρτης ἀποχαιρετᾷ τὴν

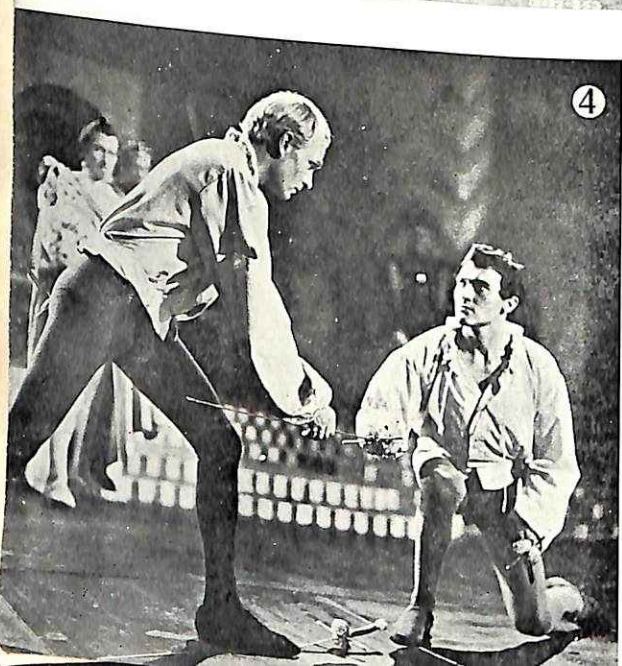
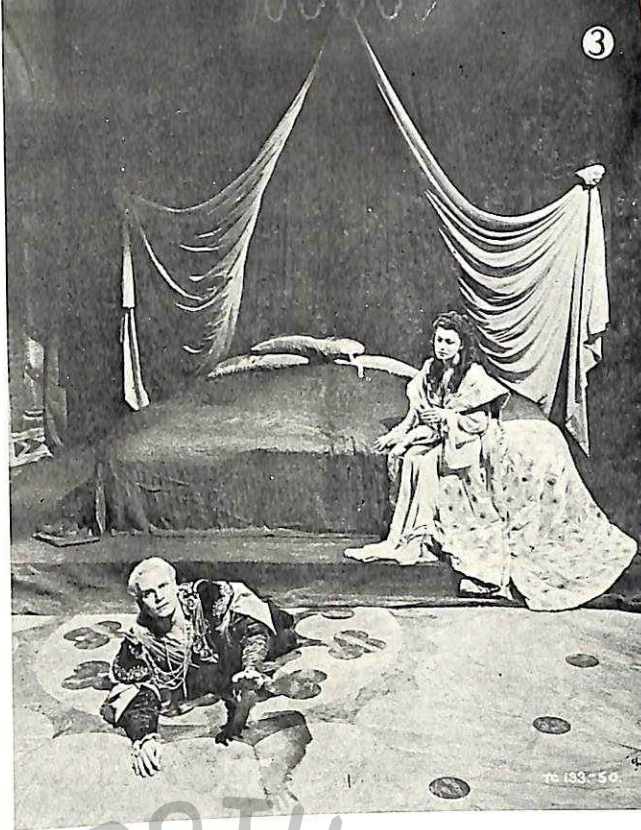
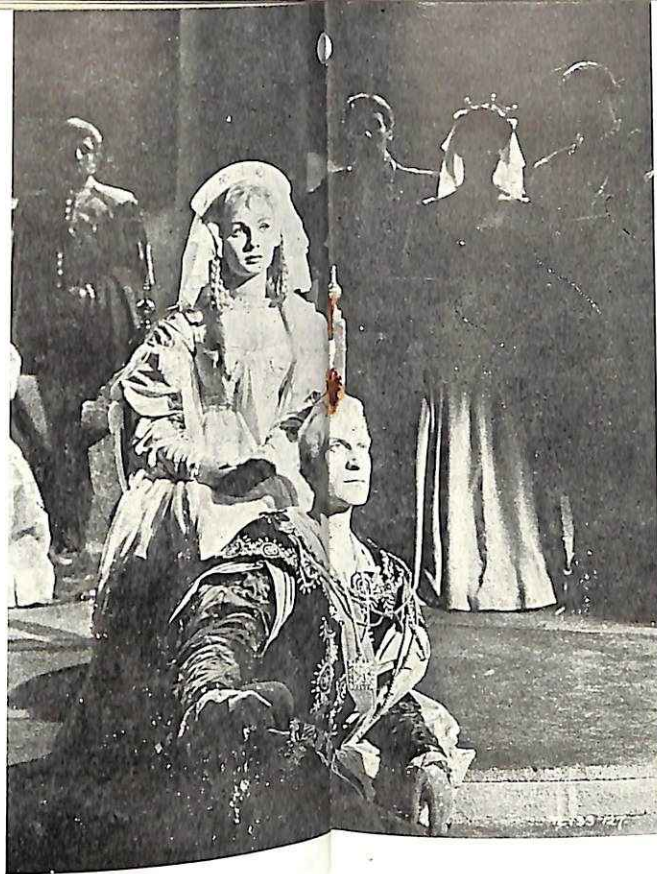
ἀδελφή του Ὁφελία (πού ὁ Ἀμλετ ἔχει δεῖξαι πὼς τὴν ἀγαπᾷ) καὶ ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἔρχεται καὶ ὁ πατέρας τους ὁ Πολώνιος πού γεμίζει τὸν Λαέρτη μὲ συμβουλές· ὅταν ὁ γιὸς του ἔφυγε γιὰ τὴ Γαλλία ὁ Πολώνιος προειδοποιεῖ τὴν Ὁφελία νὰ εἶναι προσεχτική· ἀπέναντι στίς προτάσεις τοῦ Ἀμλετ. Στὸ μετὰ δὲ ὁ Ὁράτιος καὶ οἱ στρατιῶτες λένε στὸν Ἀμλετ γιὰ τὸ φάντασμα. Ἐκεῖνος μένει κατάπληκτος καὶ ἀποφασίζει νὰ παραφυλάξῃ ἐκεῖνη τὴ νύχτα στίς ἐπάλξεις. Οἱ ὑποψίες του ὅτι κάποια ἀπάτη ἔχει γίνει δυναμώνουν.

Ὁ Ἀμλετ συναντᾷ τὸ φρουρὸ τὰ μεσάνυχτα καὶ ἐνῶ περιμένουν, ἀκοῦνε τὸ μακρυνὸ θόρυβο πού ἔρχεται ἀπὸ τὴ διασκέδαση πού δίνει ὁ βασιληάς. Τὸ φάντασμα ἐμφανίζεται στὴν ὥρα του καὶ ὁ Ἀμλετ περιφρονώντας τις συμβουλές τῶν φίλων του, τὸ κυνηγᾷ στίς ἐπάλξεις γιὰ νὰ τοῦ μιλήσῃ. Ὅταν μένουν οἱ δυὸ μόνοι, ὁ νεκρὸς βασιληάς λέει στὸν Ἀμλετ ὅτι δολοφονήθηκε αἷμα ἀπὸ τὸν τωρινὸ βασιληά, τὸν ἀδελφὸ του. Ὁ Ἀμλετ ὀρκίζεται νὰ τὸν ἐκδικηθῇ γρήγορα. Τὴν ὥρα πού μιλά μὲ τὸ φάντασμα, βλέπουμε καὶ τὴ σκηνὴ τῆς δολοφονίας. Τὸ φάντασμα χάνεται ἀφήνοντας τὸν Ἀμλετ πεσμένο χάμω, γεμάτο κατὰπληξη καὶ μανία. Ἐκεῖ τὸν βρίσκουν οἱ φίλοι του, σὲ κατάσταση πού πλησιάζει τὴν παρα-

1213: P. 141.

Ὁ Λαέρτης Ὁλιβιὲ στὸν ὁλό τοῦ Ἀμλετ, μπροστὰ στὸν Πύργο τοῦ Ἑλσινορ.

1. «Άφέντη μου, έχω μερικά χαρίσματα σου πού από καιρό ποθοῦσα νά
᾽τὰ ξαναδῶσω. Παρακαλῶ σε τώρα, πάρ' τα.»
(Ὁ Ἄμλετ (Δ. Οὐβιά) καί ἡ Ὀφελία (Τζὴν Σίμμονς) στή
σκηνή πού ὁ Ἄμλετ εἶπε δὲν τὴν ἀγαπᾷ πιά.)
2. «Τι ἔννοεῖ αὐτό, ἀφέντη μου;»
«Θεέ μου, αὐτό εἶναι μπερδεψοδουλειά· ἔννοεῖ ἐγκλημα.»
(Ὁ Ἄμλετ καί ἡ Ὀφελία παρακολουθοῦν
τὴν περίφημη ἀρχὴ τῶν ἡθοποιῶν.)
3. «Ἦρθες γιὰ νά μαλῶσεις τὸν ὀκνὸ σου γιὸ πού, ἀφίνοντας καιρὸ καὶ πᾶ-
θος νά περνᾷ, δὲν ἐκτελεῖ τὴ βίαιη, τὴν τρομερὴ σου προσταγή.»
(Ὁ Ἄμλετ καί ἡ Βασίλισσα (Λίλιν Έρλι) στή σκηνή πού
τὸ βασιλόπουλο βλέπει ξανά τὸ φάντασμα τοῦ πατέρα του.)
4. Ἡ πιὸ δραματικὴ στιγμή ἀπὸ τὴ σκηνή τῆς μονομαχίας τοῦ Ἄμλετ μέ
τὸν ἀδελφὸ τῆς Ὀφελίας Λαέρτη μπροστὰ στὴν Αὐλὴ τῆς Δανίας.
(Ὁ Ἄμλετ ἔχει ἀρπάξει ἀπὸ τὸν ἀντίπαλό του τὸ σπαθί, δίνον
τὸ Βασίλειό· ἔχει βάλει ὁλοκλήρου, καὶ τοῦ δίνει τὸ δικό του.)
5. «Ὁ Θεὸς ἄς σοῦ τὸ συγχωρήσῃ! Ἔρχομαι ἀπὸ κοντά.»
(Ὁ Ἄμλετ συγχωρεῖ τὸν Λαέρτη πού πεθαίνει πληγωμένος ἀπὸ τὸ ἴδιο του
σπαθί, γιατί στή γῆ ἐπάνω τῆς μονομαχίας οἱ ἀντίπαλοι εἶχαν ἀλλάξει σπαθιά.)

φροσύνη, δὲν τοὺς ἀναφέρει ὅμως τίποτα ἀπὸ ὅ,τι τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸ φάντασμα. Τοὺς ἐξορκίζει νὰ κρατήσουν μυστικὸ ὅ,τι εἶδαν καὶ νὰ μὴ δώσουν προσοχὴ ἂν θὰ «φερθῇ τρελλὰ» ἢ ἂν «κάνη τὸν τρελλό».

Ὑστερα βλέπουμε τὴν Ὀφηλία πού λέει στὸν πατέρα της πὼς τὴν ἐπισκέφθηκε ὁ Ἄμλετ καὶ πὼς ἦταν σὰν τρελλός. Ὁ Πολώνιος νομίζοντας ὅτι ὁ ἔρωτας εἶχε ταράξει τὸ μυαλὸ τοῦ πρίγκηπα, τρέχει βιαστικὸς καὶ λέει τὰ νέα στὸ βασιλῆα καὶ τὴ βασίλισσα. Ὑστερα πάει καὶ συναντᾷ τὸν ἴδιο τὸν Ἄμλετ καὶ πείθεται ὅτι ὁ πρίγκηπας ἔχασε τὰ λογικά του ἀπὸ ἔρωτα γιὰ τὴν κόρη του. Ὁ βασιλῆας καὶ ὁ Πολώνιος κρυφακοῦνε μιὰ συνάντηση τοῦ Ἄμλετ καὶ τῆς Ὀφηλίας «πού ἄθελά της εἶναι τὸ δόλωμα». Ὁ πρίγκηπας ἀρνιέται πὼς τὴν ἀγαπᾷ καὶ φεύγει τρέχοντας σὰν τρελλός. Ὡστόσο ὁ βασιλῆας Κλαύδιος δὲν ξεγελιέται. Καταλαβαίνει πὼς ὁ πρίγκηπας τὸν ὑποπτεύεται καὶ σχεδιάζει νὰ τὸν στείλῃ στὴν Ἀγγλία μὲ μιὰ ψεύτικη ἀποστολή. Ἡ ἀπελπισία τῆς Ὀφηλίας περνᾷ ἀπαράτηρητη.

Ὁ Ἄμλετ ἐξακολουθεῖ νὰ σκέπτεται τὴ δυστυχία του, δὲν κάνει ὅμως τίποτα. Ὁ χαρακτήρας του εἶναι τέτοιος πού ἡ δράση σ' αὐτὸν μοιραῖα ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴ σκέψη καὶ τὴ λογικὴ. Διακόπτον-

τας τὶς φιλοσοφικὲς του σκέψεις, ὁ Πολώνιος τοῦ παρουσιάζει ἓνα θίασο περιπλανώμενων ἡθοποιῶν. Ὁ Ἄμλετ ἀμέσως σκέπτεται νὰ πείσῃ τοὺς ἡθοποιούς νὰ δώσουν μιὰ παράσταση γιὰ τὸ βασιλῆα, μὲ ὑπόθεση ἴδια σχεδὸν μὲ τὸ ἔγκλημά του. Ὁ Ἄμλετ μαθαίνει στοὺς ἡθοποιούς τοὺς ρόλους τους καὶ πείθει καὶ τὸν Ὁράτιο νὰ ἔλθῃ νὰ δῇ τί θὰ κάνῃ ὁ βασιλῆας στὴν ἐπίσημη παράσταση.

Οἱ αὐλικοὶ συγκεντρώνονται. Ὁ Ἄμλετ, πράγμα ἀρκετὰ παράξενο, δείχνει πάλι ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ὀφηλία πού δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ πὼς ἡ παράξη του συμπεριφορὰ εἶναι μόνο γιὰ νὰ κρύψῃ τὸν ἐκνευρισμὸ του γιὰ ὅ,τι θὰ γίνῃ. Ἡ παράσταση εἶναι ἡ μιμικὴ ἀναπαράσταση τῆς δολοφονίας τοῦ βασιλῆα Ἄμλετ καὶ ὁ βιαστικὸς γάμος τοῦ Κλαυδίου, τοῦ δολοφόνου, καὶ τῆς βασίλισσας. Ὁ βασιλῆας προσβάλλεται φοβερά, τὸν πνίγει ἡ ἐνοχλή, σταματᾷ τὴν παράσταση καὶ διατάζει ν' ἀνάψουν τὰ φῶτα. Οἱ αὐλικοὶ διαλύονται μὲ μεγάλη σύγχυση. Οἱ ὑποψίες τοῦ Κλαυδίου ὅτι ὁ Ἄμλετ ἔχει τὴ δολοφονία τοῦ πατέρα του τώρα πιά βεβαιώνονται ἢ ικανοποίηση καὶ ὁ ἐκνευρισμὸς τοῦ Ἄμλετ τώρα πού ξεσκέπασε τὸ ἔγκλημα δὲν κρύβονται, ὥστόσο διστάζει ἀκόμα νὰ ἐκδικηθῇ τὸ φόνο τοῦ πατέρα του. Πηγαίνοντας νὰ δῇ

«Τότε κάμε, φαρμάκι, τὸ ἔργο σου.»
(Ὁ Ἄμλετ σκοτώνει τὸ Βασιλιά μὲ τὸ σπαθὶ πού τὸ εἶχε δηλητηριάσει ὁ ἴδιος.)

τῇ μητέρα του πού τὸν εἶχε καλέσει, βλέπει ξαφνικά τὸν Κλαύδιο γονατιστὸ προσπαθώντας νὰ προσευχηθῇ. Κατεβάζει τὸ σπαθί του πού εἶχε σηκώσει γιὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ, προτιμώντας νὰ σκοτώσῃ τὸν ἔνοχο ὅταν θὰ βρίσκεται σὲ λιγότερο εὐλαβικὴ στάση.

• Ὁ Πολώνιος στὸ μεταξὺ ἔχει κρυφτῇ στὴν κρεββατοκάμαρα τῆς βασίλισσας γιὰ ν' ἀκούσῃ τί θὰ πῇ ὁ Ἄμλετ. Μόλις ἔρχεται ὁ Ἄμλετ τὴν κατηγορεῖ, τῆς ἀποκαλύπτει τὶς ἀμαρτίες της καὶ τὴν τρομοκρατεῖ. Ἐκεῖνη φωνάζει δυνατὰ καὶ συγχρόνως φωνάζει φοβισμένως καὶ ὁ Πολώνιος πού βρίσκεται κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὰ παραπετάσματα. Ὁ Ἄμλετ στὴν ἀγανάκτησή του χτυπᾷ μὲ τὸ σπαθὶ μέσα στὶς κουρτίνες νομίζοντας ὅτι σκοτώνει τὸν βασιλιά. Ὑστερα καθησυχάζει τὴ βασίλισσα καὶ τῆς ζητᾷ νὰ συγκρίνῃ τὶς εἰκόνες τῶν δυὸ συζύγων της, τοῦ πατέρα του, τόσο εὐγενικοῦ καὶ τοῦ θείου του τοῦ ταπεινοῦ καὶ πρόστυχου δολοφόνου. Ἡ μανία, ἡ λύσσα, ἡ ἀηδία του γιὰ τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ εὐαισθησία του μεγαλώνουν τὴν ἀπελπισία τῆς βασίλισσας. Ἐκείνη τὴ στιγμή παρουσιάζεται τὸ φάντασμα—ἀλλὰ μόνο στὸν Ἄμλετ—καὶ καθησυχάζει τὴ μανία τοῦ πρίγκηπα. Ἡ βασίλισσα ὅμως πού ἀκούει τὸ γυῖό της νὰ μιλᾷ μ' ἓνα ἀνύπαρκτο—ὅπως νομίζει—φάντασμα, πείθεται πιά ὅτι ὁ Ἄμλετ εἶναι τρελλός. Ὁ νεκρὸς βασιλεὺς θυμίζει στὸν

Ἄμλετ τὴν ὑπόσχεσή του καὶ τὸν προτρέπει νὰ φερθῇ πιὸ εὐγενικά στὴ βασίλισσα καὶ νὰ διώξῃ ὅσο μπορεῖ γρηγορώτερα τὸν Κλαύδιο ἀπὸ τὸ θρόνο. Ὁ Ἄμλετ ἀφήνει τὴ μητέρα του, ἰκετεύοντάς τὴν νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ ποτὲ στὴν ἀγκαλιά τοῦ δολοφόνου.

Ὅταν βρίσκουν τὸ πτώμα τοῦ Πολωνίου στέλνουν ἀμέσως τὸν Ἄμλετ στὴν Ἀγγλία, μὲ τὸ πρόσημα νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη. Ὁ πραγματικὸς ὅμως λόγος εἶναι γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν μόλις φθάσῃ ἐκεῖ. Στὸ μεταξὺ ἡ Ὁφελία, ἀπὸ τὴ θλίψη γιὰ τὸν βίαιο θάνατο τοῦ πατέρα της τρελαίνεται. Ὁ Κλαύδιος βλέπει τὴ βασίλισσα ψυχρὴ ἀπέναντί του ὕστερα ἀπὸ τὴν συμβουλὴ τοῦ Ἄμλετ. Ἀπὸ τὸν Ἄμλετ φθάνουν γράμματα πού λένε πὼς ἔφυγε τὸ θάνατο στὴν Ἀγγλία, καὶ ὅτι πρόκειται νὰ γυρίσῃ ἀμέσως πίσω στὴν πατρίδα του. Ὁ Λαέρτης ἔχει ἐπίσης γυρίσει ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ ζητᾷ ἀπὸ τὸν Κλαύδιο νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἄμλετ γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του. Ὁ θυμὸς του μετατρέσσεται ἀπὸ τὴν πικρὴ θλίψη, ὅταν βλέπῃ τὴν Ὁφελία τὴν ἀδελφή του, νὰ πλανιέται στὸ παλάτι τρελλή. Τὸ δυστυχισμένο κορίτσι πέφτει στὴ λίμνη καὶ πνίγεται τραγουδώντας.

Στὴν ἐπόμενη σκηνὴ ἓνας νεκροθάφτης ἀνοίγει τὸν τάφο της. Ὁ Ἄμλετ πού μόλις γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, μπαίνει στὸ νεκροταφεῖο μὲ τὸν Ὁράτιο. Μιλᾷ

στὸ νεκροθάφτη γιὰ τὸ θάνατο πού περιμένει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὸν βασιλῆα ὡς τὸν γελωτοποιό. Δὲν φαντάζεται πὼς ὁ τάφος εἶναι γιὰ τὴν Ὁφελία. Ἡ νεκρικὴ πομπὴ φτάνει μὲ ἐπικεφαλῆς τὸ βασιλῆα, τὴ βασίλισσα καὶ τὸ Λαέρτη. Ὁ Λαέρτης πηδᾷ μέσα στὸν τάφο ὅταν κοντεύῃ νὰ τελειώσῃ ἡ νεκρικὴ ἀκολουθία. Ὡστόσο ὁ Ἄμλετ, πού κανεὶς ἀκόμα δὲν τὸν εἶδε, πηδᾷ καὶ αὐτὸς μέσα στὸν τάφο, προκαλώντας τὸν ἀδελφὸ της σὲ μιὰ τόσο συγκινητικὴ στιγμή. Ὁ Ἄμλετ διαμαρτύρεται καὶ λέει ὅτι ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν Ὁφελία ἦταν πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀγάπη κάθε ἀδελφοῦ. Ἡ βασίλισσα λέει στὸ Λαέρτη ὅτι ὁ Ἄμλετ εἶναι τρελλός. Ὁ Κλαύδιος ἐκμεταλλεύεται τὰ αἰσθήματα τοῦ Λαέρτη, τὸν πείθει γιὰ τὴν κακοήθεια τοῦ Ἄμλετ καὶ κανονίζει μιὰ μονομαχίαν ἀνάμεσα στοὺς δύο νέους στὴν ὁποία ὁ Ἄμλετ πρόκειται νὰ πεθάνῃ γιὰ τὸ σπαθὶ τοῦ Λαέρτη θὰ εἶναι δηλητηριασμένο.

Ὁ Ἄμλετ σὲ μιὰ λογικὴ καὶ τρυφερὴ συνομιλία μὲ τὸν Ὁράτιο, τὸν ἐπαίνει σὰν ἀνθρώπο πού δὲν ἔχει κανένα ἀπὸ τὰ δικά του ἐλαττώματα καὶ δὲν παραλογίζεται.

Τοὺς διακόπτει ὁ Ὁσρικ, ἑξάκωνος ματαιόδοξος καὶ προσποιημένος αὐλικὸς πού λέει στὸν Ἄμλετ ὅτι τοῦ δίνει τὴν ἐκλογὴ τῶν ὅπλων στὴ μονομαχία του μὲ τὸν Λαέρτη. Ὁ Ἄμλετ πει-

ράζει τὸν Ὁσρικ ἀλλὰ ἡ καρδιά του εἶναι βαρεῖα γιὰ τὴ προβλεπόμενη καταστροφὴ πού θὰ γίνη. Οἱ αὐλικοὶ μπαίνουν στὴ μεγάλη αἴθουσα καὶ ὁ Ἄμλετ ζητᾷ ἀπὸ τὸ Λαέρτη νὰ τοῦ συγχωρήσῃ τὰ ἔγκλήματα καὶ τὰ λάθη του. Μὲ μεγάλη ἱεροτελεστία καὶ προσόψεις ἀρχίζει ἡ μονομαχία. Τὸ κύπελλο μὲ τὸ δηλητήριον φτάνει στὴ βασίλισσα, ἀφοῦ ὁ Ἄμλετ ἀρνήθηκε νὰ πιῇ, καὶ ἐκείνη τὸ πίνει μ' ὅλο πού ὁ βασιλεὺς γεμάτος ἀγωνία προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ.

Ἡ βασίλισσα πέφτει νεκρὴ ἀκριβῶς τὴν ὥρα πού ὁ Ἄμλετ, πού ἔχει κιόλας πληγωθῇ μὲ τὸ δηλητηριασμένο σπαθὶ τοῦ Λαέρτη, παίρνει τὸ σπαθὶ τοῦ ἀντιπάλου του καὶ τὸν πληγώνει. Ὁ Λαέρτης πεθαίνοντας ἐξομολογεῖται τὴν προδοσίαν, καὶ ἡ βασίλισσα ἐνῶ ξεψυχᾷ λέει γιὰ τὸ κύπελλο μὲ τὸ δηλητήριον. Ὁ Ἄμλετ πηδᾷ ἀπὸ τὸ μπαλκόνι καὶ χτυπᾷ τὸν Κλαύδιο μὲ τὸ δηλητηριασμένο σπαθί. Ἐπὶ τέλους ἐκδικήθηκε, ἀλλὰ ὄχι πρὶν χάσῃ τὴν Ὁφελία, τὸν φίλο του Λαέρτη, τὴ μητέρα του καὶ τὴ δική του ζωὴ. Ὁ Ἄμλετ εἶναι ἐτοιμοθάνατος καὶ ὁ Ὁράτιος τὸν βοηθᾷ ν' ἀκουμπήσῃ στὸν θρόνον ὅπου καὶ πεθαίνει. Ὁ Ὁράτιος διατάζει νὰ τὸν πάρουν ἀπὸ κεῖ, καὶ κάτω ἀπὸ τοὺς ἤχους τῶν κανονίων ἡ πομπὴ βγαίνει ἀπὸ τὸ κάστρο. Ἐτσι τελειώνει ἡ τραγωδία τοῦ Ἄμλετ, ἐνὸς ὄνειροπόλου πού ἀπέτυχε στὴ ζωὴ

Μπορούμε ν' ανακτήσωμεν τὴν ὄρασίν μας ;

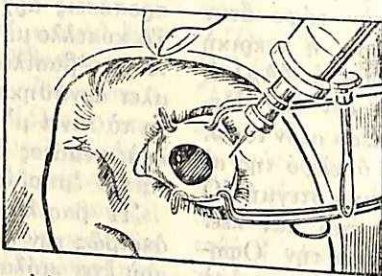
Τοῦ Dr. MAURICE OUDOT

(Ἀπὸ τὸ «Atomes», Παρίσι)

Εἰς τὸ ἐπίπεδον ὅπου εὑρίσκεται σήμερα ἡ τεχνική μας, δὲν γίνεται συζήτηση περὶ δολιχῆς μεταμοσχεύσεως ἐνὸς ὀφθαλμοῦ, δηλ. ἀντικαταστάσεως ἐνὸς πάσχοντος ὀφθαλμοῦ δι' ἐνὸς ὑγινοῦς ὁ ὁποῖος θὰ μπορούσε νὰ ξαναδῶσῃ τὸ φῶς εἰς ἓνα ἄσθενῆ. Αὐτὸ τὸ ὅποιον μπορούμε νὰ κάνωμε σήμερα εἶναι νὰ ἀντικαταστήσωμε ἓνα ὠριμὸν τμήμα τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ὁ ἐξωτερικὸς χιτῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ βολβοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξωτερικὴ διαφάνεια ἀποκαλύπτει τὴν στοργύλην μαύρην κόρην, περιβαλλομένην ὑπὸ τῆς μεμβράνης τῆς ἱρίδος μετὰ τὰς διαφόρους τῆς ἀποχρώσεις, ὀνομάζεται «κερατοειδής» (βλ. σχέδιον τοξοειδοῦς τομῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ βολβοῦ). Χάρis εἰς αὐτὴν τὴν διαφάνειαν τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος, διέρχονται αἱ φωτεινὰ ἀκτίνες τὰς ὁποίας αὐτὸς διαθλά καὶ τοιοῦτοτρόπως βλέπομε. Ἐὰν ἔνεκα φυσικῆς εἴτε μολυσματικῆς ἀφορμῆς ὁ κερατοειδὴς χιτῶν θολωθῇ, τὸ φῶς δὲν θὰ μπορῇ νὰ διέλθῃ καὶ ἡ ὄρασις τοῦ ἄσθενος θὰ ἐλαττωθῇ κατὰ πολὺ. Καὶ ὅμως ὁπισθεν αὐτοῦ τοῦ πέπλου, τὰ ἄλλα κέντρα καὶ αἱ μεμβράναι τοῦ ὀφθαλμοῦ μένουσιν εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ ἀπολύτως ἱκανὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀντίληψιν τῶν εἰδῶλων.

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, εἰς τὰς περιπτώσεις—αἱ ὁποῖαι δυστυχῶς εἶναι πάρα

Ἀναισθητικὴ ἔνθεσις νοβοκαΐνης.

πολλοί—εἰς τὰς ὁποίας ἡ τοπικὴ ἢ γενικὴ θεραπεία ἔχει ἀποτύχει, ἀντιμετωπίζομεν τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν διαφάνειαν τοῦ κερατοειδοῦς διὰ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἐλύθη διὰ τῆς κερατο-

πλασίας ἢ μεταμοσχεύσεως τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος.

Μολοντί ἡ μεταμόσχευσις τοῦ κερατοειδοῦς εἶναι σήμερα ἀναμφιδότως ἡ σπουδαιότερα ἐγχείρησις εἰς τὸ ὀφθαλμολογικὸν πεδίου, δὲν ἀποτελεῖ νέαν ἀνακάλυψιν. Ἡ λέξις ἐπιστήμη σημαίνει ὑπομονήν, καὶ πρὸ 40 περίπου ἐτῶν ἔγιναν αἱ πρώται προσπάθειαι.

Εἰς τὰς ἀρεύνας αὐτάς, διακρίθησαν ὁ Βάν Χίππελ, ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψε τὸ τρύπανον διὰ τοῦ ὁποῦ γίνεται ἡ ἀνάτρησις τοῦ κερατοειδοῦς, ὁ Ζάλτσερ, ὁ Φούχς, ὁ Ἐλσινγκ, ὁ Νίτστικ, ὁ Εμρέ, πρωταγωνιστὰς τῆς νέας τεχνικῆς, καὶ κυρίως ὁ Φιλάτσοφ ὁ ὁποῖος ἱδρυσε καὶ ὠργάνωσε τὸ 1927 εἰς Ὁδησσὸν εἰδικὸν ἱδρυμα διὰ κερατοπλασias. Ἡ Ἀμερικὴ ἤρχισε τὰς ἀρεύνας ἀργότερα· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀπειριορίτων πόρων τοὺς ὁποίους διαθέτει καὶ τῆς ὠθησεως τὴν ὁποίαν ἔδωσαν οἱ πρόσφυγες μαθηταὶ τοῦ Ἐλσινγκ, ἐκέρδισε γρήγορα τὸν ἀπολοισθέντα χρόνον καὶ σήμερα μᾶς πλημμυρίζει διὰ τῶν ἀνακοινώσεων τῆς. Ἀντιθέτως, εἰς τὴν Γαλλίαν, παρ' ὅλας τὰς πρῶ-

τας δοκιμὰς τὰς γινόμενάς ὑπὸ τοῦ Μαζιτό, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν εἰς τὰ 1913, ἡ ἐγχείρησις αὐτὴ ἔχει ἀποτελέσει ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ ἀξιοπερίεργον θέμα τῶν Ἱατρικῶν Συνεδρίων.

Ἐν τούτοις ἀπὸ μερικῶν ἡδῇ ἐτῶν, ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνάρξεως τοῦ πολέμου, αἱ προσπάθειαι ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ τῆς Λυών, κυρίως διὰ τῆς ἐπαφῆς τῆς πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μέσῳ τῆς Ἑλβετίας, ἀνδιεφέρθη ἰδιαιτέρως διὰ τὴν νέαν τεχνικὴν καὶ τὴν ἐπὶ νῆσον πάρα πολὺ. Σήμερα δὲ πλεόν, γὰρ ἅλλοι ἱατροί, ὅπως ὁ Σουρντιγιέ, βασιζόμενοι εἰς τὴν προσωπικὴν τους πείραν, νομίζουν ὅτι ἡ μεταμόσχευσις τοῦ κερατοειδοῦς εἶναι κατορθωτὴ διὰ τῆς χειρουργικῆς καὶ ὅτι πιθανώτατα εἰς τὸ προσεχές μέλλον αἱ ἐγχειρήσεις αὗται θὰ πολλαπλασιασθῶν.

Θεωρητικῶς ἡ ἐπέμβασις αὕτη εἶναι πολὺ ἀπλήρ' ἀφαιρείται τὸ θολωμένον τμήμα τοῦ κερατοειδοῦς καὶ ἀντικαθίσταται διὰ μιᾶς διαφανοῦς στιβάδος ληθθαίσης ἐξ ὑγινοῦς ὀφθαλμοῦ. Τὸ μόσχευμα εἶναι τὸ τμήμα τοῦ διαφανοῦς κερατοειδοῦς τοῦ ὁποῦ θὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ τμήμα τοῦ ἄσθενος ὀφθαλμοῦ. Τοῦτο μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ ὀφθαλμὸν ὁ ὁποῖος ἀφγρέθη ἀπὸ ἕναν ἄσθενῆ δι' ἐντελῶς ἄλλον λόγον. Ὅλοι ὅμως οἱ χειρουργοὶ συμφωνοῦν ὅτι τὸ καλὺτερον μόσχευμα εἶναι τὸ λαμβανόμενον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ νεκρῶν ἀτόμων. Ἡ ἐξόρυξις τοῦ βολβοῦ πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον μετὰ τὸν θάνατον, ἐντὸς τῶν 12 πρώτων ὥρων. Ὁ βολβὸς δὲ, τοποθετεῖται εἰς ψυχρὸν θάλαμον ἐπὶ 24 ὥρας καὶ πλεόν, διατηρούμενος ἐν-

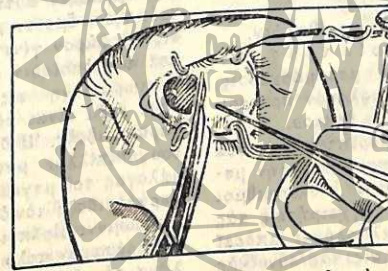
τὸς τοῦ αἵματος τοῦ ἄσθενος μετὰ δλας τὰς ἀπαιτούμενας ἀσηπτικὰς προφυλάξεις.

Οἱ Ἀμερικανοί, μετὰ τὴν αἰσθησὶν τοῦ ἐπισήμου, τῆς ὁργανώσεως καὶ τῆς δημοσιότητος ἡ ὁποία τοὺς χαρακτηρίζει, ἐσκέφθησαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὸν ὁργανισμὸν προοριζόμενον νὰ παρέχῃ τὸ ἀναγκαῖον ὀλικόν: «Τράπεζα ὀφθαλμῶν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὁράσεως». Εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος πρατηρίου, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλεται νὰ ὑποστοῦν ἀφαίρεσιν τοῦ ἐνὸς ὀφθαλμοῦ βολβοῦ τὸν προσφέρουν διὰ μιᾶν ἐγχείρησιν μεταμοσχεύσεως τοῦ κερατοειδοῦς. Ἐκτὸς τούτου, ἔχει γίνῃ μεγάλη προπαγάνδα διὰ νὰ ἐνθαρρυνθοῦν οἱ ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας νὰ κληροδοτοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς των εἰς τὸ ἀνωτέρω ἱδρυμα. Ἐκεῖ ἐξελεγκτικὰ πειράματα τὰ ὁποῖα ἐπαληθεύουν τὰς δυνατότητας τῆς μελλοντικῆς των χρησιμοποίησεως.

Εἰς τὸ ἀρχικὸν κέντρον συγκεντρώσεως τῶν ὀφθαλμῶν, προστεθῇ προσφάτως καὶ κέντρον ἐφαρμογῆς, ἐπιτρέπον εἰς κάθε ὀφθαλμολόγον νὰ ἐξασκηθῇ εἰς αὐτὴν τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν καὶ νὰ ἐκπαιδευθῇ εἰς τὴν νέαν τεχνικὴν. Ὁ ὁργανισμὸς αὗτος, κατὰ τὸ δίαστημα τοῦ πρώτου ἐτους τῆς λειτουργίας του ἀνταπεκρίθη εἰς περισσοτέρας τῶν 3.000 αἰτήσεων.

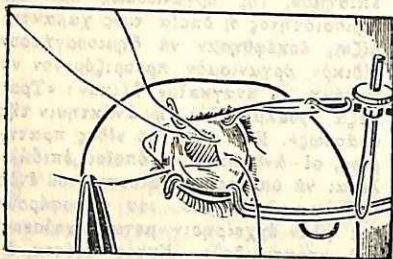
Ἡ μεταμόσχευσις μπορεῖ νὰ εἶναι δολιχὴ ἢ μερικὴ, ἀναλόγως ἐὰν ἀφορᾷ δολοχλήρον ἢ ὅχι τὸ πάχος τοῦ κερατοειδοῦς, δλγν τὴν ἐπιφανείαν ἢ ἓνα ὅσον τμήμα τῆς ἐπιφανείας.

Πρὸς τὸ παρὸν δὲν μπορούμε νὰ ἐπιτύχωμεν πλήρη μεταμόσχευσιν δλουτοῦ κερατοειδοῦς ὁ ὁποῖος ἔχει πάθει θόλωσιν. Σήμερα, ἡ συ-

Προετοιμασία τῆς χώρας εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ κερατοειδοῦς.

νηθέστερον έκτελουμένη έγχείρησις είναι ή μερική μεταμόσχευσις κατά επιφάνειαν, ή όποια

Τοποθέτησις ραμμάτων τὰ όποια θά επιτρέψουν την συγκράτησιν του μόσχευματος.

περιορίζεται εις μίαν κεντρικήν ζώνην διαμέτρου 4-5 χιλιοστ. αφορώσα την όπτικήν ζώνην του κερατοειδούς και ή όλική κατά βάθος, αφορώσα όλας τας στιβάδας του κερατοειδούς. Όπως ό τρόπος τής μεταμοσχεύσεως, ούτω και ή ιδία ή τεχνική διαφέρει αναλόγως του χειρουργού. Έμεις θά δανεισθώμεν την περιγραφήν από δύο Έλβετους ειδικούς, τόν Φρανσουάκιτι και τόν Στράιφ, οι όποιοι έσπούδασαν εις την Γαλλίαν.

Τέσσαρα πράγματα πρέπει νά αντι-μετωπίσωμεν:

- 1) Προετοιμασίαν του άσθενούς.
- 2) Λήψιν του μόσχευματος.
- 3) Τοποθέτησιν αυτού επί του άσθενούς οφθαλμού και διατήρησιν του εις αυτήν την θέσιν.

4) Μετεχειρητικήν περίθαλψιν.

1) Προετοιμασία του άσθενούς: Η όλική μεταμόσχευσις, απαιτεί πάντοτε λεπτολόγον προετοιμασίαν του οφθαλμού - δέκτου.

Έκτός από τας περιπτώσεις κατά τας όποιας πρέπει πριν από την μεταμόσχευσιν νά γίνουν πολυάριθμοι προπαρασκευαστικοί έγχειρήσεις τας όποιας μόνον ό οφθαλμολόγος μπορεί νά κρίνη αναγκαίας, εις τας ευνοϊκάς περιπτώσεις όπου ή μεταμόσχευσις πιθανόν νά είναι ή πρώτη και τελευ-

ταία έγχείρησις, πρέπει όπωσδήποτε νά ληφθούν διάφορα προφυλακτικά μέτρα.

Έν πρώτοις είναι απαραίτητος ή τελεία άσηψια όλης τής χώρας. Η ένοστάλαξις κολλυρίου πενικιλίνης είναι εις την περίπτωσιν αυτήν πολύτιμος.

Η άναισθησία θά γίνη διά κολλυρίου - κοκαίνης και κυρίως δι' ένέσεως εις τό όπισθεν μέρος του οφθαλμού διά μιās άναισθητικής διαλύσεως συνκαίνης, ή όποια θά έχη και άνάλογον διάλυσιν νοδοκαίνης.

Τά περι τόν οφθαλμόν μέρη: βλέφαρα, δέρμα κ.λπ. άναισθητούνται διά τοπικής άναισθησίας.

Κατόπιν, ράπτονται επί του οφθαλμού 2 ράμματα όριζοντίως και 2 καθέτως, τὰ όποια διασταυρούνται σχηματίζοντα ένα μικρόν τετράγωνον. Κατ' άρχάς αφήνομεν τὰ ράμματα χαλαρά, άργότερα όμως — όταν τοποθετηθή τό μόσχευμα — τὰ τεντώνομεν και άποτελούν ένα μικρόν δικτυωτόν τό όποτον θά συγκρατηθή τό μόσχευμα εις την θέσιν του. Ό κίνδυνος τής ισχυράς υπερτάσεως των ένοφθαλμικών υγρών, — επακόλουθον τής έγχειρήσεως, — άποφεύγεται διά κολλυρίων τὰ όποια μειώνουν την έντασιν τού οφθαλμικού βολβού (έξερίνη κλπ.).

2) Λήψις μόσχευματος. Έίτε χρησιμοποίησωμεν μόσχευμα ληφθέν εκ νεκρού είτε εκ ζώντος ανθρώπου, ή άπόσπασίς του γίνεται κατά προτίμησιν εκ του έξορυγμένου βολβού. Διά την έργασίαν αυτήν χρησιμοποιώμεν τρυπάνον, όμοιον με σωλήνα ό όποιος εις τό άκρον γίνεται πολύ αιχμηρός, και τού όποίου ή άκτις δράσεως είναι περιωρισμένη εις 1 χλστ. περίπου, όσον δηλ. είναι τό σύνθετος πάχος του κερατοειδούς. Η διάμετρος του τρυπάνου ποικίλλει μεταξύ 3-6 χλστ.: άνάλογος του μεγέθους τής σφαίρας του κερατοειδούς τόν όποτον θέλομε ν' άποσπάσωμεν. Πρέπει νά προσέξωμεν νά αφαιρέσωμεν πολύ άπαλά από τόν σωλήνα τόν διαπερασθέντα όπό τόν τρυπάνου κερατοειδή. Τόν τοποθετούμεν επί μικράς σπάθης και τόν βυθίζο-

μεν έντός θαλίνου δοχείου πλήρους φυσιολογικού υγρού ή όρρου του άσθενούς επί του όποίου πρόκειται νά γίνη ή μεταμόσχευσις.

3) Τοποθέτησις του μόσχευματος και συγκράτησίς του. Διά τρυπάνου όλίγου μεγαλυτέρας διαμέτρου θά έκτελεσθής επί του άσθενούς οφθαλμού ή άφαίρεσις του τμήματος τό όποτον έχει την θάλωσιν εις τό κέντρον του κερατοειδούς, μετά μεγάλην προσοχής πάντοτε ώστε ή διάτρυσις νά γίνη έντελώς καθέτως προς την ίριδα, και νά ληφθή πλήρης τμήμα, έλεύθερον και καθαρόν, και ν' άποφυυχθή ή εις βάθος χρησιμοποίησις του τρυπάνου διά νά μήν υπάρξη ό κίνδυνος νά πληγωθή ό θαλοειδής όμήν. Αυτή άκριβώς είναι ή δύσκολος στιγμή τής έπεμβάσεως. Προς εύκολίαν πολλοί Ιατροί χρησιμοποιούν μίαν μικράν ξυλίνη ή μεταλλίνη σπάθην την όποιαν παρεισάγουν έπιθετον τόν κερατοειδός εις τόν έσωτερικόν θάλαμον του οφθαλμού. Τοιουτοτρόπως αυτή χρησιμεύει συγκράτους και ως σημειον στηρίξεως και ως προφυλακτήρ.

Η ποιότης του τρυπάνου λοιπόν είναι έν εκ των ούσιωδεστέρων στοιχείων διά την επιτυχίαν τής έγχειρήσεως. Άφού αφαιρεσθή ό βολβός ή όμήν και τό μέρος όπου πρόκειται νά τοποθετηθή ό νέος είναι έτοιμον, φέρεται επάνω εις μικράν σπάθην τό μόσχευμα και τοποθετείται εις τόν κανόν χώρον. Η καλή του τοποθέτησις επιτυγχάνεται διά τής προσεκτικής διεσθετήσεως του τή βοηθεία τής σπάθης.

Όρισμένοι χειρουργοί εφαρμόζουν έν πρώτοις εις όλην την έκτασιν του κερατοειδούς μίαν πολύ λεπτήν μεμβράνην, εις από κέλυφος ώς είτε από άλλην λεπτήν ούσίαν με διαστάσεις κατά προσέγγισιν τας αυτάς με τας του κερατοειδούς.

Κατόπιν σφίγγονται (όχι πολύ) τὰ ράμματα τὰ εδρισκόμενα εμπρός από αυτήν την μεμβράνην και δένονται.

Τοιουτρόπως τό μόσχευμα μένει εις την θέσιν του και μέ τρόπον άρκετά

σταθερόν. Η επέμβασις τελειώνει διά τής εισαγωγής πομάδος έξερίνης και πενικιλίνης έντός τής κόγχης του έπιεφυκότος όμένος και διά τής επιδέσεως και των δύο οφθαλμών.

4) Η μετεχειρητική περίθαλψις. Ό πρώτος έπίδεσμος δέν θά αφαιρεσθή πρό τής 6 ημέρας και τότε όμως θά βεβαιωθώμεν μόνον περί τής άπουσίας αντιδράσεων χωρίς νά ιδώμεν τό μόσχευμα. Προτού επανατοποθετήσωμεν τόν έπίδεσμον, είναι καλόν νά ένοσταλάξωμεν όλίγας ρανίδας ελαιώδους έξερίνης ή κολλυρίου πενικιλίνης.

Μόνον κατά την έννάτην ή δεκάτην ήμέραν θά αφαιρεσθή ή μεμβράνη και τὰ ράμματα και θά είναι δυνατόν νά βεβαιωθώμεν ότ τό μόσχευμα έμεινε εις την θέσιν του και δέν έβολώθη.

Έάν ή έξέλιξις γίνη κανονικώς άνευ έπιπλοκών, κατά την 11 ήμέραν αφαιρείται ό έπίδεσμος από τόν έγχειρισθέντα οφθαλμόν και ό άσθενής δύναται νά άγερθή εκ τής κλίνης.

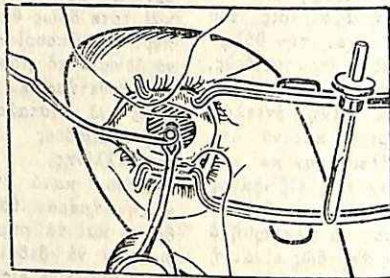

Έξόρυξις του θολωμένου μέ-
ρους του κερατοειδούς τη βο-
θεία του τρυπάνου Χίππελ.

Έν όλίγοις πρέπει νά υπολογίστη
και εις ότι θά μείνη εις τό νοσοκο-
μειον περίπου 15-20 ήμέρας και ότι

επί 10-11 ημέρας θά είναι ακίνητος εις τὸ κρεβάτι.

Παρ' όλας τὰς ἀναντιρρήτους προόδους τῶν τελευταίων αὐτῶν ἐτῶν, ἡ ἐγχείρησις αὐτὴ παραμένει πάντοτε πολλὸ λεπτὴ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δὲν ἀνταποκρίνονται πάντοτε εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ χειρουργοῦ καὶ τοῦ ἀσθενοῦς.

Τοποθέτησις τοῦ μοσχεύματος τὸ ὁποῖον διακρίνεται ἐπὶ τῆς σπάθης.

Δυστυχῶς ἡ μεταμόσχευσις τοῦ κερατοειδοῦς δὲν ἀποτελεῖ πανάκεια, ἔνα φάρμακον ἐναντίον τῆς τυφλώσεως. Χρησιμοποιεῖται ἐπιτυχῶς ἐπὶ ὀρισμένων κατηγοριῶν τυφλώσεως: δταν ἡ τύφλωσις προέρχεται ἐκ θολώσεως τοῦ κερατοειδοῦς, δὲν ἔχει σημασίαν ἐὰν ἡ θόλωσις εἴναι βαθειὰ ἢ ἐπιφανειακὴ, ἐξηλωμένη ἢ ἐντοπιζομένη.

Ἡ ἐγχείρησις δύναται νὰ γίνη εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἀσθενειῶν τοῦ κερατοειδοῦς, εἴτε προέρχονται ἀπὸ ἐγκαύματα: ἀσθέντου, τοιμέντου, ὀξέων ἢ ἀπὸ ἐξέλκωσιν ἢ ὅποια ἐμολύνθη καὶ ἄφησε εἰς τὴν θέσιν τῆς μίαν κηλίδα εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἢ ἕνα λεύκωμα.

Μποροῦν νὰ εὐεργετηθοῦν ἐξ ἴσου καὶ οἱ ἀσθενεῖς ἐκείνοι τῶν ὁποίων κατόπιν γενικῆς μόλυνσεως ἐπαθάν ὁλόωνται ἄλλαι στιβάδες τοῦ κερατοειδοῦς. Ἐπειδὴ δμως δπάρχουν αἱ ἐγχειρητικαὶ δυσκολίαι καὶ ὁ πιθανὸς κίνδυνος τῆς ἀποτυχίας, εἶναι φρόνιμον σήμερα νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν μεταμόσχευσιν τοῦ κερατοειδοῦς δταν ὁ εἰδικὸς νομίζει ὅτι ἡ ἐπέμβασις προσφέρει θαυμασάς πιθανότη-τας διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς δράσεως τοῦ ἀσθενοῦς, χωρὶς νὰ προσφέρῃ μεγάλους ἐγχειρητικούς κινδύνους.

Ἡ ἀπόφαισις τῆς χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως ἀναπόκειται ἀπολύτως εἰς τὸν ὀφθαλμολόγον ὁ ὁποῖος θά εἴναι ὁ μόνος κριτὴς μετὰ τὴν πλήρη ἐξέτασιν τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἡ πλήρης ἱασις, δηλ. ἡ ἀφομοίωσις τοῦ μοσχεύματος ἀπὸ τὰ νεῦρα τοῦ

κερατοειδοῦς καὶ ἡ διατήρησις τῆς διαφανείας του, πράγματα οὐσιώδη διὰ τὴν δρασιν, θά ἀπαιτήσῃ πολλοὺς μῆνας ἀναρρώσεως καὶ ἀγρύπνου παρακολουθήσεως, ποτὲ δὲ δὲν εἶναι ἐξησφαλισμένη ἐκ τῶν προτέρων.

Ὅρισμένα μοσχεύματα μένουν διαφανῆ, ἄλλα μέ-

νουν ἀπλῶς ἡμιδιαφανῆ καὶ ὀρισμένα θολώνονται, ἀχρηστεύονται ἀπολύτως.

Αἱ νεώτεραι στατιστικαὶ διαφόρων ἱατρῶν φανερῶνουν ἀριθμοὺς περίπου ταυτοσημοῦς. Ὑπολογίζουν περίπου εἰς 20-25% τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας τὸ μόσχευμα ἔμεινε διαφανές καὶ 30-35% ἡμιδιαφανές. Γενικῶς εἰς 55-60% τῶν περιπτώσεων ἡ δρασὶς ἐδωλιώθη. Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι δὲν εἶναι μαγικοί, εἶναι ὅμως κάτι περισσύτερον ἀπὸ ἀνισχυτικοί: πρέπει νὰ καταπαύσωνται καὶ στείρον σκεπτικισμὸν καὶ νὰ δημιουργήσων ἀληθὲς κλίμα ἐμπιστοσύνης διὰ τὰς ἐγχειρήσεις.

Ὅσον τελειοποιεῖται ἡ τεχνικὴ μας, τόσο ἡ ἀναλογία τῶν ἐπιτυχιῶν θά ἀυξάνεται. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποτιώμεν φόρον τιμῆς εἰς ὅλους τοὺς πρωτοπόρους, οἱ αὐτοὶ ἐθνικότητος καὶ ἂν εἴναι, οἱ ὅποιοι, μετὰ τὸν βορμοντικὸν τῶν ἀγῶνα καὶ τὴν πίστιν, ἐπέτυχαν νὰ περιορίσουν τὴν τύφλωσιν καὶ ἀποδίδοντες τὴν δρασιν, ἀπέδωσαν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς εἰς τόσους δυστυχεῖς τυφλοὺς.

Ἡ ἐφημερίδα The Statesman καὶ ἡ θέσις τῆς στὴν Ἰνδικὴ ζωὴ

Τῆς ROSE MARIE HODGSON

Συνεχίζοντας τὴ σειρά μας μετὰ ἀρθρα σχετικὰ μετὰ ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον ποὺ ἀσχοῦν στὸ κοινὸ τὸς κάποια ἐπιρροή, γυρίζουμε σὲ ἕνα Ἰνδικὸ φύλλο ποὺ ἔπαιξε μεγάλη ρόλο στὴ διαμόρφωση τῆς κοινῆς γνώμης μιᾶς χώρας ποὺ ἀλλάζει. Σὲ προηγούμενα τεύχη δημοσιευσάμε ἀρθρα σχετικὰ μετὰ τοὺς ἀγγλικούς «Ταίμς» («The Times», Ἐκλογὴ 2/1947) μετὰ τὸ ρωσικὸ περιοδικὸ «Κροκόδειλος» («Krokodil», Ἐκλογὴ, 7/1947) καὶ τὸ ἀμερικανικὸ φύλλο «Σικάγο Τριμπουν» («Chicago Tribune», Ἐκλογὴ 1/1948).

Δύσκολα μπορεῖ νὰ κλίσῃ κανεὶς μέσα σὲ ἕνα ὅρισμὸ τὴν Ἰνδικὴν ζωὴν, πολὺ πλεὺς δύσκολα παρὰ κάθε ἄλλης Εὐρωπαϊκῆς χώρας, τὴν τῆς Εὐρώπης ὁλόκληρης ἀκόμη: τόσες πολλὲς εἶναι οἱ τάξεις, οἱ γλώσσες, οἱ θρησκευτικὲς πίστεις καὶ οἱ φυλὲς ποὺ τὴν ἀποτελοῦν. Γι' αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ φανταστῇ κανεὶς ὅτι μία ἀγγλόφωνη καὶ μετὰ Ἄγγλο ἰδιοκτητὴ ἐφημερίδα, μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ μετὰ σὲ ἕνα ταγαμένο περιοδισμὸν ποὺ περιλαμβάνει τὰ δύο ἑαυτὰ κράτη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ Πακιστάν, καθὼς καὶ τὰ ἱθαγενῆ κράτη. Εἶναι τὸ ἴδιο ὅπως ἂν μία Γαλλόφωνη ἐφημερίδα κυκλοφοροῦσε συγχρόνως στὴν Ἀθήνα καὶ στὴς Βρυξέλλες. Εἶναι τὸ ἴδιο ὅπως ἂν καὶ αὐτὰ δὲν τὰ διαβαστῇ μετὰ τὸν ἴδιον σεβασμὸν — ἂν καὶ συχνὰ θά ὑπῆρχαν πολλὲς διαφωνίαι — ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς Ἰταλοὺς ἐργάτες, τοὺς Πρωτεστάντες Δανούς γεωργούς, τοὺς Ἕλληνας παρτιζάνους, τοὺς Γερμανοὺς σοσια-

λιστὲς δημοκράτες καὶ τοὺς Γάλλους ἐπαγγελματίες καὶ βιομήχανους. Ἡ ἀναλογία αὕτη δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ πάη βαθύτερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ μᾶς θυμίζει μόνον τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς Ἰνδικῆς ὑπὸ-ἡπείρου, ὅπου σήμερα, κατὰ μῆκος μιάς ζώνης ἀπὸ τὸ Τσιταγκόν, στὴν ἀνατολὴ ὡς τὸ Πεσαβούρ στὰ βορειοδυτικὰ, διαβάζεται ἡ ἐφημερίδα «The Statesman» (Ὁ Πολιτικὸς), ἀπὸ Ἰνδοὺς Σίκ, Μουσουλμάνους, Ἰνδουιστὰς Χριστιανούς, Ἀγγλοῖνδους καὶ Εὐρωπαίους, καὶ σὲ δύο ἐκδόσεις, τῆς Καλκούττας καὶ τοῦ Δελχί.

Τὴν ἐφημερίδα αὕτη τὴν ἴδρυσεν ὁ Ρόμπερτ Νάιτ μετὰ τὴ βοήθεια 24 Βρετανῶν ἐμπόρων, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἐκυκλοφόρησε στὴν Καλκούττα, στὰ 1875. Λίγο πρίν, ὁ ἴδιος ἀνθρωπος εἶχε ἱδρῦσει στὴ Βομβάη τοὺς «Ταίμς τῶν Ἰνδιῶν». Μερικὰ χρόνια ἀργότερα ὁ «Πολιτικὸς» ἀπορρόφησε τὸ «The Friend of India» (Ὁ Φίλος τῶν Ἰνδιῶν), ἕνα περιοδικὸ ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἐκδόθηκε στὰ 1817 μετὰ εὐαγγελικὸς σκοποῦς, ἀπὸ τὸν Οὐίλλιαμ Κάρεϋ, ἱεραπόστολο, ἀνατολιστὴ, στὴν ὑπηρεσία τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας τῆς Δανικῆς ἀποστολῆς τοῦ Σεραμπόρ, κάπου 16 μίλια ἀπὸ τὴν Καλκούττα, στὸν ποταμὸ Χούγκλυ. Διαμορφώνοντας τὴν πολιτικὴ γραμμὴ τοῦ «Πολιτικοῦ» ὁ Νάιτ ἀκολούθησε πολλὰ ἀπὸ τὰ ἱδανικά τοῦ Κάρεϋ, ἂν καὶ αὐτὰ δὲν τὰ εἶχαν ἀκολουθήσει αὐστηρὰ οὔτε οἱ μεταγενέστεροι ἐκδότες τοῦ «Φίλου τῶν Ἰνδιῶν».

Οἱ παραδόσεις τοῦ «Πολιτικοῦ»,

είναι ή άπροκάληπτη έκφραση τών άνεξαρετήτων και φιλελευθέρων απόψεων' ό σεβασμός γιά τήν έντιμότητα και ή προθυμία νά πολεμήση μέ τό μέρος τών άδυνάτων' άύστηρή προσκόλληση στήν ιδέα της φιλίας πρós όλους τούς λαούς τών 'Ινδιών και στήν προάσπιση, τή διατήρηση και τήν ανάπτυξη άμοιβαίας καλής θελήσεως άνάμεσά τους' τήν παροχή βοήθειας, συμβουλής και καθοδήγησεως γιά τήν κοινωνική βελτίωση και τήν οικονομική εϋημερία, και τήν ανάπτυξη πολιτικής συνειδήσεως και ένδιάφεροντος.

ΟΙ γυναίκες τών 'Ινδιών χωρτόυνε πολλά στόν άγώνα πού άρχισε ό «Φίλος τών 'Ινδιών» έναντιόν του σούετι—της θυσίας τών ηρώων πάνω στήν ίδια φωτιά όπου καίγεται τό πτώμα τών άνδρών τους—και έναντιόν της βοεφοκτονίας. Ο «Πολιτικός», μέ τήν ίδια τόλμη θέλησε τά τελευταία χρόνια νά ανακαλύψη τίς αίτίες του μεγάλου λοιμού της Βεγγάλης και νά καταδικάση τή διασπορά και τήν άνικανότητα τών δημοτικών ύπηρεσιών πού έδωσαν στήν Καλκούττα τό επίθετο της βρώμικης πόλης. Η ζήτηση της αλήθειας χωρίς φόβο και χωρίς εύνοια γιά καμιά ομάδα και γιά καμιά θρησκεία, ήταν φυσικό νά δημιουργήση στόν «Πολιτικό» πολλούς έχθρούς. Εκείνοι πού ήθελαν νά είναν άποκλειστικοί στό διάβασμά τους προσεβλήθησαν από τήν ώρα πού ό «Πολιτικός» πρωτοεμφανίστηκε στούς δρόμους μέ ένα άνα μόνο, (περίπου μιά πέννα). Όλες οι άλλες εφημερίδες πουλιόνταν δύο και τρία άννας έκείνη τήν εποχή και ή εφημερίδα «Ο Άγγλος», («The Englishman»), ό μόνος άληθινός συναγωνιστής του τότε, πού άργότερα τόν άπερρόφησε κι αυτόν, έκανε τέσσερα. Ο «Πολιτικός» μέ όλη του τήν ύπεροχή στήν έκτύπωση, τά κλισέ και στή γενική εμφάνιση, έμεινε ή εφημερίδα της

πεντάρας, ώς τά μέσα του πολέμου, όποτε ένα Κυβερνητικό διάταγμα αύξησε τήν τιμή της σέ δυό άννας γιά νά περιορίση τήν κυκλοφορία και νά γίνη οικονομία στό δημοσιογραφικό χαρτί. Ός τελευταία είχε κυκλοφορία' μεγαλύτερη από όποιαδήποτε άλλη 'Ινδική εφημερίδα.

Στις άρχές της ή εφημερίδα φάνηκε πολύ φιλελεύθερη σέ πολλούς από τούς Άγγλους καλλιεργητές του τσαγιού και γρήγορα είδαν ότι δέν ήταν όργανο της Βρεταννικής Κυβερνήσεως τών 'Ινδιών. Ένας από τούς έκδότες της ήταν από τούς ίδρυτές της ένθικιστικής κινήσεως του Κογκρέσου και κανείς δέν πανηγύρισε μέ τόση ελληνίσια όταν οι 'Ινδοί επέτυχαν τήν άνεξαρετήσά τους, όσο ό «Πολιτικός», άν και ή επιθυμία του δέν ήταν ό χωρισμός, και σέ πολλές περιπτώσεις είχε αντιταχθί στις προτάσεις του Κογκρέσου. Οι συντηρητικοί Βρετανοί δέν ήσαν οι μόνον πού φιλονεικούσαν μέ τόν «Πολιτικό» και πολλές αντιατικές κατηγορίες αποδίδονταν συνεχώς στή διαχείρηση και στόν έκδότη. Η στήλη της άλληγογραφίας του «Πολιτικού» έγινε ένα καινούριο στοιχείο μέσα στήν 'Ινδική δημοσιογραφία και σήμερα έχει στίς 'Ινδίες τό κύρος πού έχουν στή Βρεταννία οι στήλες άλληγογραφίας τών «Τάιμς». Μέλη όλων τών ομάδων της 'Ινδικής ζωής, μπορούν άπ' αυτήν νά έκφράσουν τή γνώμη τους, τά παράπονά τους, και νά ύποβάλουν τίς προτάσεις τους. Στό ίδιο φύλλο οι 'Ινδοί στίς κατηγορούσαν τόν «Πολιτικό» ότι συνεργάζονταν μέ τό Πακιστάν, ενώ οι Μουσουλμάνοι άφηναν νά έννοηθί ότι ή εφημερίδα είχε πουληθί στούς 'Ινδουιστές βιομηχάνους—και αυτό έγινε όχι μία, μά πολλές φορές. Ο «Πολιτικός» όμως στήν πραγματικότητα μένει ή μόνη άμερόληπτη εφημερίδα τών 'Ινδιών. Πολλά θέματα συζητούνται στά γράμματα πού στέλνονται στόν έκδότη: οι ζητιάνοι τών μεγάλων πόλεων, οι λαθρεπιβά-

τες τών τραινων, τό τηλεφωνικό σύστημα, ή καλλιέργεια του θακίνθου, τό φύκι πού άπλώνεται τόσο γρήγορα ώστε κλείνει τούς πλωτούς δρόμους, κλπ.

Ός τήν εποχή πού πραγματοποιήθηκε ή 'Ινδική άνεξαρετήσια, ό «Πολιτικός» είχε γιά ένα διάστημα εβδομαδιαίες στήλες όπου διατυπώνονταν διάφορες πολιτικές απόψεις και άντικειμενικοί σκοποί τών διαφόρων κοινοτήτων. Γι' αυτόν τόν σκοπό ύπήρχε ένας ειδικός Μουσουλμάνος άνταποκριτής, ένας 'Ινδουιστής, ένας Σίχης, ένας Άγγλοϊνδός και ένας Ευρωπαίος. Ήταν ένδιαφέρον νά παρατηρή κανείς τίς διαφορετικές ερμηνείες πού έδιναν στά γεγονότα οι συντάκτες αυτοί χωρίς ή διεύθυνση νά έχη καμιά εύθύνη γιά τίς απόψεις τους, άν και θά μπορούσε νά μη δεχθί άρθρα πού θά έκαναν έντονώτερη τή δυσαρμονία. Η εφημερίδα, όπως και ή χώρα πού ύπηρετεί, πέρασε δύσκολη εποχή, τόσο πριν όσο και ύστερα από τήν ήμέρα της 'Ινδικής Άνεξαρετήσιας. Στή μεγάλη σφαγή της Καλκούττας, τόν Αύγουστο του 1946, τά γραφεία πήραν φωτιά, και μ' όλο πού οι ζημιές δέν ήταν πολλές, τό χάος μέσα στήν πόλη ήταν τόσο, ώστε τό γεγονός ότι ή εφημερίδα δέν σταμάτησε νά έκδίδεται, φάνηκε σχεδόν σάν θαύμα. Μετά άπ' αυτό έξακολούθησαν διάφορες μικροταραχές σέ ότι άπόμεινε από τή δεύτερη πόλη της Βρεταννικής Αυτοκρατορίας, και τότε σκοτώθηκαν άρκετοί από τούς συνεργάτες του «Πολιτικού». Οι άπεργίες τών τράμ και τών αυτοκινήτων αύξησαν τή γενική σύγχυση και συχνά ή εφημερίδα βγήκε μόνο χάρη στήν ενεργητικότητα και τήν πειθοργία ενός ολιγάριθμου προσωπικού. Όλα αυτά όμως φαίνονται πού τίποτε άν συγκριθούν μέ τό τί υπέφερε τό γραφείο του Δελχί τούς τελευταίους πολυτάραχους μήνες.

Τό γραφείο του Δελχί είναι άσχετικά μικρό, μέ 300 μόνον ύπαλληλους, ενώ της Καλκούτας φθάνει

τούς χίλιους. Ός τόν περασμένο Σεπτέμβριο, πού άρχισαν οι ταραχές, οι ύπάλληλοι ήταν κυρίως Μουσουλμάνοι—όλοι στό πιεστήριο π.χ. ήταν Μουσουλμάνοι από τήν Άνατολική Βεγγάλη.

Αυτοί έφυγαν. Πολλοί από κείνους πού έμειναν, μαζί μέ μερικούς άναποκριτές, κατέφυγαν σέ στρατόπεδα προσφύγων μέσα στήν ίδια τους τήν πόλη, και από τότε ξεκίνησαν γιά μία νέα ζωή στό Πακιστάν. Η έκδοση του Δελχί έξακολουθεί από μερικούς πρωτόπείρους πού έμαθαν σιγά-σιγά τή δουλειά.

Έκτός από ζητήματα κύρους και κυκλοφορίας, ή δημιουργία ενός κεντρικού γραφείου στήν πρωτεύουσα γιά νά έκδίδη συγχρόνως και τόν «Πολιτικό» της Καλκούτας, (πού έγινε μυστικά στά 1931), έδωσε στήν εφημερίδα ένα αίσθημα ασφάλειας. Οι πολιτικές άναστατώσεις στή χώρα είναν γενικά σποραδικές και ύπάρχουν λογικές πιθανότητες ότι σέ καιρό μιάς αναταραχής θά είναν δυνατό νά εμφανίζεται ή μιά ή ή άλλη έκδοση. Πριν από δεκαοχτώ μήνες, όπως και στά 1941-2, όταν οι 'Ιάπωνες βρόσκονταν στά πρόθυρα της Βεγγάλης, ήταν έτοιμα τά σχέδια γιά νά έκκένωθι και νά μεταφερθί, τι άπόμεινε από προσωπικό και μηχανές από τήν Καλκούττα στό Δελχί. Εύτυχώς τά μέτρα αυτά δέν παρουσιάστηκαν άνάγκη νά εφαρμοσθούν, όλοι όμως πήραν θάρρος από τό γεγονός ότι έτσι ή άλλως ό «Πολιτικός» θά έκανε ό,τι μπορούσε γιά νά βγαίνη μέ άρκετές ειδήσεις και άμερόληπτες συμβουλές και σχόλια.

Η εφημερίδα διαβάζεται κυρίως γιά τό κύριο άρθρο της, γιά τά ειδικά της άρθρα, γιά τήν τελευταία της σελίδα πού έχει μεγάλη ξένη είδησεογραφία. Τό γραφείο του Λονδίνου του «Πολιτικού» κάνει πολλά τηλεγραφήματα μέ χιλιάδες λέξεις κάθε έβδομάδα. Η πηγή του είναν τό Βρεταννικό Έθνικό Τυπο-

γραφείο και τα σοβαρά περιοδικά. Τα άρθρα άρresουν πολύ στον κόσμο. 'Ο «Πολιτικός» δεν είναι μία τοπική εφημερίδα με τις τελευταίες ειδήσεις της περιοχής της στην τελευταία σελίδα. Γι' αυτό, όσοι θέλουν λεπτομέρειες για τα τελευταία γεγονότα, πρέπει να τα ζητούν στις τοπικές εφημερίδες της πόλης τους. 'Αφού ο «Πολιτικός» χρειάζεται 48 ώρες για να φτάσει στους πιά άπομακρυσμένους αναγνώστες του, τα τοπικά νέα θα ήταν παλιά, χωρίς να δύναντο να τα χωρέσει. Δέκα χρόνια πριν, 70% από τους αναγνώστες του «Πολιτικού» ήταν 'Ινδοί. Σήμερα είναι περισσότεροι. Πολλοί 'Ινδοί από καλύτερη κοινωνική τάξη τον διαβάζουν σαν δεύτερη εφημερίδα πριν όμως από ένα χρόνο, ο έκδοτης της «Αύγης» (Dawn) της Μουσουλμανικής 'Ενώσεως, με μεγάλη του ανησυχία ανακάλυψε ότι ο κ. Τρίνα διάβαζε πρώτο φύλλο τον «Πολιτικό» και δεύτερο την «Αύγη».

'Ο Παντίτ Νεχρού και άλλοι πολιτικοί άρχηγοί διαβάζουν τον «Πολιτικό» και κάπου-κάπου οι λόγοι τους είναι μία κεκαλυμμένη απήχηση ή μία άπάντηση στα κύρια άρθρα του. Οι φοιτητές αποτελούν άλλο κύκλο αναγνωστών του «Πολιτικού» με προοπτική να συμμορφώσουν τα 'Αγγλικά τους με το δικό του στυλ.

'Επί 20 χρόνια τον «Πολιτικό» τον διηύθυνε ένα τράσι, σύμφωνα με τις παραδόσεις του και τα ιδανικά του πιά πολύ, παρά σύμφωνα με τα έμπορικά συμφέροντα. Τα κέρδη εξαγορεύουν πάλι στον οργανισμό και έτσι χτίστηκε το καινούργιο κτίριο που στεγάζει τον «Πολιτικό της Καλκούτας» και το λογιστήριο του γραφείου του Δελχί.

'Εκτός από την πολιτική παράδοση που κληρονόμησε, ο «Πολιτικός»

άκολουθεί μία παράδοση και στις οικογένειες, τόσο τις Ευρωπαϊκές όσο και τις 'Ινδικές. 'Η οικογένεια Νάιτ, π.χ. αντιπροσωπεύεται άκόμη στον διαχειριστικό κλάδο, ενώ πολλοί μηχανικοί και άλλοι εργάτες είναι έγγονα και διαέγγονα πρώην υπάλληλων του. 'Ετσι το 'Εργατικό Συνδικάτο που σχηματίστηκε στον πόλεμο και ενισχύθηκε από τη διεύθυνση, είναι αξιοθαύμαστα έλευθερο από έξωτερικές κομμουνιστικές ένοχλήσεις. Μερικά από τα σαρικοφόρα μέλη του εξακολουθούν, όπως παλιότερα, να προέρχονται από το Σουλτανπούρ των 'Ηνωμένων 'Επαρχιών και είναι από πολεμικές φυλές. 'Ετσι από την κορφή ως τα νύχια ο «Πολιτικός» διατηρεί τα χαρακτηριστικά μιας οικογένειας.

Μία φορά την εβδομάδα εμφανίζεται η κυριακάτικη έκδοση, «The Sunday Statesman» ('Ο Κυριακάτικος Πολιτικός) με εικονογραφημένα την τελευταία του σελίδα και τμήμα περιοδικού με έπιφυλλίδα και μικρά άρθρα σχετικά με ταξίδια και άλλα θέματα γενικού ενδιαφέροντος. 'Η έκδοση αυτή περιέχει την άφροκρεμα των 'Ινδικών ειδήσεων όλης της εβδομάδας και κύρια άρθρα για τα 'Ινδικά ζητήματα. Την έκδοση αυτή την παίρνουν πολλοί που έχουν ζήσει στις 'Ινδίες, συνήθισαν να διαβάζουν τον καθημερινό «Πολιτικό» και θέλουν να ξέρουν τα νέα των 'Ινδιών. 'Από την ήμερα της άνεξαρτησίας των 'Ινδιών πολλός κόσμος διερωτήθηκε τί θα γίνει ο «Πολιτικός» και πολλοί σκέφτηκαν ότι δεν θα τον άγόραζε κανένας 'Ινδός. Πρώς από παρόν τέτοια πιθανότητα δεν υπάρχει, και θα ήταν κρίμα, γιατί ο «Πολιτικός», όπως λειτουργεί σήμερα και όπως λειτουργούσε πάντα, έχει πιά γίνει ένας θεσμός μέσα στη χώρα.

Θμαδική ύπαισχόλησις των προσφύγων

Του PHILIP STUCHEN

('Από το «Queen's Quarterly», 'Οντάριο, Καναδάς)

Είς την Εύρώπην υπάρχουν άκόμη 1.500.000 άνθρωποι οι όποιοι δεν έχουν στέγη, ούτε σχέδια διά το μέλλον. Οι περισσότεροι, 600.0000 ευρίσκονται εις Γερμανίαν, και προσθέτουν μεγάλο βάρος εις μίαν οικονομίαν ή όποια ήδη ευρίσκεται εις τα πρόθυρα της καταστροφής. Είς την Αυστρίαν οι πρόσφυγες υπερβαίνουν ήδη τας 400.000 και αυξάνονται καθημερινώς με τους γερμανικής καταγωγής εξορίστους οι όποιοι καταφύγουν εις της Γιουγκοσλαβίας και δημιουργούν μεγάλας τοπικάς έχθρότητας. Είς την 'Ιταλίαν υπάρχουν 250.000 περίπου προσφύγων, οι όποιοι προκαλούν σοβαράς οικονομικάς δυσχερείας, άποτελούν κίνδυνον διά την έσωτερικήν ασφάλειαν και άπειλούν τας σχέσεις της 'Ιταλίας με τας Ανατολικάς Δυνάμεις. Είς άλλας χώρας της Ευρώπης και εις άλλας ήπειρους υπάρχει μεγάλη έλλειψις έργων έπιδη όμως οι περισσότεροι εκ των ειδικευμένων έργων έχουν ήδη επιστρατευθή, είναι δύσκολον να άποκαταστήση κανείς μεγάλον αριθμόν άνειδικύτων έργων μετά των οικογενειών των. 'Η Διεθνής 'Οργάνωσις προσφύγων δαπανά τόσα πολλά διά την συντήρησίν των, ώστε δεν της έχουν άπομείνει παρά όλίγα χρήματα διά την τεχνικήν των εξάσκησην. Το τεράστιον και περίπλοκον πρόβλημα των άσθρων αυτών δημιουργείται άσθμα άμηνανίας, και δι' αυτόν άκριβώς τον λόγον τα πρακτικά σχέδια διά την προστόπου γενικήν επανεξάσκησην των προσφύγων είναι εξαιρετικώς ένθαυρυντικά.

την Γερμανίαν. Το σχέδιον αυτό θα ήδύναντο να έπεκταθή και να περιλάβη πολλούς εκ των χιλιάδων προσφύγων διά την άποκατάστασιν των όποιων δεν έχει άκόμη καταστροφής κανέν σχέδιον. Σκοπός του είναι ή σύστασις εργασιών και εργοστασίων έντός ή πλησίον των στρατοπέδων. 'Αντι των ειδών τα όποια έστέλλοντο πρὸς άνακούφισιν των προσφύγων, άντι ένδυμάτων π.χ. και ύποδημάτων θα στέλλονται άκατέργαστοι ύλαι — ύφάσματα και δέρματα — καθώς και μηχανήματα. Οι υπάλληλοι των άποθηκών και τα προσωπικόν το όποιον έχει την φύλαξιν του ύλικού του άποστελλομένου υπό ίδιωτικών όργανώσεων πρὸς άνακούφισιν των προσφύγων, θα άντικατασταθούν δι' έργατών, υπάλληλων, έπαγγελματιών εκπαιδευτών και έπιστατών. Διά να καταστροφθή το σχέδιον έχρειάσθη πολύς καιρός, κατόπιν όμως της έγκρίσεως την όποιαν έδωκε τελευταίως ή Στρατιωτική Διοίκησης κατοχής και αι διεθνείς αρχαί αι όποιαί εργάζονται διά την άνακούφισιν των προσφύγων, θα προσληφθούν προσεχώς 50.000—75.000 εργάται, άνδρες και γυναίκες.

Πρώτος συνέλαβε και έφηρμοσε την ιδέαν, εις μικράν κλίμακα, ένας νεαρός ύπολοχαγός του άμερικανικού στρατού, ο 'Ερβιχ Σμίθ, διοικητής ενός στρατοπέδου προσφύγων άμέσως μετά την λήξιν του πολέμου. 'Ο άμερικανός αυτός ίδρυσε, τον 'Απρίλιον του 1945, το γνωστόν στρατόπεδον Φέλνταφινγκ πλησίον του Μονάχου και εγκατέστησε τροφοίμους τους όποιους ήλευθέρωσε εκ του στρατοπέδου συγκεντρώσεως.

Ε να ένδιαφέρον σχέδιον έφηρομόσθη εις ώρισμένα στρατόπεδα συγκεντρώσεως προσφύγων εις

Τοιουτοτρόπως όχι μόνον διέσωσε τους ανθρώπους αυτούς, αλλά έσχεδίασεν και την άποκατάστασιν των. Έκ τού πλησίον εύρισκομένου στρατοπέδου έξοντάσεως και καταναγκαστικών έργων έπρομηθεύθη ραπτομηχανάς, δέρματα και ύφασματα εις μεγάλας ποσότητας. Έξήτασε έν εις τού στρατόπεδον του ύπάρχον ύποδηματοποιοί ή ράπτει πολύ γρήγορα ήρχισε νά άκούγεται ό θόρυβος των έργαζομένων μηχανών, και ένθυμούμαι πολύ καλά την κομψήν εύρωπαϊκήν εμφάνισιν των ένδυμάτων και των ύποδημάτων τά όποια έφόρουν 4000 περίπου άτομα εις αυτό τό στρατόπεδον.

Ό ύπολοχαγός Σμιθ έσκέπτετο πώς θά ήδύνατο νά έφαρμόση την ιδέαν του και έκτός τού στρατοπέδου Φέλνταφινγκ. Την έποχήν όμως έκείνην έφαινετο ότι ήτο ζήτημα όλων των μόνον προτού οι άστεγοι αυτοί άνθρωποι κινηθούν προς άλλας χώρας της Εύρώπης, εις την Παλαισίνην, τάς Ήνωμένας Πολιτείας ή όπουδήποτε άλλοι είχαν συγενείς ή επεθύμουν νά εγκατασταθούν. Έξ άλλου, ή ύπηρεσία κοινωνικής προνοίας και αι στρατιωτικά άρχαι άντετίθεντο εις την εφαρμογήν εύρείας κλίμακος σχεδίου επανεγκαταστάσεως των προσφύγων αυτών έν Γερμανία, διότι τούτο θά παρημποδίζε την μετακίνησιν εκείνων οι όποιοι επρόκειτο νά επαναπατρισθούν. Άφ' έτέρου οι ίδιοι οι πρόσφυγες ανέλαβανον βραδέως και επεθύμουν νά δεχθούν μόνον την βοήθειαν, χωρίς νά συμβάλουν εις την άνοικοδόμησιν της Γερμανίας ή εις την οικονομικήν της άνόρθωσιν.

Τά ένδιαφερόμενα μέρη άπασχόλει επίσης και τό πρόβλημα της άμοιβής. Τό εκπεσμένον γερμανικόν μάκρον δέν τους προσείλκυε. Την έποχήν εκείνην δέν ήτο δυνατόν νά γίνουν προσλήψεις, ούτε πληρωμαί μεγάλου αριθμού εργατών επί τη βάσει τού εφαρμοζομένου εις Φέλνταφινγκ σχεδίου, δι' εκτάκτων ή κανονικών διανομών (σιγαρέττων ή σο-

κολάτας) ή διά της παροχής εύκολιών στεγάσεως, έκτός επί περιωρισμένης κλίμακος δηλ. τού διοικητικού προσωπικού.

Έν τούτοις όλοι αυτοί οι λόγοι φαίνονται σχετικώς μάλλον άσημαντοι μετά δύο και περισσότερα έτη από την άπελευθέρωσιν, όταν δέν ύφίστανται ακόμη άμεσα σχέδια διά την όμαδικήν μετανάστευσιν των προσφύγων και όταν ή άμηχανία και ή άπόγνωσις εξακολουθούν νά βαρύνουν νέους και ήλικιωμένους. Ή έπιτακτική ανάγκη νά γίνη κάτι δι' ανθρώπους οι όποιοι τόσο πολύ ένθυμούν νά ζήσουν κανονικώς, επείσεν τάς άρχάς και κατέστησε δυνατόν την εγκαινίασιν, εις τά 1947, τού νέου έργατικού προγράμματος.

Τό σύστημα της άμοιβής της εργασίας διά τροφίμων και άλλων εύκολιών τό όποιον είχεν εφαρμόσει ό ύπολοχαγός Σμιθ, άντικατεστάθη διά της προσεκτικής εκπονήσεως ένός συστήματος «σημείων» συμφώνως προς παρομοίαν μέθοδον την όποιαν εφαρμόζουν έν Καναδά αι εταιρείαι μεταλλευμάτων και ξυλείας, οι εργατάι μπορούν νά εξαγοράζουν τά «σημεία» τά όποια έχουν κερδίσει διά της εργασίας των. Μπορούν νά προμηθεύωνται τρόφιμα εις μεγαλυτέραν ποικιλίαν και ποσότητα από πριν. Οι εργάται άμείβονται ιδιαίτέρως κατά την εργατικότητα και την παραγωγικότητα των.

Κατά σύμπτωσιν τό σύστημα αυτό ύπεστηρίχεν και ό ύπολοχαγός Σμιθ (όταν άργότερα έγινε ύπάλληλος εις την Ούννρα) εις ένα πρότυπον στρατόπεδον—τό Λάμπερχαϊμ—πλησίον της Φρανκφούρτης. Εις τό στρατόπεδον αυτό οι εργάται έμπορεύονται τά κοινά της εργασίας των και αγοράζουν άντικείμενα των όποιων ή τιμή έχει καθορισθή διά «σημείων» και τά όποια είτε είχαν κατασκευάσει οι ίδιοι ή τά είχαν εισαγάγει εκ τού έξωτερικού. Άπεδείχθη ότι τό σχέδιον αυτό ήτο πολύ ίκανοποιητικόν και έφηρμόσθη και εις πολλά άλλα στρατόπεδα. Τό κατάστημα τού

Λάμπερχαϊμ είναι τό πλέον πολυσύχναστον μέρος τού στρατοπέδου. Έχει άμερικανικά έμπορεύματα τά όποια ποικίλλουν πάρα πολύ: κραγιόνια διά τά χείλη, ένδύματα, δέρματα κατεργασμένα επί τόπου, άντικείμενα εκ ξύλου και κασιτέρου.

Κατ' αυτόν τον τρόπον ό Λέοπολντ, χειριστής ραπτομηχανής, ό Ίλντ ράπτης και ό Μίσα ύποδηματοποιός οι όποιοι γνωρίζω ότι είναι άριστοι τεχνίται εκαστος εις τό έπάγγελμά του, θά άρχισουν νά εργάζωνται διά τον έαυτόν των και διά τους πρόσφυγας συμπατριώτας των. Θά λάβουν την θέσιν ή όποία τους άνήκει εις τά εργοστάσια παραγωγής κασμηρίων και ύποδημάτων τά εύρισκόμενα έντός της περιοχής τού Μονάχου.

Τά περισσότερα εκ των μεγαλυτέρων και παλαιωτέρων στρατοπέδων—ή κέντρων συγκεντρώσεως όπως όνομάζονται επίσημως—έχουν εργαστήρια και μικρά κέντρα εκπαιδεύσεως, χωρίς όμως νά υπάρχη γενικός συντονισμός. Όλα αυτά έξηρτώντο εκ των πρώτων ύλων και των έφοδίων των εύρισκομένων έντός της περιοχής, καθώς και των εκπαιδευτών και των μηχανημάτων τά όποια εύρίσκονται έντός των στρατοπέδων. Τό σημερινόν όμως πρόγραμμα προβλέπει ειδικώς έξησκημένον άμερικανικόν προσωπικόν έπιστάσις τό όποιον έχει οργανώσει τάς μηχανικές εγκαταστάσεις, έχει συγκεντρώσει τό υλικόν και είναι υπεύθυνον διά τον προσεχή έφοδιασμόν δι' άκατέργηδη άπορροφήσει χιλιάδας ειδικευμένων εργατών, βιοτεχνών και γυναικών, ειδικευμένων άνδρών και γυναικών, καθώς και πρώην μικροκαταστηματαρχών οι όποιοι δέν είχαν την εύκαιρίαν νά συμπεριληφθούν εις τό εργατικόν προσωπικόν τού στρατοπέδου.

Άναφέρω τό στρατόπεδον Λάντμπεργκ τού όποιου ή εις έξησκημένους εργάτας δύναμις άνέρχεται εις πολλός εκατοντάδας, όλοι δέ είναι νέοι 20-25 έτών. Τό στρατόπεδον τούτο, μέ

συνολικόν πληθυσμόν 5.000 περίπου έχει ποικίλον και άριστον πρόγραμμα επαγγελματικής έξασκήσεως. Μεταξύ των τροφίμων του εύρίσκετο και ένας έξέχων εξ επαγγέλματος διευθυντής, ό όποιος είχεν γεννηθή εις την Λιθουανίαν και είχε κατωρθώσει νά επιζήση από τάς διώξεις εναντίον των Έβραίων και τά στρατόπεδα καταναγκαστικών έργων. Αύτός ώργάνωσε εργαστήρια και σχολεία μέσα εις αυτούς τους άλλους στρατώνας. Τά διάφορα μηχανήματα και υλικά, τά όποια εύρε διασκορπισμένα, τά συνεκέντρωσε ταχώς, τά έκατοποίησε μέ μεγάλην πείραν, εις τά τέλη δέ Αυγούστου 1945 είχε νά προσφέρει ένα έξαιρετικόν και ποικίλον πρόγραμμα μαθημάτων εις τους νέους τού στρατοπέδου. Μπορούσε κανείς νά σπουδάση μηχανικός αυτοκινήτων, μηχανικός ραδιοφώνων, σιδηρουργός, ξυλουργός, ύδραυλικός, κλειθροποιός, και οδηγός φορτηγών αυτοκινήτων τού στρατού. Διά τά κορίτσια ώργανώθησαν ειδικά μαθήματα ραπτικής, και νοσοκομειακής. Οι διδασκαλοί των άρρένων έστρατολογήθησαν από τό στρατόπεδον, έκτός τού καθηγητού της ραδιοφωνίας ό όποιος ήτο ένας άντιναζιστής γερμανός από τό Μόναχον. Τάς τάξεις ραπτικής διηύθυνον δύο καθολικάι μοναχαι τού γερμανικού νοσοκομείου τού Λάντμπεργκ.

Πεντακόσια ως εξακόσια άτομα σπουδολούθησαν τά μαθήματα αυτά. Πολλοί εκ των τάξεων άπήλθον 6 ή 8 εβδομάδων παρακολούθησιν, άλλοι πάλιν διήρκουν περισσότερον. Κατά την περίοδον της ύλοτομίας π.χ. τά μαθήματα των άνδρών έγινοντο την ήμισειν ήμεραν ούτως ώστε έδίδετο ή αύτή προσοχή εις την εργασίαν και την μόρφωσιν.

Τό σύστημα αυτό επέξετάθη ταχώς και εις άλλα στρατόπεδα της περιοχής της Βουαρίας ή βοηθεία τού ίκανού και έπιχειρηματικού Λιθουανού πρόσφυγας διευθυντού. Κέντρα όπως τό Φέλνταφινγκ, Φάρεν-

βαλντ, Πόκινγκ — εις τὰ ὁποῖα ἦσαν συγκεντρωμένοι 5·6, πιθανῶς δὲ καὶ περισσότεραι χιλιάδες αὐτομῶν—ὠργάνωσαν παρόμοια ἐκπαιδευτικά καὶ μορφωτικά συστήματα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ στρατοπέδου Λάντσμπεργκ.

Πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι τὸ πολυάριθμον προσωπικὸν τῶν στρατοπέδων ἀποτελεῖται σήμερον ἐκ προσφύγων.

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς διοικήσεως τῆς Οὐνρεα ἔλαβε χά-

ραν βαθμιαία μείωσις τοῦ προσωπικοῦ τῆς καὶ οἱ πρόσφυγες ἐξησκήθησαν διὰ τὰ ἀναλάβουν τὰς θέσεις τῶν ὁδηγῶν αὐτοκινήτων, ὑπαλλήλων γραφείων καὶ βοηθῶν ἀποθηκαρίων.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐφαρμογῆς ἐνὸς τοιούτου σχεδίου ἐπὶ πληθυσμοῦ ἀπάτριδος καὶ ἀστέγου εἶναι ἐλκυστικόν. Βλέπουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἰδίων των προσπαθειῶν. Ὁ καθημερινὸς των μόχθος μεταφράζεται εἰς ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα

ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΚΟΜΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου ἐπανεπαρτίσθησαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὑπὸ διαφόρων πρακτορείων 8—10 ἑκατομύρια πρόσφυγες ἀνω δὲ τῶν 117.000, οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς χώρας των ἔχουν ἐγκατασταθῇ.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1947—δύο ἔτη μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου—ἡ Οὐνρεα κατέθεσε τὰς εὐθύνas τῆς σχετικῶς πρὸς τὰ ἐκτοπισμένα πρόσωπα καὶ τὰς ἀνέλαβεν ἡ Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Διεθνούς Ὁργανώσεως Προσφύγων. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνω τῶν 800.000 πρόσφυγες ἐπρεπε νὰ συντηρηθοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Μ. Ἀνατολήν, καὶ τουλάχιστον ἄλλο 1 1/2 ἑκ. εἶχεν ἀνάγκην πραγματικῆς ὁργανώσεως καὶ βοηθείας.

Ἐξ αὐτῶν οἱ 672.000 ἦσαν ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἤδη ἐπληρωμένος

ἐκ τῶν Γερμανῶν οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεψαν ἐκ Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ ἄλλων περιοχῶν. Αἱ τελευταῖαι ἀπελάσεις ἐκ Γιουγκοσλαβίας ἀτόμων γερμανικῆς καταγωγῆς προσθέτουν 69.000 εἰς τὴν Αὐστρίαν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ σοβαρὰν ἀπειλὴν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν εὐρίσκοντο 36.000 πρόσφυγες οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν ἓνα οἰκονομικὸν πρόβλημα καὶ σοβαρὰν ἀφορμὴν πολιτικῆς ἀναταραχῆς.

30.000 πρόσφυγες συνετηροῦντο εἰς στρατόπεδα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, 12.400 εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Βόρειον Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, 1.800 εἰς τὸ Βέλγιον, 1.000 εἰς Ὀλλανδίαν. Ἐντὸς ἑξη μηνῶν ἡ ΠΕΔΟΠ ἐπανεπατίσθη 35.015 ἐξ αὐτῶν τῶν ἀστέγων ἀνθρώπων καὶ ἐπανεγκατέστησε 97.503 εἰς τὴν νέαν των

διὰ τὰς νεαρὰς των συζύγους καὶ τὰς ταχέως αὐξανόμενας οἰκογενεῖas των. Τὸ σχέδιον τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας θὰ ἀναπερῶσθαι τὸ ἡθικὸν εἰς τὰ στρατόπεδα, τελικῶς δὲ, ὅταν φθάσῃ καὶ ὁρισθῇ ἡ ἡμέρα τῆς μεταναστεύσεως των εἰς τὰς Ἰνωμένες Πολιτείας, τὴν Αὐστραλίαν, τὸν Καναδὰν ἢ ἄλλου, τὸ πρόγραμμα τοῦτο θὰ ἔχῃ δημιουργήσει ἀνθρώπους μὲ ἐφόδια.

Εἰς τὸν Καναδὰν ὅπου τελευταίως ἔχει ἀναζωογονηθῇ τὸ ἐνδιαφέρον

σχετικῶς μὲ τοὺς πρόσφυγας μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Πολωνῶν προσφύγων ἐργατῶν ἐργοστασίων εἰς τὸν Κεμπέκ, ἓνας ἀποδοτικὸς εἰς τὴν ἐργασίαν του ξυλοκόπος, ἓνας γεωργός, ἓνας βοηθὸς ράπτου ἢ ἓνας ὑπρέτης θὰ ἔχῃ περισσότερας δυνατότητας πρὸς ἐγκατάστασιν.

Ἡ σπουδαιότερα βοήθεια τὴν ὁποῖαν δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἀτυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους εἶναι νὰ φροντισώμεν ὥστε ἡ μετανάστευσις νὰ γίνεται κατὰ οἰκογενεῖas.

πατρίδα: τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ Αὐστραλίαν.

Ὁλοὲν δυσκολώτερον ὅμως προβάλει τὸ πρόβλημα τῆς ἐπανεγκαταστάσεως τοῦ «μεγάλου προσφυγικοῦ πυρήνος», — 600.000 ἀτόμων εὐρισκομένων εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως· τὸ πρόβλημα δὲ αὐτὸ κατέστη δυσκολώτερον ὅταν ἐπανεπιλημμένα Κυβερνητικὰ ἀποστολαὶ — ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἰδίων των οἰκονομικῶν δυσκολιῶν ἢ τὴν κρίσιν στέγης — ἐπῆραν τοὺς νεωτέρους, τοὺς ἱκανοὺς νὰ ἐργασθῶν τοὺς εἰδικευμένους καὶ τοὺς ἀνυπάρχοντες ἀνδρας. Ἐπειδὴ ἡ ΔΟΠ (Διεθνὴς Ὁργάνωσις Προσφύγων) δὲν ἔχει συσταθῇ ἀκόμη, τὰ εἰσοδήματα τὰ ὁποῖα θὰ ἔχῃ εἰς τὸ μέλλον παραμένουν ἀκόμη ἀμφίβολα. Μόνον ἡ Κυβέρνησις τῆς Νέας Ζηλανδίας κατέβαλε τὸ μερίδιόν της πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 1947.

Τὰ υπάρχοντα κεφάλαια διατίθενται μὲ προσοχὴν καὶ φροντίδα· πολὺ ὀλίγα δύνανται νὰ

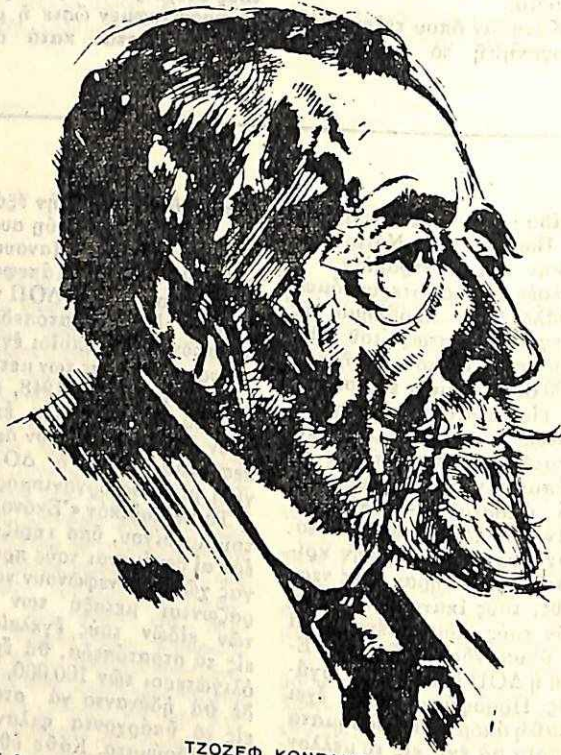
δαπανηθοῦν διὰ τὴν ἐξάσκησιν. Εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ συνδιάσκεψίν της, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1948 ἡ ΠΕΔΟΠ ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ εἰς τὴν ΔΟΠ νὰ μὴ δέχεται εἰς τὰ στρατόπεδά της πρόσφυγας οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειψαν τὰς χώρας των μετὰ τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1948, ἐκτὸς ἐὰν τὰ μέλη—Κράτη ἐπιθυμοῦν νὰ συνεισφέρουν ἀρκετὰ κεφάλαια ὥστε ἡ ΔΟΠ νὰ γίνῃ μόνιμος ὁργανισμός.

Τὸ περιοδικὸν «Ἐκονομιστὰς» τοῦ Λονδίνου, ὑπο τηρεῖται ὅτι ἐὰν αἱ δεχόμεναι τοὺς πρόσφυγας χώραι συνεφώνουν νὰ μοιράζωνται μεταξὺ των ὅλων τῶν εἰδῶν τοὺς ἐγκλειστούς εἰς τὰ στρατόπεδα, θὰ ἔμεναν ὀλιγώτεροι τῶν 100.000, αὐτοὶ δὲ θὰ ἠδύναντο νὰ σταλοῦν εἰς τὰ υπάρχοντα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Κάθε ἐθελοντικὸν σχέδιον ἐξασκήσεως ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου ὅχι μόνον ἀνακουφίζει τοὺς πρόσφυγας ἀπὸ τὴν πενίαν καὶ τὴν ἀνία ἀλλὰ καὶ θὰ θὰ δημιουργήσῃ καλύτερους πολίτας.

Ο Τζόζεφ Κόνραντ και ο αιώνας της μηχανής

Του JOHN CONRAD

(Αναδημοσίευση μιας όμιλης από το Τρίτο Πρόγραμμα του BBC)

ΤΖΟΖΕΦ ΚΟΝΡΑΝΤ

Χαλκογραφία του Ουώλτερ Τίτλ, στην 'Εθνική Πινακοθήκη Προσωπογραφιών του Λονδίνου.

TZ. KONPANT, 1857 - 1924

«Αν και Πολωνός στην καταγωγή — το πραγματικό του όνομα ήταν 'Ιωσήφ Τεαντόρ Κόνραντ Κορτζενιόφσκι — ο Τζόζεφ Κόνραντ είναι από τους κλασσικούς συγγραφείς της 'Αγγλικής γλώσσας. Το ύφος του, δυνατό και λεπτό συγχρόνως, με μια παράξενη δύναμη και μια πλούσια ποιητικότητα κάνει μεγάλη εντύπωση για έναν άνθρωπο που χρησιμοποιεί μία ξένη

γλώσσα. 'Η σπάνια ιδιουσυγκρασία του και η περιεργή ζωή του καθρεφτίζονται σε μια σειρά από μυθιστορήματα, τα πιο πολλά σχετικά με τη θάλασσα.

Δέκα έπτα χρόνων ο Κόνραντ πήγε στη Μασσαλία και υπηρέτησε δύο χρόνια σε γαλλικά καράβια. 'Υστερα, χωρίς σχεδόν να ξέρη ούτε μία λέξη αγγλική, πήγε στο Λόουστοφτ και εκεί εκπαιδεύτηκε ως ναυτικός του Βρετανικού 'Εμπορικού Ναυτικού. 'Υπηρέτησε στο ίσιοφόρο 'Τόρρενς' διανύει πρώτη φορά γνώρισε τον συγγραφέα Τζών Γκαλογουόρθν. Αυτός και μερικοί άλλοι 'Αγγλοι φίλοι του τον ενέθαρρυναν να συνεχίσει το πρώτο του μυθιστόρημα 'Almayer's Folly' ('Η τρέλλα του 'Ωλμάιερ), που το είχε αρχίσει διανύει άρρωστος στις τροπικές χώρες. Τα πρώτα του έργα αναγνωρίστηκαν άμεσα από τους Άγγλους κριτικούς σαν έργα μεγαλοφυΐας, ο Κόνραντ όμως έζησε δεικνύοντας χρόνια γεμάτα αγώνες και φτώχεια ώσπου το βιβλίο του 'Chance' (Τύχη) πήρε την πρώτη θέση στις πωλήσεις.

Ήταν στενός φίλος με πολλούς διάσημους ανθρώπους των γραμμάτων, 'Αγγλους, 'Αμερικανούς και Γάλλους. 'Η γυναίκα του Τζέσση Κόνραντ έγραψε για την πολύπλευρη, αταρχική και εκκεντρική του προσωπικότητα είναι όμως φανερό ότι οι δύο μικροί του γυιοί δεν είχαν ιδέα πως ή ζωή του σπιτιού τους ήταν κάθε άλλο παρά κανονική. 'Ο Τζών Κόνραντ που γράφει αυτές τις ώριμες αναμνήσεις που δίνουν στις ακόλουθες σελίδες είναι ο νεώτερος γιός του, γεννημένος στα 1906.

Κύριο θέμα του Κόνραντ στα έργα του είναι η ανθρώπινη ψυχή στις ώρες της μεγαλύτερης μοναξιάς της και του αγώνα της με τις δυνάμεις του κακού. 'Αυτοί που με διαβάζουν λένε, «ξέρουν ότι είμαι βέβαιος πως ο κόσμος στηρίζεται σε λίγες πολύ απλές ιδέες, τόσο απλές που πρέπει να είναι απλές όσο τα βουνά. Στηρίζεται κυρίως ανάμεσα σε άλλα, και στην ιδέα της πίστης.»

Μυθιστορήματα του Κόνραντ: 'Almayer's Folly' (1895, 'Η τρέλλα του

'Ωλμάιερ), 'An Outcast of the Islands' (1896, 'Εξόριστος των νησιών), 'The Nigger of the Narcissus' (1898, 'Ο Αϊθίων του Ναρκίσσου), 'Lord Jim' (1900, 'Δόρυς Τζίμ), 'Youth' (1902, 'Νεότης), 'Typhoon' (1902, 'Τυφώνας), 'Nostromo' (1904), 'The Mirror of the Sea' (1906, 'Ο καθρέφτης της θάλασσας), 'The Secret Agent' (1907, 'Ο μουσικός πράκτορας), 'Chance' (1914, 'Τύχη), 'Victory' (1915, 'Νίκη), 'The Arrow of God' (1919, 'Το χρυσό βέλος), 'Rescue' (1920, 'Σωτηρία). ('Ομοιομορφίες εκδόσεις των έργων αυτών έχουν γίνει από τους εκδοτικούς οίκους Messrs. Dent & Messrs. Methuen του Λονδίνου. Τα διηγήματα του Κόνραντ έχουν βγεί σε έκδοση του οίκου Hutchinson, Λονδίνο).

Στην πύλη της δημοφιλίας του χωριού Μπίσοπμπορν στο Κέντ — μία πύλη που έγινε στη μνήμη του πατέρα μου — υπάρχει ένα επίγραμμα παρμένο από το 'Suspense' (Δισταγμός), ένα διήγημα που το δούλεψε ακόμα τότε καιρό που πέθανε. Το επίγραμμα λέει: «Δεν νομίζεις φίλε μου πως υπάρχουν άνθρωποι, άντρες και γυναίκες που τα άστρα τους έχουν να ζούν μοναχοί τους και ότι αυτούς τους ανθρώπους δεν μπορεί κανείς να τους πλησιάσει; — 'Εννοείς έπειδή είναι μεγάλοι; — 'Οχι' έπειδή είναι ασύγκριτοι.

'Ασύγκριτος' έτσι θα μπορούσε να περιγράψει κάθε παιδί τον πατέρα του. Και για μένα ο πατέρας μου ήταν ασύγκριτος, όχι όμως με την έννοια του επιγράμματος. Σαν μικρό παιδί, ποτέ δε σκέφτηκα αν ήταν διάσημος ή όχι. Αυτό που ξέρω είναι ότι ήταν πατέρας μου, ότι τον αγαπούσα και τον σεβόμουν, ένα κοντά μπλέ παντελόνι και έξωσε πουκάμισο. 'Ο πατέρας μου ήταν φίλος και σύντροφος όσο κι' αν έκαινο τον καιρό δεν κάναμε ακόμη πολλή συντροφιά. Ήταν ο μό-

νος άνθρωπος πού του είχα απόλυτη εμπιστοσύνη.

Γυρίζοντας πίσω στα περασμένα βρισκω όρισμένα περιστατικά να ξεχωρίζουν πιδ φαινικά· θά προσπαθήσω να σās δώσω μερικά απ' αυτά. Δέν θά επιχειρήσω να φτιάξω μία προσωπογραφία του πατέρα μου· κι' αυτό γιατί τὰ ένδιαφέροντά μου, σάν παιδί πού ήμουν τότε, δέν ήταν σάν τὰ δικά του. Δέν με ένδιεφερε ή δουλειά πού έκανε ο πατέρας μου· προσπαθούσα να διασκεδάξω και να χάνομαι από τή μέση. Μ' αυτό δέν έννοώ ότι αυτό πού λένε πώς «τά μικρά παιδιά στόμα έχουν και μιλιὰ δέν έχουν»· επικρατούσε ποτέ στο σπίτι μας. Πιδ πολύ τδ αντίθετο γινόταν. 'Ο πατέρας μου πίστευε πώς «στόμα έχουν και μιλιὰ έπρεπε να έχουν», αν έχουν τίποτε να πουν.

'Ο ένας καταλάβαινε τόν άλλον και αυτό, όσο μπορώ να θυμηθώ, ποτέ δέν έκφραζότανε με λόγια. Ύστερα από τήν τυπική καλημέρα τδ πρωί, ο καθένας έκανε τή δουλειά του χωρίς να ξανασυναντηθούμε ως τδ μεσημέρι. 'Ο πατέρας πάντα μου έδινε θάρρος να μιλάω στο τραπέζι για ό,τι είχα κάνει ή ό,τι σκόπευα να κάνω, και πάντα άκουγε με προσοχή αυτά πού του έλεγα. Βέβαια ήταν και φορές πού ή δουλειά του δέν τόν Ικανοπούσε και τότε τδ κέφια του χαλούσαν. Αυτό όμως τδ καταλάβαινε κανείς με τήν πρώτη ματιά όταν τόν συναντούσε, και τότε έγω καθόμουν ήσυχος.

Θυμάμαι πάρα πολύ καλά ένα πρωί. Είχε αρχίσει άσκημα. Δέν έννοούσα να αφήσω να με πλύνουν· ακολουθήσε φυσικά άγώνας και στο τέλος τδ σφουγγάρι ήρθε στα χέρια μου και γώ τδ πέταξα στην ύπηρετρία. Κάποια κακή μοίρα τδ έσπρωξε και εξαφανίστηκε από τήν άνοιχτή πόρτα. Και να ο πατέρας μου πού ήταν έτοιμος να επέμβη στον καυγά, τδ δέχεται κατ' ευθείαν στο πρόσωπο. Στάθηκε για λίγο κοιτάζοντάς με, ύστερα ήρθε άργά στο δωμάτιο πήρε μιὰ πετσέτα και σκου-

πίστηκε· «Τζών είσαι ένα παληό-παιδό!» Ήταν τδ μόνο πού μου είπε· τίποτε άλλο, ούτε να με δείρη, ούτε να με κατσαδιάση. Μά παρ' όλες μου τις συγγνώμες, τδ πρωινό μας έκείνη τήν ήμέρα ήταν φοβερό. Και άργότερα καθώς έπαιζα στη χλόη μπροστά στο παράθυρο του γραφείου του μιὰ φοβερή φωνή από μέσα με έκανε να πηδήξω και να τρέξω στο κρησφύγετό μου, ένα καλυβάκι του κτήματος, μαζί με μιὰ γάτα· ύστερα ήσυχια· πέρασαν κάτι άνθρωποι· μετά άκουσα ένα κουδούνι πού τδ χτυπούσαν όταν με ήθελαν. Μπήκα μέσα κάπως φοβισμένος· Με περίμενε ή ύπηρετρία. «Πού ήσουν πάλι; Τί χάλια είναι αυτά; Και τόν καυμένο τόν πατέρα σου τόν έσίμπησε μιὰ σφήκα.»

Χτύπησα τήν πόρτα του δωματίου του πατέρα μου, χωρίς να ξέρω τι με περίμενε. Είχε καθήσει στην άκρη του καναπέ και κάτι μουρμουρίζε μοναχός του κρατώντας τδ πόδι του. Ή σφήκα ήταν κακή και δέν έσεβόταν διόλου τούς ανθρώπους. Φαίνεται πώς ο πατέρας μου θά είδε τήν άγωνία μου γιατί ή πρώτη του κουβέντα ήταν: «Γι' αυτό δέν φταις έσύ Τζακαλίτο». Δέν ξέρω, μά μου φαίνεται πώς από κείνο τδ πρωί άρχισα να φέρωμαι άλλοιώς στον πατέρα μου. Ήρθαμε πιδ κοντά ο ένας στον άλλον και άρχισαν να με ένδιαφέρουν πιδ πολύ αυτός και οι φίλοι του.

Εκείνη τήν εποχή περίπου ήρθε να μās δη ή Αντρέ Ζιντ και είχε τήν καλωσύνη να μου στείλη τδ πρώτο μου μεκανό. Τις βροχερές ήμέρες πήγαινα στο κρησφύγετό μου και περνούσα ευχάριστες ώρες φτιάχνοντας διάφορα πράγματα· 'Ο πατέρας μου έρχόταν και παρακολουθούσε πώς τδ ταίριαζα. Ή γοητεία πού είχε γι' αυτόν ή δημιουργία, συχνά ήταν τόσο δυνατή μέσα του, πού προσπαθούσε κι' έκείνος να τδ ένωση· τὰ χέρια του όμως δέν μπο-

ρούσαν να καταπιαστούν μ' αυτά τὰ μικρά πραγματάκια και στο τέλος τὰ παρατούσε. «Τὰ άθλια είναι πολύ μικρά· για τὰ δικά σου χέρια είναι». Μου έδινε ένα φιλι και έφευγε.

Άλλες φορές πάλι στεκόταν και με κοιτούσε ώρες δλόκληρες, ύστερα με έπαιρνε από τδ χέρι με έβαζε σε μιὰ πολυθρόνα και άρχιζε να μου μιλάη για τὰ μεγάλα κατορθώματα τής μηχανικής στον κόσμο, τόσο ζωντανά, πού έβλεπα τούς εργάτες να φτιάχνουν τις μεγάλες γέφυρες, τούς μηχανικούς με τὰ σχεδιά άπλωμένα μπροστά τους να κάνουν ύπολογισμούς. Άν και δέν ήταν μηχανικός, οι γνώσεις του ήταν πολύ περισσότερες από ό,τι φαντάζονται πολλοί. Για γεφυροποιία, ναυπηγική και άτμο-μηχανές ήξερε ένα σωρό πράγματα. Νομίζω ότι είναι αλήθεια, αν πω πώς ήταν από τούς πρώτους ανθρώπους πού όδήγησαν αυτοκίνητο, τουλάχιστο στο Κέντ. Τδ πιδ παλιό ταξίδι πού θυμούμαι με αυτοκίνητο μαζί με τόν πατέρα μου, ήταν με μιὰ μονοκύλινδρο Καντιλάκ. Μ' αυτό τδ αυτοκίνητο ήταν πού λίγο έλειψε ο πατέρας μου, έγω και ο σωφέρ να λείψουμε πρόωρα από τή ζωή.

Μία φορά ήρθε να δη τόν πατέρα ένας φίλος του περήφανος πού είχε ένα καινούργιο αυτοκίνητο Μπελσάζ. Θυμούνται πού καθόμουν τδ μεσημέρι στο τραπέζι και είχα σαστίσει άκούγοντας τήν περιγραφή ένδς ταξιδιού στο Ρόμνευ Μάρς. Άκουγα για στροφές με ταχύτητα 30 μίλια τήν ώρα χωρίς να έχης τήν αίσθηση πως από στιγμή σε στιγμή τδ αυτοκίνητο θ' αναποδογυρίση. Τήν άλλη μέρα τδ πρωί ο πατέρας μου άνήγναιε ότι θά έκανε ένα γύρο με τδ αυτοκίνητο. «Μπορείς να έρθης και συ Τζακαλίτο, αν μου υποσχεθής ότι δέν θά μιλάς.» Όλο τδ πρωί τριγυρνούσα στο γκαράζ γυαλίζοντας τὰ μετάλλα τού αυτοκινήτου, και παρακολουθούσα τόν σωφέρ πού περιποιόταν τή μηχανή. Ήμουν πολύ περήφανος για τδ παλιό μας αυτοκίνητο με τδ ψηλό κάθισμα τού οδηγού

και τις λιγνές σιδερένιες του ρόδες. 'Επί τέλους ήρθε ή ώρα να βγάλουν τδ αυτοκίνητο στην πόρτα. Κάθισα δίπλα στο σωφέρ και πήγαμε στο έμπροχς μέρος τού σπιτιού όπου περίμενε ο πατέρας μου, φορώντας ένα κασέττο με λουρί πού έπιανε κάτω από τδ σαγόνι κοι κούμπωνε έπάνω, και ένα πελώριο παλτό με κάπα αντί για μανίκια.

Ή μηχανή κινήθηκε, διάφορα πεντάλ πατήθηκαν, άλλοι μοχλοί άνέβηκαν, άλλοι κατέβηκαν και τδ αυτοκίνητο ξεκίνησε. Πραγματικά ξεκίνησε και πέταξε για τὰ πρώτα λίγα μέτρα. Τδ έβλεπα και θαύμαζα.

'Ο πατέρας μου προχωρούσε ίσια και γύριζε με πολλή μεγαλοπρέπεια. Όδηγούσε με τόση μαεστρία και δύναμη, πού ο μικρούλης έαυτός μου γέμιζε χαρά. Γλυτώσαμε παρὰ τριχα από ένα κάρρο. 'Ο πατέρας μου φαινόταν έντελώς άπορροφημένος από τή δουλειά τού οδηγού, ώστόσο βρήκε τόν καιρό να φωνάξη «βλάκα!» στον καροτσιέρη. Καθώς πλησιάζαμε στον κεντρικό δρόμο, ο δληγός όμως ήμουν ένθουσιασμένος. Μόλις αφήσαμε τδ χωριό άναπτύξαμε μεγαλύτερη ταχύτητα. Πρόσεξα τόν πατέρα μου πού έκανε μιὰ χειρονομία καθώς πλησιάζαμε μιὰ γωνία και κάτι μου ψιθύριζε: «'Ο φίλος μου μου είπε ότι πήρε τή γωνία με 30 μίλια τήν ώρα. Έτσι πρέπει κι' αυτό τδ αυτοκίνητο να κάνει. Δέν υπάρχει λόγος να έκνευρίζεσαι. Ξέρω—στάσου τώρα κοντά μου—κράτα Τζών».

Αυτό τδ τελευταίο μου ήταν έντελώς περιττό. 'Ο σιδερένιος μοχλός λύγισε σχεδόν μέσα στη χούφτα μου. Κοιτούσα τή γωνία πού πλησίαζε—είχα ένθουσιασθή. Έβλεπα τούς φράχτες και τις μεγάλες αυλόπορες να βρισκωνται σε μιὰ τρελ-λή επανόσταση—άκουσα τούς τροχούς να σέρωνται άπότομα πάνω στις πέτρες τού δρόμου—και ύστερα σιωπή.

'Ο πατέρας μου και ο σωφέρ κοι-

Ποιός έφευρε τὸ ραδιόφωνο;

Του ALDO ROSSI

(Από τὸ «Umanita Nuova», Ρώμη)

Τὸ ραδιόφωνο, ὅπως τὸ ξέρουμε σήμερα, εἶναι πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν αὐρματο τηλέγραφο γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Μαρκόνι πήρε δίπλωμα εἰσοτεχνίας στὰ 1896. Ἐκεῖνο ἦταν μόνο τηλέγραφος μὲ σήματα Μόρς καὶ ὄχι ἀναπαραγωγὴ ἤχων καὶ λέξεων ἢ «ραδιοτελέγραφος», πού ἀργότερα μπόρεσε νὰ πραγματοποιηθῇ ὅταν ἐφευρέθηκε ὁ θερμο-ιοντικός λαμπτήρ. Ὡστόσο καὶ πρὶν εἶναι προσά-θειες μὲ ἀνεπαρκὴ ὁμοῦ μέσα, ἀπὸ τὸν Πούλσον καὶ τὸν Ρούμερ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς Μαϊοράνα, Μόρτζι, Μορέττι καὶ Βάννι. Ἡ ἐφεύρεση τοῦ λαμπτήρος (Φλέμινγκ, ντὲ Φόρεστ, καὶ Ράουντ) ἔφερε ριζικὲς μεταβολὰς στὴ ραδιοηλεκτρικὴ τεχνικὴ καὶ συντέλεσε στὴν τεράστια πρόοδο τῆς δευτέρας δεκαετίας τοῦ αἰῶνα μας.

Ὁ Σποντζίλλι, ἕνας Ναπολιτάνος συνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ, μὲ πρωτοφανὴ ἀκρίβεια, προφήτεψε στὰ 1858, ὅτι ἡ γῆινη ἀτμόσφαιρα ἐνισχυμένη μὲ κύματα, χωρὶς τὸ αὐστηρὸ ἀναγκαστικὸ μέσο ἐνὸς ἀγωγοῦ, θὰ κινούσε μία τηλεγραφικὴ συσκευὴ καὶ θὰ βοηθοῦσε στὴν ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων μέσω τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Ἡ προφητεία τοῦ Σποντζίλλι πήρε μίαν συγκεκριμένη μορφή στὰ 1879 ἀπὸ τὸν Ἀμερικανὸ ἐπιστήμονα Χιούε πού ἔφτιαξε ἕναν ἀληθινὸ αὐρματο τηλέ-γραφο καὶ ἔδωσε σήματα Μόρς σὲ ἀπόσταση λίγων μέτρων.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνῃ τὰ ἡλεκτρομαγνη-τικὰ κύματα πού ἀνακάλυψε ὁ Χάιν-ριχ Χέρτζ λίγα χρόνια ἀργότερα, δὲν ἦταν ἀκόμη γνωστά. Ἡ ἀνακάλυψη τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων καὶ ἡ θεμελίωσις τοῦ ραδιο-ἡλεκτρισμοῦ. Ἔτσι μπόρεσε δικαιολογημένα νὰ ὑποστη-ρίξωμε ὅτι τὸ ραδιόφωνο ἄρχισε μὲ τὸν Χέρτζ. Οἱ ἐφευρέσεις συνήθως δὲν ξεπη-

δοῦν ἑαφνικὰ ἀπὸ τὸ κανὼν ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ, πάνοπλη, ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Διὸς. Εἶναι καρπὸς προγενέστερης ἐρ-γασίας στὴν ὁποία μιά μεγαλοφυΐα δίνει τὴν τελικὴ μορφή. Ἡ, πάλι, εἶναι ἀποτέλεσμα μακροῦ καὶ, συνή-θως, ἀνώνυμης συνεργασίας.

Τὸν Χέρτζ ἀκολούθησε ὁ Ἀουγκού-στο Ρίγκι, πού εἶχε πεισθῇ γιὰ τὴν «ὀπτικὴ τῶν ἡλεκτρικῶν ταλαντώ-σεων». ἔκανε πειράματα γιὰ τὴν ἐπίδραση τῶν κυμάτων σὲ μικρὴ ἀπόσταση (μέσα στὸ εργαστήριον), ἐνῶ ὁ Ἰταλὸς φυσικὸς Καλτσέκι - Ὀνέ-στι καὶ ὁ Γάλλος Μπρανλὸ βρή-καν τὴν πρώτη συσκευὴ πού μπόρεσε νὰ συλλάβῃ τὰ κύματα ἀπὸ μεγάλη ἀπόσταση. Ὡστόσο οὔτε ὁ Ρίγκι οὔτε ὁ Καλτσέκι - Ὀνέστι δὲν σκέφτηκαν ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ ἐφαρμόσουν τίς ἐφευρέσεις τους, κυρίως γιὰ τὸ μὴ χάνημά τους, ἀν καὶ ἐπηρεάζονταν μιά-φορὰ ἀπὸ τὰ κύματα, μετὰ ἔμεινε «ἀ-παθὲς» καὶ δὲν μπόρεσε νὰ ξανα-δεχθῇ ἄλλα. Τὸ 1895 ὁ Ρώσος Ποπόφ ἐφευρε ἕνα μέσο γιὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴ συσκευὴ στὴν ἀρχικὴ τῆς θέσης ὅσο νὰ μὴ νὰ δέχεται ἀμέσως ἑνὰ σήματα. Ἐνωσε μὲ ἡλεκτρικὰ καλῶ-δια τὴ συσκευὴ μὲ τὸ μολυβένιο θάλο τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Λένινγκραντ καὶ ἔτσι, ἐμπειρικά, ἔ-φτιαξε στὴν ἰδέα τῆς ἀντένας.

Τὴν ἰδίαν ἐποχὴ, μὲ τὸν Ποπόφ ὁ Βιντζέντζο Λά Ρότσα, καθηγητῆς τῆς Φυσικῆς στὸ Λιόρνο, καὶ μετὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια, χρησιμοποίησε τίς ἐφευ-ρέσεις τοῦ Χέρτζ, τοῦ Ρίγκι καὶ τοῦ Μπρανλὸ, καὶ ἐγκατέστησε στὸ ἐργα-στήριό του ἕνα ἰδιότυπο σύστημα αὐρ-μάτου τηλεγράφου μὲ πομπὴ καὶ δέκτη, πού μπόρεσε νὰ στέλνῃ καὶ νὰ δέ-χεται μηνύματα μὲ σήματα Μόρς σὲ ὁρισμένη ἀπόσταση, ἀνάλογη βάσει μὲ τίς ἀτέλειες τοῦ μηχανισμοῦ καὶ

τὸν περιορισμένο χώρο τοῦ εργαστη-ρίου.

Ἔτσι, μόνο ὕστερα ἀπὸ τίς ἐργα-σίες τοῦ Ποπόφ καὶ τοῦ Λά Ρότσα, ὁ Μαρκόνι ἐργάσθηκε, στὰ 1896, τὰ πει-ρίφημα πειράματα στὸ Μοντεκίο. Ὁ-πως λένε, ἡ ἰδέα τῶν πειραμάτων αὐ-τῶν γεννήθηκε στὸ μυαλὸ του ὅταν πα-ρακολουθεῖς τὰ πειράματα τοῦ Ρί-γκι καὶ τοῦ Λά Ρότσα πού ἦταν καθη-γητῆς τοῦ στὸ μάθημα τῆς φυσικῆς.

Τὰ δύο σχέδια πού ἀνέπτυξε ὁ Μαρ-κόνι στὴν πρώτη του ἐκθέση ἔχουν ἀ-σφαλῶς μία παράξενη συγγένεια μὲ τὰ δύο σχέδια πού δημοσιεύτηκαν σὲ μιά μικρὴ μονογραφία τοῦ Λά Ρότσα (1894)

μὲ τὸν τίτλο «Περὶ τοῦ τρόπου λει-τουργίας μιᾶς συσκευῆ Μόρς μὲ κύ-ματα Χέρτζ».

Ἡ πρωτοτυπία τοῦ Μαρκόνι βρέσκε-ται στὸ ὅτι στὴ συσκευὴ τοῦ Μοντε-κίο χρησιμοποίησε τὴν ἀντένα, χωρὶς ἰσως νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐργασία τοῦ Πο-πόφ σ' αὐτὸ τὸ πεδίο.

Ὁ Μαρκόνι ἦταν ἕνας τυχερὸς ἐφευ-ρέτης γιὰτὶ, ἀντίθετα μὲ τὴ μεγάλη πλειοψηφία, βρήκε ἀμέσως στὴν Ἀγ-γλία, στοὺς κύκλους πού τὸν σύστησε ἡ Ἀγγλίδα μητέρα του, τὴν οἰκονομικὴ ἐ-πίσχυση πού χρειαζόταν. Ὑστερα λοιπὸν ἀπ' ὅλα αὐτὰ, μπόρεσε νὰ ποῦμε πῶς μόνο ὁ Μαρκόνι βρήκε τὸν αὐρματο;

Ὁ Δρ. Λύντον Α. Πίρ, ἀπὸ τὸ Νιούρκ τοῦ Νιού-Τζέρσεϊ, καὶ ὁ Δρ. Γκούσταβ Ἀουφφριχτ, ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη, ἐπέτυχαν νὰ κάνουν μιά ἀπὸ τίς δυσκολότερες ἐγγειοφύσεις τῆς αἰσθητικῆς χειρουργικῆς: νὰ βάλουν τεχνητὴ αὐτὴ σὲ αἷμα πού δὲν ἔχουν, καὶ κυρίως σὲ παιδιὰ πού ἔχουν γεννηθῇ χω-ρίς αὐτιά. Γεμίζουν ἕνα καλούπι ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, πού ἔχει τὸ σχῆμα αὐ-τοῦ, μὲ μικροσκοπικὰ κομμάτια χόνδρων, τὰ ὁποῖα ἔχουν πάρει προηγου-μενῶς ἀπὸ μιά πλευρὰ, καὶ ὕστερα τὸ ἐμφυτεύουν κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα τῆς κοιλιακῆς χώρας. Ἐκεῖ τὰ ἐπιθηλιακὰ κύτταρα εἰσδύουν στὴν κοιλιακὴ πού ὑπάρχουν σὲ καλούπι καὶ ἐνθώνουν τὰ κομμάτια τῶν χόνδρων.

Μόλις οἱ χόνδροι γίνουν ἕνα σῶμα, τοὺς βγάζουν ἀπὸ τὴν κοιλιακὴ χώρα καὶ ἀπὸ τὸ καλούπι, καὶ τοὺς μένει πιά πορὰ νὰ κόψουν τὸ δέρμα γύρω ἀπὸ τὸ στόμιό τοῦ αὐτιῶν. Δὲν μένει πιά πορὰ νὰ σκεπάζει τ' αὐτί, τὸ ὁποῖον συνέχεται μὲ τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ τὸ ἀνασφύξει πρὶν ἀπὸ τὸ αὐτί μὲ ἕνα κομμάτι δερ-φον τὸ μέρος πού μένει ἀκάλυπτο πρὶν ἀπὸ τὸ σῶμα. MEDICAL DIGEST, Βρυξέλλαι

ΤΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Του VICTOR W. von HAGEN

(Από τὸ «Revista de America», Μπογκοτά, Κολομβία)

Τὸ χαρτί ἐπαιξε ρόλο πάρα πολὺ σπουδαῖο στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρωπότητας γιατί ἐπέτρεψε στὸν ἄνθρωπο νὰ κἀν ἄπιστευτὴ οἰκονομία χρόνου, ἐνέργειας καὶ χώρου. Ἀπὸ τὶς πρωτόγονες κοινωνίες, ἐκείνες ποὺ χρησιμοποιοῦσαν χαρτί, παρουσιάζουν μιὰ πολιτιστικὴ πρόοδο πολὺ πρὸς μεγάλη ἀπὸ τοὺς γείτονές τους ποὺ εἶναι καθυστερημένοι· ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τους εἶναι ἀνώτερος, οἱ προφορικές τους παραδόσεις καλύτερες, ἡ φιλολογία τους καὶ ὁ πολιτισμός τους στηρίζεται σὲ πολὺ πρὸ στέρεα θεμέλια. Στὴν πλατειά ἐννοια τῆς λέξης, τὸ χαρτί ἀνακαλύφθηκε σὲ τρία μέρη τοῦ κόσμου, γεωγραφικὰ χωρισμένα καὶ χωρὶς πνευματικὰ σχέσεις: στὴν Ἀσία, στὴ Μεσόγειο καὶ σὲ ὁρισμένες περιοχὲς τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ὁ πάπυρος ποῦ, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ ἀκριβεία, δὲν ἦταν χαρτί, περιορίστηκε στὸ λεκανοπέδιο τῆς Μεσογείου. Ἐκεῖνο ποῦ θεωροῦμε σήμερον χαρτί, τὸ χαρτί ποῦ γίνεται ἀπὸ πολτοποιημένες ἴνες φυτῶν, εἶδε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ φῶς στὴν Κίνα καὶ ἔγινε τὸ ὄργανο τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν. Τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ, μιὰ φυλὴ Ἰνδιάνων τῆς Ν. Ἀμερικῆς οἱ Μάγια, εἶχαν φτιάξει ἕνα εἶδος δικό τους χαρτί ποὺ τὸ ὀνόμαζαν «χουούν» καὶ τὸ ἔκαναν ἀπὸ τὸν πολτὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς ἀγριοσυκιᾶς.

Τὸ χαρτί καὶ οἱ διάφοροι πολιτισμοὶ ποὺ αὐτὸ ἔγινε ἀφορρὴ νὰ δημιουργηθοῦν, ἦταν τὸ ἀποτελεσματικὴ ἀρχὴ καὶ κοπιαστικῆς ἐξελίξεως. Πεντακόσια χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴ γέν-

νηση τοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς βρισκόταν σὲ ληθαργικὴ κατάσταση, ἐνῶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη τῆς Κίνας δὲν ἦταν καλύτερη. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ πρώτη λάμψη τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Μάγια μόλις εἶχε φτάσει στὸ ζενίθ της. Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καθορίσουμε ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ ρίξωσες ὁ πολιτισμὸς στὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ, οὔτε πότε τὸ χαρτί ἀρχισε νὰ ἐξασκῇ τὴν καταπληκτικὴ του ἐπιρροὴ στὴν κοινωνία τῶν Μάγια. Στὸ 300 π. Χ. οἱ Μάγια εἶχαν κιόλας χτίσει τὶς μεγάλες λίθινες πόλεις τους. Ἡ ζούγκλα τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς εἶχε αὐλακωθῇ ἀπὸ τοὺς δρόμους τους. Εἶχαν κιόλας ἀποκτήσει καταπληκτικὰ ἀστρονομικὰ γνῶσεις, εἶχαν ὁρισμένα σύμβολα καὶ μιὰ μέθοδο ἀναγωγῆς τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν ὀνομάτων ποὺ ὀδήγησε στὴν δημιουργία ἐνὸς περιπλόκου ἡμερολογίου. Ὅλη αὐτὴ ἡ κίνηση τοῦ πνεύματος μέσα στὸ ἀφηρημένο ἔφερε σιγὰ σιγὰ στὴν ἀνάγκη ἐνὸς ἐργογλυφικοῦ συστήματος ποὺ ὄχι μόνον πλούτισε τὶς γενικὲς γνῶσεις ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε στὴν τελειοποίηση τοῦ ἀριθμητικοῦ συστήματος καὶ στὴ δημιουργία μιᾶς φιλολογίας.

Στὶς πρώτες ἀρχὲς ἀκόμα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Μάγια ἐβγαλαν τὶς χλαμύδες ἀπὸ κείνους ποὺ τὶς φοροῦσαν γιὰ νὰ τὶς κάνουν χαρτί. Ἡ κατασκευὴ τοῦ χαρτιοῦ «χουούν» ποῦ στὴν ὑφή, στὴ λεπτότητα καὶ τὴν ἀντοχὴ ἦταν ἀνώτερο ἀπὸ τὸν αἰγυπτιακὸ πάπυρο, στοὺς Μάγια ἦταν ἰδιωτικὴ ἐπιχείρηση περισσότερο, ὥστόσο ὅμως πολὺ συνηθισμέ-

νη. Ἡ γνώση ἀρχισε ν' ἀνθίξει, ὅσο οἱ ἰδέες διαδίδονταν καὶ γράφονταν στὰ φύλλα τοῦ «χουούν». Μποροῦμε νὰ κάνουμε τὴ σκέψη ὅτι πάνω στὸ χαρτί ἔκαναν οἱ Μάγια τὰ σχέδια τῶν γιγαντιαίων τους οἰκοδομημάτων.

Ὅταν ὁ πολιτισμὸς τῶν Τολτέκ (620—980 μ. Χ.) ἤρθε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν πολιτισμὸ τῶν Μάγια, ἡ βιομηχανία τοῦ χαρτιοῦ ἦταν ἤδη γνωστὴ ἀπὸ αἰῶνες στὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ. Κοντὰ στὰ 700, ἀν' πιστέψουμε τὴν ἱστορία τῶν Τολτέκ, ὁ λαὸς αὐτὸς εἶχε τὸ ἱερό του βιβλίον, τὸ Τεομαόετλι. Ἐνα ἄλλο σχεδὸν ἱερὸ βιβλίον ἦταν τὸ «Ἰστορία τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς», ποὺ περιέγραφε τοὺς ἀστερισμοὺς καὶ τὶς μεταναστεύσεις τῶν Ἰνδιάνικων ἐθνῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἔργο ἐνὸς ἁγνωστοῦ ἐρωμένου.

Κανένας λαὸς τῆς Ν. Ἀμερικῆς δὲν χρειαζόταν περισσότερο τὸ χαρτί ἀπὸ τοὺς Ἀζτέκους ὅταν ἱδρυσαν τὸ βασιλεῖο τους πρὸς τὸ τέλος τοῦ 12ου αἰῶνα· ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἀζτέκων ἦταν τέτοιος ποὺ τὸ χαρτί ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ σὲ τεράστιες ποσότητες ὥστε μὲ τὴ γραφὴ νὰ μπορῇ νὰ καταγράφεται, ὅτι συνέβαινε στὸ νὰ καταγράφεται, ὅτι συνέβαινε στὸ βασιλεῖο, ἀπὸ τὰ νομικὰ ἔγγραφα καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν λαῶν καὶ τῶν πόλεων ποὺ εἶχαν κατακτήσει, ὡς τοὺς φόρους ποὺ πληρώναν οἱ κατακτημένοι. Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ τὰ φυλάγαν δεμένα σὰν βιβλία, στὶς βιβλιοθήκες τοῦ Τεξκόκο καὶ τὰ ὀνόμαζαν «τοναλαμάτλ». Οἱ Ἀζτέκοι ὀμωσ καὶ οἱ Κινέζοι ἔδιναν στὸ χαρτί χαρακτηριστὰ λειτουργικὰ καὶ θερησκευτικὰ. Τὸ χαρτί ποὺ πληρώναν ἦταν γι' αὐτοὺς ὁ φόρος ὑποτελείας.

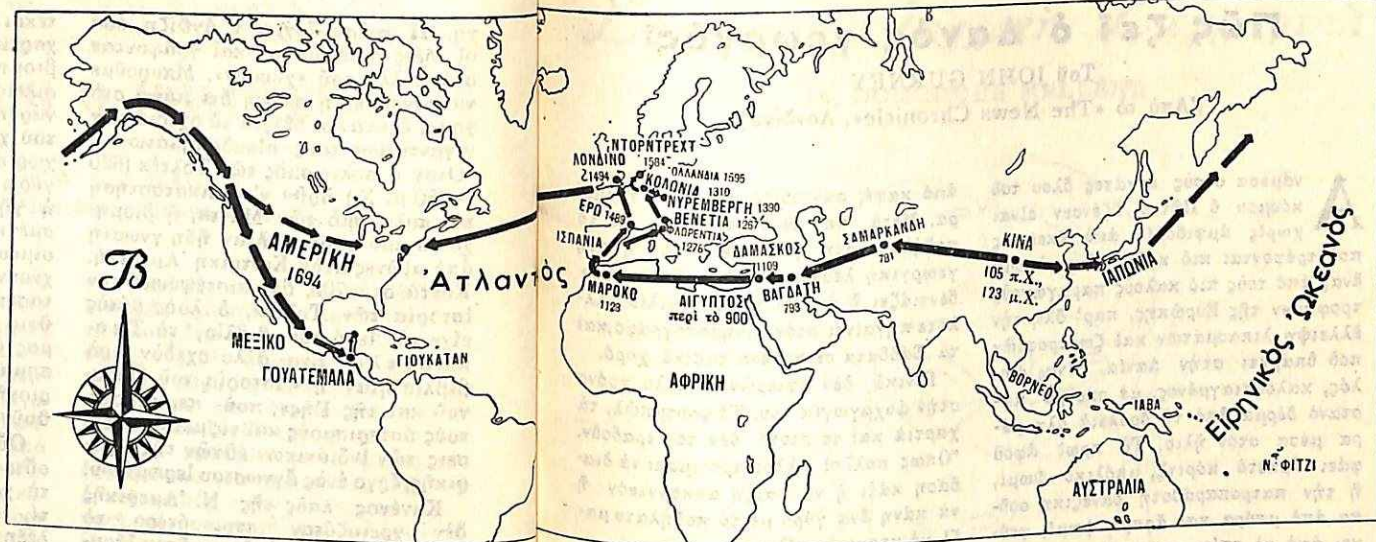
Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ πρὶν φημισμένα τους ἔγγραφα βρισκόμε ἀπὸ τὴ σημαντικὴ λεπτομέρεια: «Τετρακόσιες χαρτὶ θὰ γδόντα χιλιάδες δεσμίδες χαρτὶ θὰ παραδίδονται κάθε χρόνον στὶς κρατικὰ ἀποθήκες τοῦ Τενοτσιτλάν». Τετρακόσιες χιλιάδες δεσμίδες χαρτὶ τοῦ ἡ 480.000 φύλλα χαρτὶ ἦταν ὁ φόρος ποὺ πληρώναν κάθε χρόνο στὸν Μοντεζούμα. Ἡ τεράστια κατανάλωση χαρτιοῦ ποὺ ἔκαναν οἱ Ἀζ-

τέκοι δείχνει ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ χαρτιοῦ εἶχε γίνῃ, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, βιομηχανία πολὺ σπουδαία. Στὴ βασιλεία τοῦ τελευταίου Ἀζτέκου μονάρχου τοῦ Μοντεζούμα Β' ἡ παραγωγή τοῦ χαρτιοῦ εἶχε συγκεντρωθῇ στὰ χωριά, ποὺ εἶχαν εἰδικὰ ἐργαστήρια γύρω στὸ Μεξικό. Στὰ χωριά αὐτὰ ἡ γῆ εἶναι ἀκόμα σήμερα στολισμένη μὲ ἀγριοσυκιές, ποὺ χρησιμοποιοῦν στοὺς Ἀζτέκους γιὰ νὰ φτιάχνουν τὸ «μάτλ». Ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τοῦ χαρτιοῦ ἦταν τόσο βαθειὰ ριζωμένη, ὥστε ὡς τὶς ἡμέρες μας ἀκόμα οἱ Ἰνδιάνοι τῶν πρὶν ἀπομακρυσμένων χωριῶν τῆς περιοχῆς τῆς Σάντα - Κρουζ, ἐξακολουθοῦν μυστικά νὰ τὴν ἐξασκοῦν.

Οὔτε ὁ πάπυρος τῶν Αἰγυπτίων, οὔτε τὸ μάτλ τῶν Ἀζτέκων, οὔτε τὸ χουούν τῶν Μάγια ἦταν χαρτί, μὲ τὴν πραγματικὴ ἐννοια τῆς λέξης. «Τὸ πραγματικὸ χαρτί» (σύμφωνα μὲ τὸν κλασσικὸ ὁρισμό: κάθε λεπτὴ ὕλη, φτιαγμένη ἀπὸ ἴνες φυτῶν ἀφοῦ χωριστοῦν μὲ μηχανικὸ μέσο, δηλ. ἀφοῦ πολτοποιηθοῦν καὶ ὕστερα βυθιστοῦν καὶ φιλτραριστοῦν στὸ νερό), τὸ ἀνακάλυψε ἕνας Κινέζος ἐνόνοχος ὁ Τσαί - Λούν στὰ 123 π.Χ. Πεντακόσια χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ τὸ κινέζικο χαρτί ἦταν γνωστὸ σὲ ὅλη τὴν κεντρικὴ Ἀσία καὶ χρειάστηκαν ἄλλοι ἔξη αἰῶνες γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ τέλος στὴν Εὐρώπη. Ἡ Κίνα κράτησε τὸ μυστικὸ τῆς ὡς τὰ 751. Τότε ἔμαθαν τὴν τέχνη οἱ Ἀραβες ἀπὸ Κινέζους ἀχτέμους ποὺ ἐφταίναν τὸ χαρτί στὴ Σαμαρκάνδη. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς πορείας τοῦ χαρτιοῦ πρὸς τὴ Δύση· πρῶτα πῆγε στὴ Βαγδάτη, ὕστερα στὴ Δαμασκὸ καὶ σὲ Μαρόκο, καὶ τελευταία στὴν Εὐρώπη, ὅπου, καὶ ἐπιδρομὲς τῶν Ἀράβων τῆς μετὰ τὴν ἐπιδρομὲς τῶν Ἀράβων τῆς Ἰσπανίας. Τὸ πρῶτο ἐργαστήριον κατασκευῆς χαρτιοῦ ἱδρύθηκε στὰ 1150, στὴν Χατίβα, κοντὰ στὴν Βαλέντσια.

Θὰ ἦταν ὑπερβολικὸ νὰ πῶ ὅτι ἡ ποιότητα τοῦ χρησιμοποιουμένου ὕλικου εἶναι ἀναγκαστικὰ δείγμα

Τὸ χαρτί εἶχε ἀρχίσει τὴν πορεία του πρὸς τὴν Δύση ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Κίνα στὰ πρὸ Χριστοῦ χρόνια. Τὰ μικρὰ βέλη δείχνουν τὴν πορεία αὐτὴ τῶν πρωτο-μογγολικῶν λαῶν πρὸς τὴν Ἀμερική, ὅπου οἱ Μάγια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐφεύρεση τοῦ «ἀληθινοῦ χαρτιοῦ» ἀπὸ τοὺς Κινέζους, εἶχαν κατασκευάσει χαρτί ἀπὸ ἴνες συκιάς.

τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ κοινωνίας (οἱ Ἰνκας ἀγνοοῦσαν καὶ τὴν κατασκευὴ τοῦ χαρτιοῦ καὶ τὴ γραφή). Ὡστόσο δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθούμε ὅτι ἡ πνευματικὴ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητας ἐξαρτήθηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν ὕλη πού ἦταν γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα, χαρτί. Οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν οἱ πρῶτοι πού χρησιμοποίησαν αὐτὸ τὸ νέο μέσο γιὰ νὰ μεταδώσουν τὰ κατεργασμένα τοῦ ἀνθρώπου καὶ στοὺς συγχρόνους του, καὶ στὶς μελλοντικὲς γενεές, ὅταν ἀνακάλυψαν εἰς μαγικὰς ἰδιότητες τοῦ Cyperus Papyrus, ἐνὸς φυτοῦ πού φύτρωνε σὲ ἀφθονία στὸ Δέλτα τοῦ Νείλου. Δὲν τοὺς χρειάζονταν πιά οἱ πλάκες ἀπὸ κόκκαλο, ξερὴ λάσπη ἢ ξύλο.

Μὲ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ παπύρου, γεννήθηκε μιὰ ἀπέραντη φιλολογία, πού περιέλαβε τὴ μουσικὴ, τὴν ἀστρονομία, τὴν κοσμογονία, τὴ γεωγραφία, τὴν ἱστορίαν, τὴν χημείαν καὶ τὴ μαγείαν. Τὸν πάπυρον τὸν πῆραν ὅλοι οἱ μεσογειακοὶ λαοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀσσύριους, τοὺς Πέρσας καὶ τελικὰ ἀπὸ τοὺς αἰώνιους ταξιδευτὰς καὶ

ἐμπόρους, τοὺς Φοίνικες, πού μαζὶ μὲ τὸ ἀλφάβητο ἔδωσαν στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν πάπυρον.

Τὸ ἀρμονικὸ συμβαδισμὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ χαρτιοῦ συνεχίστηκε ἐπὶ αἰῶνες μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ χαρτιοῦ. Ὑπῆρξαν ἐποχές ὅπου φάνηκε πὼς τὸ συμβαδισμὸς αὐτὸς θὰ ἐσπαγε ἀλλά, μιὰ καὶ ἀποκαταστάθηκε ἡ πολιτιστικὴ ὑγεία, ἡ πρόοδος, κόρη τῆς πέννας καὶ τοῦ χαρτιοῦ, συνεχίστηκε. Ἡ κρίση τοῦ χαρτιοῦ στὴν Εὐρώπην εἶχε ἄμεση ἐπίδραση στὸ πνευματικὸ πεδίο ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ὁ πάπυρος ὕστερα ἀπὸ 2000 χρόνια κανονικῶς εἰσαγωγῆς σταμάτησε ἀπότομα νὰ ἐρχεται.

Εὐτυχῶς γιὰ τὸν χριστιανικὸ πολιτισμὸ, ὑπῆρχε μιὰ ὕλη γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Ἦσαν ἡ περγαμινὴ, γνωστὴ 200 χρόνια πρὸ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἡμέραν πού οἱ βασιλεῖς τῆς Περγᾶμου καὶ τῆς Ρόδου ἀναγκασμένοι ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς παντοδύναμης Ἀλεξάνδρειας νὰ σταματήσῃ τὴν ἐξαγωγή τοῦ παπύρου, σὲ βασιλεῖο τους πού τὸ φθονοῦσε γιὰ τὸν πο-

λιτισμὸ τοῦ διατάξαν νὰ ἐτοιμαστοῦν καὶ νὰ μετασχηματισθοῦν δέρματα ζῶων σὲ membrum pergamenum. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο συμπλήρωσαν τὸ κενὸ πού εἶχε ἀνοίξει ἡ ἔλλειψη τοῦ παπύρου.

Οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι πού χώρισαν τὸν Ἰσλαμισμό καὶ τὸν Χριστιανισμό, ἐμπόδισαν τὴν Εὐρώπην νὰ προμηθεύεται ἀρκετὴ ποσότητα ἀπὸ τὸν «νέο πάπυρον», ὅπως τὸν ἔλεγαν, τὸν ἔφτιαχναν οἱ Ἀραβες στὴ Βαγδάτη καὶ στὴ Δαμασκὸν. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἀντιδραστικοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἡ Εὐρώπην δὲν εἶχε δὴ τὸ πρῶτο τυπωμένο βιβλίον πού ἐμφανίστηκε στὴν Κίνα στὰ 868 καὶ πού ἀκολούθησε τὸ δρόμον τοῦ χαρτιοῦ διὰ μέσου τῆς Ἀσίας, γιὰ νὰ δημευτῇ τελικὰ ἀπὸ τὸν Ἰσλαμισμό προτοῦ φτάσῃ στὴν Εὐρώπην. Οἱ Ἀραβες πίστευαν φαντατικά πὺρ μιὰ καὶ τὸ Κοράνι ἦταν χειρόγραφο, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ γίνῃ καμιά ἀλλαγὴ. Αὐτὸ πού ἴσχυε γιὰ τὸ Κοράνι ἐπῆρε νὰ ἴσχυῃ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα βιβλία.

Ὡς τὴν ἡμέραν πού οἱ Εὐρωπαῖοι

ἀρχισαν νὰ φοροῦν ἐσώφρουχα λινὰ πιδὸ πολὺ πάρα μάλλινα δὲν ἦταν δυνατό νὰ βρεθῇ μιὰ κοινὴ ὕλη καὶ σὲ ἀρκετὴ ποσότητα γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ χαρτιοῦ. Οἱ Ἀραβες ἤξεραν νὰ φτιάχνουν χαρτὶ χρησιμοποιοῦντας κάνναβι, λινάρι καὶ ἴνες μουριᾶς, ἀλλὰ χρησιμοποιήσαν κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος κουρέλια. Ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τοῦ χαρτιοῦ ἔφτασε στὴν Ἱταλίαν, ὕστερα στὴ Γαλλίαν καὶ τελευταία στὴν Γερμανίαν. Ἐπειδὴ στὴν Εὐρώπην οἱ πρῶτες ὕλες πού χρειάζονταν γιὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἦσαν σπάνιες, ὁ ρυθμὸς τῆς προόδου βράδυνε. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν πού ἕνα πρωτόγονο τυπογραφεῖο ἔδειξε ἐκεῖνον πού μποροῦσε νὰ γίνῃ, ἡ περγαμινὴ ἔχασε τὴν σημασίαν της. Ὁ ἀνθρώπος τότε, διάβασε καὶ ἀρχισε νὰ ὀνειροπολῇ. Κάποιος Κολόμβος, πιδὸ πρακτικὸς ἀπὸ τοὺς συμπατριώτες του, ἔδωσε μορφήν στὸ ὄνειρό του. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι εἶχε τελειώσει ἡ ἀπομόνωση τῶν δύο Ἀμερικῶν. Οἱ δύο κόσμοι τοῦ χαρτιοῦ τελικὰ ἐνώθηκαν.

Πώς ζει ὁ Δανὸς γεωργὸς

Τοῦ JOHN GURNEY

(Ἀπὸ τὸ «The News Chronicle», Λονδίνο)

Ανάμεσα στοὺς ἐργάτες δλου τοῦ κόσμου ὁ Πήτερ Τζένσεν εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τρέφονται πιὸ καλά. Εἶναι ἀκόμη ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ καλοὺς παραγωγοὺς τροφίμων τῆς Εὐρώπης, παρ' ὅλη τὴν ἑλλειψη λιπασμάτων καὶ ζωοτροφῶν ποὺ ὑπάρχει στὴν Δανία. Εἶναι ψηλός, καλοφτιαγμένος, μὲ σκοθρο καστανὸ δέρμα ἀπὸ τὴ δουλειὰ ὅλη μέρα μέσα στὸν ἥλιο. Τὸ πρῶτ' ἀφοῦ φάει ἀρκετὸ πόριτζ, μπόλικο ψωμί, ἢ τὴν πατροπαράδοτη δανέζικη σοῦπα ἀπὸ μπύρα καὶ ἄσπρο ψωμί, φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του στὶς ἑπτὰ τὸ πρῶτ' ἑτοιμὸς γιὰ σκληρὴ δουλειὰ στὰ χωράφια.

Στὶς δέκα ξαναγυρίζει στὸ σπίτι γιὰ τὸ πραγματικὸ «πρωῖνό» του, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ σάντουιτς, γάλα καὶ τυρί. Αὐτὸ θὰ τὸν κρατήσῃ ὡς τὸ γεῦμα, ποὺ τὸ τρώει στὸ ἀγρόκτημα μαζί μὲ τὸν ιδιοκτήτη τῶν κτημάτων, τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ μὲ ἄλλους ἐργάτες. Τότε τρώει κι ἄλλο πόριτζ, κρέας ἢ ψάρι, ἄφθονες πατάτες, ψωμί καὶ ἕνα γλυκό. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ παράγονται στὸ σπίτι.

Μέσα στὸ κτῆμα ἔχει ἕνα δικό του δωμάτιο. Ἐκεῖ θὰ πάρῃ ἕναν ὕπνο καὶ ὕστερα θὰ ξαναγυρίσῃ στὸ χωράφι ἢ στοὺς σταύλους, ὅπου νὰ τελειώσῃ ἢ δουλειὰ τῆς ἡμέρας. Τὸ χειμῶνα δουλεύει ὀκτὼ ὥρες περίπου τὴν ἡμέρα καὶ τὸ καλοκαίρι δέκα. Τὸ τρίτο γεῦμα τῆς ἡμέρας, ὅχι ἀναγκαστικά καὶ τὸ τελευταίον, ἀποτελεῖται

ἀπὸ καφέ, σάντουιτς καὶ γάλα ἢ μπύρα. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ πηγαίνει μὲ τὸ ποδήλατο στὴ γειτονικὴ πόλη ἢ στὴ γεωργικὴ λέσχη. Ἐκεῖ κάθεται, κουβεντιάζει ἢ ἀκούει καμιά ὁμιλία. Ἀλλοτε πηγαίνει στὸν κινηματογράφο, καὶ τὰ Σάββατα σὲ κανένα τοπικὸ χορὸ.

Γενικὰ δὲν ἀφιερώνει πολὺ χρόνον στὴν ψυχαγωγία του. Τὸ φουτμπῶλ, τὰ χαρτιά καὶ τὸ πιετὸ δὲν τὸν τραθοῦν. Ὅπως πολλοὶ ἄλλοι προτιμᾷ νὰ διαβάσῃ κάτι ἢ νὰ παίξῃ ἀκκορντεόν ἢ νὰ κάνῃ ἕνα γύρο μὲ τὸ ποδήλατο μαζί μὲ μερικοὺς φίλους.

Στὴ Γιουτλάνδη παίρνει κάπου 240 δανικὲς κορῶνες (12 λίρες δηλ.) τὸ μῆνα. Στὰ ἄλλα μέρη, λίγο λιγότερο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λεπτὰ ποὺ δίνει γιὰ τὰ ρούχα του ποὺ τὰ παίρνει μὲ τὸ δελτίο καὶ γιὰ τὰ τσιγάρα του — μὲ δελτίο κι αὐτὰ καὶ μάλιστα πολὺ δυσκολόδεστα — τοὺς φόρους του, τίς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις ποὺ τοῦ δίνουν τὰ ἔξοδα δταν εἶναι ἄρρωστος καὶ μίαν σύνταξη δταν πάψῃ νὰ ἐργάζεται, τὰ ἔξοδα του εἶναι μικρά.

Ἡ ἐλπίδα του εἶναι νὰ παντρευτῇ ἕνα κορίτσι ποὺ νὰ ἐργάζεται κι αὐτὸ σὲ ἕνα γειτονικὸ κτῆμα. Τότε θὰ τοῦ χρειαστοῦν τὰ χρήματά του γιὰ νὰ ἀρχίσῃ τὴ ζωὴ του καὶ νὰ ἀγοράσῃ ἴσως ἕνα σπίτι κοντὰ στὴ δουλειὰ του. Ἡ φιλοδοξία του εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα δικό του κτῆμα, καὶ ἐκεῖ πιά νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ δουλεύῃ ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὴ νύχτα, λίγο παραπάνω δηλαδὴ ἀπ' ὅτι ἐργαζόταν πρίν, δταν ἦταν ἕνας νεαρὸς ἐργάτης.

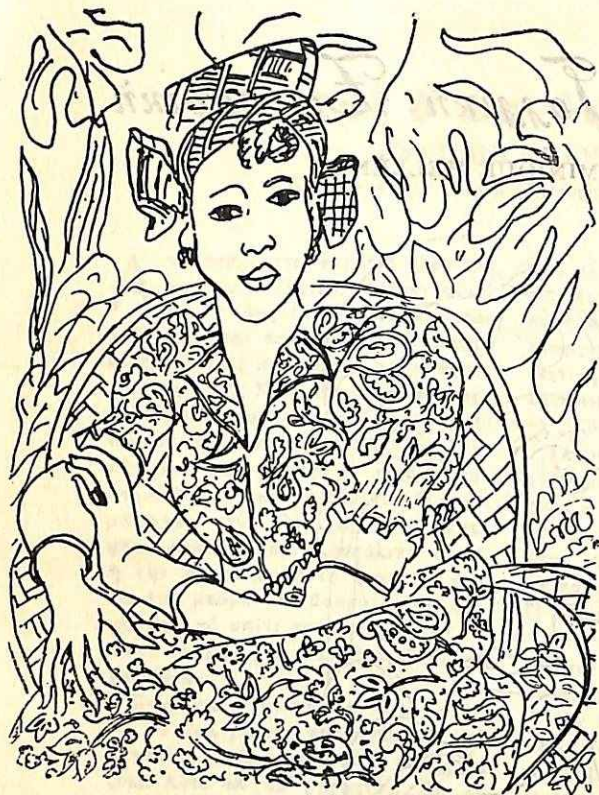
Εὐρχρονη Γαλλικὴ Ζωγραφικὴ

Τῆς DOMINIQUE HELLÈNE

ΠΙΚΑΣΣΟ: Σχέδιο, 13 Ἰουνίου 1937

Μπροσὰ στὸ σχέδιο τοῦ Σαγκάλ (σελ. 762) πολλοὶ ἀναγνώστες θὰ ἀναρωτηθοῦν ἀσφαλῶς πῶς οἱ σύγχρονοι καλλιτέχνες ἐφθασαν νὰ ἐξημερεύουν μὲ τέτοιο τρόπο—νὰ παραμορφώνουν θὰ ποῦν πολλοὶ—αὐτὸ ποὺ συνηθίσουμε νὰ θεωροῦμε πραγματικότητα. Τὸ μάτι μας ἔχει ἀληθινὰ συνηθίσει σὲ ὀρισμένους σταθεροὺς ἀναλογίους ἢ ὁρατοὺς μας ἔχει ἐντελῶς πο-

ΜΑΤΙΣ: Γυναίκα της Μαργιτίνας.
(Από το «Homnages», Μονακό, 1944)

τιστή από τη συνεχή έπαφή με τον έξωτερικό κόσμο όπως τον δημιουργούμε εμείς. Από συνήθεια, από τεμπελιά ίσως, προτιμούμε να μην ταράζουμε την ησυχία μας και να μένουμε σ' αυτό που έχουμε συμφωνήσει να το λέμε «ομοιότητα». Είναι πιδεύκολο να ζητά κανείς τους όρους της συγκρίσεως σε ένα κόσμο γνωστό, παρά να μπαίνεις τα τυφλά στο μυστικό κόσμο ενός δημιουργού.

Από την εποχή της Αναγεννήσεως, η αντίληψη αυτή του

μα. Τη ζωή ακόμα ήθελε να εκφράσει με τις ζωγραφιές του ο προϊστορικός άνθρωπος του Έυξι μέσα στις σπηλιές του.

Σε ποιά εποχή και με ποιές επιδράσεις αναστατώθηκαν σε τέτοιο σημείο οι σχέσεις που από αιώνες είχαν ριζώσει ανάμεσα στον ζωγράφο, στο έργο και στο κοινό, ώστε να έχουμε τώρα μπροστά στα μάτια μας σχέδια σαν αυτά;

Αποτέλεσμα της επικρατήσεως επί αιώνες των ανθρωπι-

πραγματικού ήταν άλλωστε το σημείο από το οποίο ξεκινούσε κάθε έργο τέχνης. Όστόσο από πολύ παλιά χρόνια, σχεδόν όλοι προσπαθούσαν με πάθος να αναπαραστήσουν τη ζωή. Αυτή βρίσκεται φλογερή και αισθησιακή στο σώμα των Ινδών χορευτριών που βλέπουμε στις τοιχογραφίες του πανάρχαιου ναού του Άζάντα, αυτή έχει δώσει την πνοή της στις σκηνές που είναι ζωγραφισμένες στα κρητικά αγγεία και έτσι μία από τις γυναίκες αυτές που έζησε 2.000 χρόνια πριν από το Χριστό ονομάστηκε από μας «Παριζιάνα» για το κομψό της φόρε-

στικών αντιλήψεων στην τέχνη σύμφωνα με τις οποίες ο καλλιτέχνης προσπαθούσε να βρή τον τρόπο να αναπαριστήσει τη φύση, αποτέλεσμα της αρχής μιας νέας αντίληψης για την τέχνη που έσπασε κάθε δεσμό με το πραγματικό, οδήγησε στην επικράτηση της πλαστικής παραστάσεως των μορφών και στάθηκε το θέμα όλων των έρευνών του 20ού αιώνα, ήταν ο Ίμπρεσιονισμός.

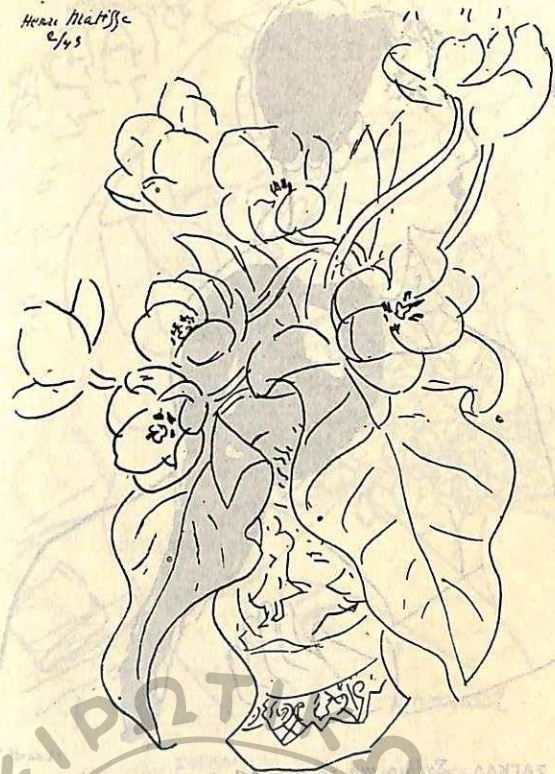
Γιατί όμως η κίνηση αυτή, που ωστόσο είναι δεμένη με το πραγματικό, να φέρει τη ρήξη ανάμεσα στο κοινό και τους καλλιτέχνες, και να στερήσει αυτούς τους τελευταίους από το απαραίτητο αντίβαρο της κοινής γνώμης και να τους αφήσει έκτεθειμένους στις υπερβολές που μπορεί να δημιουργήσει μια βάνουση αντίδραση;

Η γενεά των ζωγράφων που γεννήθηκαν γύρω στα 1860, επηρεασμένη από τις επιστημονικές εργασίες της εποχής, αναγκάστηκε να αναλύσει την όραση με βάση τις τελευταίες ανακαλύψεις της οπτικής. Με την πρόφαση ότι ήθελαν να συλλάβουν επιστημονικά την πραγματικό-

τητα, την παρουσίασαν με μορφές παράξενες που δεν είχαν τίποτα το κοινό με όσα είχε συνειθίσει ο κόσμος να βλέπει. Έτσι οι επόμενες γενεές συνήθισαν να δέχονται πως η ζωγραφική αναπαράσταση μπορούσε να μην είναι πιστή. Και άνοιξε η πόρτα για κάθε αφηρημένο κατασκευάσμα.

Τα κατασκευάσματα αυτά δεν άργησαν να φανούν. Ο Ίμπρεσιονισμός ζητώντας με πάθος να συλλάβει την όψη των πραγμά-

Henri Matisse
2/43

ΜΑΤΙΣ: Τουλίπες
(Από το «Homnages», Μονακό, 1944)

ΣΑΓΚΑΛ: Σχέδιο για το ποίημα «Le mouvement du soir»
(Από το «Le dur désir de durer» του Έλνάρ, εκδ. Arnold - Bordes, Παρίσι, 1946)

των και τη ζωή των αισθημάτων, δεν ικανοποιούσε παρά τις ένστικτώδεις τάσεις του ανθρώπου. Αναπόφευκτα θα δημιουργόταν η αντίδραση φέρνοντας στην τέχνη τη σκέψη, την επιθυμία μιας λογικής ισορροπίας, μιας πειθαρχημένης θελήσεως. Ο Σεζάν ήταν ο κρίκος που ένωσε τις δυο τάσεις και όπως λέει ο εξαιρετικός κριτικός κ. Ρενέ Ουίγκ «ο Σεζάν πραγματοποιεί αυτό το παράδοξο: είναι ένας αισθηματικός διανοούμε-

νος». Ο Σεζάν κατανόησε τη σημασία της κατασκευής του αντικειμένου της συνθέσεως, στοιχεία πολύ πιο σταθερά από τις παραλλαγές του φωτός, και αυτά θα προσηγηθούν από τη στιγμή που το πνεύμα θα κυριαρχήσει στις αισθήσεις και θα γεννήσει τις αφηρημένες συνθέσεις του κυβισμού.

Πριν απ' αυτό όμως πρέπει να γεννηθῇ και να αναπτυχθῇ μιὰ ἄλλη αντίληψη. Αντί να συμφιλίωση, όπως έκανε ο Σεζάν, την πραγματικότητα και την πλαστική ανάγκη, ο Γκωγκέν θα δώσει τα πρωτεία στην τελευταία, και θα της προσθέσει ένα ποιητικό

στοιχείο που θα βρῇ στον έξωτισμό. Ένας ἄλλος σύγχρονος ζωγράφος, ο Οντλάν Ρεντόν, έλευθέρωσε έναν ολόκληρο άγνωστο κόσμο προσπαθώντας να εισχωρήσει στο ύποσυνειδητο. Οι έρευνες αυτές βρήκαν μιὰ μέρα τη δικαίωσή τους στον Σουρρεαλισμό. Έτσι στις παραμονές του 20ού αιώνα, τὰ τρία μεγάλα σύγχρονα ρεύματα ο «Φωβισμός» (Fauvisme), ο Κυβισμός και ο Σουρρεαλισμός είχαν ήδη γεννηθῇ.

Με την επίδραση του Γκωγκέν, ἡ πλαστική έρμηνεία είχε σιγά-σιγά παραμερίσει την αισθητική έντύπωση. Οι νέοι ζωγράφοι που γεννήθηκαν στα χρόνια 1865 - 1870 επινόησαν καθαρούς συνδυασμούς χρωμάτων και γραμμών που ζητούσαν να εκφράσουν την ἁρμονία που ήθελε ο ζωγράφος. Στο Πόντ-Αβάν γύρω από τον Σερτζιέ σχηματιζόταν ἡ ομάδα των «Ναμπι» (τῶν προφητῶν) με τον Μ. Ντενί, τον Μπερνάρ και τους Βυϊλάρ, Ρουσσέλ και Μποννάρ. Χαρακτηριστικό τῶν Ναμπι είναι το έντονο περίγραμμα, κάτι πουχαν καταργήσει οι Ιμπρεσιονιστές.

Το σχέδιο του Γκισιά με το χαρακτηριστικό αυτό στοιχείο τονισμένο φαίνεται να ἔχη ὑποστηρίξει μιὰ μακρινή επίδραση και Γκωγκέν στην κατασκευή του στον ανατολίτικο χαρακτήρα θυμίζει περσική μικρογραφία.

Οι Ναμπι έφεραν ακόμη τὴ μόδα τῆς γαλωνέζικης εικονογραφίας που επηρέασε τόσο τον Βαν Γκόγκ και ἄργότερα τον Ματίς. Πῶς νὰ μὴ βρούμε στὰ λουλούδια και τὰ ἀραβουργήματα τους μιὰ ἀνάμνηση τῆς Ἀνατολῆς;

Chagall

ΣΑΓΚΑΛ: Σχέδιο για το ποίημα «Du fond de l'abime (Mép. IV)»
(Από το «Le dur désir de durer» του Έλνάρ, εκδ. Arnold - Bordes, Παρίσι, 1946)

Μία καινούρια γενεά ζωγράφων (1870-1880) ανέτειλε ωστόσο. Ανυπόμονοι και έχθριοι απέναντι στην εκπαίδευση που είχε οργανώσει ἡ ἄστική τάξη, οι νέοι αυτοί, περιφρονώντας καθιερωμένα κλασσικά και ακαδημαϊκά, και μέσα στην επιθυμία τους νὰ κόψουν κάθε δεσμό με το παρελθόν, χωρίστηκαν περισσότερο παρά ποτέ από το κοινό. Τὰ πρώτα τους έργα ἔκαναν έναν κριτικό τῆς εποχῆς νὰ τους ἀποκαλέσει «Φῶβ» (Fauves).

ΓΚΙΣΣΙΑ: Σχέδιο με σινική μελάνη, 1944.

(Από το «Dessins de Gischia»,
εκδ. Editions de 13 Epis, Παρίσι, 1947)

= Αργίμια) και το όνομα αυτό τους έμεινε από τότε (Fauvisme).

Η μεγαλοφυΐα του Μatis κυριαρχεί στην πρώτη περίοδο του «Φωβισμού». Του φαίνεται πώς η έντονη έκφραση δίνεται με το χρώμα «που έργο του είναι να δίνει την αντίδραση των αισθήσεών μας μπροστά σε ένα θέαμα». Δεν προσπαθεί να εκφράσει μια ψυχική κατάσταση μά να ερμηνεύσει μια ήρεμη απόλαυση, εντελώς φυσική. Ο Μatis, όπως και ο Μπονάρ, είναι ο ζωγρά-

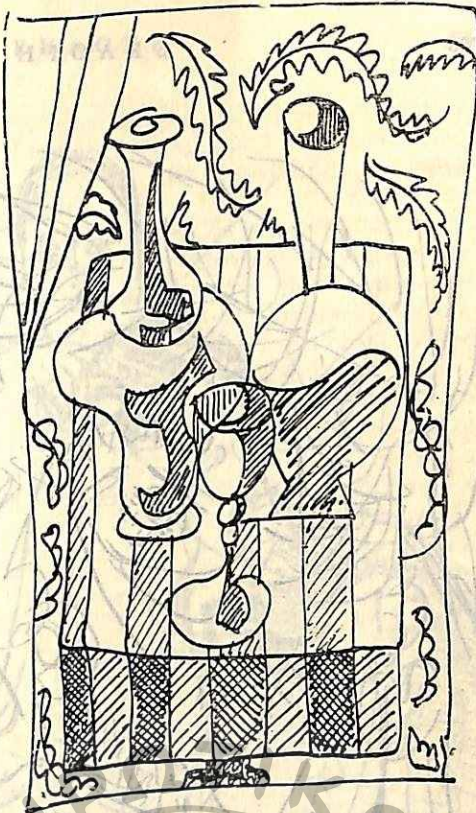
φος της «στενής οικειότητας» και η επίδρασή του στην ομάδα των Χρωματιστών (Coloristes), (Μαρκέ, Ντυφί, Βάν Ντόνγκεν) ήταν σημαντική.

Η ομάδα αυτή έφερε μια αληθινή επανάσταση. Αντί να αναζητήσουν την ένότητα ενός ζωγραφικού έργου, προτίμησαν την ισορροπία. Η αδιάσπαστη γραμμή του Γκωγκέν εγκαταλείπεται. Αντίθετα επιδιώκεται η ανάλυση μιας λεπτομέρειας έστω και αν δείχνεται δυσανάλογη προς το σύνολο. Η ίδια ασυνέπεια χαρακτηρίζει τη ζωγραφική τους. Για να ισορροπήσουν αποχρώσεις πολύ έν-

τονες, αφήνουν να φανή κάπου κάπου το άσπρο του μουσαμά, σαν μια άναυλα. Τα στοιχεία αυτά ασύνθετα και βίαια, το κομμάτισμα αυτό, όλα προαναγγέλλουν τον Κυβισμό. Με περισσότερο πάθος και από τον Μatis, αγαπούν τη ζωή ο Ρουά και ο Βλαμίνγκ που προέρχονται κατ' ευθείαν από το λαό και φέρνουν «μια αλήθεια, όχι καλλιτεχνική, μα ανθρώπινη». Η όρμη της δημιουργίας τους εκφράζεται με χρώματα πένθιμα,

με μια ατμόσφαιρα τραγική. Το ίδιο πάθος ξαναβρίσκουμε στην προσφορά της Ιουδαϊκής τέχνης με τον Σουτίν, τον Κίσ-λινγκ, γεμάτους νοσταλγία και απελπισία. Η κατάχρηση όμως των σκληρών χρωμάτων και του αισθητηριακού στοιχείου έφερε μοιραία μια αντίδραση. Και η αντίδραση αυτή πρωτοφανερώνεται με τον Ντεράιν που προσέπαθε να λογικέψει τον «Φωβισμό» γυρνώντας πίσω σε μια συνειδητή τάξη. Μερικοί ζωγράφοι, πηγαίνοντας ακόμη πιο μακριά, αποφάσισαν να ακολουθήσουν μια παλιά κατεύθυνση του γαλλικού πνεύματος και να υποτάξουν κάθε δημιουργία στη λογική.

Ο Κυβισμός δεν ήταν λοιπόν στη γένεσή του μια κίνηση αναρχική αλλά μια αυστηρή πειθαρχία. Υποταγή του πνεύματος, αναζήτηση μιας σταθερότητας που μόνο η υποταγή χαρίζει. Ο Κυβισμός έτσι εγκαταλείπει την αντιληπτή φαινομενικότητα και έρχεται σε ρήξη με το πραγματικό. Ο Κυβισμός θέλησε να κάνει την τέχνη ένα δημιούργημα της λογικής.

ΓΚΙΣΣΙΑ: Σχέδιο με σινική μελάνη, 1945

(Από το «Dessins de Gischia»,
εκδ. Editions des 13 Epis, Παρίσι, 1947)

Στην αρχή, στην κίνηση αυτή διακρίνονται δύο ομάδες: η μία Ισπανική με αρχηγό τον Πικασσό, η άλλη γαλλική με κυρίαρχη τη μορφή του Μπράκ. Δεν μπορούμε εδώ να δώσουμε την ιστορία του κυβισμού γιατί οι λίγες αυτές σημειώσεις για την εξέλιξη της τέχνης από την εποχή του Ιμπρεσιονισμού δεν έχουν σκοπό παρά να πλαισιώσουν τα σχέδια που δημοσιεύουμε. Αν ανάμεσα στα σχέδια αυτά δεν βρίσκονται καθ' αυτό κυβιστικά, του-

ΤΑΛ - ΚΩΤ: Αυτόπροσωπογραφία

(Αναδημοσιεύεται με την άδεια της Πινακοθήκης της Γαλλίας)

ΝΤΥΦΙ: *Ο βιολιστής
(Φωτ. Louis Carré, Παρίσι)

λάχιστον τὰ πιὸ πρόσφατα ἔχουν πάντως ὑποστή τὴν ἐπίδραση μιᾶς αἰσθητικῆς ἀντιλήψεως πού ἰσχύει ἀκόμη.

Στὰ 1935 ἡ ομάδα «Καινούργιες Δυνάμεις» (Forces nouvelles) στὴν ὁποία ἀνῆκε καὶ ὁ Τάλ-Κώτ, συνθέτοντας τὶς σύγ-

χρονες τάσεις καὶ τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος, ξαναγύρισε στὰ πραγματικά ἀλλὰ γεωμετρικά σχήματα καὶ ἀπαρνήθηκε τὴ λάμψη τοῦ χρώματος. Ἀνασυνθέτοντας τὶς καθ-

αὐτὸ σύγχρονες τάσεις, τὸν «Φωβισμό» καὶ τὸν Κυβισμό, οἱ νέοι καλλιτέχνες ξαναγυρίζουν σὲ μιὰ τέχνη μὴ εἰκονική, στὴν καθαρὴ ζωγραφική. Στὸ ζευγάρι τοῦ Γκισσιὰ (σελ. 764) ὑπάρχει μιὰ ἀφηρημένη ἔκφραση.

Πρὶν νὰ τελειώσουμε, πρέπει, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ σχέδια τοῦ Σαγκάλ, πού ἀναδημοσιεύουμε, νὰ θυμηθοῦμε τὴν κίνηση τοῦ σουρρεαλισμοῦ ἢ μᾶλλον αὐτὸ πού προηγήθηκε καὶ προκάλεσε τὴν ἐμφάνισή του: τὴν ὄνειρική ζωγραφική.

Παράλληλα μὲ τὸν κυβισμό, μερικοὶ καλλιτέχνες, κυρίως σλαβικῆς καταγωγῆς, αἰσθάνονταν τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφράσουν τὸ ὄ-

νειρο, τὸ ὑποσυνείδητο. Ἡ εὐαισθησία πλημμυρίζει τὸν κόσμον τοῦ Σαγκάλ γεμάτη ἀναμνήσεις, φαντάσματα, ὄνειρα. Καὶ ὅλα αὐτὰ παρουσιάζονται στὴ μιὰ εἰκόνα καὶ στὴν ἄλλη μὲ μιὰ παράξενη ὁμοιότητα, μὰ καὶ ἀσυνδέτα, μὲ ἀπειρία συνδυασμῶν. Ὁ

τρόπος αὐτὸς ἐκφράσεως γίνεται τὸ εὐαγγέλιο τοῦ σουρρεαλισμοῦ. Ἡ ἐπιφάνεια μένει, μὲ ἀπομονωμένη ὅμως τὴ μιὰ της μορφή ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ σὲ συνδυασμοὺς παράλογους, καταπληκτικούς. Τὰ πιὸ κοινὰ ἀντικείμενα ξεφεύγουν ἀπὸ τὴ γνωστή τους θέση, καὶ μένοντας ἔτσι ἀποξενωμένα, παίρνουν μιὰ παράξενη ὑποβλητική δύναμη. Θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς βρίσκεται μπρο-

στὰ σὲ μιὰ ἐπανάσταση τῶν πραγμάτων κάτω ἀπὸ τὸ πινέλλο ἑνὸς μαθητευομένου μάγου.

Ὁ ἔρωτας, πού εἰκονίζεται μὲ τὸ ζευγάρι, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀγαπημένα θέματα τοῦ Σαγκάλ. Βάζει γύρω του τὶς προσωπικότητες ἀναμνήσεις, ἓνα ρολοῖ, λίγα λουλούδια, ἓνα βιολί καὶ ἀπὸ τὰ ὄνειρά του προβάλλει ἀδιάκοπα τὸ κεφάλι ἑνὸς ἀλόγου, ἑνὸς πετεινὸς καὶ τὸ φεγγάρι. Γιὰ νὰ

ΜΑΤΙΣ: Λιθογραφία (Φεβρ. 1944) γιὰ τὸ «Luceur»

(Ἀπὸ τὸ «Le signe de vie» τοῦ Τριστάν Τούρα, ἔκδοσις, Arnold - Bordas, Παρίσι, 1946)

καταλάβουμε τὸ φευγαλέο, ἀβέβαιο, παράξενο στοιχεῖο πού ἔχει ἡ τέχνη τοῦ Σαγκάλ μᾶς φθάνει νὰ συγκρίνουμε τὸν βιολιστὴ του (σελ. 763) μὲ τὸν βιολιστὴ τοῦ Ντυφί, τόσο ἰσορροπημένο, τόσο σταθερό. Στὰ ἔργα αὐτὰ ὑπάρχει κάτι περισσότερο ἀπὸ δύο νοοτροπίες· ὑπάρχουν δύο πολιτισμοί.

Σήμερα ἡ γαλλικὴ τέχνη πρὸς ποιά καινούρια τεχνικὴ κατευθύνεται; Ἡ τέχνη δὲν ἐκμεταλλεύθηκε πάντα καλὰ ὅλες τὶς δυνατότητες πού ἄνοιξε ὁ ἱμπρεσσιον-

ισμός. Δίπλα στὶς γεμάτες πάθος ἀναζητήσεις πού κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν εἰλικρίνειά τους, ἔγιναν βέβαια καὶ καταχρήσεις ἀναπόφευκτες γιὰ τὴ λατρεία τοῦ αὐτισμοῦ ἀντιστεκόταν σὲ κάθε ἔλεγχον.

Μία ἀδιάκοπη κίνηση θὰ ἐξακολουθῇ νὰ φέρνει διαδοχικὰ στὸ θρόνον τάσεις πραγματικῆς καὶ ἀφηρημένης πού μέσα τους οἱ νέοι θὰ βροῦν τὴν πηγὴ τῆς δημιουργικῆς τους ὁρμῆς, ἢ τουλάχιστο, μιὰ τεχνικὴ πού νὰ τοὺς ἱκανοποιῇ.

ΑΠΟ ΤΙΣ Ἰνδίες μᾶς ἔρχεται ἓνα καινούριο σύστημα συγκεντρώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Τὸ σύστημα αὐτὸ τὸ βόηκε ὁ καθηγητὴς Σαίηντιαν, ἡλιακῶν ἀκτίνων. Ὁ συστήματος αὐτοῦ Προβλεπόμενος. Μ' αὐτὸ μποροῦμε διευθυντὴς τοῦ Ἀκτινολογικοῦ Ἰνστιτούτου Παρισιῶν. Νὰ τὸ χρησιμοποιήσουμε νὰ μετατρέψουμε τὸ θαλάσσιο νερὸ σὲ γλυκὺ καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιήσουμε γιὰ τὴν ἀρδευση τῆς ἐξοχῆς περιοχῆς τῆς Ρατζπούτάνης, Κατχιαβάρ καὶ Σίντ. Μὲ τὸ «σολάριουμ», μιὰ συσκευή πού συγκεντρώνει τὶς ἡλιακὰς ἀκτίνες, ἀνυψώνεται ἡ θερμοκρασία τοῦ θαλασσίου νεροῦ σὲ σημεῖο βρασμοῦ καὶ ἄνυσται ἡ θερμότητα τοῦ θαλασσίου νεροῦ σὲ καθαρὸ ἀποστειρωμένο νερὸ. Τὸ νερὸ αὐτὸς ἐπαναμετατρέπεται σὲ μεγάλους σωλῆνες. Ὁ δρ. Σαίηντιαν πιστεύει ὅτι ἡ μέθοδός του μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστῇ σὲ μεγάλη κλίμακα μέσα σὲ δέκα χρόνια. Τὸ πρῶτο του σολάριουμ λειτουργοῦσε μὲ ἐπιτυχία στὰ 1927, σὲ ἓνα σανατόριο τοῦ Γιαμνακάρ.

«UNITED NATIONS WORLD», Νέα Ὑόρκη

(Ἀπὸ τὸ «Time», Νέα Ὑόρκη)

“Όταν ήταν νέα σκανδαλίζε την αριστοκρατία της Ρώμης γιατί έβγαине πάντα χωρίς συνοδό. Είχε μεγάλη κλίση στα μαθηματικά και ήθελε να γίνει μηχανικός. Βλέποντας όμως μικρά παιδιά να ζητιανεύουν, άλλαξε γνώμη και αποφάσισε να σπουδάσει ιατρική. Ήταν η πρώτη γυναίκα που έγινε διδάκτωρ της ιατρικής του Πανεπιστημίου της Ρώμης. Ειδικεύθηκε στα άνωμαλα παιδιά και συγχρόνως έπισκεπτόταν τα σχολεία για να γνωρίση και τη ζωή των κανονικών παιδιών. Ήθεα των μικρών παιδιών, αγοριών και κοριτσιών, που κάθονταν άκνητα στα θρανία λές και ήταν καρφωμένα, την τρώμαξε. Έκείνη πίστευε πως τα κανονικά παιδιά έπρεπε και μπορούσαν να μαθαίνουν πιο γρήγορα από ό,τι νόμιζαν οι δάσκαλοι, αλλά για τó σκοπό αυτό έπρεπε να χρησιμοποιούν και τα χέρια τους.

Ἡ Μαρία Μοντεσσόρι δὲ λυπάται πού ἀφησε τὴν Εὐρώπη μὲ τὰ πολιτικά της πάθη καὶ τοὺς πολέμους της, οὔτε σκέπτεται νὰ παθῇ νὰ ἐργάζεται. «Ἡ δουλειά μου εἶναι ἀπαρτήρητη», λέει. «Ἡ δουλειά εἶναι πάθος. Κανεῖς δὲν μπορεί νὰ εἶναι εὐτυχισμένος παρὰ μόνον ἐάν τιμοκρατεῖ κατ'.

TOU HUMBERT SOMERVELL

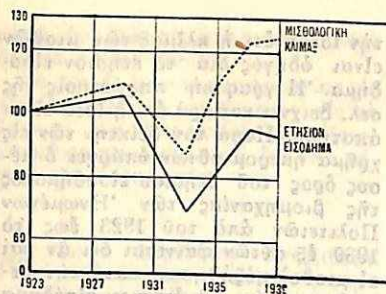
Πολλὰ ἀπὸ τὰς σημερινὰς διαμάχας προέρχονται ἀπὸ ἐνα ἄλυτον πρόβλημα τὸ ὁποῖον προβάλλει μέσα ἀπὸ τὸν καπιταλισμόν, ἀπὸ τὴν σχέσιν δηλ. μετὰ τῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς βιομηχανίας, τοὺς παρέχοντας τὴν ἰδιοκτησίαν (κεφάλαιον), τὴν ὀργάνωσιν (διοίκησιν) καὶ τὴν ἐργασίαν (ἐργάται). Τὸ κοινωνικὸν αὐτοῦ πρόβλημα εἰς τὴν δημοσιονομικὴν γλῶσσαν ἐκφράζεται διὰ τῶν ὄρων, κέρδη, μισθοὶ καὶ ἡμερομισθία.

Ἡ διαμάχη δὲν προήλθεν ἀπὸ τὴν κεφαλαιοκρατίαν καὶ τὸ σύστημα τῶν ἐργοδοταίων ὅταν οἱ ἐργάται ἔπαυσαν νὰ κατέχουν αὐτοὶ τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πολὺ παλαιότεραν ἐμπορικὴν κεφαλαιοκρατίαν ὅταν οἱ ἐργάται ἔχασαν τὰ δικαιώματά των ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου προϊόντος. Ὁ Σοσιαλισμός, ὁ Κομμουνισμός, ὁ Συνδικαλισμός, εἰναι ὅλα συστήματα στρεφόμενα ἐπὶ μίᾳ ἀλλαντῇ τῇ ἐκστρατείᾳ τῶν μέσων

Λέγουν ὅτι μερικοὶ εὐποροὶ κάτοικοι τῆς Κορινθιάδος ὑπερξῶσαν τὰ μέλη τῶν συντεχνιῶν αὐτῶν ἐργάζονται παρὰ τὴν θλίψιν των, μὲ ἀμοιβὴν 1 πέννας διὰ δύο ἡμέρας, ἐνῶ προηγουμένως ἐκέρδιζαν 20 πέννας τὰς ὁποίας ἐλάμβανον εἰς κασοίτερον. Ἐπίσης τοὺς ἡμποδίσαν νὰ πωλῶν τὸν κασοίτερον καὶ τοιοντοτρόπως οἱ ἐργάται ἔπαισαν καὶ ἐργάζονται καὶ πολλοὶ ἐδυστύχησαν. (Lewis, «The Stanneries»)

Πολλοὶ ἀπὸ τὰς σημερινὰς διαμάχας προέρχονται ἀπὸ ἓνα ἄλυτον πρόβλημα τὸ ὁποῖον προβάλλει μέσα ἀπὸ τὸν καπιταλισμόν, ἀπὸ τὴν σχέσιν δηλ. μετὰ τῶν συμβαλλόντων εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς βιομηχανίας, τοὺς παρέχοντας τὴν ἰδιοκτησίαν (κεφάλαιον), τὴν ὀργάνωσιν (διοίκισιν) καὶ τὴν ἐργασίαν (ἐργάται). Τὸ κοινωνικὸν αὐτὸ πρόβλημα εἰς τὴν δημοσιονομικὴν γλῶσσαν ἐκφράζεται διὰ τῶν ὄρων, κέρδη, μισθοὶ καὶ ἡμερομισθία.

Ἡ διαμάχη δὲν προήλθεν ἀπὸ τὴν κεφαλαιοκρατίαν καὶ τὸ σύστημα τῶν ἐργοστασίων ὅταν οἱ ἐργάται ἔπαυσαν νὰ κατέχουν αὐτοὶ τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πολὺ παλαιότεραν ἐμπορικὴν κεφαλαιοκρατίαν ὅταν οἱ ἐργάται ἔχασαν τὰ δικαιώματά των ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ προϊόντος. Ὁ Σοσιαλισμός, ὁ Κομμουνισμός, ὁ Συνδικαλισμός, εἶναι ὅλα συστήματα στρεφόμενα ἐπὶ μίᾳ ἄλλανδῃ τῇ ἰδιοκτησίᾳ τῶν μέσων

Διάγραμμα 1

Σύγκριση της μισθολογικής κλίμακας και του ετήσιου εισοδήματος εις την Αμερικήν.

διεύθυνσις λοιπόν συνεφώνησε να πληρώνη κατά μήνα εις το κύριον σώμα των εργατών 20% εκ της χορηγικής παραγωγής η—δπως εξεξηγήθη εις τους εργατάς—εκ των 100 ζευγών υποδημάτων τα 20 θα ήταν το μερίδιον των εργατών.

Η πληρωμή αυτή μοιράζεται μεταξύ των εργατών βάσει ενός διαφοροποιητικού συστήματος, κατά την ικανότητα και την αποδοτικότητα εκάστου.

Προβλέποντες την αξίαν της παραγωγής του ερχομένου έτους υπολογίζουν τα κέρδη του εργατικού προσωπικού όπως και κάθε εργάτου. Καθ' εβδομάδα εκαστος εργάτης αποσύρει το 1/5 του υπολογιζομένου ετήσιου εισοδήματός του. Κάθε τέσσαρας εβδομάδας τα πραγματικά κέρδη των εργατών καθορίζονται από την πραγματικώς επιτευχθείσαν παραγωγήν. Το συνολικώς εισπραττόμενον ποσόν πιστώνεται κατ' αναλογίαν εις κάθε εργάτην.

Το σχέδιον κατ' αυτόν τον τρόπον απέτελεσε ένα κίνητρον προς εργασίαν τόσον ομαδικόν όσο και ατομικόν.

Το σύστημα αυτό συμμετοχής εις τα κέρδη εδημιούργησαν έντελώς διαφορικούς σχέσεις μεταξύ εταιρίας και συνδικάτου. Π.χ.

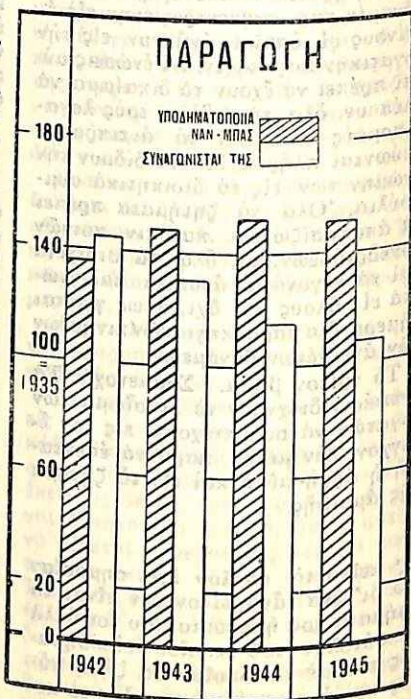
1) Τώρα το συνδικάτον αναλαμβάνει

ναι το μεγαλύτερον μέρος της ευθύνης διά την πειθαρχίαν. Τώρα ενδιαφέρονται διότι έχουν το μερίδιόν των, και όσοι δέν εργάζονται καλά πρέπει να επανέλθουν εις την τάξιν.

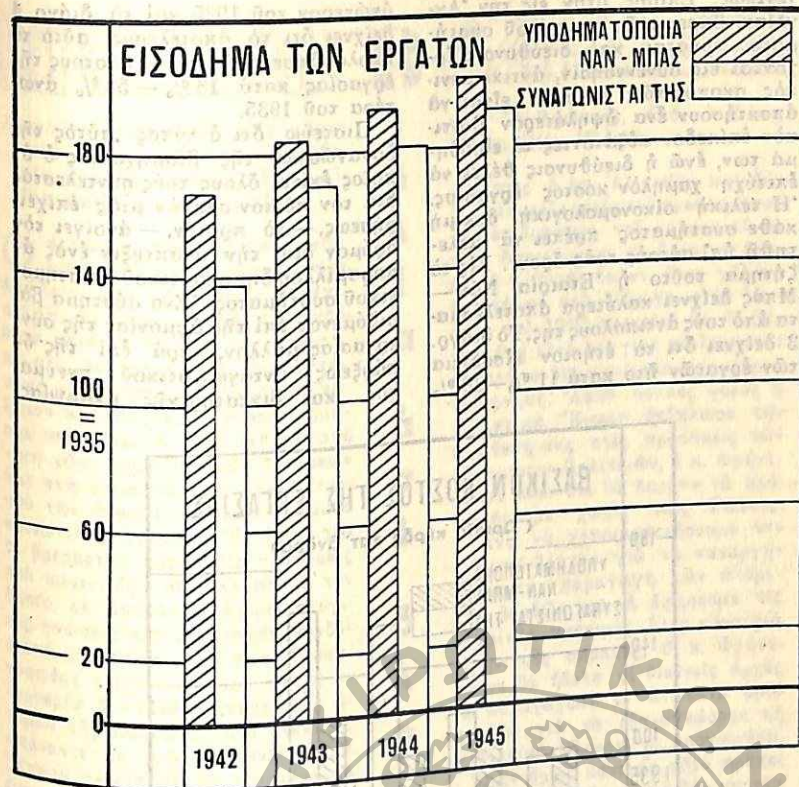
2) Το συνδικάτον συντελεστέ εις την αύξησιν της ικανότητος και τα κοινά συμβούλια φέρουν άποτέλεσμα διότι βασίζονται εις την ταυτότητα των οικονομικών συμφερόντων.

3) Έφ' όσον το εισόδημα ρυθμίζεται αυτόματως, ό πραγματικός μισθός είναι σταθερώτερος και ή κίνησις του τιμαρίθμου δέν προκαλεί άνησυχίας.

Η κρίσις του 1938 έδειξεν ότι οι εργάται της εταιρίας αυτής ήσαν περισσότερον προετοιμασμένοι να την αντιμετώπισουν. Έπέμειναν μάλιστα να κρατηθούν εις τας θέσεις των και να πληρώνωνται εκ του ταμείου των όρισμένοι έκτακτοι εργάται.

Διάγραμμα 2

Διάγραμμα 3

Τώρα πλέον οι εργάται αυτοί πολλοί συχνά λέγουν εις τους επισκέπτας ότι δέν εργάζονται διά την εταιρίαν άλλα διά το κοινόν, από το όποιον πιστεύουν ότι εξαρτάται άπολύτως ή άμοιβή των. Το σχέδιον έχει έξελιχθή ακόμη περισσότερον και καλύπτει και την άμοιβήν του διοικητικού προσωπικού. Τοιουτοτρόπως εργάται και διεύθυνσις μοιράζονται τα κέρδη και προχωρούν προς μεγαλύτεραν και πλέον σημαντικήν παραγωγήν.

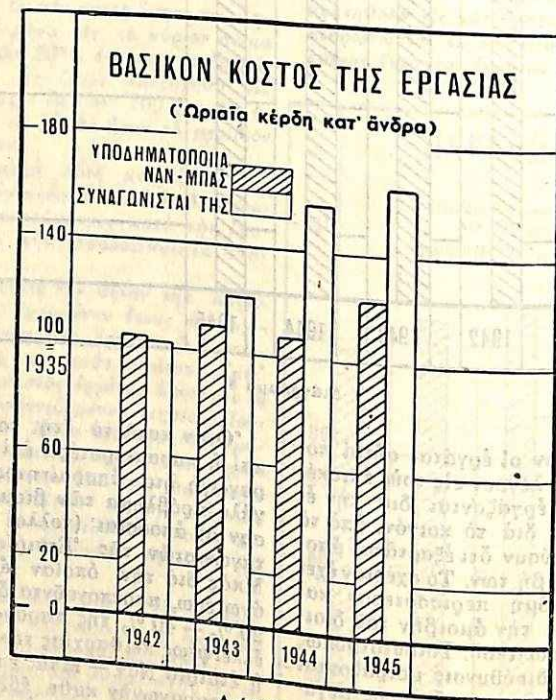
Ο χώρος δέν επιτρέπει λεπτομερή ανάλυσιν των αποτελεσμάτων, μπορούμε όμως γενικώς να τα κρίνωμεν εκ των κατωτέρω:

Όταν κατά τα έτη του πολέμου και ή παραμικροτέρα επί πλέον παραγωγή ήτο άπαραίτητος, ένα μεγάλο πρόβλημα των βιομηχανών ήσαν αι άπουσίαι (πολλοί εκ των άνταγωνιστών της Έταιρίας Νάν—Μπάς διά την όποιαν όμιλήσαμεν ανωτέρω, παρεπονούντο ότι έχαναν 20%—40% της παραγωγής λόγω έλλείψεως πειθαρχίας των εργατών) ή εταιρία Νάν—Μπάς έπέτυχε πλήρη παραγωγήν κάθε εβδομάδα χάρις εις την σταθεράν εργατικήν δύναμιν. Τα άποτελέσματα φαίνονται εις το διάγρ. 2 το όποιον δείχνει την παραγωγήν των έν συγκρίσει προς τους άλλους υποδηματοποιούς

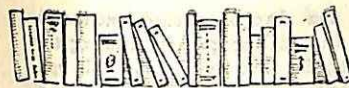
γενικώς. Επίσης, όταν εις την 'Αγγλίαν, βάσει του σημερινού συστήματος, εργάζεται και διευθύνει εργοστάσια εις συνεννόησιν, αντικειμενικός σκοπός των εργατών είναι να αποκτήσουν ένα υψηλότερον βιοτικό επίπεδον αυξάνοντες το εισόδημά των, ενώ η διευθύνσις θέλει να επιτύχη χαμηλόν κόστος εργασίας. 'Η τελική οικονομολογική δοκιμή κάθε συστήματος πρέπει να μελετηθῇ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὁρους. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἡ 'Εταιρία Νάν—Μπός δεικνύει καλύτερα ἀποτελέσματα ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους της. Τὸ διάγραμμα 3 δεικνύει ὅτι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῶν εργατῶν ἦτο κατὰ 11%—38%

ἀνώτερον τοῦ 1935 καὶ τὸ διάγραμμα 4 δεικνύει ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ τὸ ἡκολούθησε πτωχὸς τοῦ κόστους τῆς εργασίας κατὰ 13%—54% ἀνωτέρα τοῦ 1935.

Πιστεύω ὅτι ὁ τύπος αὐτὸς τῆς ὁργανώσεως τῆς βιομηχανίας ὁ ὁποῖος ἐκίνει ὅλους τοὺς συντελεστοὺς διὰ τὸν κύριον σκοπὸν μῆς ἐπιχειρήσεως, — τὸ προϊόν, — ἀνοίγει τὸν δρόμον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς ἀπορριμμένου δημοκρατικοῦ ἐπιστημονικοῦ συστήματος. 'Ενα σύστημα βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ἁρμονίας τῆς συνεργασίας μᾶλλον, παρὰ ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἀνταγωνιστικοῦ πνεύματος καὶ δικτατορικῆς ἀκαμψίας.

Διάγραμμα 4

Bronislaw Malinowski: «Freedom and Civilisation», (Ἐλευθερία καὶ Πολιτισμός), ἐκδ. Allen and Unwin, Λονδίνον

Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ καθηγητῆ Μαλινόβσκι ἦταν μεγάλη ἀπώλεια γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπιστήμη. Τὸ βιβλίο αὐτὸ πρὸ ἐκδόθηκα μετὰ τὸ θάνατόν του γράφτηκε σὲ διάστημα τῆς ἀναστατώσεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ δεικνύει τὴ βαθειὰ σημασία πρὸς δίνει ὁ Μαλινόβσκι στὴ νίκη τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων καὶ στὴ σημασία τῆς ἐλευθερίας, πρὸς τὴν θεωρεῖ συντελεστὴ κάθε κοινωνικῆς προόδου. Ἡ ἀξία του δὲ βρισκται τόσο στὶς προτάσεις πρὸς κάνει, ὅσο στὴν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖο εἰς ἀπέραντες ἀνθρωπολογικὰς γνώσεις τοῦ συγγραφέα συνδέονται μ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα. Ὁ συγγραφέας δεικνύει καθαρὰ ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι ζήτημα ἐνὸς ατόμου τῆς πολιτείας πρὸς στέκεται ἀπέναντι σὰ μὴ κοινωνία, ἀλλὰ ζήτημα τῶν πράξεων τοῦ μέσου σὰ ἕνα πολιτισμὸν πρὸς δίνει θετικὰς εὐκαιρίας χωρὶς καὶ νὰ τὸν πιέζει.

Ὁ Μαλινόβσκι προσφέρει χρηστική ἐργασία ξεκαθαρίζοντας ἀρκετὰ τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας. Δεικνύει ἀκόμη ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἕνας κοινωνικὸς θεσμὸς καὶ ὅχι βιολογικὴ ἀνάγκη, καὶ ὅτι, γι' αὐτὸ ἀκριβῶς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι οἱ προσπάθειες πρὸς γίνονται γιὰ τὴν κατάργησίν του εἶναι ἀσυμβίβαστες μὲ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν.

H. J. Laski
σὲ «Manchester Guardian», Λονδίνον

E. M. Friedwald: «Man's Last Choice» (Ἡ τελευταία ἐκλογή)

τοῦ Ἀνθρώπου), ἐκδ. Viking Press, Νέα Ὑόρκη.

Ὅπως ὁ δρ. Ἀϊνστάϊν καὶ ἄλλοι μελετητὲς τοῦ προβλήματος τῆς ἐπιδιώσεως τοῦ κόσμου τὸ ὁποῖο δημιουργεῖται ἀτομικὴ βόμβα, ὁ κ. Φρήντβαλντ, ἕνας γάλλος ἐπιστήμων πρὸς διέφυγε στὴν Ἀγγλίαν σὲ 1940, πιστεύει ὅτι ἡ μόνη λύση εἶναι νὰ γίνῃ τουλάχιστον τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ μὴ παγκόσμια κυβέρνησις. Ἀφ' οὗ πολλές φορές ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐκδήλωσε τὴν ἀντίθεσίν της στὶς προτάσεις τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὁ κ. Φρήντβαλντ λέει ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσουμε χωρὶς τοὺς Ρώσους.

Ἀντὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε τὴν ἀτομικὴ ἐλεγχὸν γιὰ νὰ καταργήσουμε τὴν παραγωγή τῶν ἀτομικῶν βομβῶν καὶ νὰ ἀφήσουμε τὶς ἀτομικὰς καύσιμες ὁλές μόνο γιὰ εἰρηνικοὺς σκοποὺς, ὁ κ. Φρήντβαλντ θὰ ἤθελε οἱ διεθνεῖς ἀρχὲς νὰ παραγάγουν τὸ ἀνώτατο ὅριο βομβῶν γιὰ νὰ ἐξαναγκάσουν τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση νὰ ὑποχωρήσῃ.

Πρὶν ὅμως κάνουμε αὐτὸ πρέπει νὰ εἰμαστε βέβαιοι γιὰ δύο σημεῖα πρὸς δὲν εἶναι καθόλου καθαρά: πρῶτον, ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ κατασκευάσῃ ἀτομικὰς βόμβας ὥσπου νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συμμαχία γιὰ τὰ ἀτομικὰ ὅπλα καὶ δεύτερον ὅτι καμιά ἀπὸ τὶς χώρες στὶς ὁποῖες οἱ ἠνωμένες Πολιτεῖες θὰ ἐμπιστευθοῦν τὸ μυστικὸν τῆς κατασκευῆς τῆς ἀτομικῆς βόμβας δὲν θὰ περιέλθῃ στὴν Κομμουνιστικὴν ἐλεγχὸν.

Στὸ πρῶτον σημεῖον ὁ κ. Φρήντβαλντ ἀποκλείει τοὺς Ρώσους ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐκτέλεσιν τῆς τεχνικῆς, γιὰ τὸν δὲν τοὺς ὑπολογίζει καθόλου. Ἰσως νὰ ἔχη δίκην στοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ὅτι οἱ Ρῶσοι θὰ χρειαστοῦν δέκα χρόνια γιὰ νὰ

Διότι περισσότερο σκέπτεται κανείς τους προγόνους παρά τους απογόνους «που έλλωστε αναγκαστικά θεωρούνται ότι προχωρούν προς μία καλύτερη ζωή». 'Ελευθερία, ευημερία, κυνέγημα της ευτυχίας: αυτά είναι τα τρία της ιδανικά. Δεν πιστεύει στο κακό· ή θρησκεία κατέχει στη δημόσια ζωή της μία θέση πού σημαντική και πού φανερά παρά σε κάθε άλλη χώρα· τό χρώμα δ'αν κρύβεται όπως σε μας.

Θά έπρεπε να τα αναφέρω όλα, όχι γιά να δώσω μία πλήρη, αλλά απλώς μία πιστή έρμηνεία της σκέψης του κ. ντε Ρουζμούν. Αυτός πού υπερασπίζει τό πολυούνητο, έχει βρή στήν 'Αμερική ένα θαυμάσιο και ανεξάντλητο πεδίο περαματισμού. 'Ωστόσο μένει, — ότι κι αν γίνεται — ευρωπαίος· ευρωπαίος στην καρδιά και στο πνεύμα. Παρ'όλ' αυτά όμως διακρίνει κανείς σ' αυτές τις σελίδες μία κίνηση συμπάθειας, και ένα τόνο ανησυχίας. Αυτό είναι στο έργο του μία, θερμή πού μας τραβάει ακόμα περισσότερο'.

André Bourin, στο «*Parus*», Παρίσι

André Malraux: «*Le Musée imaginaire* (Τό φανταστικό μουσείο, εκδ. Skira, Παρίσι).

Αυτή ή Ψυχολογία της τέχνης, από την έποια ο κ. Μαλρώ μόλις δημοσίευσε τον πρώτο τόμο, θά είναι ίσως γιά τη γενιά μας ένα κείμενο τό ίδιο σημαντικό όσο ήταν γιά τους συγχρόνους «Η γένεση της τραγωδίας» του Νίτσε, «Τό μέλλον της επιστήμης» του Ρενάν ή «Η παρακμή της Δύσης» του 'Οσβαλντ Σπένγκλερ. Ζητάει να εξηγήσει τόν πολιτισμό μας μέσω της τέχνης όπως ο Ρενάν προσ-

πάθησε να εξετάσει τα προβλήματα μας μέσω της έπιστημονικής προόδου, ο Νίτσε μέσω της 'Ελληνικής αντιθέσεως τού μουσικισμού και τού λογικού στοιχείου, ο Σπένγκλερ αναλύοντας τις έποχές της παρακμής. Στη σημερινή Εύρώπη, ο κ. 'Αντρέ Μαλρώ είναι χωρίς άμφισβόλια ο μόνος πού μπορούσε να πραγματοποιήσει αυτόν τόν παράξενο συνδυασμό της κριτικής ευφυΐας, της δημιουργικής φαντασίας και τού καλλιτεχνικού πολιτισμού.

Στό «Φανταστικό Μουσείο» πρέπει να ζητήσουμε κάτι περισσότερο από μία θαυμάσια σύνθεση της ιστορίας της τέχνης, πού φωτίζεται έξω και και μέ φλογερές θεωρίες.

Τό έργο τού Μαλρώ ξεπερνά τα προβλήματα της τέχνης, και τό σπουδαιότερο, ή τέχνη δέν εξετάζεται σ' αυτό παρά από τη σταθερή της σχέση μέ την πραγματική ιστορία, πού δέν είναι ή ιστορία των μαχών αλλά των μυθολογιών και κολλεκτιβιστικών έλπίδων· ο Ρούμπενς και ο Ζερρέμ Μπός, ή άρμενική τέχνη και ή ρωμανική, οι μινιατούρες τού μεσαίωνα και οι χάλκινες πλάκες των σιιπών, ή κινεζική γλυπτική, ο Τζιόττο, ο Πουσσέν, ο Σεζάν, ο Πικασσό, συμπάλλουν όλοι σ' αυτή την καταπληκτική ανάπτυξη.

Ο 'Εγελος λέει κάπου ότι αν μπορούσε κανείς να συγκεντρώσει τα δειναιρα των ανθρώπων μιας δρισμένης περιόδου, από τη συλλογή αυτή των όνειρων θά πρόσβαλε μία καταπληκτική εικόνα της εποχής μας. Δοιπόν όδάρχουν αυτά τα όνειρα, πού παριστάνονται στην πέτρα, στο ξύλο, στο μέταλλο, στο πανί και στο χαρτί. Ο Μαλρώ ζωντανεύει μέ τους ζωγραφικούς πίνακες, μέ τα κιονόκρανα, τα μάρμαρα και τό γυαλί, όλη την πορεία πού έκανε ως σήμερα ο άνθρωπος.

Arman Hoog, στο «*Carrefour*», Παρίσι

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΕΙΡΗΝΑΣ

Τού

E. M. FORSTER

(Από τό βιβλίο

«*Collected Short Stories*» εκδ. Sidgwick & Jackson, Λονδίνο)

Στό σημερινό μας ταύχος δημοσιεύουμε ένα διήγημα τού E. M. Φόστερ από τη συλλογή «*Collected Short Stories*». Ο E. M. Φόστερ γεννήθηκε στα 1879 και κρατά μία μοναδική θέση ανάμεσα στους 'Αγγλους συγγραφείς. Αίγιο από τους λογοτέχνες πού ζούν έχουν καρδίσι τόση μεγάλη εκτίμηση και σεβασμό από τους νεότερους συγγραφείς της εποχής τους, αν εξαιρέσουμε τον Σω και τον Ουέλς πού όσίοσο άνήκουν στην παρασμένη γενιά. 'Ισως αυτό να είναι λίγο παράξενο αν σκεφθούμε πως ο Φόστερ άνήκει χρονολογικά στην πρίν από τό 1914 εποχή. Η παραγωγή του είναι σχετικά μικρή: πέντε μυ-

1. Βλ. Ν. ντε Ρουζμούν «*Μανχάτταν*» ('Εκλογή, 5/1917) και «*ΑΙ άρχαι τού Όμοσπ. Συστήματος*» ('Εκλογή, 5/1948).

Ἡ ἱστορία τῆς Σειρήνας

Λίγα πράγματα ἦταν πιὸ ὠραία ἀπὸ τὸ σημειωματάριό μου γιὰ τὴ θεωρία τοῦ Θεϊσμοῦ καθὼς ἔπεφτε μέσα στὰ νερά τῆς Μεσογείου. Ἔπρεπε σὰν μιὰ μαύρη πλάκα, μὰ γρήγορα ἀνοιξε, καὶ ξεδιπλώθηκαν ἀπαλὰ πράσινα φύλλα ποὺ γίνονταν γαλάζια. Σὲ μιὰ στιγμή εἶχε χαθῇ, τὴν ἄλλη ἦταν σὰν ἓνα κομμάτι μαγικὸ καουτσούκ ποὺ ἀπλωνόταν στὸ ἄπειρο· ὅστερα ἦταν ἓνα βιβλίο πάλι, πιὸ μεγάλο ὅμως ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς γνώσεως. Γινόταν ὅλο καὶ πιὸ παράξενο ὅσο πλησίαζε τὸ βυθό, ὅπου ἓνα κύμα ἄμμου τὸ καλοσώρισε καὶ τὸ ἔκρυψε. Αὐτὸ ὅμως ξαναφάνηκε ἐντελῶς σῶο, μόνο ποὺ ἔτρεμε λίγο, ἀπλωμένο μὲ ἀρχοντιά, ἀνοιχτό, καὶ λές πῶς ἀόρατα δάχτυλα κινούνταν νευρικά ἀνάμεσα στὶς σελίδες του.

«Τί κρίμα, εἶπε ἡ θεία μου, ποὺ δὲ μπόρεσες νὰ τελειώσης τὴ δουλειά σου στὸ ξενοδοχεῖο. Θὰ ἦσουν ἐλεύθερος νὰ διασκεδάσης καὶ δὲν θὰ συνέβαινε κι αὐτό.»

«Ὅλο αὐτὸ θὰ γίνῃ κάτι πλούσιο καὶ παράξενο» μουρμούρισε ὁ παπὰς, ἐνῶ ἡ ἀδελφή του ἔλεγε· «Μὰ κοίτα ἔπρεπε στὸ νερό!». Ὅσο γιὰ τοὺς ναυτικούς, ἓνας χαμογέλασε, ἐνῶ ἡ

νας ἄλλος χωρὶς νὰ προειδοποιήσῃ καθόλου, σηκώθηκε καὶ ἄρχισε νὰ γδύνεται.

«Ἄγιε Μωϋσῇ», φώναξε ὁ Συναγματοάρχης. «Τρελλάθηκε αὐτός;»

«Ναί. Εὐχαρίστησέ τον», εἶπε ἡ θεία μου: «πές του πῶς εἶναι πολὺ εὐγενικό, ἀλλὰ ἴσως καμιά ἄλλη φορά...»

«Ναί! ἀλλὰ ἐγὼ τὸ θέλω τὸ βιβλίο μου» παραπονέθηκα. «Εἶναι γιὰ τὴ διατριβή μου. Ὡσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ἄλλη φορά, δὲν θὰ ἔχουν μείνει καὶ πολλὰ πράγματα.»

«Ἐχω μιὰ ἰδέα», εἶπε μιὰ γυναίκα κάτω ἀπὸ τὴν ὀμπρέλλα της. «Ἀς ἀφήσουμε αὐτὸ τὸ παιδί νὰ πέσῃ στὴ θάλασσα γιὰ τὸ βιβλίο καὶ ἐμεῖς ἂς πᾶμε στὸ ἄλλο σπήλαιο. Μποροῦμε νὰ τὸν ἀφήσουμε εἴτε σ' αὐτὸ τὸ βράχο, εἴτε ἐκεῖ, στὸν γκρεμνὸ μέσα, καὶ ὅταν θὰ γυρίσουμε θὰ εἶναι ἔτοιμος.»

Ἡ ἰδέα φάνηκε καλὴ καὶ τὴν ἐπιδοκίμασα κι ἐγώ, λέγοντας ὅτι θὰ ἔμενα πίσω γιὰ νὰ ἐλαφρώσῃ ἡ βάρκα. Ἔτσι μᾶς ἔβγαλαν καὶ τοὺς δύο ἔξω ἀπὸ τὸ μικρὸ σπήλαιο σ' ἓνα μεγάλο φωτισμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο βράχο ποὺ μέσα του ἔκλεινε τὶς ἀρμόνιες. Ἀς τίς λέμε γαλάζιες ἂν καὶ σήμεινουν πιὸ πολὺ τὸ πνεῦμα τοῦ

καθάρου — τὸ καθάριο ποὺ ἔφτανε ἀπὸ τὸ συνηθισμένο ὡς τὸ θεϊκό, τὸ καθάριο τῆς θάλασσας ὁλόκληρης μαζεμένο ἐκεῖ καὶ λαμπερὸ μέσα στὸ φῶς. Τὸ Γαλάζιο Σπήλαιο τοῦ Κάπρι ἔχει μόνο πιὸ πολλὰ γαλάζια νερά, ὅχι πιὸ γαλάζια νερά. Αὐτὸ τὸ χρῶμα καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα εἶναι ἡ κληρονομιά κάθε σπηλιάς τῆς Μεσογείου, ὅπου ὁ ἥλιος λάμπει καὶ ἡ θάλασσα ξεχειλίζει.

Μόλις ἡ βάρκα ἔφυγε, τότε κατάλαβα τί ἀνοησία ἔκανα νὰ ἐμπιστευτῶ τὸν ἑαυτὸ μου σὲ ἓναν ἀπότομο βράχο μαζί μὲ ἓναν ἄγνωστο Σικελό. Μὲ ἓνα τίναγμα ὁ σύντροφός μου ζωντάνεψε, μὲ ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μοῦ εἶπε: «Πᾶμε στὸ βάθος τῆς σπηλιάς καὶ θὰ σοῦ δείξω κάτι ὁμορφο».

Πήδησα ἀπὸ τὸ βράχο στὴν ἄκρη μιᾶς ἀπότομης πέτρας, πᾶνω ἀπὸ κεῖ ποὺ ἔσκαγε ἡ θάλασσα. Μὲ πῆρε μακριὰ ἀπὸ τὸ φῶς ὅπου βρέθηκα νὰ στέκομαι στὴ μικρὴ ἄμμουδιά ποὺ ξεπρόβαλλε ἐκεῖ στὸ βάθος σὰν γαλαζοπράσινος περουνέζης. Ἐκεῖ μὲ ἄφησε μαζί μὲ τὰ ροῦχα τοῦ καὶ ἀναγύρισε γρήγορα στὴν κορφή τοῦ βράχου ποὺ βρισκόταν στὴν εἴσοδο. Γιὰ μιὰ στιγμή στάθηκε γυμνὸς στὸν λαμπρὸ ἡλιοκοιτάζοντας κάτω, ἐκεῖ ποὺ ἦταν τὸ βιβλίο. Ὑστερὰ ἔκανε τὸ σταυρὸ τοῦ σήκωσε τὰ χέρια του ψηλὰ καὶ βοῦτηξε.

Ἄν τὸ βιβλίο ἦταν ὁμορφο ὁ ἄνθρωπος ἔξεπνέοντο κάθε περὶ γράφει. Ἐμοιαζε σὰν ἀσημένιο ἀγαλμα, ζωντανὸ κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ποὺ μέσα του ἔπαλλε ἡ ζωὴ σὲ χρώματα γαλάζια καὶ πράσινα. Κάτι ἄπειρα εὐτυχισμένο, ἄπειρα σοφὸ — φαινόταν ὅμως ἀδύνατο νὰ ξεπρονόταν ὅμως ἀδύνατο νὰ βᾶθῃ ἡλιοβάλλῃ μέσα ἀπὸ τὰ βάθη ἡλιοκαμένους καὶ τὰ νερά νὰ στάζουν ἀπὸ πάνω του, μὲ τὸ ση-

μειωματάριο γιὰ τὴ θεωρία τοῦ Θεϊσμοῦ ἀνάμεσα στὰ δόντια του.

Αὐτοὶ ποὺ σοῦ δουλεύουν ἔτσι, περιμένουν συνήθως κάποιο φιλοδώρημα. Ὅτι καὶ νὰ τοῦ ἔδιναν, ἦταν βέβαιο πῶς θὰ ζητοῦσε περισσότερα καὶ γὰρ δὲν εἶχα ὁρῆσι γιὰ συζήτηση σὲ ἓνα μέρος τόσο ὠραῖο καὶ τόσο ἡρμικό. Ἦταν μιὰ ἀνακούφιση γιὰ μένα ὅταν εἶπε: «Σὲ ἓνα μέρος σὰν αὐτὸ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ δῇ τὴ Σειρήνα».

Ἦμουν ἐνθουσιασμένος μαζί του ποὺ εἶχε μπῆ στὸ μυστήριο τοῦ τοπείου. Εἶχαμε μείνει μόνοι μας σὲ ἓναν κόσμο μαγικό, μακριὰ ἀπὸ ὅλες τὶς κοινοτυπίες ποὺ ὀνομάζουμε πραγματικότητα, ἓνα κόσμο γαλανὸ ποὺ γῆ του ἦταν ἡ θάλασσα καὶ τοῖχός του καὶ σκέπη οἱ βράχοι ποὺ ἔτρεμαν στὶς ἀνταυγιές της. Ἐδῶ μόνο τὸ φανταστικὸ μπορούσε νὰ ἀνεχθῇ καὶ μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐπανάλαβα τὰ λόγια του, «Ἐδῶ μπορεῖ κανεὶς εὐκόλα νὰ δῇ τὴ Σειρήνα».

Μὲ κοίταξε πῆρεια καθὼς ντυνόταν. Ἐγὼ ἤμουν καθισμένος στὴν ἄμμο καὶ ἀνοιγα ἓνα ἓνα τὰ βρεγμένα φύλλα τοῦ σημειωματάριου.

«Αἱ» εἶπε· «θὰ ἔχετε ἴσως διαβάσει τὸ μικρὸ βιβλίο ποὺ τυπώθηκε πέρυσι. Ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ σκεφτῇ ὅτι ἡ Σειρήνα μας θὰ ἔδινε εὐχαρίστηση στοὺς ξένους!»

(Τὸ διάβασα ἀργότερα αὐτὸ τὸ βιβλίο. Ἡ ἀφήγησή του — καθόλου περίεργο — εἶναι ἀτελής, μ' ὅλο ποὺ ὑπάρχει μιὰ ξυλογραφία τῆς Σειρήνας καὶ τὰ λόγια τοῦ τραγουδιοῦ της).

«Βγαίνει ἀπ' αὐτὸ τὸ γαλανὸ νερό· δὲν εἶναι ἔτσι;» ρώτησα «καὶ κάθεταί πάνω στὸ βράχο στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς καὶ χτενίζει τὰ μαλλιά της.»

Ἦθελα νὰ τοῦ πᾶρω λόγια, γιὰτὶ μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ ἔ-

θιοτορήματα, λίγα διηγήματα, μιὰ ὥρα μελέτη γιὰ τὸ μυθιστόρημα: «*Aspects of the Novel*» καὶ βιογραφίες. Ὁ Φόστερ ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα στὰ βιβλία του. Ὅχι ὅμως τόσο μὲ τὸν φυσικὸν κόσμο, ὅσο μὲ τὴ σκέψη, τὸ παιχνίδισμα αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ στὴν τελευταία βιβλία «*Howard's End*» (ποὺ θεωρεῖται τὸ καλύτερο) καὶ «*A Passage to India*» (ἐδίδεχναι πῶς ὁ Φόστερ μπορεῖ νὰ ἀρῇ σ' ἓνα μεγάλο ἀναγνωστικὸ κοινό, ποὺ θὰ ξέρῃ νὰ ἐκτιμῇ τὸ λεπτό του χιόμορ, τὸ πνεῦμα του, τὴν ἡρεμία τοῦ ὅπου του καὶ πάνω ἀπ' ὅλα πόσο ἀνθρώπινος εἶναι.

φνική του σοβαρότητα και στην τελευταία του παρατήρηση υπήρχε μία ειρωνεία που με άφησε κατάπληκτο.

«Την έχετε δη ποτέ; ρώτησε.

«Πολλές φορές!»

«Εγώ ποτέ.»

«Άκουσες το τραγούδι της;»

Φόρεσε το σακκάκι του και είπε βιαστικά:

«Ποιός μπορεί να τραγουδάει μέσα στο νερό; Ποιός θα μπορούσε; Κάποτε προσπαθεί, αλλά δε γίνεται τίποτα, έκτος από μερικές φούσκες στο νερό.»

«Θα μπορούσε να σκαρφαλώσει στο βράχο.»

«Πώς μπορεί;» φώναξε πάλι καταθυμωμένος. «Οι παπάδες έχουν εύλογησει τον άερα και έτσι δεν μπορεί να τον αναπνεύσει και έχουν εύλογησει τους βράχους και έτσι δεν μπορεί να καθίσει επάνω τους. Τη θάλασσα όμως κανείς δεν μπορεί να την εύλογησει γιατί είναι τόσο μεγάλη, και πάντα αλλάζει. Γι' αυτό το ζή στη θάλασσα.»

Σώπασα.

Τότε η μορφή του πήρε πιο ήρεμη έκφραση. Με κοίταξε σαν να είχε κάτι στο μυαλό του και πηγαίνοντας στο βράχο, στην είσοδο της σπηλιάς, κοίταξε το γαλάζιο που άπλωνόταν έξω, ξαναγύρισε ύστερα στο δικό μας μισοσκοτάδιο και είπε. «Πάντως μόνο καλοί άνθρωποι μπορούν να δούν τη Σειρήνα.»

Δέν είπα τίποτε. Σώπασαμε και οι δύο για λίγο, και ύστερα συνέχισε. «Αυτό είναι πολύ περίεργο και οι παπάδες δεν ξέρουν πώς να το εξηγήσουν· γιατί αυτή βέβαια είναι κακιά. Όχι μόνο αυτοί που νηστεύουν και πηγαίνουν στην εκκλησία κινδυνεύουν αλλά και κείνοι που είναι απλώς καλοί στην καθημερινή τους ζωή. Δύο γενιές πέρασαν και κανείς στο χωριό δεν την είδε. Δεν μου κάνει εντύπω-

ση. Πριν μπορούμε στο νερό δλοι μας κάνουμε το σταυρό μας, αλλά δεν χρειάζεται. Ο Γκιουζέππε, νομίζαμε πως ήταν πολύ πιο ασφαλής από πολλούς. Τόν αγαπούσαμε και αυτός αγαπούσε πολλούς από μας· άλλο αυτό όμως, και άλλο να είσαι καλός.» Ρώτησα ποιός ήταν ο Γκιουζέππε.

«Εκείνη την ημέρα — ήμουν τότε δεκαεπτά χρονών και ο αδελφός μου ο Γκιουζέππε, είκοσι και πολύ πιο δυνατός από μένα — ήταν τότε που άρχισαν να έρχονται οι ξένοι στο χωριό, αυτοί που μας έφεραν τέτοιο πλοίο και τόσες αλλαγές. Μια άγγλιδα μάλιστα, μία από πολύ σπουδαία οικογένεια, ήρθε και έγραψε ένα βιβλίο γι' αυτό το μέρος, και εξ αιτίας της ιδρύθηκε ο Προοδευτικός Όμιλος, που σκοπός του είναι να συνδέσει τα ξενοδοχεία με το σταθμό με σιδηροδρομική γραμμή.»

«Μη μου μιλάς γι' αυτήν τη γυναίκα έδω» είπα.

«Εκείνη την ημέρα πήραμε αυτόν και τους φίλους της να δούνε τα σπήλαια. Καθώς περνούσαμε κοντά κάτω από τους βράχους, άπλωσα το χέρι μου, και έπιασα ένα καβούρι· του έβγαλα τις δαγκάνες και της το πρόσφερα σαν κάτι παράξενο. Οι γυναίκες κάπως γκρινιαζανε, ένας κύριος όμως ευχαριστήθηκε, και έβγαλε να με πληρώσει. Άπειρος, καθώς ήμουν, άρνήθηκα, λέγοντας ότι η ευχαρίστησή του ήταν άρετή αμοιβή. Ο Γκιουζέππε που τραβούσε κουπί πίσω, ήταν καταθυμωμένος μαζί μου· σήκωσε το χέρι του και μου έδωσε μία στο στόμα, τόσο που ένα μου δόντι μου έκοψε το χείλι και μάτωσε. Προσπάθησα να τον χτυπήσω κι εγώ· μα εκείνος ήταν πάντα πολύ πιο

γρήγορος από μένα, και καθώς γυρίσα μου έδωσε μία κλωτσιά στη μασχάλη, που δεν μπορούσα πια ούτε κουπί να τραβήξω. Οι κυρίες θορυβήθηκαν και ύστερα άκουσα πως σκόπευαν να με πάρουν από τον αδελφό μου και να με κάνουν γκαρσόνι. Αυτό πάντως ποτέ δεν έγινε.

«Όταν φθάσαμε στο σπήλαιο — όχι σ' αυτό μα σε ένα άλλο μεγαλύτερο — ο κύριος ήθελε πολύ κάποιος από μας να βουτήξει στη θάλασσα (να πιάσει ένα νόμισμα) και οι κυρίες, όπως κάμνουν κάποτε, συμφώνησαν. Ο Γκιουζέππε, που κατάλαβε πόση ευχαρίστηση θα έδινε στους ξένους να μας έβλεπαν στο νερό, άρνήθηκε να βουτήξει εκτός αν του έδιναν ένα άσημένιο νόμισμα, και ο κύριος του πέταξε δύο λιρέτες.

«Ακριβώς πριν πηδήσει στο νερό ο αδελφός μου με είδε που κρατούσα το στόμα μου και πού κρατούσα το στομάχι μου και φώναζε γιατί πονούσα. Γέλασε και είπε: «Αυτή τη φορά πάντως δεν πρόκειται να δώ τη Σειρήνα!» και έπεσε στο νερό χωρίς να κάνει το σταυρό του. Κι όμως την είδε.»

Σταμάτησε και πήρε ένα τσιγάρο που του έδωσα. Κοιτούσα τους χρυσούς βράχους στην είσοδο του σπηλαίου και τους τρεμουλιαστούς τοίχους και το μαγικό νερό που από μέσα του έβγαιναν, συνεχώς μεγάλες φυσαλλίδες.

Στο τέλος τίνανε την ζεστή στάχτη του τσιγάρου του μέσα στα κυματάκια γύρισε το κεφάλι του προς τα έξω και είπε:

«Ανέβηκε χωρίς το νόμισμα. Τόν τραβήξαμε στη βάρκα και ήταν τόσο πελώριος που έλεγες και γέμισε η βάρκα μ' αυτόν, και τόσο βρεμένος που δεν μπορούσαμε να τον ντύσουμε. Ποτέ μου δεν είδα άνθρωπο τόσο βρεμένο. Ο κύριος και

εγώ πιάσαμε τα κουπιά, άφου τον σκεπάσαμε με τσουβάλια και τον βάλαμε στην πρύμη.»

«Είχε πνιγί;» ψιθύρισα, υποθέτοντας ότι έτσι θα ήταν.

«Όχι· φώναζε θυμωμένα «Εί-δε τη Σειρήνα· σου το είπα».

«Εμείνα πάλι σιωπηλός.

«Τόν βάλαμε στο κρεβάτι αν και δεν ήταν άρρωστος. Ήρθε ο γιατρός και πήρε χρήματα και ήρθε και ο παπάς και τον ράντισε με άγιασμό. Τίποτα όμως δεν του έκανε καλό. Ήταν τόσο μεγάλος — σαν ένα κομμάτι θάλασσα. Φίλησε τα λείψανα των χειρών του Σάν Μπιάτζιο και ως το βράδυ δεν είχαν στεγνώσει».

«Σαν τι έμοιαζε;» τόλμησα να ρωτήσω.

«Σαν άνθρωπος που είχε δη τη Σειρήνα. Αν την έχετε δη, «πολλές φορές» πώς γίνεται να μην το ξέρετε αυτό; Δυστυχισμένος, δυστυχισμένος γιατί τα ξέρετε όλα. Κάθε τι ζωντανό τον έκανε δυστυχισμένο γιατί ξέρε πώς μια μέρα θα πέθαινε. Και το μόνο που ήθελε να κάνει ήταν να κοιμάται.»

«Εσκυψα στο σημειωματάριο μου και κείνος συνέχισε: «Δε δούλευε, ξεχνούσε να φάει, ξεχνούσε αν φορούσε τα ρούχα του. Όλη η δουλειά έπεσε σε μένα, και η αδελφή μου αναγκάστηκε να πάει να δουλέψει. Προσπαθούσαμε να τον κάνουμε ζητιάνο, αλλά ήταν πολύ γερός για να έμπνεί τον οίλι-κτο· όσο για να έκανε τον ήλι-θιο δεν μπορούσε, γιατί δεν είχε την έκφραση που χρειαζόταν στα μάτια του. Στεκόταν στο δρόμο και κοιτούσε τους ανθρώπους, και όσο περισσότερο τους κοιτούσε τόσο πιο δυστυχισμένος γινόταν. Όταν γεννιόταν ένα παιδί σκέπαζε τα μάτια του με τα χέρια του. Αν παν-τρευτόταν κανείς τότε ήταν φο-

βερός, και τούς τρώμαζε καθώς έβγαίνουν από την εκκλησιά. Ποιος θα πίστευε πως θα παντρευόταν ο ίδιος! Έγώ ήμουν η άφορμή ο αυτός, έγω. Διάβαζα δυνατά στην έφημερίδα πως ένα κορίτσι στη Ραγούζα «είχε τρελαθί κολυμπώντας στη θάλασσα». Ο Γκιουζέππε σηκώθηκε και ύστερα από μια βδομάδα γύρισε μ' αυτό το κορίτσι.

«Δέν μου είπε ποτέ τίποτα, αλλά φαίνεται πως πήγε κατευθείαν στο σπίτι της, μπήκε στην κάμαρά της και την έκλεψε» ήταν κόρη ενός πλούσιου ιδιοκτήτη άνθρακωρυχείων, καταλαβαίνετε λοιπόν σε τί κίνδυνο βρισκόμασταν. Ο πατέρας της ήρθε και μās βρήκε, μ' ένα ξευπνο δικηγόρο, δέν μπόρεσαν όμως να κάνουν περισσότερα από μένα. Φωνάζανε και άπειλήσανε, στο τέλος όμως αναγκάστηκαν να φύγουν και μεις δέν χάσαμε τίποτα, δηλ. από λεπτά. Πήγαμε τόν Γκιουζέππε και τη Μαρία στην εκκλησία και κεί τούς παντρέψαμε. «Αχ! Τί γάμος κι αυτός! Ο παπās δέν έλεγε άστεία και όταν βγαίναμε τα παιδιά μās πετούσαν πέτρες... Θα ξδινά και την ζωή μου εκείνη την ώρα για να την έκανα ευτυχισμένη! μά όπως γίνεται πάντα δέν μπορούσε κανείς να κάνει τίποτε.»

«Ήτανε δυστυχισμένοι λοιπόν;»

«Αγαπιόντουσαν, αλλά η αγάπη δέν είναι ευτυχία. Όλοι μπορούμε να βρούμε την αγάπη. Μά η αγάπη δέν είναι τίποτα. Τώρα είχα να δουλεύω για δύο, γιατί αυτή έμοιαζε σε όλα με τόν Γκιουζέππε — δέν μπορούσε κανείς ποτέ να ξεχωρίση ποιός από τούς δύο μιλούσε. Αναγκάστηκα να πουλήσω τη βάρκα μας και να πιάσω δουλειά στη βάρκα αυτού του κακού γέρου που είμαι και τώρα. Τό χειρό-

τερο όμως απ' όλα, οι άνθρωποι άρχισαν να μās μισούν. Πρώτα τα παιδιά—δλα άρχίζουν μ' αυτό—ύστερα οι γυναίκες και στο τέλος όλοι οι άντρες. Γιατί η άφορμή δλης μας της δυστυχίας ήταν—δέν θα με προδώσετε, δέν είναι έτσι;»

Τού ύποσχέθηκα ότι δέν θα λέγα τίποτα και άμέσως άρχισε να βλαστημάη, άνίκανος να κυριαρχήση στον έαυτό του, να καθαριέται τούς παπάδες, πού, όπως έλεγε τού καταστρέψανε τη ζωή του.

«Έτσι μās κοροϊδεύουν!» φώναξε σηκώθηκε άπάνω και κλώτσησε τις γαλανές πυχές του νερού, όπως τις έκανε να θολώσουν μ' ένα σύννεφο από άμμο.

Και γώ είχα συγκινηθί. Η Ιστορία του Γκιουζέππε, παρ' όλο της τόν παραλογισμό και την πρόληψη, ήταν πιό κοντά στην πραγματικότητα από καθετί πού ήξερα ως τότε. Δέν ξέρω γιατί, αλλά με γέμισε με μία έπιθυμία να βοηθάω τούς άλλους. Την μεγαλύτερη από όλες τις έπιθυμίες μας και την πιό μάταιη. Η έπιθυμία αυτή πέρασε γρήγορα.

«Η Μαρία σε λίγο θα άποκτούσε παιδί. Αυτό ήταν το τέλος. Οι άνθρωποι μου έλεγαν «πότε θα γεννηθί το χαριτωμένο σου άνηψάκι; Τί ζωηρό, δημοφιλ παιδί πού θα είναι από τέτοιο πατέρα και τέτοια μητέρα!»

«Έγώ κρατούσα την ψυχραιμία μου και άπαντούσα: «Νομίζω πως θάναί έτσι όπως λέτε. Από τη θλίψη θα βγί χαρά» — έτσι λέει μια παροιμία μας. Η άπάντησή μου τούς φόβιζε πάρα πολύ, και τó είπαν στούς παπάδες, πού κι αυτοί φοβήθηκαν. Τότε άρχισε να κυκλοφορή ή φήμη ότι τó παιδί θα ήταν Άντίχριστος. Μη φοβάστε: δέ γεννήθηκε ποτέ.

«Μία γριά μάγισσα, άρχισε να κάνει προφητείες και κανένας δέ βρέθηκε να τη σταματήσει. Ο

Γκιουζέππε και τó κορίτσι, έλεγε, είχαν δαιμόνια μέσα τους, αλλά ήταν ήσυχά και δέν έκαναν κακό. Τό παιδί ώστόσο θα μιλήη, θα γελάη και θα κάνει διαρκώς διεστραμμένα πράγματα όπως στο τέλος θα μπιή στη θάλασσα, θα βγάλη έξω τη Σειρήνα και όλος ο κόσμος θα την δει και θα την άκούση να τραγουδά. Μόλις τραγουδήση, οι Έπτά Πληγές θ' άνοίξουν και ο Πάπας θα πεθάνη και ή φλόγα τού Μονγκιμπέλλο και τó πέπλο της Άγίας Άγάθας θα καούν. Ύστερα τó παιδί και ή Σειρήνα θα πανιρευτούν, και οι δύο μαζί θα κυβερνήσουν τόν κόσμο, για πάντα.

«Όλο τó χωριό είχε ξεσηκωθεί και οι ξενοδόχοι τά είχαν χαμένα γιατί μόλις άρχιζε τó καλοκαίρι και θα άρχιζε να έρχεται κόσμος. Μαζεύτηκαν όλοι και άποφάσισαν πως ο Γκιουζέππε και ή κοπέλλα έπρεπε να πάνε στο έσωτερικό, όπως να γεννηθί τó παιδί! Έτσι άρχισαν να κάνουν έρανο για να βρουν τά λεπτά. Την προηγούμενη νύχτα, πριν ξεκινήσουν, ήταν πασέληνος και φυσούσε ένας άνατολικός άέρας—και σ' όλη την παραλία ή θάλασσα χτυπούσε στα βράχια και τα γέμιζε με άσημένια σύννεφα.

«Είνα ένα θαυμάσιο θέαμα και ή Μαρία είπε πως ήθελε να τó ξαναδεί για μία ακόμα φορά.

«Μην πās», της είπα. «Είδα τόν παπα πού πήγαινε κατά κεί και έναν άλλο μαζύ του. Και οι ξενοδόχοι δέν έθελον να φαίνονται άν τούς δυσαρεστήσουμε θά πεθάνουν της πείνας.»

«Θέλω να πώ», άπάντησε. «Η θάλασσα είναι φουρτούνα—σμένη, και μπορεί ποτέ να μη την ξανανοιώσω έτσι.»

«Όχι, έχει δίκιο», είπε ο Γκιουζέππε. «Μην πās — ή αν

πās άφησε νάρθη ένας από τούς δυό μας μαζύ σου.»

«Θέλω να πάω μόνη μου», είπε και πήγε μόνη της.

«Έδεσα όλα τούς τά ρούχα σ' ένα πανί, και τότε ήμουν τόσο λυπημένος πού θα τούς έχανα, πού πήγα και κάθησα δίπλα στον άδελφό μου! πέρασα τó χέρι μου γύρω στο λαιμό του, μ' άγκάλιασε κι αυτός, πράγμα πού είχε να κάνει περισσότερο από ένα χρόνο, και καθήσαμε έτσι δέν ξέρω για πόση ώρα.

«Ξαφνικά ή πόρτα άνοιξε διάπλατα και τó φως τού φεγγαριού και ο άέρας ώρμησαν μέσα, και ή φωνή ενός παιδιού είπε γελώντας: «Την έσπρωξαν στη θάλασσα από τούς βράχους.»

«Έτρεξα στο συρτάρι πού φύλαγα τα μαχαίρια μου.

«Κάθησε κάτω», είπε ο Γκιουζέππε — ο Γκιουζέππε, ο τελευταίος που μπορούσα να φανταστώ! «Αν πέθανε, γιατί να πεθάνουν κι άλλοι;»

«Υποπιτεύομαι ποιός τó έκανε», φώναξα, «και θα τόν σκοτώσω.»

«Είχα πεταχτή σχεδόν έξω από την πόρτα: με έφτασε, μ' έρριξε κάτω με μία τρικλοποδιά, ύστερα κάθησε πάνω μου, μου έπιασε τά χέρια και μου τά στραμπούληξε πρώτα τó δεξί και ύστερα τó άριστερό. Μόνο ο Γκιουζέππε θα σκεφτόταν να κάνει τέτοιο πράγμα. Πόνεσα περισσότερο απ' ότι θα μπορούσε κανείς να φαντασθί, και λιγοθύμσα. Όταν συνήλθα, είχε φύγει και δέν τόν ξανάειδα πιό ποτέ.

«Όστόσο ο Γκιουζέππε με είχε κάνει να τόν συχαθώ.

«Σού είχα πη πως ήταν κακός», μου είπε. «Κανένας δέν περιμένε αυτός να δει την Σειρήνα.»

«Πως ξέρεις ότι την είδε;»

«Τό ξέρω γιατί αυτός δέν την

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Έκλογής

Όνομα

Εξώνυμον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε με κεφαλαία γράμματα και καθαρά το όνομα-
τεπώνυμόν σας και την διεύθυνσίν σας και διαγράψατε το τε-
τράγωνον το οποίον δεν σας ενδιαφέρει.

Αποστέλλετε, παρακαλούμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς
τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρα-
κτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43,
Ἀθῆναι, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε ταχί-
τους φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ πε-
ριοδικοῦ πού σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα.

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

Με πολλή χαρὰ διαβάζουμε τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας, καὶ σημειώνουμε
τις κρίσεις καὶ τὰς προτάσεις τους. Νὰ εἶναι βέβαιοι πὼς, ὅσο μᾶς εἶναι δυνατό,
οἱ γὰ - οἱ γὰ θὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ὅλες οἱ ὑποδείξεις. Περιμένουμε καὶ ἄλλα
γράμματα, ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις γιὰ τὰ δημοσιεύματά μας.

Ἡ «Echo» στὰ σχολεῖα. — Πάντα συμβου-
λεύω τοὺς μαθητὲς μου νὰ διαβάζουν
τὴν «Echo» τόσο γιὰ τὴν ὠφέλεια πού
θὰ ἀποκομίσουν ἀπὸ τὸ διάβασμά της ὅσο
καὶ γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ της στυλ.

Καθ. Α. R. Μοδῆνα, Ἰταλία

Σ τὴν «Echo» βρῆσκω πολὺτιμες πληρο-
φορίες γιὰ τὴ δουλειά μου: διδάσκω
ἱστορία καὶ γεωγραφία. . . καὶ διάφορα
ἄρθρα σὲ σύγχρονα θέματα εἶναι πολὺ
χρήσιμα γιὰ ὅποιον ἐργάζεται πνευμά-
τικά.

Καθ. Α. F. Μασσαλία, Γαλλία

Εἶμαι διευθυντὴς σχολείου μέσης ἐκ-
παιδεύσεως καὶ συχνὰ συστήνω στὰ
μεγαλύτερα παιδιὰ νὰ διαβάζουν τὸ πε-
ριοδικό σας. Ἐχὼ ἀναλάβει τὸ δύσκολο
ἔργο νὰ ὁδηγήσω τὴ Γερμανικὴ νεολαία
στὸ δρόμο τῆς δημοκρατίας. Στὸ σημείο
αὐτὸ τὸ περιοδικό σας μὲ βοηθεῖ πολὺ.

Δρ. W. D. Βερολίνο

* * *

Εἶμαι ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀναγνώστες
σου καὶ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη καὶ
τὴν ὑποχρέωση νὰ σὲ εὐχαριστήσω γιὰ τὰ
ὅσα ἔμαθα ἀπὸ τὸ πραγματικὰ πλούσιο
περιεχόμενό σου. . . Δὲν μπορῶ βέβαια νὰ
πῶ ὅτι ὅλα τὰ ἄρθρα μοῦ ἔδωσαν ὀρι-
στικὲς λύσεις στὰ ζωτικὰ προβλήματα
τῆς πολυτάραχης καὶ γεμάτης ἀπὸ ἐρεῖ-
πια σημερινῆς κοινωνίας καὶ δι' ἐξέτα-
σαν θέματα πού ἕνας διανοούμενος θὰ
εἶχε τὴν ἀπαιτῆση νὰ ἐξετάσθουν· μὰ τὸ
παράπονό μου αὐτὸ διαλύεται, σβύνει μὲ
τὴν σωστὴ σκέψη δι' ἐφελόγησιν νὰ γί-
νῃς τὸ περιοδικό τοῦ πολλοῦ κόσμου.

...Ὅσον ἀφορᾷ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς
γλώσσας πού χρῆσιμοποιεῖς καὶ πού τὸ
ἔβλεψαν καὶ ἄλλοι ἀναγνώστες, ἐγὼ θὰ
προτιμοῦσα πάντα τὴν στρωτὴ δημοτικὴ.

...Ὅσο γιὰ τὸ περιεχόμενο σοῦ συ-
νιστῶ νὰ αὐξήσης τὰ ἄρθρα πού ἔχουν
σχέση μὲ τὴν λογοτεχνία (πεζογραφία,
ποίησις, δοκίμιο) καὶ ἀκόμη νὰ ἀσχολη-
θῇς μὲ τὰ προβλήματα τοῦ Χριστιανι-
σμοῦ στὴ σκέψη, στὴν τέχνη, στὰ γράμ-
ματα καὶ ἰδιαίτερα στὰ κοινωνικά προ-
βλήματα πού σ' αὐτὰ γίνεται ἡ θεωρία
πράξιν, γιὰτὶ μὴ ξεχνᾷς δι' ἡ θρησκεία
εἶναι ἰσως ἡ μεγαλύτερη ἐκπόρευσις τοῦ
πνεύματος καὶ παίζει ἀξιόλογο ρόλο
στὴ διάπλαση τοῦ πολιτισμοῦ.

Π. I. Γ. Φοιτητὴς Νομικῆς, Ἀθήνα

Εἶναι ἀπὸ καιρὸ φανερό ὅτι ἀρκετοὶ
πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς Ἰνδουήσας
αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη ἐνὸς περιοδι-
κοῦ σὰν τὸ δικό σας πού νὰ τοὺς πλη-
ροφορῇ γιὰ τὰ οικονομικά καὶ τὰ κοινωνι-
κὰ ζητήματα τῆς ἐποχῆς. Ὁ Ἰνδονή-
σιος χρόνιος τώρα ἔχει ἀπομονωθῆ ἀπὸ
τὴς σύγχρονες τάσεις τῆς παγκόσμιας
σκέψης καὶ αὐτὸ τοῦ ἔχει κάνει κακό.
Ἡ εὐκαιρία νὰ ξαναρχίσῃ ἡ ἐπαφὴ ὑπάρ-
χει, οἱ νομισματικοὶ ὅμως περιορισμοὶ
ἐμποδίζουν τὴν ἐλεύθερη ἀνταλλαγὴ τῶν
ἰδεῶν πού ἔχει τόση σημασία, ἀν θέλου-
με νὰ καταπολεμήσωμε τὴν προπαγάνδα
τῶν ἱαπώνων στὴν Ἰνδουήσας.

H. R. O. S., Μπανκάλαν Μαδρίδα Ἰνδουήσας

Ἡ διγλωσσία ἀντιβαίνει πρὸς τὴν ἐνό-
τητα πού πρέπει νὰ ἔχῃ στὴν ἐμφά-
νισιν ἕνα ἱστορικὸ περιοδικό. Μιὰ μερί-
δα Ἑλλήνων ἀντιπαθεῖ τὴν δημοτικὴν,
ἀλλὰ ὅχι τὴν δημοτικὴν πού εἶναι στρωτὴ
σὰν τὴν δική σας. Σὰν περιοδικό πού
προορίζεται γιὰ πλατεῖα κατανάλωσις ἡ
«Ἐκλογὴ» πρέπει νὰ ἐκδίδεται στὴν δη-
μοτικὴν.

Ἀντὶ νὰ δημοσιεύετε Ἑλληνικὸ ποίη-
μα στὴ δευτέρῃ σελίδᾳ τοῦ ἐξωφύλλου,
θὰταν προτιμότερο — ὅπως πιστεύω — νὰ
δημοσιεύετε ἑξῆς ποιήματα (μεταφρα-
σμένα). Ἡ ἀν αὐτὸ εἶναι ἀντίθετο πρὸς
τὴν τεχνικὴν πού ἀκολουθήσατε προσθέ-
τετε ἕνα φύλλο στὸ τεῦχος. Κι αὐτὸ ὅχι
γιατὶ πιστεύω πὼς τὰ ἑξῆς ποιήματα
εἶναι πάντα καλύτερα ἀπὸ τὰ Ἑλληνι-
κά, μὰ πὼς τὰ Ἑλληνικά μποροῦ νὰ τὰ
βρῶ πιὸ εὐκόλως, ἀλλὰ θὰ μοῦ ἦταν δύ-
σκολο νὰ βρῶ ἕνα ὁμορφο ἑξῆς ποίημα.
Ἀναγνωρίζω πὼς αὐτὸ εἶναι δύσκολο.
ἔχετε ὅμως ὑπερπηρήσει μεγάλες
δυσχέρειες.

Κώστας Χ. Κ. Θεογνίκη

Εὐχαριστῶς θὰ δνόμεθα τὸν 20ο αἰῶνα
ἐπὶ τὴν ἀναζητήσεως τῆς χαμένης πύ-
σης. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ πολιτισμὸς
περνάει μιὰ σπάνια κρίση. Ἀπὸ πολλοὺς
αἰῶνες τώρα μιὰ κοινωνία πραγματικῶς
ἀγωνία καὶ οἱ κύριες λέξεις τῆς ἀγω-
νίας αὐτῆς εἶναι ἀτομικισμός, φέλευ-
θερισμός, καὶ κεφαλαιοκρατία. Νέα πο-
λιτικά καὶ οικονομικά συστήματα γεν-
νῶνται καὶ ἐξελίσσονται. Χωρὶς νὰ θέ-
λουμε ν' ἀντιταχθῶμε σὲ ἕνα φαινόμενο
πού ἀποκαλύπτεται μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ
παρατήρησις, εἰμασσε ἀναγκασμένοι νὰ
δεχθῶμε αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξιν

Οι άνθρωποι πρέπει αδιάκοπα να προχωρούν προς την ένωση, προς περισσότερο κοινωνικές μορφές ζωής. Πρέπει να προχωρήσει στην ρευστοποίηση των παλιών φιλελευθεροκεφαλαιοκρατικών συστημάτων, χωρίς εν τώ μεταξύ να σβώσω τις αθηντικές αξίες του πολιτισμού μας που περιείχαν. Γι' αυτό άκριβώς το λόγο με ενδιαφέρουν όλοι οι τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν σε όλες τις χώρες για την κοινωνική ευημερία, τον συγκερασμό του εθνικισμού και της ατομικής πρωτοβουλίας που εφαρμόστηκε με επιτυχία στο Βελγικό Κογκό.

Είμαι εδύτης που διαπιστώνω πως ο Ο.Η.Ε. δέχτηκε πρόθυμα ότι η Παγκόσμια Όμοσπονδία των Συνδικάτων, θα μπορούσε να ζητήσει να συζητηθούν όρισμένα θέματα ζωτικής σημασίας για τους εργάτες όλου του κόσμου και ότι η Διεθνής Όμοσπονδία των Συνεταιριστικών Ένώσεων έπρεπε να δεχτεί όρισμένες αρχές συνεννοήσεως, κυρίως σχετικά με τις οικονομικές πηγές.

Οι φωνές αυτές είναι για την ώρα δειλές, θα γίνουν όμως όλο και πιο σταθερές όσο ο κόσμος καταλαβαίνει το έργο που έχει πραγματοποιηθεί από τους δύο αυτούς στυλβάτες της σύγχρονης Δημοκρατίας.

L. T. Νήσος Μανρίκιος

Αν αγαπητή «Εκλογή» σκεφθούμε λίγο καλύτερα, θα δοίμε ότι πρέπει να γράφεται ή καθαρύνουσα. Και τοῦτο διότι είναι ή γλώσσα ή έπίσημος τοῦ Κράτους.

N. Γ. Π., Δάρισα

«Όπως παρατηρούν οι άναγνώστες μας τό

ζήτημα της γλώσσας άπασχολεί τους φίλους της «Εκλογής», και οι γνώμες διχάζονται. Σ' όλα τα γράμματα υπάρχει μια παράγραφος για τη γλώσσα και οι περισσότεροι — όπως είναι φυσικό — προτιμούν τη δημοτική. Η «Εκλογή» θέλοντας να ευχαριστήσει όλους, αν είναι δυνατόν, εξακολουθεί να κρατά ένα μέσο δρόμο.

Τα περισσότερα περιοδικά τύπου «Digest» θέλουν να μας δώσουν την εντύπωση ότι ξέρουμε ένα θέμα όταν διαβάσουμε μια σχετική περίληψη. Αντίθετα ή «Echo» θίγει λιγότερα θέματα αλλά πιο βαθειά. Αυτή είναι ή αξία της. Της κατηγορούν ακόμη πως είναι ένα ανάγνωσμα δύσκολο, τεχνικό και αυτό ελαττώνει το άναγνωστικό κοινό που θα μπορούσε να έχει.

P. M., Αρζαντέγ, Γαλλία

Από τα άρθρα σας ιδιαίτερα με ενδιαφέρουν αυτά που αναφέρονται σε Άγγλους συγγραφείς και πιο πολύ σε Αμερικανούς, γιατί μας φέρνουν κάτι έντελώς καινούργιο, ανέκδοτο.

Ο Αμερικανός συγγραφέας, ανήκοντας σε μια φυλή χωρίς μεγάλο παρελθόν, πλησιάζει το θέμα του με άφελεια, χωρίς να εμποδίζεται, όπως οι δικοί μας, από την παράδοση, που μένει σεβαστή και περνάει από γενιά σε γενιά χωρίς να την ελέγχει κανείς.

Μας φέρνει καινούργιες αλήθειες, που κάποτε είναι πραγματικές αποκαλύψεις.

E. C., Βρυξέλλες

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Εκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις υπεύθυνες απόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται ή άναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

Η «Εκλογή» πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 132 εικονογραφημένες σελίδες. Αγοράζεται την «Εκλογή» σας Τύπου», Σωκράτους 43, και στις επαρχίες από τα γραφεία του ίδιου Πρακτορείου.

Κάθε φορά που βλέπω την «ΕΚΔΟΓΗ» κάνω την ίδια σκέψη: Νά ο προάγγελος ενός καινούριου κόσμου. Ός σήμερα τα περιοδικά που ξέραμε ήταν διαφορετικά: ήταν περιοδικά άγγλικά ή αμερικάνικα, γαλλικά ή ελληνικά. Ήταν πάντοτε περιοδικά που έδειχναν μια χώρα ή και τον κόσμο ολόκληρο μέσα από το πρίσμα μιας μόνον χώρας. Ός τώρα μπορούσαμε να διαβάσουμε πως βλέπουν οι Άγγλοι τα άγγλικά προβλήματα, πως βλέπουν οι Άγγλοι τις Ινδίες, πως βλέπουν οι Άγγλοι τον Ο.Η.Ε. και τον κόσμο ολόκληρο, ή μπορούσαμε ν' άνοιξουμε άλλα περιοδικά και ν' άκούσουμε την φωνή της Μόσχας, του Βερολίνου, ή της Ρώμης.

Κι όμως, πάνω απ' όλες αυτές τις έγωκεντρικές θεωρήσεις, υπάρχει ένας κόσμος ολόκληρος που, όσο κι αν χωρίζεται σε όγδόντα κράτη, έχει και πολλά τα κοινά. Οι λαοί του έχουν τις ίδιες ανάγκες για αγαθά, τον ίδιο φόβο του πολέμου, και συνδέονται από κοινά συμφέροντα με γρήγορα συγκοινωνιακά μέσα. Έτσι αισθάνονται κάθε μέρα και πιο πολύ πως οι παληοί μύθοι που τους χωρίζουν και δημιουργούν έχθρότητες και χάσματα πρέπει να διαλυθούν.

Η «ΕΚΔΟΓΗ» είναι το πρώτο περιοδικό που ξέρω να έβαλε για σκοπό ένα ιδανικό ανώτερο: να γνωριστούν οι λαοί μεταξύ τους και να δούν τα κοινά τους προβλήματα όχι ο καθένας με την δική του υποκειμενική θεώρηση, αλλά όλοι μαζί με μια θεώρηση όσο είναι δυνατόν πιο πλήρη, που δεν ξεκινάει από ένα σημείο, αλλά από μια επιφάνεια.

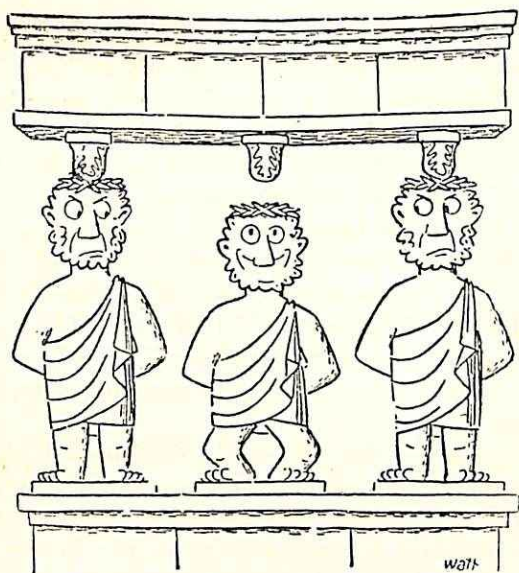
Στα παλιά χρόνια ή κάθε συνοικία είχε τον τελάλη της. Αργότερα ή κάθε πόλη απέκτησε την εφημερίδα της, και τελευταία είχαμε τις εθνικές εφημερίδες.

Τώρα, με την «ΕΚΔΟΓΗ» γίνεται το επόμενο βήμα για έναν παγκόσμιο τύπο.

Μεγάλος ο σκοπός. Πρέπει να εδχηθούμε κάθε επιτυχία.

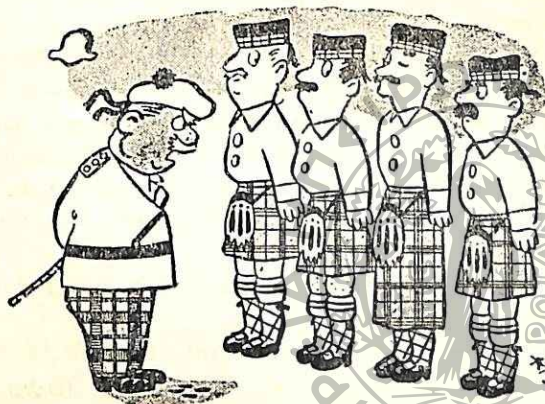
K. A. ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Γενικός Διευθυντής Άνοιχοδομήσεως

«Ο «ἔξυπνος» τῆς παρέας.

(Σκίτσο τοῦ Watt ἀπὸ τὸ «Punch», Λονδίνο)

— Καὶ τί μ' ἐνδιαφέρει ἐμένα τί φοροῦνε στὸ Παρίσι!;

(*Απὸ τὸ «Le bon petit Pan», Βρυξέλλες)